

Besluit 60/20

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 3 juli 2020

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 15 mei 2020

Datum

11 september 2020

Documentnummer

4722954

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 23 juni 2020 - 4719798;

gelet op artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 15 mei 2020.

's-Hertogenbosch, 11 september 2020

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de griffier

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. mr. K.A.E. ten Cate

Vastgesteld

PS 60/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 15 mei 2020

Inhoudsopgave	
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	6
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	9
Afscheid leden van Gedeputeerde Staten mw. Spierings, dhr. Van Merrienboer en dhr. Grashoff	10
Bestuursakkoord 2020-2023	23
45/20 Perspectiefnota 2020	23
53/20 Benoeming leden van Gedeputeerde Staten	214
Sluiting	225

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 199
Arts, mw. W.M.A., 199
Bankers, J.P.E., 196
Bekker, M.A. de, 198
Berg, H.F. van den, 27, 28, 34, 35, 46, 50, 52, 62, 72, 100, 107, 121, 131, 132, 133, 134, 140, 143, 198, 200
Bie, E.J. de, 199, 223, 224
Boon, M.C.H., 196
Bräuner, mw. G.E.A., 196
Brouwers, drs. J.F.X.M., 95, 96, 140, 141, 161, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 197, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 218, 221
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 9, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 223, 224
Deryckere, M.N.R.C., 74, 75, 76, 129, 197
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 195
Dijk, mw. E. van, 198
Dirken, mw. ir. A.M.W., 194
Duijs, F.B.G., 198
Everling, M.J., 31, 33, 34, 39, 48, 49, 50, 62, 63, 64, 118, 119, 124, 125, 128, 129, 130, 157, 161, 163, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 196, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 213, 215, 220
Grashoff, ir. H.J., 22
Gremmen, R.J., 196, 208
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 24, 33, 39, 40, 44, 45, 46, 49, 55, 56, 71, 79, 80, 81, 82, 83, 116, 119, 122, 123, 136, 139, 142, 143, 154, 159, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 199, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 217, 221
Heer, drs. ing. C. de, 195
Heijmans, N.G.L., 196
Hendriks, C.A., 197
Hoon, mw. A.J.M. de, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 125, 126, 127, 128, 157, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 198, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 215, 219, 220
Janssen, R.P.M., 195
Kammen, mw. drs. P. van der, 199
Karaaslan, T., 198
Kessel, mw. J.J. van, 195
Lemkes-Straver, mw. E.P.J., 223, 224
Linden, mw. J.J. van der, 195
Logister, E.H.P., 36, 195, 214
Ludwig, T.W., 125, 127, 128, 151, 152, 195
Manders, drs. W.J., 196
Meeren, C.J.R.F. van der, 196

Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 195

Meijer, A.A., 11, 25, 28, 30, 35, 38, 41, 42, 44, 45, 48, 53, 56, 57, 60, 61, 66, 68, 75, 81, 82, 106, 108, 109, 115, 120, 121, 122, 131, 132, 142, 146, 148, 149, 150, 157, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 197, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 220

Merrienboer, H.J.A. van, 17

Oetelaar, J.C.M. van den, 198

Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 68, 98, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 128, 141, 149, 156, 157, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 198, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 215, 219, 220, 225

Panhuizen, A., 197

Philippart, M.J.A., 199

Pinxteren, W.F.C. van, 105, 106, 107, 108, 109, 130, 138, 146, 147, 148, 149, 161, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 197, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 221, 223, 224

Roeles, S.G., 196

Roijackers, mw. H.I., 21, 26, 29, 32, 37, 42, 43, 45, 46, 51, 52, 57, 58, 71, 72, 73, 74, 76, 95, 96, 98, 99, 112, 113, 114, 120, 126, 133, 134, 135, 136, 146, 147, 150, 155, 158, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 194, 197, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 217, 220

Rutjens, W.H.A., 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 64, 79, 80, 81, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 129, 134, 156, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 197, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 213, 215, 219, 220

Scholder-Penders, mw. G.M., 196

Sjouw, mw. mr. L.M., 195

Smeulders, MA, S.J.A.H., 15, 17, 99, 100, 101, 137, 138, 139, 140, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 218, 221

Smit, P.C.T.G., 223, 224

Smolders, H.A.J., 198

Spierings, mw. A, 13

Spooren, A.J.M., 97, 98, 99

Stoop, drs. J.W.P., 195

Swinkels, H.A.J.M., 27, 40, 41, 53, 54, 59, 60, 61, 107, 108, 116, 127, 147, 153, 154, 199

Thijssen, J.G.M., 196

Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 198

Vlasveld, mw. A.I., 57, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 192, 193, 194, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213

Voorzitter, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 83, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225

Vreugdenhil, ing. H.J., 109, 111, 112, 113, 116, 135, 136, 138, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 197, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 219, 221

Wel, ir. M.C. van der, 41, 46, 47, 54, 55, 58, 59, 76, 102, 111, 117, 124, 141, 142, 143, 144, 145, 152, 153, 161, 199, 221

Wely, L.F.A.M. van, 198

Zwart, mw. P.S., 195

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bie, E.J. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Haaren
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch

Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.S.	D66	Geldrop
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Spooren, A.J.M.	50PLUS	Breugel
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom
Swinkels, H.A.J.M.	SP	Vught
Thijssen, J.G.M.	CDA	Beers
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 15 mei 2020

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

Afscheid leden van Gedeputeerde Staten mw. Spierings, dhr. Van Merrienboer en dhr. Grashoff

II. Bespreekstukken incl. stemming

Bestuursakkoord 2020-2023

45/20 Perspectiefnota 2020

53/20 Benoeming leden van Gedeputeerde Staten

III. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 15 mei 2020

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, De Bie, Boon, mw. Bräuner, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Van Pinxteren, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Smolders, Spooren, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: De Kort.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 11.00 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u vragen om aandacht. Ik wil de vergadering van deze Staten openen. Ik constateer dat blijkens de presentielijst voldoende leden in de zaal aanwezig zijn om de vergadering te kunnen openen en dat doe ik bij dezen.

Een lange dag te gaan. We beginnen deze vergadering als gebruikelijk met een moment van stilte, waarbij ik u verzoek te gaan staan.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik verzoek de griffier ons mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer De Kort.

De **voorzitter**: Geen aanvullingen daarop uit de zaal. Een zaal die, beste collegae, vandaag natuurlijk vanwege de welbekende oorzaak van het coronavirus gevuld is op een manier die eigenlijk niet zou moeten, maar het kan niet anders vandaag. Ik wil u allen, mede namens de agendavergadering en het griffierteam, vragen om optimale medewerking vandaag, om desondanks zo met elkaar de democratische plicht van deze vergadering te kunnen vervullen.

Het is een bijzondere setting dus. Bij de beraadslagingen in de zaal kunnen slechts twee Statenleden per fractie in de zaal plaatsnemen. De overige Statenleden zijn wel aanwezig, maar volgen de vergadering noodgedwongen met een livestream in de Bois-le-duc zaal. Ze stemmen vandaag overigens gewoon mee over de voorstellen die voorliggen. Op het moment dat we gaan stemmen over het bestuursakkoord en de perspectiefnota zullen alle leden in de zaal zijn, speciaal met precieze aanwijzingen waar dan te gaan staan, en dan hebben we echt alle ruimte in de zaal nodig, inclusief de logeplaatsen die we gelukkig ook

nog hebben. De stemming over de voordracht van de leden van Gedeputeerde Staten die is voorzien, is, omdat het over personen gaat, een stemming middels stembriefjes. De exacte gang van zaken op dat moment zal bij die beide stemmingen vervolgens nader worden toegelicht door mij of de griffier.

Voordat ik de agenda aan de orde stel, dames en heren, wil ik aandacht vragen voor een bijzonder feit. Onze nestor, Nico Heijmans, was de afgelopen maand precies 25 jaar lid van Provinciale Staten. Dat is echt een uniek feit. Ik heb niet alle geschiedenisboeken erop na kunnen kijken, maar het is, laat ik zeggen: bij mijn weten nooit voorgekomen. Wij willen hem uiteraard daarmee feliciteren. Ik stel voor dat op een ander moment op een wat passender manier te doen. Het is niet zomaar een moment dat iemand 25 jaar lang in deze zaal onze provinciale democratie dient. Dat kan niet digitaal, vind ik, dus daar komen we later op terug. Maar, beste Nico, je luistert mee: jou zullen op een volstrekt 'coronaproof' wijze bloemen thuis worden bezorgd vandaag of morgen. Van harte gefeliciteerd namens ons allemaal.

Applaus

De **voorzitter**: Ik stel dan nu de agenda aan de orde zoals die voor deze vergadering is uitgegaan. Iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan stellen we die vast.

Dan meld ik u verder dat alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend door de griffie op iBabs geplaatst zullen worden, ons elektronische systeem, onder Statendag 15 mei 2020, onder agendapunt 4: ingediende moties en amendementen. Zoals gebruikelijk, is het fijn als u dat soort moties en amendementen daar waar het kan vooraf even via de griffie laat lopen, zodat we kunnen checken of ze in de techniek en in de indiening volledig kloppen, zodat we, als ze worden ingediend, er meteen goed mee door kunnen.

Afscheid leden van Gedeputeerde Staten mw. Spierings, dhr. Van Merrienboer en dhr. Grashoff

De **voorzitter**: Dames en heren. Dan zijn we nu beland bij agendapunt 2. Het kan geen verrassing zijn: de belangrijke onderwerpen op de agenda vandaag impliceren dat afscheid genomen gaat worden van een aantal bestuurders die deze provincie de afgelopen tijd gediend hebben. Dat betreft mevrouw Spierings, dat betreft de heer Van Merrienboer en dat betreft de heer Grashoff. Ik zal hen in die volgorde kort toespreken, althans: ik begin met een toespraak, daarna zal de fractievoorzitter namens de partij welke de gedeputeerde deel uitmaakte van het college van Gedeputeerde Staten spreken en tot slot kan de gedeputeerde zelf nog enkele woorden richten tot onze Staten. Ik zal dat doen vanaf het spreekgestoelte en ga nu beginnen aan de toespraak voor mevrouw Spierings.

Beste Anne-Marie. Wat een inzet en wat een betrokkenheid bij onze provincie! Het zou echt, écht – en dat geldt ook voor de anderen die ik vandaag toespreek –, als je in zo'n toespraak de belangrijkste wapenfeiten zou willen releveren, een toespraak worden die Che Guevara-achtige proporties zou gaan aannemen. Want jij gaat ver terug, in deze zaal al, als lid van onze Staten, als fractievoorzitter daar, zorgvuldig getraind door jouw voorgangsters, die heel trots op jou waren toen jij niet alleen die functie op een voortreffelijke wijze vervulde, maar ten slotte ook al in een vorig college geroepen werd tot het ambt van gedeputeerde. En dan even springend naar het einde daarvan: toen aan jou gevraagd werd, wegens het vertrek van de twee gedeputeerden die aanvankelijk deel uitmaakten van dit college, om een deel van ook die portefeuille nog tot je verantwoordelijkheid te nemen, is het ons allemaal opgevallen dat jij, die toch al niet te klagen had over een lege agenda, dat met een enorme passie en inzet hebt gedaan. Ik heb het dan met name over de portefeuille cultuur. Je hebt daar werkelijk alles gegeven, op dat laatste moment nog, in dat college, dat natuurlijk in die vreemde situatie moest opereren dat er ook nog onderhandelingen over een nieuw college aan de gang waren, maar dat je dan toch de mentale spirit overeind houdt en het

bestuurlijke werk met een grote inzet en engagement blijft doen, dat heeft ons eigenlijk..., nou ja: eigenlijk hadden we niet anders verwacht van je! Zo moet ik het eigenlijk zeggen. Zo kenden we je: een bestuurder met hart en ziel, met een grote dossierkennis en een groot engagement voor onze provincie. Maar ook een bestuurder die al meerdere malen, ook in deze zaal, heeft aangegeven dat de politiek echt ook een missie en een roeping was vanuit een aantal grote dingen die je wilde bereiken. Dat zijn er heel veel, maar laat ik er dan één noemen: jouw engagement om in dat netelige en lastige, grote dossier van de toekomst van onze land- en tuinbouw een oriëntatie te ontwikkelen van verduurzaming – ik heb het weleens een beleidsgletsjer genoemd, die decennialang al stroomt en elke keer vraagt om weer nieuwe accenten, nieuwe dingen. Daar heb je je sporen nagelaten. Met een groot engagement heb je geprobeerd, overigens voortdurend in dialoog met de betrokkenen waarover het ging, stappen te zetten. De geschiedenis zal oordelen of dat de stappen waren en hoe dat is gelopen. Dat is ook niet aan mij hier, in onze rol vandaag, om daar in die zin over te spreken. Maar ik wil wel dit gezegd hebben: dat ik weet dat jouw engagement met die sector voortkwam uit een grote betrokkenheid bij de mensen die in die sector werken. Je hebt een lastige taak soms gehad om dingen uit te leggen die gaan over de lange termijn, en in een tijd waarin soms de korte termijn meer dominant aanwezig is in de politieke agenda dan de lange termijn, is dat geen gemakkelijke opgave. Ik kom bij een volgend punt: die lange termijn. Alhoewel je bestuurt in het hier en nu, je je daar ook zeer bewust van bent en daar een groot engagement toont, is bij jou die lange termijn nooit ver weg – ja, wel in de zin dat een lange termijn natuurlijk altijd verder weg is, maar in jouw denken, handelen en doen is die altijd dichtbij geweest. Het was, sterker nog, wat je dreef en drijft.

Ik wil je namens ons allemaal niet alleen met een paar woorden bedanken, die altijd tekortschieten op zo'n moment, waarin zo'n afscheid bovendien in coronatijden ook buitengewoon gemankeerd en onhandig voelt. Hoe graag hadden we ook met veel partners van ons provinciebestuur afscheid van jou genomen op een manier waarop dat eigenlijk hoort en ik kan je zeggen, dat hebben we ook besproken, dat we, als we eind mei meer weten, wij onze interne en externe partners zullen laten weten, dat geldt niet alleen voor jou, maar ook voor Rik en Erik, hoe we dat alsnog goed kunnen maken, binnen de randvoorwaarden die dan gelden. Het voelt nu eigenlijk heel raar om het zó te moeten doen, maar het is niet anders, ik kan het niet mooier maken dan het is. Misschien geeft kunst dan troost. Ik wil jou namens het provinciebestuur, het ambtelijk apparaat en Provinciale Staten een cadeau aanbieden. Het is een aquarel, gemaakt door onze ereburger Marc Mulders, die grossiert in mooie dingen, die zijn tijd altijd besteedt aan het maken van belangrijke dingen. Hij heeft voor jou gekozen voor een aquarel waar de subtiele balans die je af en toe moest houden tussen alle belangen die op jouw portefeuille inwerkten als het ware licht wiegend worden verbeeld. Het is nooit genoeg wat we je kunnen geven, want jouw inzet is werkelijk enorm geweest, en het is jammer – ik ga je ook als collega persoonlijk erg missen in het college –, maar het is niet anders. Zo gaan die dingen soms in wat we 'politiek' noemen. Maar we willen je dus niet zomaar laten gaan. Met een beetje schoonheid, die je hopelijk verder inspireert en misschien ook een beetje troost biedt. Het ga je heel goed en vooral tot ziens en dank je wel!

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Meijer, fractievoorzitter van D66... Er was zelfs een kleine poetsbeurt voorzien, begrijp ik! De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het is voor ons allemaal nog even wennen, voorzitter. Ik ben ook blij te zien dat de fractie inmiddels aanwezig is, want die hadden het begin helaas gemist.

Beste Anne-Marie. Een jaloersmakende groeicurve, waar we in deze Statenzaal negen jaar getuige van mochten zijn, verdwijnt een poosje uit ons beeld. Maar lang zal het niet duren, voorspel ik, want de klus is

nog niet af, de beweging nog lang niet waar je hem hebben wil, en de vruchten zijn zeker nog niet rijp. Als gedeputeerde gaf je aandacht aan de ondernemers die anders durven te zijn, die vernieuwend aan de slag zijn. Je was er voor de koplopers en bood hun in dit provinciehuis een thuis, maar liever nog ging je zelf naar hen toe, om je steun te tonen, maar eigenlijk vooral om je eigen nieuwsgierigheid tegemoet te komen. Want je bent duidelijk een politicus van de inhoud, niet van het spel, een echte bèta in de politiek. Maar de mens-kant is voor jou geen blinde vlek. Het is voor de Statenleden dan ook wel interessant, denk ik, om te vertellen dat Anne-Marie haar moeder tijdens een campagnebijeenkomst rondom verduurzaming van woningen een nadrukkelijke rol heeft gegeven. Die bijeenkomst was vooral een mannenaangelegenheid, zoals tot nu toe overigens de meeste energiebijeenkomsten, ook bij energiecoöperaties helaas. Maar Anne-Marie beseft dat, om echt verder te komen in de energietransitie, de zogenaamde WAF, de Wife Acceptance Factor, ook erg belangrijk is. Zolang het een mannenhobby blijft, schiet het onvoldoende op met die innovaties.

Als lijsttrekker verzuchtte je vorig jaar eens dat je eigenlijk een hekel hebt aan verkiezingsdebatten. Liever zou je gewoon lekker over de dossiers praten en zoeken naar compromissen en manieren om vooruit te komen. In de fractie en het campagne-team waren overleggen mét en zónder jou qua informatievoorziening van een totaal verschillend niveau. Ik ken weinig mensen die in zo weinig tijd zoveel inhoud kunnen delen. Ik heb een theorie dat je dat ook actief traint, door mensen te bellen op de fiets met tegenwind, maar dat terzijde. In combinatie met de kwaliteit om binnen een minuut zowel scenario A als scenario Z, en alles ertussen, te bedenken en te bespreken, mogen we denk ik concluderen dat je een bestuurder bent van hoog niveau. Dat wordt ook bevestigd door het enorme netwerk dat je de laatste jaren hebt opgebouwd. Of het nu gaat op het beleidsterrein landbouw of energie: er is een prachtige organisatie ontstaan, die veel beter dan in het verleden op eigen kracht tot resultaten komt. De energietransities waren voor de provincie een totaal nieuw beleidsterrein en samen kunnen we concluderen hoe succesvol het traject van de Regionale Energiestrategieën tot nu toe verloopt. Samen concluderen we ook hoe, zeker nu door corona, lokaal kopen populairder is dan eerder. De Brabantse boeren met vernieuwende verdienmodellen zijn doorgegroeid, en dat is onder jouw verantwoordelijkheid gebeurt. Je bent, kortom, een krachtige bestuurder gebleken, die bovendien heel veel potentie heeft. Een voorbeeld voor andere ambitieuze vrouwen, en dat vind je ook belangrijk. Hoewel de leden uiteraard altijd het laatste woord hebben, heb jij als lijsttrekker de lijstadviescommissie tweemaal zeer helder gemaakt dat de top van de kieslijst wel degelijk voldoende vrouwen moet hebben. En het past dus ook vandaag om jou bij te schrijven in een lijstje Dóó-vrouwen waar ik extreem veel respect voor heb: Truus Houtepen, Letty Demmers, Marusjka Lestrade, Tineke Klitsie. En Anne-Marie, het zegt veel over jou dat deze vrouwen ongelooflijk trots op je zijn, of, in het geval van Tineke, was. Ik heb jou nooit gedeeld dat zij in haar laatste dagen nog een stevig advies voor mij had. In de stijl van Tineke zei ze: "Kijk maar gewoon naar Anne-Marie, die is al wat verder dan jij, daar kun je veel van leren". In dat kader moet ik ook je ouders even benoemen, ouders die met regelmaat ook trots aanwezig zijn bij bijeenkomsten, en het zal verdrietig zijn dat ze vandaag niet hier kunnen zijn. Want we nemen toch afscheid van jou als gedeputeerde. We kijken altijd met veel genoegen naar jouw betogen over creativiteit en doorzettingskracht van de Brabanders, een cultuur waar jij je thuis in voelt: een goed idee hebben, aan de slag gaan, falen, pielen, nog een keer proberen, doorgaan en uiteindelijk succes boeken. In 2015 introduceerden we samen met de VVD, SP en PvdA een nieuwe aanpak. We creëerden Beweging in Brabant, en in dat akkoord schreven we het volgende motto: lef tonen, experimenteren, met kans op vallen en zeker weer opstaan. En vandaag zeg ik tegen jou: lef getoond, geëxperimenteerd, gevallen, maar zeker ook weer opgestaan!

Applaus

De **voorzitter**: Anne-Marie, aan jou het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter, dank voor de mooie woorden. Arend, dank voor de mooie woorden. Mijn voorlopig laatste woorden in de Statenzaal wil ik besteden aan het bedanken van mensen. En op voorhand bied ik mijn excuses aan voor de mensen die ik ben vergeten, want de lijst te bedanken mensen is simpelweg te lang. En in de traditie van de Staten heb ik er ook een spelelement in gestopt. Er zitten namelijk enkele metaforen en kleine raadsels in mijn speech, sommige goed verstopt en andere wat meer aan de oppervlakte.

Laat ik beginnen met iedereen achter de schermen te bedanken. Ten eerste de mensen van de catering voor alle goede zorgen en de gezellige praatjes. De chauffeurs, die ik hierbij nogmaals mijn verontschuldiging wil aanbieden voor iedere keer dat het later werd dan gepland, met name in de avond of de nacht. De bodes en kamerbewaarders; alles was altijd tot in de puntjes verzorgd. En natuurlijk ook dank aan de schoonmaak.

Ik wil ook vele Statenleden bedanken waarmee ik in de afgelopen negen jaar heb samengewerkt. Natuurlijk de Statenleden van de D66-fractie, voor alle jaren, en speciaal voor de afgelopen maanden en weken. En Arend, jou bedank ik in het bijzonder.

Dank aan enkele Statenleden van de VVD voor de mooie herinneringen. Onder het motto "Wie de schoen passe, trekke hem aan": ik heb speciaal mijn allerhoogste hakken aangedaan. En ik zou willen zeggen:

"What it meant to me
will eventually be
a memory of a time when
I tried so hard and got so far"

En ja, het heeft er wel degelijk toe gedaan.

Even over die hakken: daar doe ik alles op: veevoerfabrieken en boerderijen bezoeken, wandelen door het bos, en jazer, ook fietsen, zelfs vandaag! Die blokhakken bij Marianne Vos waren wat dat betreft zeer bescheiden.

Voor Hagar: ik heb genoten van jouw gave. Voor Paul en Paul, toen we het samen voor de natuur opnamen en Johan in grote problemen brachten. Voor Marco, de bijnaam die ik jou gaf kreeg ik zelf van mijn ambtenaren.

Voorzitter. Voor mij waren de afgelopen vijf jaar geen baan, maar eerder een roeping. Met volle overgave heb ik me ingezet voor die zaken waar ik in geloof. Het ging voor mij altijd om de inhoud: duurzame landbouw, energietransitie, een gezonde leefomgeving, een rijke cultuur. Met mijn drive ging het nooit snel genoeg. Ik zag bovendien altijd meer kansen, had steeds nieuwe ideeën en legde allerlei verbanden, waarbij ik soms wel drie keer nodig had om het op anderen over te brengen. Ik wil alle ambtenaren bedanken dat ze het vol hebben gehouden, of niet, en dan heb ik daar ook wel begrip voor.

Ik kijk vol dankbaarheid terug. Energietransitie ging ooit alleen over economische kansen. Nu gaat het over economie én klimaat. De innovatie en economische kansen zijn in Brabant bijna onbegrensd. In Stella heb ik nooit gezeten, maar hoeveel mensen hebben op de Storm gereden? Wie heeft er metaal zien branden, of de chemie achter de aandrijving op mierenzuur willen begrijpen? En het gaat óók over meters maken, over energie besparen, over zonnepanelen en windturbines plaatsen, over de passie van vrijwilligers bij energiecoöperaties of koplopers onder onze architecten en bouwbedrijven. En de Regionale Energiestrategieën lopen in Brabant als een van de beste.

In de landbouw hebben we ontzettend veel innovaties tot stand gebracht, in de plantaardige teelten, de kringlooplandbouw en zeker ook in de technologie, en in combinaties van deze zaken. In sommige gemeenten wordt meer geïnnoveerd dan in andere. Bovengemiddeld vaak deelde ik agrofoodpluimen uit in Oirschot. In een andere gemeente met een O stimuleerden we innovaties die nu vast op korte termijn hun omgevingsvergunning zullen ontvangen.

Over het belang van cultuur, de inspiratie, verwondering en creativiteit haal ik drie zinnen aan uit het voorwoord van commissaris Houben in de bundel 'Brabant, dichtertlijk belicht': "Brabant is natuur, cultuur, historie en vernieuwing. Brabant is mensenwerk. Gemeenten, provincie en de Brabanders zelf zijn betrokken bij het behoud van cultuur en natuur."

En ik breng graag in herinnering dat zelfs de popmuziek enkel kan bestaan bij gratie van een brede culturele basis en een zeer hoogwaardige top.

Wat de toekomst mij brengt, zullen we zien. In ieder geval mag ik me als eerste Brabantse gedeputeerde verheugen op een opvolger die zich bekommert om mijn zeeën aan vrije tijd! En met ten minste drie grote voorstanders in het beoogde college gaat de fusie het wellicht toch nog halen. Een Nuenen-grapie per dag was de afspraak bij de onderhandeling vorig jaar.

Dank aan alle Brabanders met wie ik de afgelopen jaren heb samengewerkt aan de toekomst van Brabant. Mijn grootste dank gaat uit naar alle mensen in mijn privéleven, dat ze accepteerden dat ik vijf jaar lang vrijwel geen tijd voor hen had.

Voorzitter, Wim, ik wil jou bedanken voor jouw voortreffelijke rol, met name op de moeilijke momenten. Rik, Erik, omdat ik zo ontzettend veel heb geleerd van jullie bestuursstijlen. Marianne, voor het fruit op tafel en onze mooie debatten.

Iemand adviseerde me om af te sluiten met het eerste nummer van het achtste album van Opeth. Maar tarotkaarten leken me geen cultuur en zelfs geen vrije tijd. Daarom bedank ik mijn overige GS-collega's met de woorden "Mein Herz Brennt".

Applaus

De **voorzitter**: Beste Erik. Het is nu geen verrassing meer: ook voor Rik en voor jou uiteraard straks ook zo'n mooie aquarel van Marc. Hij heeft voor jou zonnebloemen gemaakt, zonnebloemen die ons natuurlijk meteen doen denken aan Vincent van Gogh, een van die grote zonen van Brabant. Erik, natuurlijk gaan we je niet in die zin zo vergelijken met Vincent van Gogh, maar als ik het heb over belangrijke zonen van Brabant, dan ben jij er ook een. Uit het westen van de provincie afkomstig, ben je naar het oosten getrokken en je hebt het hele brede veld van onze provincie bespeeld. En hoe! Wat ga ik die missen in het college, daarbuiten, op vele bestuurlijk fascinerende en professioneel boeiende momenten, waar het af en toe zo lijkt te zijn dat het toch niet kan, dat het ondanks alle pogingen, gedraai, scenario-ontwikkeling, nog eens opnieuw kijken, niet lijkt te lukken, en soms is er dan ineens, wat ik noem: een Van Merrienboermoment. Een Van Merrienboermoment staat voor mij voor iemand die dan bestuurlijk toch zo onderlegd is, maar vooral diep geïnspireerd om uiteindelijk in oplossingen en niet in problemen te blijven denken, dat het dan toch ineens gebeurt. Dat kun je af en toe ook wel bestuurlijke wonderen noemen. Wonderen, dat weet u, zijn dingen die eigenlijk niet kunnen volgens de natuurwetenschappelijke wetten, maar er af en toe toch zijn. Nou, zo zijn er ook bestuurswetenschappelijke wetten die zeggen: het kan eigenlijk niet, maar wel bij Van Merrienboer. Wat hebben we dat vaak meegemaakt en wat heb jij dat vaak zelf ook ingezet.

Voor jou geldt, omdat je ook al in een andere functie in onze provincie, een ambtelijke functie in ditzelfde huis, veel gedaan hebt, dat het schier onmogelijk is om jouw wapenfeiten op een rij te zetten in een speech die past binnen het nu toegestane timeframe. Laat ik een paar dingen toch even noemen.

Toen je aantrad als gedeputeerde, en je kende de provincie natuurlijk toen al vanuit je Eindhovense rol, maar ook je ambtelijke rol hier, hadden we te maken met een aantal heel complexe dossiers. LPM was er bijvoorbeeld zo een bepaald geen makkelijk dossier, waar we meemaken dat bestuurders, volksvertegenwoordigingen, uitspraken doen, maar we kennen in een democratie ook het fenomeen van de rechtsstaat – ik heb er vaker op gewezen – waar burgers allerlei instrumenten kunnen inroepen om te zeggen: maar eigenlijk hadden we toch anders gewild, hadden we het anders gezien. Jij bent een van die

bestuurders die dan niet klaagt dat dat lastig is, maar een bestuurder die opmerkt dat het desalniettemin nodig is om tot oplossingen te geraken, ook als het even niet lijkt te kunnen. Je bent dan ijzersterk en je houdt je oog scherp gericht op de doelstelling: waarom en hoe er zaken moeten gebeuren. Het is fantastisch om te zien dat je dat elke keer weer lukt, ook bij onderwerpen die plots op de bestuursagenda komen zonder dat we ze verwacht hadden. De ingewikkelde situatie met de vakantieparkenproblematiek die zich verweeft met allerlei sociale en maatschappelijke problematiek. Dan is Van Merrienboer ook de strateeg, die laat zien dat zo'n dossier kan worden gezien als een groot probleem, of als een nieuwe kans. Jij pakt dan, en ontwikkelt zelf, de kansen, Erik, op een geweldige, inspirerende manier. En je haalt, heb ik van je medewerkers begrepen, dan voortdurend ook het beste uit je mensen, en dat is misschien ook wel een deel van jouw geheim: dat je het uiteindelijk natuurlijk voor je verantwoordelijkheid neemt, maar dat je ook in staat bent om mensen tot het beste van zichzelf uit te dagen. Dat heb ik ook in het college van GS gezien.

Als ik nog een ander hoogtepunt mag noemen, en een wapenfeit, dan is dat natuurlijk toch onze Brabantse omgevingsvisie. Het is, met de vele grote documenten die voor jaren het beleid en de inrichting van het beleid richten, een belangrijke prestatie die je hebt geleverd. Ook hier geldt weer dat we de Van Merrienboer aan het werk zien die Brabant kent, omdat hij op al die plekken in de provincie niet alleen in abstracte beelden weet te werken, maar ook die verbindt met heel concrete werkelijkheden van al die burgers die zich zorgen maken over allerlei implicaties van hoe het met die Brabantse landschappen en die Brabantse ruimtes gaat.

Erik. Met Ruimte en Wonen heb jij Brabant op een onnavolgbare wijze gediend, en dat deed je ook in de breedte van het college, en dan heb ik het nog niet eens gehad over de tijd dat je als een zorgvuldig schatbewaarder, als gedeputeerde financiën, niet alleen beheerde, maar ook ontwikkelde. En daar zag ik ook de democraat Van Merrienboer, omdat hij het beheren van die portefeuille niet alleen zag als het netjes, als een soort Duisenberg, op de centen passen, maar ook om die begroting als instrument voor politieke democratie en heldere afwegingen te vernieuwen en te verbeteren. Dat is een proces dat nooit af is, maar je hebt de beslissende eerste stappen gezet.

Erik. Ik moet vanwege de tijd de wapenfeiten vandaag tot deze beperkt houden, maar je weet hoe groot mijn waardering voor jou persoonlijk is. Ik ga die Van Merrienboermomenten missen, ik ga jou persoonlijk missen in het college, want we hebben heel lang met elkaar opgetrokken. Toen ik als commissaris aantrad, of net daarna, was je ook ambtelijk hier al aanwezig en uit die tijd hebben we samengewerkt aan de Agenda van Brabant, waar we, denk ik, nog steeds, tot op de dag van vandaag, in geloven: een Brabant dat in balans is en dat de toekomst onder ogen durft te zien vanuit het zekere feit dat we hem zelf maken. En jij bent een van die toekomstmakers van onze provincie geweest.

Ook voor jou, omdat kunst niet alleen troost geeft, maar ook inspireert, die mooie zonnebloemen van Marc Mulders, als grote dank voor jouw enorme bijdrage in dit huis en in de hele provincie, namens het ambtelijk apparaat, de Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Ik hoop dat het bij jou thuis een mooi plekje krijgt en dat je, ondanks het feit dat deze wissel een wat bijzondere is, met veel genoegen en voldoening zult terugkijken op het mooie werk dat je in onze provincie hebt mogen doen.

Dank je wel.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Smeulders, fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Wat een fantastisch mooie woorden voor Erik. Dat heb ik weer: dan mag ik na u spreken – dat is toch wel weer jammer! Maar, Erik, ik ga namens de PvdA-fractie ook het nodige over jou zeggen als bestuurder in Brabant. Ik heb overwogen om op te sommen wat jij in de laatste

vijs jaar als gedeputeerde, maar zeker ook in de vier jaar daarvoor als directeur van de provincie, voor Brabant hebt betekend. Alleen, Wim zei het ook al: dat is niet op te sommen in zo'n korte toespraak, dat past simpelweg niet. Daarom zal ik jullie aan de hand van drie kenmerkende karaktereigenschappen van Erik als bestuurder meenemen in wat Erik voor Brabant betekend heeft: 1. Erik, de man van de betrokkenheid; 2. De man van de oplossingen; 3. De man van de uitvoering.

De man van de betrokkenheid. Erik. Je bent een enorm betrokken familieman: chauffeurje spelen voor je kinderen, drie ritjes per avond, maakt allemaal niet uit, jij doet het gewoon. En dat kenmerkt jou wel. Dienstbaar zijn aan anderen kost jou helemaal geen moeite. Ik ken ook niemand, niet binnen de PvdA, en ook eigenlijk niet daarbuiten in bestuurlijk Brabant, die jou geen aardige, geïnteresseerde en betrokken man vindt. Dat is gewoon heel knap als je al meer dan 15 jaar bestuurder bent. Jij bent gewoon zo, maar dat helpt je ook wel in je bestuurlijke werkzaamheden, en dat vind ik zo knap, want door je persoonlijkheid heb je bij veel mensen goodwill. Je wekt vertrouwen, je kunt verbinden en daardoor krijg je gewoon dingen voor elkaar. Dat maakt jou heel effectief.

We leerden elkaar beter kennen – we kenden elkaar natuurlijk al, want je was wethouder in Eindhoven vanaf 2006 – toen jij in 2010 directeur van de provincie werd. In 2011 werd ik Statenlid en jij was altijd beschikbaar om op de achtergrond te klankborden met een beginnend Statenlid. Dat deed je op z'n Eriks: reflecterend en nooit sturend, erop gericht dat jonge mensen kansen krijgen, hun eigen keuzes maken en zich kunnen ontwikkelen. En ik vergeet het nooit: jij was degene die mij vertelde dat je groeit in de zon en niet in de schaduw. Ik moet daar nog regelmatig aan denken en ik merk dat ik het ook weer met anderen, jongere PvdA'ers deel. Jij bent daarmee belangrijk geweest in de ontwikkeling van veel meer jonge politici dan alleen ik, en ook in de kansen die ze binnen de PvdA hebben gekregen, want jij bent ook een vaste gast in allerlei kandidaatstellingscommissies. Heel veel mensen zijn jou heel veel dank verschuldigd.

Ik herinner me nog goed hoe we voorafgaande aan de Statenverkiezingen van 2015 bij Josine in Eindhoven spraken over de mogelijkheid om gedeputeerde te worden. Dat was nogal een hypothetische situatie, want het ging niet zo heel goed met de PvdA; wij zaten in de oppositie. Typerend was wel dat ik na dat gesprek, voordat ik thuis was en mijn laptop openklapte – ik reis met het OV, dan duurt het iets langer om naar huis te gaan –, al een concept-sollicitatiebrief van Erik in mijn mailbox had zitten. Kijk, in whatsapp is hij nooit zo snel, maar als je hem mailt, heb je binnen drie minuten een reactie. Na de verkiezingen van 2015 ging de PvdA onverwacht deel uitmaken van de coalitie en we gingen als fractie aan de slag met het zoeken van een gedeputeerde-kandidaat. We spraken met flink wat kandidaten en uiteindelijk kozen we voor Erik. Dat was toentertijd een zware keuze voor onze fractie. Uiteindelijk had jij gewoon het beste verhaal, Erik, en dat is de reden waarom onze fractie uiteindelijk voor jou gekozen heeft en jij aan de slag bent gegaan met de uitvoering van het bestuursakkoord Beweging in Brabant. In dat bestuursakkoord voelde jij jezelf enorm thuis en je hebt vier jaar lang een grote hand gehad in de uitvoering daarvan.

Wat minder zichtbaar is voor anderen, maar ik wil het wel met jullie delen, collega's, is Eriks betrokkenheid bij de PvdA. Hij lijkt een beetje een grijze bestuurder, maar ondertussen is hij gewoon een partijtigger. Kijk, als Edith, Martijn en ik ervoor kiezen om op zaterdag andere dingen te gaan doen, dus boodschappen doen, iets leuks doen, gaat Erik braaf naar zo'n PvdA-congres; dat vindt hij dan ook belangrijk. Het tekent wel echt de betrokkenheid van Erik bij onze partij, en zeker bij de sociaaldemocratie.

Dan Erik de man van de oplossingen. Grote en kleine oplossingen, voortdurend beschikbaar, dat zou de ondertitel moeten zijn. Als we helemaal vastzaten als coalitie, kon je erop rekenen dat Bert Pauli op enig moment naar Erik keek, en dan op z'n Berts op gedragen toon de woorden sprak: Erik, hoe kijk jij ertegenaan? En Erik kwam vervolgens met een oplossing. Dat is denk ik het Van Merrienboermoment dat de commissaris bedoelt. Het is heerlijk werken met iemand die altijd een oplossing heeft.

Erik. Je was stevast goed in dit soort overleggen, coalitieonderhandelingen, soms zelfs weergaloos. Daar konden we echt oprecht van genieten. Je was echt een voorbeeld voor veel jonge mensen die met je

hebben mogen werken, zo ook voor Martijn en mijzelf. Gekscherend zeggen wij weleens tegen elkaar dat het onze grootste persoonlijke doelstelling is om ooit, aan het einde van onze loopbaan, het niveau van Erik van Merrienboer te benaderen. Nou, dan weten jullie waar wij het allemaal voor doen. Ook als fractievoorzitter van de PvdA-fractie heb ik heel veel plezier gehad aan Eriks oplossend vermogen. Als fractieleden het niet eens konden worden, gaf je Erik het woord en bedacht hij het compromis waarmee hij iedereen op één lijn kreeg. Vaak was het ook nog eens een veel betere en slimmere oplossing dan wij zelf bedacht hadden. Dus Erik was super-waardevol voor onze fractie. En daarom, Erik, hebben wij een aanbod voor je. We willen je hierbij de rol van fractieondersteuner aanbieden....

De heer **Van Merrienboer** (PvdA): Graag!

De heer **Smeulders** (PvdA): Het typeert je dat je meteen 'ja' zegt, maar ja, wat moet je ook anders doen op maandagvond hè!? Nou, wij gaan Erik nog vaker terugzien op het provinciehuis.

Vervolgens: Erik, de man van de uitvoering. Erik staat bekend als een man met visie, een strateeg ook. Nou, dat ben je ook. Maar ik vind je ook zeker een man van uitvoering, en dat maakt je heel bijzonder als bestuurder. Er wordt weleens over jou gezegd dat je te veel ambtenaar bent voor een politicus en te veel politicus voor een ambtenaar. Ik denk eerlijk gezegd dat die analyse gewoon klopt. Die bijzondere achtergrond maakt dat je een voorliefde hebt voor de uitvoering van beleid, en dat maakt jou als bestuurder nog effectiever. Meer dan eens hoorde ik je zuchten, als een collega weer eens geen uitvoeringsstrategie had bij een hele mooie visie; jij snapte daar echt helemaal niks van. Ik heb echt van jou geleerd dat je niks hebt aan mooie visies, als ze niet uitvoerbaar zijn. Realisatievermogen staat bij jou voorop en het is dan ook niet voor niets dat jij de grote bestuurlijke promotor was van het Provinciaal Ontwikkelbedrijf. Jouw hart ligt echt bij het voor elkaar krijgen van dingen. Voor jou staat de effectiviteit van het provinciebestuur altijd voorop. Politiek en beeldvorming staan bij Erik echt lager in de pikorde. Dat hebben jullie, denk ik, allemaal inmiddels wel door na vijf jaar. Niet dat je politiek niet slim bent – bijzonder slim zelfs –, maar politiek is voor jou geen doel op zich, het is een middel om je doel te kunnen bereiken, om stabiel Brabant te kunnen besturen. Ik denk dat dat iets is wat in deze tijden ook voor anderen in dit huis iets is om bij stil te staan.

Erik. Brabant gaat vast nog op andere plekken van je enorme bestuurskracht genieten. Daarom neemt bestuurlijk Brabant vandaag helemaal geen afscheid van je. We gaan jou echt nog terugzien in het Brabantse bestuurlijke netwerk op allerlei belangrijke en stevige posities. Ook persoonlijk nemen we geen afscheid van je, want je blijft fractievolger van onze fractie en ik wil beloven dat ik mijn uiterste best ga doen om ook in de toekomst weer met jou samen te mogen werken. Wáár, dat zien we dan wel weer.

Erik. Je bent een bestuurlijke gigant. Brabant is je grote dank verschuldigd en hier nogmaals namens de PvdA-Brabant dank voor alles wat je als directeur en gedeputeerde de afgelopen tien jaar voor Brabant hebt betekend.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Daar ga je dan! Sommigen zouden zeggen: weer een rode minder. Maar laten we inderdaad maar aan het eind die conclusie trekken.

Beste aanwezigen. Voor mij is het de derde keer dat ik ergens afscheid neem. Beide eerdere keren, dat is tien en twintig jaar geleden, heb ik mezelf een zondagskind genoemd, en dat noem ik mezelf nog steeds. Een zondagskind is een geluksvogel. Volgens Wikipedia is een zondagskind iemand die altijd het positieve van iets inziet, die ervan houdt om mensen te leren kennen, die met iedereen wil kunnen opschieten – met

zowel de schoonmaker als de baas, zegt Wikipedia -, en een zondagskind wordt ook veel gegund. En u hebt Stijn en Wim gehoord: ik blijf een zondagskind. Daarnaast ben ik de jongste zoon van de jongste zoon. Ik weet niet of pa zit te kijken, of hij inmiddels zijn apparaat aan de gang heeft - misschien dat mijn broer helpt -, maar dan ben je je bewust dat er een hele generatie aan je voorafgaat, op wiens schouders je mag staan, en denken in termen van generaties is voor uw werk echt ontzettend belangrijk, zowel achterwaarts - erfgoed, ik kijk naar Henri - als voorwaarts, voorwaarts en niet vergeten. Een zondagskind heeft natuurlijk het geluk dat hij de juiste leermeesters op z'n weg treft. Bij mij waren dat Klaas de Vries, toen ik bij de SER werkte, en Rein Welschen in Eindhoven. Dat laatste deel ik enigszins met Elies Lemkes, uw nieuwe gedeputeerde. Ik wens haar echt alle succes. Overigens was Rein ook hier gedeputeerde, grondlegger van provinciaal milieubeleid. Hij is er niet meer, maar u moet echt uzelf rekenschap geven van zijn grote nalatenschap.

Mijn derde werkring, deze: toch wel bijzonder. Ik had het vroeger niet zo op dit huis. Vanuit mijn tweede werkring zag ik - en we hadden het toen over de opgeblazen bestuurslaag - aanvankelijk weerstand tegen Brainport - je kunt het je bijna niet meer voorstellen, maar zo begonnen we. Op de herindeling van Eindhoven zal ik niet uitvoerig ingaan, daar mag u ook over van mening verschillen, maar ik ben er jaren mee in de weer geweest; met Nico hebben we het hier over de crisisaanpak woningbouw weleens gehad. Toen werd een OV-beleid dat gericht was op kosten en zelf keuzes maken - dat is gelukkig, en dan kijk ik naar Christophe, fantastisch veranderd -, naar mijn mening eerder geremd dan gestimuleerd. Ik was op zoek naar een visie op stedelijke ontwikkeling en - ik moet dat toch zeggen, zeker met de wijsheid van nu - ik denk een te accommoderend en later ook te talmend beleid voor die intensieve veehouderij, die echt nog steeds al uw aandacht verdient, maar daar hoeft u niet toe aan te sporen. Maar toen in 2010, en dan kijk ik naar Wim: de Agenda van Brabant. De provincie koos voor profiel, voor smoel, voor slagkracht - niet alleen maar koffiezetten, zei Wil Rutten toen hij me belde of ik wilde komen -, een Europese topregio willen zijn, en dat geënt op de lotsverbondenheid van steden en landelijk gebied. Beweging in Brabant, het bed opgeschud, we hebben daarin mooie resultaten bereikt en ik hoop dat die door werken. En beste Wim, ik had niet gedacht dat jouw ambtsperiode de mijne zou omarmen. Wij hebben fantastisch samengewerkt. Daar wil ik je ontzettend voor bedanken.

Wij hebben in Brabant de regio, en daar kijken andere provincies echt naar, de Europese regio vorm en inhoud gegeven, een regio die ertoe doet, voor ruimtelijke kwaliteit, voor economische vitaliteit, voor sociale en culturele veerkracht en voor een volhoudbaar gezond en veilig ecosysteem van bodem, water, lucht en vuur - energie, Anne-Marie. Bodem, water, lucht en vuur, volgens de oude Grieken de vier basiselementen waaruit onze wereld is opgebouwd. Over het relatieve belang van die afzonderlijke elementen was toen al veel discussie en eigenlijk nu nog steeds, ook in onze omgevingsvisie zeer herkenbaar. Wellicht is dat ook echt de essentie van uw opdracht als provinciaal bestuur. Ik heb het op andere plekken gezegd: provincia - een mooi Latijns begrip - betekent letterlijk 'opdracht', en ja, die heeft u. De eerste homo universalis, Aristoteles - eigenlijk de Wim van de Donk van de oude Grieken zou je kunnen zeggen -, gaf ons het inzicht dat er naast die vier elementen nog een vijfde is, dat die vier omgeeft. En dat vijfde element, de kwintessens, gaat over dat wat zaken in beweging zet. Wat beweegt ons, wat beweegt Brabant? Essentie, inspiratie, drijfveer, verlangen, het goede, zegt Floris Alkema, de beginselen van behoorlijk bestuur en behoorlijk handelen en de droom. 'In dreams begins responsibility', zegt Yates zo mooi, en ik ben echt trots dat wij onze omgevingsvisie durfden te beginnen met dromen. Wat beweegt Brabant? Het Noord-Brabant van nu begon ooit als ideaal terrein voor struikrovers en adellijke jagers. Zo opent de rugtekst van de bundel "De Noord-Brabantse geschiedenis", opgesteld onder redactie van mijn onvolprezen voorgangster Joep Baartmans. Ook zij is er niet meer, net als Rein. Zij was en is beschermvrouwe van het Brabantse cultuurbeleid. Laat haar scherpte en stijl uw inspiratie zijn voor het debat vanmiddag. Die rugtekst over struikrovers en adellijke jagers is ook onderdeel van uw opdracht. Brabant mag ook vandaag geen terrein zijn voor struikrovers en adellijke jagers. Blijven opstaan tegen

onderminning en tegen het beeld, of de realiteit, van Brabant als wingewest, en dat vraagt om de wil, creativiteit, lef – ik kijk even naar Arend: de goede termen –, de teamgeest en het vertrouwen om het goede te doen, en dus niet angst of vrees als raadgever. ‘The only thing we have to fear is fear itself’, zei Roosevelt, een familie afkomstig uit Oud-Vossemeer, en dat is echt het meest Brabantse dorpje dat Zeeland kent. Ook daar lange lijnen.

Ik ga naar een afronding. Ik weet dat u in deze zaal geïnspireerd wordt door vier mooie Latijnse teksten. Twee zijn er speciaal voor u als Staten en twee voor GS. We gaan ze niet aanhalen, maar toch is het, denk ik, tijd, ook kijkend naar de toekomstige generatie, om daar een paar mooie teksten aan toe te voegen. Heel kort.

De eerste is bij u bekend, Lucebert: Alles van waarde is weerloos. Dat is van betekenis voor uw omgang met de adaptieve, maar ook kwetsbare Brabantse omgeving. Dat is wat algemeen belang definieert: u geeft stem aan dat wat van waarde is en weerloos is.

De tweede is wat minder bekend, van Merel Morre, mijn favoriete voormalige Eindhovense stadsdichter, en die is vooral van betekenis voor de omgang met elkaar. Zij stelt, naar aanleiding ook van de coronacrisis: ‘Het mooie van waarde is dat je de ander er ook in kunt laten’. Laat die maar eens even binnenkomen.

De derde is gewoon een Brabantse, daar zat u natuurlijk op te wachten, eensluitend vanuit Sint-Oedenrode, vanuit Esbeek en vanuit Heijningen, en dat is: ‘Ge kunt het ook nie doen’. En dat staat voor dat niet de plicht, de taak, de drijfveer is, maar het willen: de wil om het goede te doen en het goed te hebben, niet ten koste van anderen, maar samen met anderen. In deze coronatijd worden wij daar op een prachtige manier op gewezen. Dat is in ieder geval voor mij de kwintessens: vrijheid in solidariteit.

Voorzitter, genoeg gefilosofeerd. Ik ga bedanken. Ik wil mijn collega’s heel hartelijk danken, Anne-Marie, Rik, Christophe, Martijn, Marianne en Rens – ik hoop dat ze kijken. Maar ik kijk ook, en dan kijk ik echt naar Henri, naar mijn maatjes van het vorige college: Henri, Bert en Johan. Fantastisch. Ambtelijk, ja, ik ben een veelvraat, dus ik heb echt met, denk ik, dit hele huis wel samengewerkt. Het zijn er gewoon te veel om te bedanken. Ik noem Anneke, Renate, Eline, Manon, maar in navolging van Anne-Marie wil ik ook alle mensen in de ondersteuning, Daniella, Mohammed en Paul en Rob en Robert, heel erg bedanken, en Joop niet te vergeten.

De fractie wil ik ook ontzettend bedanken. Stijn gaf al aan dat het niet vanzelf sprak dat ik mee mocht doen aan die tafel, en dat zijn kanjers: Stijn, Martijn, Edith, Antoinette, Ben en onze Driek – ook zo’n inspirator.

En dan, tot slot, voorzitter, thuis Liesbeth en de jongens. Ik hoop dat ze kijken, ik weet niet of ze het geduld hebben. Maar vrij naar Godfried Bomans: al ben ik dan een zondagskind, ik word ook door de week bemind; #doeislijf.

Ik dank u wel.

Applaus

De **voorzitter**: Beste Rik. Voor de zaal sta ik rechts, voor jou links: dat is waar je het graag wilt hebben, en groen ook. Rik, ik zal eerlijk zeggen: toen het college aantrad en de fase kwam dat ook een commissaris de namen ging horen van wie daarin zouden gaan acteren, kende ik er veel van, maar jou niet. En ik dacht eerlijk gezegd ook: niet uit Brabant, hoe kan dat nou met zoveel bestuurlijk talent? Maar ik ben het gaan begrijpen. Dat college had namelijk als motto ‘Kiezen voor kwaliteit’, en kwaliteit en Rik Grashoff laat zich op verschillende manieren op een buitengewoon natuurlijke manier verbinden. Jouw bestuurlijk engagement komt uiteraard voort uit een aantal stevige idealen, die ook het feit dat je ingenieur bent nooit wegpoetsen. Je bent iemand die gelooft in schema’s, in maakbaarheid, in structuren die de wereld verder helpen, we hebben daar mooie discussies over gehad, en soms verrassende inkijkjes in de

geschiedenis van jouw carrière die ik hier maar even achterwege zal laten, maar die buitengewoon bijzonder waren en die ook lieten zien dat je een ongekend soort van creativiteit hebt en dat je niet in een schema te vangen bent, want dat zou zomaar kunnen gebeuren met een bestuurder van GroenLinks uit een grote stad boven de rivieren. Wat ben ik onder de indruk van de manier waarop jij al binnen een halfjaar Brabander werd! Ik herinner me dat we samen met je partner waren bij de Brabantse Dag in Heeze en zij tegen mij zei: 'Er was iets met die verhuisplicht geloof ik, nou, daar moet ik nog eens over denken, want hier voelen we ons erg thuis!' Wat je hier ziet aan gemeenschapszin, aan ontwikkelgericht naar de toekomst werken, op die Brabantse Dag in Heeze, heeft ook jouw hart die dag gestolen, omdat je geraakt werd door wat die mensen ook in jou herkenden als iemand die wil zorgen voor onze gemeenschappelijke toekomst, ons gemeenschappelijk huis.

Ik zei al: ik was onder de indruk van de manier, en ik ben niet de enige. De afgelopen dagen heb je zelf ook gemerkt hoeveel in dat brede netwerk rondom de natuurontwikkeling en de stikstofproblematiek er nu mensen zijn, die zeggen: goh, wat gaan we jou verschrikkelijk missen, en misschien niet, misschien zelfs soms heel duidelijk niet, omdat men het altijd met jou eens was. Want zoals kunst – ik zei het straks – kan troosten, kan inspireren, kan het ook confronteren. Nou, dat kon jij ook. Maar dat hielp wel, en dat heeft indruk gemaakt. Zelfs bij degenen die het ook daarna nog niet met jou eens werden is één duidelijke signatuur van de periode-Grashoff op deze portefeuille duidelijk: een absolute deskundigheid, een absolute kwaliteit van redeneringen en een onderliggende beleidsredenering die ook standhoudt. Het stand houden van redeneringen – je bent ingenieur, en zeker in de bouwkundige sfeer waar je dan ook nog eens vandaan komt, uit Delft, is het feit dat redeneringen standhouden van levensbelang – vertaalde jij ook naar de kwaliteit van het beleid hier in huis. Het mooie was te zien dat je dat deed, maar er tegelijkertijd in slaagde om met dat hele netwerk van Manifestpartners, dat buitengewoon gevarieerd is, van de hele landbouwsector tot aan de natuursector, tot aan Staatsbosbeheer, noem maar op, van Defensie tot aan Rijkswaterstaat, dat je ondanks al die ingewikkeldheden, de morele plicht om met elkaar te zoeken naar iets wat standhoudt telkens voorop hebt gesteld. Natuurlijk had je daarbij je eigen stevige opvattingen, maar uiteindelijk ging het om de kwaliteit van de uitkomst.

Het doet jou pijn, en ons ook als collega's, om jou te moeten laten gaan, want 'Kiezen voor kwaliteit', daar zijn we in Brabant eigenlijk intrinsiek van. Het bestuur moet ertoe doen en het gaat altijd om het soort inzet dat bestuurders kunnen leveren. Gemandateerd door een meerderheid in dit huis, met ook overigens de wijze adviezen van een minderheid van dit huis – je hebt meerderheden en minderheden, ze doen er alle twee toe; ik heb het eerder gezegd –, ging jij met de meest ingewikkelde opdracht misschien wel van dit college op pad. En je bent heel ver gekomen, maar uiteindelijk zijn de wetten van dit huis dat democratische steun en legitimiteit daarvan natuurlijk nodig zijn, en daar waar die ontbreken zijn er conclusies te trekken die jij als groot democraat dan vervolgens ook weer durft te trekken. Zo is het nou eenmaal. Leuk is het niet, maar het gaat wel gebeuren.

Jouw enorme inzet voor onze provincie, Rik, ik zeg het nogmaals, met een dikke streep eronder, heeft echt indruk op me gemaakt, omdat ik in het begin echt dacht van: hoe zal dat gaan? Die Brabanders zijn nogal van met mekaar, en alles wat van boven de rivieren komt wordt af en toe niet a priori met een groot welluidend salvo ontvangen. Op weg naar Brabant wordt de wereld warmer, zeggen we, maar die warmte is ook weleens een beetje uitsluitend. Ik hoop dat jij hebt kunnen ervaren dat dat een beeld is dat niet klopt. Je bent op handen gedragen, met name ook omdat je zelf enorm geïnvesteerd hebt in de relaties in onze provincie, en dat, met de dagelijkse reis terug naar Delft, vaak in de trein, diep in de nacht, wekt een extra grote bewondering voor de fenomenale inzet die jij gepleegd hebt voor onze provincie. Ik wil je daarvoor enorm danken namens de Staten, namens ons ambtelijk apparaat en namens je collega's in het college. Een heel groot dank je wel. En voor jou een paar buitengewoon inspirerende en soms ook confronterende mandala's als cadeautje.

Dank je wel, Rik.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dag Rik. Het is altijd goed om er nog even bij te zoeken waarom we jou ooit op het oog hadden als onze gedeputeerde. Ik heb even opgezocht met welke woorden wij jou toen presenteerden. We zeiden toen: "Rik heeft de Gedeputeerdeselectiecommissie van GroenLinks overtuigd van zijn ruime bestuurlijke en strategische kwaliteiten als wethouder, partijvoorzitter en Kamerlid. Rik is een intelligent en zeer ervaren politicus en bestuurder, met goed zicht op de mogelijkheden en onmogelijkheden om als provincie mede vorm te geven aan de transities waar onze samenleving voor staat. Zwaarwegend is zijn ruime bestuurlijke ervaring, zijn strategische kracht en zijn vermogen om rust te bewaren in politiek en bestuurlijk spannende situaties. Die eigenschappen zijn de komende jaren vermoedelijk van groot belang voor Brabant." Nou, wat waren die woorden profetisch!

Bij je installatie zei je: "Ik heb heel veel zin om voor Brabant aan de slag te gaan, voor natuur, voor biodiversiteit en het landschap, en voor droge, maar niet té droge voeten." Klimaatadaptatie, zei je: is een enorme opgave, maar ook een grote kans voor Brabant. En die kans heb je gegrepen. Wat mag je trots zijn op wat je in deze moeilijke omstandigheden en in deze korte tijd hebt bereikt! Ik kan de keren niet meer op twee handen tellen, en er is er net nog eentje bij gekomen, dat ons is verteld dat GroenLinks met jou een topbestuurder binnen heeft gehaald. Want werkelijk iedereen, zelfs ook personen die nu verantwoordelijk zijn voor jouw vertrek, spreken vol lof over je: je politieke behendigheid en kennis, je leepheid, gecombineerd met zowel charme als realisme. Binnen enkele maanden na je aantreden werd jij al genomineerd als beste lokale politicus, en dat is niet voor niks.

We vroegen ons als fractie weleens af: hoe moet het voor jou geweest zijn, hier in het begin, om in een provincie te komen waar je meteen al chaotisch in de krant was aangekondigd met smeulende bewoordingen en in de Staten met, waar net ook aan gerefereerd was, nou ja, een uniek debat over je woonplaats. Maar jij, jij klopt heel snel het stof af, want er moet gewerkt worden, mouwen opgestroopt, en hoe: met een ongekennde snelheid in verdraaid ingewikkelde dossiers. En je hebt prachtige plannen ontworpen hier. Niet alles heb je mogen realiseren, maar een aantal belangrijke en markante zaken wel. Ver na jouw vertrek zal Brabant kunnen ademen door en genieten van de uitwerking van jouw Bosnota en jouw nota Klimaatadaptatie.

Het was wel een ride sinds jouw aantreden hier. Als chef stikstof stond je vol in de wind tijdens de debatten die zich ver, heel ver, uitstrekten. Het beheerste het landelijke nieuws in oktober vorig jaar met die vele duizenden boze boeren en een kolonne ME-agenten in ons provinciehuis. De woede over het besluit van de Raad van State richtte zich op jou, Rik Grashoff van GroenLinks, alsof je hen een persoonlijke loer aan het draaien was. Iets wat ons wel vaker overkomt: verantwoordelijk gehouden worden voor de situatie waarin we nu eenmaal zitten, maar waar wij als GroenLinks al jaren en jaren tevergeefs voor waarschuwen, onder meer doordat wij hebben gestemd tegen die vermaledijde PAS. Maar de slachtofferrol staat jou niet, dus ik ga hier nu ook niet bitter zijn. Bovendien doet dat jouw voorbeeld geen recht. Jij liet je niet, en nooit, uit het veld slaan. Jij bood altijd ruimte voor je voor- en voor je tegenstanders. Je probeerde er met iedereen elegant uit te komen. Daarmee ging je ver, heel ver, zelfs voor ons als fractie. Het werd alleen niet altijd zo gezien van buitenaf. Ik zie iemand lachen hier.

Ik kan, Rik, nog heel veel persoonlijks ook tegen jou zeggen, over de fijne samenwerking met onze fractie, het plezier van samen plannen smeden en oplossingen verzinnen, de vele absurde situaties waarin je belandt in zo'n jaar en wat je samen doormaakt, maar dat doe ik niet nu, niet hier. Daar pakken we een moment voor samen, met spijs en met drank en met veel Brabantse GroenLinkers. Daarvoor bewaren we ook de grapjes, de anekdotes en de bloopers, het overnemen door jou van het Brabants 'een bietje

geduld hebben', keihard carnavallen in 'Cuuk', het twinkelen van je ogen als je weer een plannetje hebt bedacht boven een goed glas wijn. Maar daar is het vandaag de dag niet voor, het publiek niet voor en ook de setting niet voor. Dat gaan we later doen en daar verheug ik me ontzettend op, net als op je volgende plannen, waarin jij de wereld op een andere plek ongetwijfeld weer met kleine stapjes en grote stuurmanskunst een beetje groener, een beetje beter, een beetje mooier gaat maken.

Dank je wel.

Applaus

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. Dan is nu het woord voor de laatste keer in deze zaal aan gedeputeerde Grashoff. Ga je gang, Rik.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Voorzitter. Het was juni vorig jaar, het lijkt heel lang geleden, maar slechts juni vorig jaar, toen ik mocht aantreden als gedeputeerde hier in Brabant. En in krap een jaar tijd ben ik mij dag in, dag uit meer verbonden gaan voelen met Brabant, met de Brabanders, in het provinciebestuur, met de vraagstukken die hier spelen. Ik heb mij geen dag niet welkom gevoeld. Wat dat betreft, Wim: zet dat vooroordeel weg, want het is niet zo. Brabanders zijn uitstekend in staat om ook iemand van boven de sloot met open armen te ontvangen. Dat het ook in bestuurlijke zin weerstanden oproept is niets van onder de rivieren. Ik kan jullie verklappen dat in de tijd dat ik in Delft bezig was de binnenstad autoluw te maken, waar niemand daarna meer van af wilde, ik per week drie keer de stad uit gewenst werd. Want als je iets wilt veranderen, wek je ook weerstand op. Dat kan niet anders. Als je die weerstand niet opwekt, moet je bij jezelf te rade gaan wat überhaupt je bijdrage is aan het veranderen van de status quo.

Ik mag zeggen dat ik er best hard aan getrokken heb met alle motivatie en werklust die ik dan best aan den dag kan leggen en de inzichten die ik van eerdere loopbanen heb meegenomen, want dat zijn er best een paar. Daar ga ik onder een borrel nog eens vaker wat over vertellen, hoewel... Als team in GS waren we eigenlijk het afgelopen jaar volgens mij heel goed op elkaar ingespeeld geraakt. Het was echt een team. Ik heb verschillende bestuursteams mogen meemaken, maar dit team deed dat beter dan vele andere, durf ik wel te zeggen. We zijn ondanks die ingewikkeldheden met elkaar ook nog eens heel goed uit de startblokken gekomen. Maar vandaag vertrek ik weer. Dat is te snel, het is ook met pijn in het hart en ik ga er een paar onaangename dingen over zeggen. Ik zeg het maar vast.

De bestuurswissel die vandaag plaatsvindt was niet noodzakelijk. Het is ons niet overkomen. De tegenstellingen waren overbrugbaar, dat heb ik vaak gezegd, en ik heb me daar voor en achter de schermen ook behoorlijk sterk voor gemaakt. De keus die nu gemaakt wordt is schadelijk voor de continuïteit en daarmee de slagkracht van het provinciaal bestuur. Laat ik daar maar helder over zijn. Een ploeg ingewerkte bestuurders wordt in crisistijd ingeruild voor een nieuwe, deels onervaren groep, die dan ook nog eens minder dan drie jaar heeft om tot resultaten te komen. Dat is heel kort. En er ligt een nieuw programma dat elan en visie mist. Dat is niet zo vreemd, want er moet nu samengewerkt worden met een partij die niet alleen qua mens- en maatschappijbeeld ver afstaat van de andere partijen, ook van CDA en VVD, maar ook nog eens simpelweg belangrijke vraagstukken in deze samenleving rond klimaatverandering, en hoe daarmee om te gaan, stikstofproblematiek, biodiversiteit, simpelweg ontkent. En als je het al niet eens bent over het bestaan van het probleem, hoe wil je dan toekomen aan een discussie hoe je met visie aan een oplossing werkt? Vergelijk dat met de situatie zoals we die hadden in het college: fikse verschillen in aanpak, in route, instrumenten, maar wel in zekere mate een gedeelde basis over wat de vraagstukken zijn die we in elk geval met prioriteit zouden moeten oplossen.

Vandaag wordt Forum voor Democratie in het zadel geholpen. Dat is de partij van haar oprichter en politiek leider Thierry Baudet. Dat is de man met zijn openlijk racistische uitslatingen en zijn flirts met extreemrechts gedachtegoed. En dan vraag ik toch aan VVD en CDA hier in Brabant: kun je dan zeggen "het maakt mij niet uit, want Baudet roept het bij WNL", of "we voeren hier geen Haagse discussies"? Het

gaat hier om de fundamentele waarden van onze democratische rechtsstaat, om artikel 1 van onze Grondwet. Het gaat ons allemaal aan, dat is niet voorbehouden aan Den Haag. Gelukkig heb ik mogen zien dat de discussie over die samenwerking in elk geval binnen het CDA levendig wordt gevoerd, en dat siert de partij. Dat is oprecht wat ik daarvan vind. Ik hoop overigens dat de discussie nog even wordt voortgezet, want beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Verontrustend vind ik daartegenover de oorverdovende stilte in VVD-kring. Aan welke kant van de geschiedenis staan onze liberalen? Gaat het nog om de echte vrijheid van het individu, of gaat het alleen nog om politiek pragmatisme?

Voorzitter. Tot zover deze meer dan gebruikelijk scherpe toon in een afscheidsrede; ik weet het. Zelf kijk ik het afgelopen jaar terug op een veelbewogen, maar ook hele mooie tijd in dit provinciebestuur, met dankbaarheid voor de goede samenwerking, een goede samenwerking, ik zeg het nog eens met nadruk, met álle collega's in GS, want we konden hartstikke goed met elkaar door de bocht. Bijzondere waardering heb ik daarbij voor de warme en verbindende stijl van onze commissaris. Wim, top, dank je wel!

Ik dank de fractie van GroenLinks voor het enorm stevige en ook ruime vertrouwen dat jullie me gaven in deze bestuurlijke rol. Daar kon ik op surfen. En Hagar, dank voor je warme woorden. Ik ben er wat verlegen van.

Ik dank jullie allemaal, leden van Provinciale Staten, voor de altijd inhoudelijke en constructieve stijl van debatteren in dit huis. Hou die erin!

En ik wil graag mijn directe ondersteuners bedanken, Miranda, Jetty, Inge, Jacqueline, Bart. Ik dank ook de ambtelijk leidinggevendenden met wie ik heb gewerkt, Michèle, Eric, Marianne, Irene, Nancy, tot voor kort Sas, de vele beleidsmedewerkers die hier uitstekend werk verrichten. Ik heb bewondering voor de professionaliteit van deze organisatie. Richting Marcel: wees er trots op, maar wees er ook hartstikke zuinig op.

Ik dank al die vertegenwoordigers van de mede-overheden met wie ik intensief heb gewerkt, met name met de waterschappen, met gemeenten, en talrijke maatschappelijke organisaties, de Manifestpartners. Wat zit inderdaad dat maatschappelijk netwerk in deze provincie toch verdraaid goed in elkaar. Dat ben ik ook op het spoor gekomen dit jaar. Dat is top. Hou dat zo.

Tot slot. Ik bedank alle Brabanders dat ik in deze fantastische, mooie provincie mocht werken.

Applaus

De **voorzitter**: Ik dank de heer Grashoff. Ik schors de vergadering tot kwart voor één.

Schorsing (12.18-12.51)

De **voorzitter**: Mag ik u vragen uw plaatsen in te nemen. De vergadering is heropend. We gaan nu verder met de bespreking van de bespreekpunten Bestuursakkoord 2020-2023 en het daarbij nu ook behorende oorspronkelijke Statenvoorstel 45/20, Perspectiefnota 2020.

Bestuursakkoord 2020-2023

Tegelijk hiermede wordt aan de orde gesteld:

45/20 Perspectiefnota 2020

De **voorzitter**: Allereerst wil ik de heer Van Hattem vragen om die vlaggen van de tafel weg te nemen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, daar ben ik niet toe bereid.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, ik vraag me werkelijk af of u zich in de Senaat ook zo gedraagt! Ik vind het onwaardig dat u een besluit dat het presidium heeft genomen naast u neerlegt. Nee, u krijgt niet meer het woord! Ik ga er nu geen gedoe over creëren, ik vind de gezondheid van onze medewerkers belangrijker dan dit gebaar, maar we gaan er in het presidium terug over spreken. Ik vind het onbehoorlijk.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, en ik vind het onbehoorlijk dat u mijn andere functie hierbij betreft, die hier niks mee te maken heeft!

De **voorzitter**: Nou, die heeft er alles mee te maken. De waardigheid van deze zaal doet in niets onder voor de waardigheid van de Senaat van dit land.

De heer **Van Hattem** (PVV): En bij de waardigheid van deze zaal passen deze vlaggen, mijnheer de voorzitter!

De **voorzitter**: Nee, nee, nu is het klaar, mijnheer Van Hattem. Het is echt klaar! Denkt u er nog eens heel goed over na wat u hier doet. Nee, niet dit soort gebaren alstublieft, absoluut niet, want als dat zo doorgaat laat ik u uit de zaal verwijderen. Ik ben er echt een keer klaar mee. De waardigheid van deze zaal wordt niet aangetast door dit soort gedrag. Op geen enkele manier te respecteren.

Ik moet nu een ingewikkelde overgang maken, omdat ik hartelijke woorden van dank wilde spreken aan de heer Arbouw. Hij is informateur geweest, en formateur, van het college. Namens degenen die dat allemaal betreft heb ik de eer om te proberen alle inzet die hij geleverd heeft met bloemen en een paar flessen goed te maken. Hij is niet in de zaal, ik neem aan dat hij me hoort... Hij is er wel? Ah, hij is heel ver in de coulissen weggedoken! Nu is dat bij informateurs geen onbekende plek, maar desalniettemin, mijnheer Arbouw, dank u wel voor uw enorme inzet, en we zullen dat goed maken.

Dan gaan we nu met het debat beginnen en daarbij geldt voor alle fracties in eerste termijn een spreektijd van acht minuten en in de tweede termijn dus maximaal vier minuten. Dan geef ik nu als eerste het woord aan mevrouw Otters van de fractie van de VVD. We werken vanaf de plaats vandaag. Ga uw gang, mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ondanks de omstandigheden in deze onwerkelijke coronatijd zijn we vandaag met Provinciale Staten fysiek bijeen, op afstand, terwijl we eigenlijk vandaag zo de toenadering tot elkaar moeten proberen te zoeken. Want Brabant moet bestuurd worden. Afgelopen najaar stond in het teken van stikstof. En het verstikte ons letterlijk. We waren toe aan zuurstof, dat was de conclusie van de heren Van der Velden en Arbouw op 3 februari van dit jaar. Een pijnlijk rapport. Feitelijk hebben we allemaal een veeg uit de pan gekregen. Wij, fracties, en met name de VVD, werden opgeroepen om snel met een initiatief te komen en de impasse te doorbreken. Er moest een meerderheidscoalitie komen. Daar zijn we zorgvuldig mee aan de slag gegaan, en dat heeft iedereen binnen en buiten deze zaal kunnen volgen.

15 maart 2020. De nieuwe coalitie was praktisch klaar met de hoofdlijnen van een nieuw bestuursakkoord. En die avond gaf onze premier een persconferentie. Pas op de plaats. Gezondheid voorop. Er was een nieuwe werkelijkheid ontstaan. Met vele helden, die symbolisch geëerd zijn via lichtprojectie op ons provinciehuis. Toen, nog maar twee maanden geleden, konden we niet bevroeden wat dit voor exorbitante gevolgen zou hebben en tot op heden zijn die gevolgen, met name economisch, nog niet bekend. In deze heftige weken is het ons gelukt gevolg te hebben kunnen geven aan de oproep

van de twee rapporteurs. Vorige week heeft de nieuwe meerderheidscoalitie zich gepresenteerd en we zijn trots op het resultaat. We gaan het nieuwe college aan het werk zetten en we kijken uit naar een duurzame en vruchtbare samenwerking hier in deze Statenzaal en daarbuiten. De perspectiefnota ligt vandaag ook ter bespreking en gezien het beleidsneutrale karakter van deze nota focus ik me op het Bestuursakkoord 2020-2023.

Wat gaan we doen?

We bouwen voort op wat goed is en gaandeweg zetten we de koers uit. Zo gaan we dus door met het bouwen van huizen. Bouwen naar behoefte, waarbij de provincie zich beperkt tot de hoofdlijnen in ruimtelijk gebied. Want we respecteren immers de gemeente als eerste overheid. Er zal aandacht zijn voor nieuwe woonvormen en levensloopbestendig bouwen.

Er wordt naar mij geseind, dat vind ik allemaal hartstikke leuk, maar als het van mijn acht minuten af gaat vind ik het jammer.

Mobiliteit. Voor de VVD is de vrijheid van elke Brabander om te kiezen tussen fiets, auto of OV van groot belang. Daarom zijn we blij dat dit college de focus houdt op bereikbaarheid en de verkeersveiligheid, en tegelijk dat er flink ingezet wordt op een versterking van het OV in Brabant.

We zullen blijven inzetten op innovatie- en een datagedreven economie, zeker nu, in deze moeilijke tijd. De coronacrisis zal grote sporen achterlaten. Hoe groot de schade is kunnen we pas achteraf bekijken. Er zijn inmiddels steunmaatregelen voor bedrijven.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter...

De **voorzitter**: Interruptie de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, ik had een vraag aan mevrouw Otters als het gaat over de economie. Gedeputeerde Van Gruijthuijsen heeft ons recent geïnformeerd hoeveel onze economie profiteert van de Europese samenwerking. Weet u de bedragen en weet u ook uit welke beleidsprogramma's de economische impuls gelden vanuit de Europese Unie dan vooral vandaan komen?

De **voorzitter**: Ja, uw vraag is duidelijk. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dat is een leuke vraag van de heer Meijer. Ik zit hier als fractievoorzitter, eigenlijk een soort visionair over dit bestuursakkoord, dus als u mij echt om getalletjes gaat vragen: die kunt u beter aan een gedeputeerde gaan vragen voor wie het straks zijn of haar vak wordt.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou, ik heb die getallen wel paraat. Ook ik ben fractievoorzitter, dus dat is blijkbaar een kwestie van de stukken anders doornemen. Maar het gaat over 772 miljoen euro's Europese subsidie. In uw bestuursakkoord schrijft u als uitgangspunt dat Brabant onderdeel is van Europa, wat een geografische bepaling lijkt. Kunt u als fractie van de VVD mij eens vertellen wat het belang is van de Europese Unie voor het economisch beleid van Brabant?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Als er vanuit de Europese Unie mogelijkheden zijn om geld te kunnen genereren, of geld te kunnen verkrijgen, voor hele gave projecten hier in Brabant, wat een grote

economische, maar wellicht ook andere meerwaarde kan hebben voor onze fantastische provincie, dan staan wij daarvoor open.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Wij zijn ook heel blij dat de gedeputeerde binnenkort met het Actieplan Arbeidsmarkt komt, waar de gevolgen van corona in zijn opgenomen. Het doel is om dan in te zetten op duurzame inzetbaarheid van de Brabantse arbeidsmarkt.

Maar we gaan ook dingen anders doen. Voor de VVD is de duurzame ontwikkeling van Brabant van groot belang. In het bestuursakkoord is een apart hoofdstuk over de BOS, de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. Tijdens de Statenvergadering van 14 februari dit jaar heeft mijn collega mevrouw Dirken reeds aangegeven hoe de VVD hierin staat en daarom is de VVD verheugd dat deze lijn nu wordt voortgezet.

De VVD wil een duurzame innovatieve veehouderij, waarbij dierenwelzijn en ondernemerschap centraal staan. En – dat hebben we vaker gezegd – we vinden het belangrijk dat we Brabant open kunnen houden. Wat ons betreft komen Gedeputeerde Staten na de zomer met een gedegen voorstel BOS, waarna we met de Staten weer in debat zullen gaan. Wij willen in die BOS zien hoe het college de stikstofaanpak verder gebruikt om de verduurzaming van Brabant op een voor iedereen behapbare wijze mee te maken.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik ben benieuwd, voorzitter, of de VVD hiermee loslaat, door te zeggen “we willen Brabant openhouden”, die evenwichtsbalk tussen aan de ene kant economie en aan de andere kant de ecologie en de verdere brede leefomgeving. Is het nu alleen maar economie, en wordt het vooral één kant van de evenwichtsbalk, of mogen we meer verwachten voor Brabant?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): U heeft wellicht ook het rapport van Remkes gelezen. Het is natuurlijk een evenwicht tussen alles. U noemt economie, maar het is ook het aanleggen van wegen, het is het bouwen van woningen, zodat mensen fijn kunnen wonen – daar ben ik eigenlijk mee begonnen –, het is inderdaad ook industrie, maar ook de landbouw. En als dat een goede balans kan zijn met de natuur, is dat natuurlijk heel mooi meegenomen. Maar laten we kijken of dit allemaal met elkaar in balans is.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik hoor u zeggen “als het een goede balans kan zijn met de natuur, is dat mooi meegenomen” en vervolgens zegt u dat u kijkt naar het rapport-Remkes, en vooral dan vertaalt naar weer die openheid, dus het bouwen, de infra, de woningen, de economie en de industrie, al die zaken. Ik hoor u dus niet zeggen dat u het rapport-Remkes zo leest, dat de natuur actief beschermd moet worden en dat de zuurlast bijvoorbeeld naar beneden moet. Dat onderdeel van het rapport-Remkes: daar staat het volgende college niet voor?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Als het gaat Om de wettelijke taken die de provincie heeft, bijvoorbeeld het herstellen en het beschermen van de Natura 2000-gebieden, dan gaan we daar natuurlijk gewoon mee door.

De **voorzitter**: Oké. Ik zag nog twee andere interrupties. Ik meen de heer Swinkels van de SP. Ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter. Ik beluister net in een pleidooi voor het zoeken van een balans tussen economie en natuurherstel toch heel veel economische onderwerpen, want dat zijn natuurlijk ook onze woningen en onze wegen, terwijl de hele stikstofaanpak a priori is gericht op het verminderen van de stikstofdepositie op onze natuurgebieden. Ik zou heel graag van de VVD willen vernemen of zij nu voornemens zijn dat alleen te beperken puur daar waar het juridisch op de Natura 2000-gebieden slaat, of dat het toch een algehele doelstelling is om daar waar maar mogelijk te kijken hoe we de stikstofdepositie in onze natuur, in brede zin, willen terugdringen.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Het mooie is dat hiervoor al heel veel werk is ingezet door de heer Grashoff, die hier zojuist een speech heeft gehouden. Hij heeft goed werk verricht en dat gaan we voortzetten, want wij gaan ook door met de doelstelling van het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant, en ook de ecologische verbindingzones willen we afmaken, of in ieder geval eraan gaan bouwen. Dus natuur is voor ons natuur en daar zal zeker nog aandacht voor blijven.

De **voorzitter**: De heer Swinkels, ten tweeden male? Nee? Nog andere interrupties? Zo niet, dan vervolgt mevrouw Otters haar betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik was bij een zin. Want wij willen dat de Stikstof Ontwikkelproblematiek zal worden aangepakt via een evenwichtige balans, waaraan alle sectoren gelijkelijk bijdragen.

Op het gebied van energie. De doelstellingen staan overeind. In ons verkiezingsprogramma staan innovatie en nieuwe technologie als kernpunten benoemd. Wat de VVD betreft zetten we in op duurzame en innovatieve energiebronnen, zoals kernenergie, als het gaat om de haalbare en betaalbare toekomstige energiemix en het daarvoor noodzakelijke draagvlak.

Daarnaast kunt u de VVD altijd aanspreken op goed financieel beleid. Het vorige college had al aangegeven dat een structurele besparing van 30 miljoen euro nodig is. Dat is nodig om ervoor te zorgen dat ook toekomstige besturen na ons in Brabant kunnen investeren.

De **voorzitter**: Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Mevrouw Otters gaat heel snel langs de energie en had een heel mooi verhaal over kernenergie, maar nu heb ik gelezen dat, als de afspraken uit het Energieakkoord volbracht zijn, die 470 megawatt, er daarna, en dat heeft ze bij herhaling gezegd, alleen bij voldoende draagkracht nog windturbines bij komen. Is dat hard beleid nu in het nieuwe akkoord wat u betreft?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Hard beleid, dat zijn uw woorden. Beleid is dat we zoveel mogelijk zoeken naar draagvlak en dat we de doelstellingen vanuit het Energieakkoord nastreven.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, twee vragen. Wat verstaat u onder draagvlak? Gaat het dan om de burgers, of alleen om de gemeenteraden? Want in de RES'en lukt het wel, maar er is veel weerstand vanuit bewoners. Wat gaat u daarmee doen? En wat als het draagvlak niet komt? Ik herinner mij zaken in Steenberg en Klundert bijvoorbeeld, waar doorgedramd is. Gaat u die koers volgen, of zegt u van: dan misschien maar niet dat klimaatakkoord halen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): In Zundert was het een ander verhaal, dat was een ouder verhaal. Maar als u mij vraagt "wat is draagvlak?", dan kan ik u zeggen dat de provincie niet zomaar een Provinciaal Inpassingsplan tevoorschijn gaat halen en gaat neerleggen. Er moet gekeken worden naar de bezwaren van mensen en naar wat de gemeenteraad ervan vindt, maar met name de inwoners, of de mensen die in de buurt zijn, belanghebbenden: dragen zij letterlijk dat plan, ja of nee? U mag ook van mij weten: het is niet de degene die het hardste roept, dat dat draagvlak is. Laat ik daar ook even heel helder in zijn.

De **voorzitter**: Oké. Ik zie een aanvullende interruptie. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Een van de manieren om draagvlak te organiseren – dat was ook in de vorige bestuursperiode het gebruik – is dat de opbrengsten van windenergie terugvloeien naar de lokale gemeenschap. Ik zie dat in uw akkoord niet meer terugkomen. Mag ik ervan uitgaan dat die, ja 'best practice' mag je het eigenlijk wel noemen, dat de opbrengsten van windenergie terugvloeien naar de lokale gemeenschap, in stand gehouden wordt, ook in uw nieuwe bestuursakkoord?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dan heeft u waarschijnlijk een stukje gemist, want wij hebben ook ergens staan dat juist ook als er hele goede initiatieven zijn vanuit de energiesector, die wat ons betreft ook gedeeld mogen worden.

De **voorzitter**: Oké. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik geloof dat we elkaar niet goed begrijpen. De les van windpark A16 was eigenlijk dat de opbrengsten van windenergie voor een deel ten goede komen aan de lokale gemeenschap. Dat is gewoon een heel concrete manier om ook draagvlak bij die gemeenschap te creëren. In het vorige bestuursakkoord hebben we daarvan afgesproken dat we niet 30%, maar 50% van die opbrengsten terug laten vloeien naar de gemeenschap. Ik was even benieuwd of die best practice, die goede aanpak, ook in het nieuwe bestuur de norm blijft.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dan heb ik zojuist inderdaad uw vraag verkeerd begrepen. Daar gaan wij inderdaad mee door, want dat is beleid dat heel goed heeft gewerkt.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel.

We hadden ons kunnen beperken – ik heb het weer over financiën – tot 2023, maar besturen betekent ook vooruitkijken. Om die reden hebben we in het bestuursakkoord de hoofdrichting afgesproken. Maar alle plannen moeten nog uitgewerkt worden. Daarom wil de VVD dat het college, voorafgaand aan de begroting 2021, via een Statenmededeling Provinciale Staten informeert over de wijze waarop het proces van ‘duurzaam verantwoord financieren’ wordt opgebouwd en hoe zij ons als Staten in positie gaan brengen om daar vol in mee te doen.

En dan wil ik graag nog even iets zeggen over de nieuwe portefeuille vrije tijd. Eén ding moge duidelijk zijn: cultuur is niet verdwenen in dit akkoord. Omdat de bestaande beleidsplannen voor cultuur, erfgoed en sport aflopen, hebben we ervoor gekozen onder de naam ‘Vrijetijd’ een nieuw overkoepelend beleidsplan te maken. Deze benaming is gezien vanuit het perspectief van de Brabander, die geniet van en deelneemt aan de vele belevenissen op het gebied van cultuur, sport en erfgoed. Toerisme en recreatie worden daaraan toegevoegd. De VVD is ervan overtuigd dat er een synergie tussen deze onderdelen kan zijn.

Last but not least: zonder veiligheid geen vrijheid. De VVD is daarom blij dat de provincie de komende drie jaar extra investeert in zowel een veilig Brabant als in de weerbaarheid van Brabanders tegen ondermijnende criminaliteit.

Voorzitter, ik sluit af...

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, die hadden we natuurlijk wel verwacht: veiligheid. Eerlijk gezegd valt GroenLinks dat toch een beetje tegen in dit bestuursakkoord. Ik bedoel: als je dan toch een sappig rechtse coalitie vormt, dan zou je verwachten dat bijvoorbeeld de boe's de garantie zouden krijgen in de bestuursakkoordtekst – daar is het best uitgebreid geworden, niet echt meer hoofdlijnen –, dat ze de duidelijkheid hebben dat ze met z'n zestien langjarig niet alleen gefinancierd worden wat betreft hun loon, maar ook hun toerusting. En die kans heeft de VVD laten liggen. Of denkt u daar anders over?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik heb juist begrepen, maar dan heb ik de tekst anders gelezen dan u, en ik heb aan die tafel gezeten, dat we juist meer gaan investeren in een veilig Brabant en ook in het weerbaar maken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik heb niet aan die tafel gezeten, maar wel heel veel met die handhavers zelf gesproken. Afgelopen december, toen ze al die extra investeringen hadden gekregen van het toenmalige college, hebben zij kenbaar gemaakt, ook via de pers, noodgedwongen, dat het lang niet voldoende is om op z'n minst die oren en ogen te kunnen zijn in ons grote Brabantse buitengebied. Heeft u daar geen rekenschap van genomen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Oei, daar raakt u bij mij een hele gevoelige snaar, want ook wij zijn op pad geweest met boa's en wij weten inderdaad ook de gevaren die er 's nachts, en wellicht ook overdag, kunnen plaatsvinden in het buitengebied. Wij gaan door met de bestuursopdracht 'Weerbaarheid en veiligheid', die ziet u ook later weer terug in de stukken, die is destijds ook ingezet en daar zult u ongetwijfeld ook blij mee zijn, net zo blij als ik.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voorzitter. Graag wil ik namens de VVD-fractie mijn dank uitspreken aan de drie gedeputeerden die vanochtend vertrokken zijn, Anne-Marie, Erik en Rik. Dank voor de constructieve samenwerking het afgelopen jaar. De afgelopen maanden hebben jullie het geduld en de loyaliteit behouden om er te blijven voor een bestuurlijk Brabant. Als liberaal, die vindt dat het nemen van verantwoordelijkheid een belangrijk goed is, prijs ik deze werkhouding zeer. 2020 is nu al een jaar dat we niet snel zullen vergeten...

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, ik hoor aan de intonatie van mevrouw Otters dat ze gaat afronden en het zou zonde zijn als mijn interruptie als nabrander is, dus sorry dat ik u verstoort. Wij hebben in een vorige Statenvergadering een discussie gehad over het betrekken van stakeholders bij uw bestuursakkoord. U heeft er destijds voor gekozen om bewust geen stakeholdersbijeenkomsten te houden. Nou, dat mag. U ziet, denk ik, op het voorplein wat een gevolg is van het niet betrekken van stakeholders. Maar door corona wordt het nog ingewikkelder. Wat is het plan van de coalitie om stakeholders de komende maanden te betrekken bij het bestuursakkoord en hebben zij ook nog ruimte om daadwerkelijk dingen te veranderen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, deze had ik inderdaad van u kunnen verwachten, want daar bent u al een keer eerder mee gekomen en u weet ook de reden waarom we het inderdaad in uw eerste ronde niet hebben gedaan, maar natuurlijk gaan we ook weer in gesprek met de stakeholders, en overigens is het plein vóór inmiddels leeg. We gaan nu vooruitkijken. Laten we proberen een brug te slaan...

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dit is het makkelijke media-antwoord dat u me nu geeft, maar ik denk dat de stakeholders wel behoefte hebben aan een termijn waarop u dan daadwerkelijk met hen in gesprek gaat. Zeker nu we ook weer wat meer ruimte krijgen om daadwerkelijk bijeen te komen, denk ik dat het goed is als u een perspectief biedt.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Mag ik dan zo met u afspreken dat we dat vóór de zomer gaan doen? In welke vorm kunt u me dan niet vragen, dat gaan we dan uitzoeken, want we zitten inderdaad in een coronaperiode.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog... Sorry, er is nog een interruptie. Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank voorzitter. Het betrekken van stakeholders is altijd lastig achteraf, want het een en ander staat al vast. De heer Meijer had het daarnet over het bieden van perspectief. Volgens mij ligt er eigenlijk al een perspectief en voor een deel van de stakeholders betekent dat eigenlijk, ja, dat ze afgeschreven worden. Hoe kunt u nu, op dit moment, beweren dat u nu nog stakeholders kunt betrekken?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Er worden stakeholders volgens u afgeschreven en daarom denk ik dat het heel goed is om met elkaar het gesprek aan te gaan, want dan kunnen we ook het echte verhaal vertellen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Wij gaan nu vooruitkijken. Laten we proberen een brug te slaan en Brabant te gaan besturen, wij in onze rol als Statenlid, kaderstellend en controlerend. Laten we dit doen, en ik citeer uit het Rapport 'Op weg naar zuurstof' op pagina 7: "Op basis van vertrouwen".

Ik wil graag een motie indienen, waarin staat dat dit bestuursakkoord uitgangspunt is voor het te voeren beleid in de komende drie jaar.

Dank u wel, voorzitter.

Motie M39-2020

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

kennis genomen hebbende van het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim: ons Brabant';
van oordeel zijnde dat:

- dit bestuursakkoord zijn integrale doorwerking moet hebben in de beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering in de bestuursperiode 2020-2023;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim: ons Brabant' als uitgangspunt te nemen voor het te voeren beleid in de periode 2020-2023 en daar waar mogelijk met alle partijen de in het bestuursakkoord beschreven ambities te realiseren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Suzanne Otters-Bruijnen, VVD

Willem Rutjens, Forum voor Democratie

Ankie de Hoon, CDA

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. De motie, eerste indiener VVD, heeft het nummer M39 gekregen en maakt deel uit van de beraadslagingen. Dan gaan we nu door met de volgende spreker in de eerste termijn van de zijde van uw Staten. Dat is de heer Rutjens namens Forum voor Democratie. Aan hem geef ik het woord.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Het is 15 mei 2020. Deze meimaand, Mariamaand, is ook dit jaar begonnen met herdenken, gedenken en nadenken, op 4, 5 en 6 mei. Nu de IJsheiligen

geweest zijn, is de kans op nachtvorst minder, zo wil de traditie. Lente. Een vroegere Brabander schreef daarover eens:

Eens meien morgens vroe
Was ic opghestaan;
In een scoen boemgerdekine
Soudic spelen gaen.
Daar vant ic drie joncfrouwen staen,
Si waren so wale ghedaen,
Dene sanc voor, dander sanc na:
Harba lori fa, harba harba lori fa,
Harba lori fa!

Dat zijn de woorden van Jan I van Brabant, die behalve een hertog ook een levensgenieter en een minnedichter was. Want mei is niet alleen Gorters 'Nieuwe lente, nieuw geluid', ook Forum voor Democratie zorgt hier voor een nieuw geluid.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Interessant, dat u zo begint. Veel bekender dan wat u nu brengt – dat hoor ik aan het metrum – is het lied: Harba lori fa, lori fa!

De heer **Rutjens** (FvD): Zong de hertog!

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, maar ik hoor nu dat u het metrum van het lied er niet in heeft gestopt. Wat een gemiste kans. Zou ik kunnen vragen aan Forum voor Democratie om onze culturele heritage, waaronder muziek, ook retorisch wat meer tot uitdrukking te kunnen laten komen, zodat we op z'n minst geloven dat u een beetje kennis heeft van die cultuur?

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Speciaal voor mevrouw Roijackers zal ik op een later te bepalen tijdstip het lied 'Toen hertog Jan kwam varen' – want daar doelt u op – zeker een keer ten gehore brengen, zodra dat in de huidige corona-omstandigheden een keer kan.

De **voorzitter**: Die afspraak staat. Vervolg uw betoog.

De heer **Rutjens** (FvD): Forum voor Democratie wil ons vooral richten op de achterliggende oorzaak van veel problemen: het politieke systeem zelf. Wij willen de belangen van de bevolking behartigen, en dat doe je niet door steeds dezelfde gezichten met elkaar te laten praten. Ons belangrijkste agendapunt is dan ook democratische vernieuwing. Daarom ook zijn bindende referenda noodzakelijk, net zoals gekozen burgemeesters. We weten dat nieuwe generaties niet naar rokerige zaaltjes komen waar steeds dezelfde mensen mogen praten, zonder draagvlak bij de mensen die het aangaat. Daarom willen we de mensen zoveel mogelijk, zowel fysiek alsook online, betrekken bij de zaken die hen raken, het verschil maken door mee te doen en aan te pakken.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik hoor de heer Rutjens van Forum terecht zeggen dat de rokerige zaaltjes en de achterkamertjes niet meer opgezocht moeten worden en dat er meer democratie moet worden toegepast, maar waarom steunt Forum dan in dit nieuwe bestuursakkoord het klimaatakkoord, dat in diezelfde rokerige achterkamertjes van de klimaattafels, zonder dat anderen erbij betrokken zijn, vorm heeft gekregen?

De **voorzitter**: Goed. Ik wijs de heer Van Hattem erop dat er niet meer gerookt mag worden in vergaderzaaltjes. Dat is u misschien toch niet ontgaan. Mij is opgevallen dat in digitale vergaderingen dat gebruik hier en daar wel weer toeslaat in studeerkamers, maar dit terzijde. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat u misschien een belangrijke toevoeging heeft gemist in het bestuursakkoord. Dat zijn de woorden 'haalbaar', 'betaalbaar' en 'met draagvlak'. Dat zijn punten die wij heel belangrijk vonden, ook als partij, en waar wij de andere drie partijen ook in hebben meegekregen, om dat toe te voegen bij de uitvoering van onze wettelijke taken.

De **voorzitter**: Van Hattem, ten tweeden male.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar het blijft dat het bestuursakkoord klip-en-klaar is, dat u een loyale partner bent in de uitvoering van het klimaatakkoord. Daar is geen woord Grieks, Spaans of Middeleeuws bij. Dit is gewoon een heel duidelijk statement.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Neemt u daarmee afstand van dit statement, dat u een loyale partner bent in de uitvoering van het klimaatakkoord?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Nee, ik ga natuurlijk niet afstand nemen van dingen die we in een akkoord hebben geschreven. Dat lijkt me erg vreemd. We hebben nu eenmaal wettelijke taken te vervullen. Dat is zo. En nogmaals: die toevoeging 'haalbaar', 'betaalbaar' en 'met draagvlak' is heel belangrijk. En misschien nog een extra toevoeging: wat we ook hebben gezegd in het bestuursakkoord, is dat door de huidige coronatoestanden het peilen van het draagvlak erg moeilijk wordt. Daarom hebben we duidelijk afgesproken dat draagvlak gaat voor snelheid bijvoorbeeld.

De **voorzitter**: Goed, er zijn interrupties. Everling als eerste. Iets heel praktisch tussendoor: we gaan met handopsteken interrupties aanvragen. Nu is bij sommigen de kleur van de arm gelijk aan de achtergrond – mevrouw Roijackers, bijvoorbeeld bij u –, het is daarom goed even wat wilde zwaaibewegingen te maken, anders ga ik het missen. Everling als eerste.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Toch even doorgaande op dat draagvlakverhaal van Forum voor Democratie: hoe wil het Forum draagvlak definiëren? Wanneer heeft iets draagvlak? Kan Forum daar wat licht op laten schijnen?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Uiteraard. Allereerst ben ik blij dat meneer Everling interrompeert, want dan kan hij misschien dadelijk ook meteen antwoord geven op de vraag of de SP voor of tegen windturbines in Oss is; dat antwoord staat nog steeds uit. Desalniettemin: wat ook duidelijk is, is "wat is géén draagvlak?". Ik noem even het puntje Steenbergen, waar een hele gemeenschap massief tegen het plaatsen van windturbines is, een gemeenteraad tegen is, een college gevallen is van wethouders, en de provincie tóch windturbines plaatst. Dat is geen draagvlak. Draagvlak is ook niet waar de gebruikelijke insprekers weer in dat zaaltje, dat dan tegenwoordig niet meer rokerig is, mogen komen opdraven, waarbij, als de gewone Brabander de weg naar dat zaaltje vindt, het eigenlijk meteen al duidelijk is dat het weinig zin heeft, omdat het besluit al lang vaststaat. Dat is geen draagvlak. Daarom willen we ook graag een taak bij het nieuwe college van Gedeputeerde Staten leggen om met voorstellen te komen: wat is de definitie van draagvlak en hoe gaan we dat meten? Wij, als Provinciale Staten, in ieder geval wij als FvD, gaan dat toetsen aan de hand van drie criteria: wat is de aard van het besluit, waar hebben we het eigenlijk over?; hoe zijn de direct belanghebbenden betrokken bij het meten van het draagvlak?; is ook de gewone Brabander gehoord? Dat vinden wij drie belangrijke elementen.

De **voorzitter**: Oké. Everling, ten tweeden male? Ja.

De heer **Everling** (SP): Eigenlijk hoor ik niet heel erg veel andere dingen dan zoals wij die als volksvertegenwoordiger altijd al zouden moeten doen. Dus ik vraag me eigenlijk heel erg af wat hier het verfrissende, vernieuwende, is van Forum voor Democratie, want volgens mij is dit gewoon onderdeel van ons werk. Dus ik vraag me eigenlijk nog steeds af hoe het Forum, hoe de coalitie straks, daadwerkelijk draagvlak gaat meten. Ik vraag me zeer af of daar dadelijk een helder plan voor ligt. En in antwoord op uw vraag over de windmolens: ja, dat zullen we inderdaad nog bezien, dat hangt inderdaad af van de uiteindelijke plannen, hoe die eruit komen te zien. U heeft gezien hoe wij hebben gehandeld rondom de Carolinapolder.

De **voorzitter**: Oké. De volgende interruptie was van de heer Van den Berg, en dan de heer Meijer.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, als we het toch over de SP hebben: ik heb hier de tweet van Forum voor Democratie van december. Daarin staat: Forum voor Democratie is tegen de bouw van minstens 80 windturbines van 230 meter hoog in de polder tussen Den Bosch en Oss, zelfs de SP in Oss begint te twijfelen.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van den Berg** (PVV): Volgt de SP Brabant de lijn van Forum en kiezen ze voor het pluche? Ja, goed, als je zo'n tweet verstuurt, het gezichtsverlies is al zo heftig als daar toch wat komt, dus laat ik zeggen: goed nieuws voor de burgers van Den Bosch, daar komen die turbines zeker niet. Maar u bent wel gehouden aan het Energieakkoord, dat heeft u in het begrotingsakkoord staan...

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, graag kort en krachtig!

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja. De vraag is dus: waar komen die turbines dan wel te staan om aan die 470 megawatt te komen?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik weet nog niet of er windturbines komen en waar die komen te staan. Dat is nu net het hele punt: het moet haalbaar, betaalbaar en met draagvlak zijn.

De **voorzitter**: Oké. Van den Berg, ten tweeden male.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, maar u kunt wel bevestigen dat ze in ieder geval niet in de polder tussen Oss en Den Bosch komen? Want anders maakt u een draai die u de SP nog vóór het draaien verwijt, en dat zou wel heel erg schunnig zijn.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Of er windturbines draaien, of dat ze ook weer stilstaan omdat het niet waait en zo, dat weet ik allemaal niet. Wat belangrijk is, is dat wij als partij zeker geen voorstander zijn van het plaatsen van windturbines, maar als er dan toch ergens windturbines zouden moeten komen – ik kom maar weer terug op het rijtje haalbaar, betaalbaar, met draagvlak.... Ik geef u een voorbeeld: stel dat er ergens een groepje mensen is, die, ik noem maar wat, op bepaalde partijen stemmen en enorm vóór windturbines zijn, en die gemeenschap zegt: logisch dat die dus ook in mijn achtertuin komen – ik wil geen windturbine in mijn achtertuin, die mensen waarschijnlijk wel –, ga ik ze dan tegenhouden, of gaat het college ze dan tegenhouden? Ik denk het niet, maar als er geen draagvlak is, moeten we daar serieuze vraagtekens bij stellen.

De **voorzitter**: Meijer was de volgende in de rij, en dan gaan we verder. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik heb even een controlevraag, want in uw tekst heeft u het over 'een akkoord'. Welk akkoord is dat precies, of is dat de Energieagenda zoals we die in Provinciale Staten hebben vastgelegd en houdt u zich dan dus ook aan de 50% duurzame energie in 2030 en de 50% CO₂-reductie in 2030? Is dat uw definitie, of heeft u het over een ander akkoord?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Nee, dat zijn inderdaad de cijfers; dat klopt. Ze staan in het bestuursakkoord en zijn ook in lijn met de landelijke normen daarvoor.

De **voorzitter**: Oké. Nog een tweede keer?

De heer **Meijer** (D66): Die zijn ambitieuzer dan de landelijke normen, kan ik u vertellen, maar daarom ben ik juist heel tevreden dat u dat in uw bestuursakkoord heeft opgeschreven. Complimenten daarvoor. Ik had nog een andere vraag op dat punt. U zegt dat u geen voorstander bent van het bijstoken van biomassa. Uw beoogd gedeputeerde kan daar via het vergunningsinstrumentarium ook een einde aan maken. Bent u voornemens om dat ook daadwerkelijk te doen?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): U stelt twee vragen, dus ik moet even noteren welke vraag ik als eerste ga beantwoorden. In uw eerste vraag stelt u dat de norm landelijk anders zou zijn dan provinciaal. Dat is niet het geval. U vergelijkt appels met peren. Bij het landelijke verhaal gaat het in totaal over een soort bruto-energieconsumptie en in het provinciale meen ik over de netto consumptie, dus inclusief besparingen. Het is

een heel ingewikkeld verhaal, waarvan ik u alle details zal besparen, maar de essentie is dat het exact dezelfde norm is. In één ding heeft u gelijk: landelijk is er 49% CO₂-reductie en in de provincie 50%. Daar zit inderdaad een verschil in. Duidelijk is in ieder geval dat, als wij in 2030 50% duurzaam energieverbruik willen hebben, dat met zon en wind alleen niet kan. Daarom is het duidelijk dat wij kernenergie verkiezen, daarom is het duidelijk dat wij biomassa liever niet hebben.

De **voorzitter**: Ik ga niet over de vragen en antwoorden, daar gaat u over, en daar zult u het echt mee moeten doen. In de stellige verwachting dat dit onderwerp niet voor de laatste keer aandacht in deze zaal heeft gekregen, wil ik de heer Rutjens nu vragen zijn betoog te vervolgen.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel.

Ook Brabanders hebben behoefte aan verandering en vernieuwing. Vorig jaar stemden al zoveel Brabanders op onze partij, dat we met maar liefst negen zetels Provinciale Staten binnenkwamen en nu, een jaar later, hebben we de kans genomen om dat draagvlak te benutten en mee te gaan besturen. Forum voor Democratie gaat zorgen dat provinciale bestuurders hun gezond boerenverstand kunnen gebruiken, dat er besluiten worden genomen waar draagvlak voor is op gebieden waar de provincie over gaat.

De **voorzitter**: Interruptie Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. D66 vindt het heel fijn dat er heel veel over draagvlak wordt gesproken. Bij het draagvlak voor het bestuursakkoord dat wij hier aan het bespreken zijn, zijn bij mij een tweetal vragen gerezen. Eén vraag, over de aard van het besluit, daar hebben we het hier ook over. Maar ik vroeg me af hoe transparant dat proces is gegaan met stakeholders, hoe Brabanders zijn betrokken en of de gewone Brabander is gehoord.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik begrijp niet helemaal waar u het nu over heeft.

De heer **Logister** (D66): Ik heb het over de drie maatstaven waarop u elk besluit op draagvlak gaat toetsen. Ik neem twee van die maatstaven: hoe zijn de Brabanders betrokken en is die gewone Brabander gehoord?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat we het over de toekomst moeten hebben. U vraagt zich nu af of de Brabander gehoord is, en u legt de nadruk op, wat ik al eerder gehoord heb: stakeholders, instellingen en organisaties, maar de essentie is nou juist dat we direct naar de Brabander willen gaan luisteren, veel méér willen gaan luisteren. We kunnen dan wel allerlei instellingen, organisaties, stakeholders en dergelijke gaan uitnodigen, maar dat is nou net het omdraaien van het verhaal.

De **voorzitter**: De heer Logister mag nog één keer.

De heer **Logister** (D66): Ik ben het helemaal met u eens, daarom vraag ik u aan de hand van twee van uw maatstaven hoe de Brabanders zijn betrokken en of de gewone Brabander is gehoord bij het formuleren van dit bestuursakkoord.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, de Brabander is gehoord. Er is een verkiezingsuitslag en de Brabander gaat gehoord worden, dat benadrukken wij elke keer weer. Natuurlijk begrijp ik het enthousiasme van D66 voor bestuurlijke vernieuwing – uw partij is daar immers voor opgericht – en nu wij een jaar in de Staten zitten, wat korter dan u, gaan we er ook wat aan doen.

De **voorzitter**: Roijackers interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik luister naar Forum en naar dit debatje met D66 en ik kan me er eigenlijk ook wel iets bij voorstellen dat u zegt “je moet het wel effe wat concreter doen, gewone mensentaal, niet hoog-over met dure taal en abstracties”. Dus eigenlijk een hele simpele vraag: heeft u de Brabantse burgers gevraagd of er draagvlak is voor kernenergie?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik heb de Brabanders niet gevraagd of er draagvlak is voor kernenergie, maar dat lijkt me typisch iets wat we, net als windturbines, zonnevakktes, biomassa, kernenergie, alle vormen van energie in die energiemix, dat lijkt me typisch iets waar we draagvlak voor moeten hebben.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Aangezien wij hier gaan over de ruimtelijke aspecten van het overheidsbeleid, is Forum voor Democratie dan van plan de komende jaren over een kerncentrale in Brabant een draagvlakmeting onder de gewone Brabanders te houden?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat het nu veel te vroeg is om te zeggen dat er een kerncentrale in Brabant gaat komen. Wat wij hebben gezegd, is dat kernenergie zeker in de energiemix komt. Waar en wanneer er een kerncentrale, een biomassacentrale, een windturbine, zonnevakktes, noemt u het allemaal maar op, gaat komen: wat wij nu juist zeggen is dat wij daar veel meer de burger direct bij willen betrekken. Dat is de essentie.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee, de essentie is dat wij vergunningverlenend zijn op een aantal vlakken. U noemt er net een aantal: die zonneparken en die windmolenparken. Daarvoor staan wij aan de lat als provinciale overheid, en dat zouden wij kunnen zijn bij een kerncentrale op Brabants grondgebied, voor een deel, niet de hele wetgeving gaat daarover, maar wij zullen dat ruimtelijk mogelijk moeten maken. In het grootste gemak waarmee die andere energiebronnen genoemd staan, staat ook kernenergie. Dus nogmaals de vraag: een kerncentrale in Brabant, u doet net alsof het niet gaat gebeuren, maar gaat er een kerncentrale komen in Brabant in de komende bestuursperiode en worden gewone Brabanders daarover gehoord?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik weet niet of er een kerncentrale gaat komen in Brabant. Het zou kunnen. Er zijn ook ontwikkelingen op het gebied van thorium; dat zou ook kunnen. Wie weet, komt er wel een uitvinder die iets briljants vindt. Dat zou allemaal kunnen. U draait een beetje om hetzelfde heen....

De **voorzitter**: Daarom grijp ik ook even in. Ik heb net gezegd dat de energiepolitiek nog ruimschoots aandacht zal krijgen in dit huis. Ik wilde nu eigenlijk de heer Rutjens vragen zijn betoog te vervolgen, maar er is nog één interruptie die ik toesta van de heer Meijer, en dan gaat u echt verder. Mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Mijn punt gaat helemaal niet per se over die kerncentrale, maar over de democratie. U legt namelijk een motie van 10 november 2018, waarin Provinciale Staten van Brabant zich uitspreken tegen een kerncentrale, naast u neer. U negeert een Statenmeerderheid, gewoon de meerderheid van de Brabanders die destijds een besluit namen, als ik uw definitie van 'draagvlak' mag volgen.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Meijer** (D66): Mijn vraag is: wat gaat u doen om het democratisch genomen besluit van destijds te compenseren? Want een bestuursakkoord in een achterkamer sluiten, zonder stakeholders te betrekken, lijkt me geen goede start.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik was er in 2018 niet bij, dus ik zou er even de stukken op na moeten kijken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou, dat zegt iets over hoe in uw team zit. U bent genaaid door de VVD en het CDA, want u doet namelijk een uitspraak, en u bent er trots op, want u maakt er mooie filmpjes over, dat er een kerncentrale in Brabant kan komen, terwijl er een democratisch besluit is dat wij dat in Brabant helemaal niet willen hebben.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk en ook u roep ik op de adjectieven en werkwoorden een beetje zorgvuldig te kiezen, die passen bij de waardigheid van het parlementaire karakter van dit gesprek. De heer Rutjens vervolgt zijn betoog.

De heer **Rutjens** (FvD): Misschien kan de heer Meijer aanwezig zijn bij de serenade die ik aan mevrouw Roijackers wil brengen en zullen de gemoederen dan een beetje bedaren.

De **voorzitter**: We zien ernaar uit. Rutjens vervolgt zijn betoog.

De heer **Rutjens** (FvD): Bestuurlijke vernieuwing houdt in dat het bestuur praat mét in plaats van óver de mensen, dat Brabanders inderdaad betrokken zijn bij elke fase van de besluitvorming, de lokale gemeenschappen meer aan zet komen en blijven. Omdat draagvlak in de samenleving essentieel is, gaan we experimenteren met digitale draagvlakmeting, waarvoor we Gedeputeerde Staten vragen een voorstel te doen, en we kijken uit naar die brede inbreng. Er komt ook een bindend correctief referendum voor deze bestuursperiode.

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Dan zou ik van Forum voor Democratie heel erg graag willen weten hoe ze dat überhaupt willen gaan doen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor een bindend correctief referendum is natuurlijk een verordening nodig. Het nieuwe college zal daarvoor een verordening gaan opstellen. Maar wat ik heel, heel, heel belangrijk vind: we kunnen een hele lange discussie voeren – en in het verleden is dat ook vast wel gebeurd op landelijk en provinciaal niveau – over welke paragraaf, welke verordening, welke wet, welke regel et cetera moet, maar als we één ding geleerd hebben van alle referenda in Nederland, dan is het dat het erom gaat of de bestuurders luisteren. Hoe we het ook formuleren, waar we het ook opschrijven en hoe we het ook juridisch borgen, het gaat erom dat bestuurders luisteren. En dát hebben wij met elkaar afgesproken: dat dit nieuwe college gaat luisteren en doen wat in het referendum besloten wordt.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik ben benieuwd hoe dat vorm gaat krijgen sowieso. De SP heeft in ieder geval bewezen naar referenda te luisteren, dus daar hebben wij een goede track record op wat dat betreft. Maar ik wil Forum er wel graag op wijzen dat, als je inderdaad een bindend referendum wilt, daar toch echt wel een grondwetwijziging voor nodig is. Je kunt heel leuk afspraken maken dat je je aan een raadgevend referendum wilt houden, dat kan, leuk, heel goed, dóén, zou ik ook doen, maar het houdt geen stand.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Zoals ik al zei: we committeren ons aan de uitslag. Het staat letterlijk in het akkoord.

De **voorzitter**: Vervolg uw betoog.

De heer **Rutjens** (FvD): Gezond verstand kan Forum voor Democratie weer terugbrengen in de Brabantse politiek, met een nuchter en realistisch beleid in plaats van utopische, voor velen: dystopische, vergezichten. Niet dogmatisch vastklampen, maar nog beter zelf nadenken. Dat gezonde verstand zien we bij een aantal punten terugkomen die ik graag wil aanstippen.

Op energiegebied komen we wettelijke afspraken na. We moeten wel. Maar niet voor niets hebben we 'haalbaar', 'betaalbaar' en 'met draagvlak' toegevoegd.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik hoor de heer Rutjens van Forum nu opnieuw zeggen dat ze de wettelijke afspraken gaan nakomen op energiegebied, en dan zit er weliswaar een labeltje op van 'haalbaar' en 'betaalbaar', maar ik hoor u zojuist ook zeggen dat alle verschillende energievormen nog moeten worden afgewogen. Per 1 oktober moet echter wel een besluit worden genomen over de Regionale Energiestrategieën, de RES'en. Wat mogen we dan nog vóór die tijd op dit vlak verwachten?

Worden die afwegingen dan al gemaakt, worden die harde keuzes dan gemaakt en komt dat dan ook definitief vast te liggen? Want zoals ik het nu beluister zitten we straks al met een voldongen feit.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Zoals u ongetwijfeld weet, is de bespreking van de RES'en uitgesteld vanwege corona naar 1 oktober. Het lijkt mij verstandig dat wij ook wat meer de tijd nemen om naar al die RES'en te kijken. Er zijn er drie nu van de vier RES 1.0 ingediend, dus daar moeten we zeker naar gaan kijken in de provincie, absoluut.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Per 1 oktober moeten de RES'en zijn ingediend, dus dan moet het al richting Den Haag, om het aan te bieden. Het bod van regionale energieopwekking moet er dan liggen, en dan moet u aangeven waar u die windturbines wilt hebben, of wat u wilt leveren aan windturbines. Gaat u dus vóór die tijd nog duidelijk maken hoe deze nieuwe coalitie deze....

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat duidelijk is wat ik al eerder zei: we gaan kijken wat er haalbaar, betaalbaar en met draagvlak is. Dat betekent dus dat we zeker ook naar dat proces moeten kijken. Er zijn nu drie van de vier RES'en bekend en er bereiken ons signalen dat niet altijd de draagvlakmeting die er geweest zou zijn helemaal zo verlopen is als de burgers zich dat voorstellen, dus daar moeten we serieus naar gaan kijken.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u uw betoog, anders blijven we weer in deze discussie hangen, die volgens mij nu wel een beetje gevoerd is. Gaat u verder.

De heer **Rutjens** (FvD): Oké. Want – dat sluit dan mooi aan – draagvlak voor bijvoorbeeld windturbines betekent dat we ontwikkelingen niet meer koste wat het kost tegen de zin van de lokale bevolking doordrukken. Hallo Steenbergse! We negeren het belang van leverbetrouwbaarheid niet meer en we heten kernenergie en op termijn thorium welkom. We zijn tegen grootschalige biomassacentrales. En in onze drukbevolkte provincie, met beperkte ruimte, geven we de voorkeur aan zonnepanelen op daken in plaats van op schaarse, kostbare grond. We ontkomen er niet aan op de korte termijn stikstofruimte te zoeken. De economie kan niet stilvallen. En we gaan ook onderzoeken voor de lange termijn hoe we Natura 2000-gebieden aan kunnen passen. In de agrarische sector geven we lucht aan de ondernemers. Onnodige extra druk op de boeren is voor een groot deel weggenomen.

De **voorzitter**: Interruptie Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter. Ik hoorde net even "Natura 2000-gebieden aanpassen". Wat bedoelt Forum voor Democratie daarmee?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Dat we gaan kijken hoe dat kan. Het is een eerste stap. We weten niet precies wat de rol van de provincie is en landelijk. Het heeft natuurlijk te maken met EU-beleid. Maar wat we met elkaar hebben afgesproken, is dat we gaan kijken hoe een aanpassing plaats kan vinden.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dan toch maar twee vragen in één, want dit is nog een beetje vage omschrijving. Het gaat mij om de aard van de aanpassing. Wat beoogt Forum voor Democratie dan eventueel aan te passen? En daarbij: hoe denkt men dat in het algemene kader dat bestaat als landelijke richtlijn, dat er namelijk gewoon Natura 2000-gebieden zijn aangewezen? En daar gaan wij verder niet over, over de grootte en dergelijke.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Precies dat moeten we onderzoeken. We zitten in een juridische realiteit van Natura 2000 en stikstofproblematiek, dus we moeten op korte termijn kijken of er voldoende ruimte is en op langere termijn wat we aan die juridische realiteit kunnen doen.

De **voorzitter**: Oké. Swinkels niet meer? Nee, dan een interruptie van Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ik begrijp Forum niet helemaal, want als ze het hebben over energie, zeggen ze "dat zijn afspraken, internationale afspraken en Nederlandse afspraken, wij gaan daaraan voldoen", maar aan de andere kant zeggen ze van de natuur, waarover ook internationale afspraken zijn gemaakt, in Europa, landelijk: "dié regels gaan we proberen te veranderen". Waarom gaat u dat nou precies proberen te veranderen? Waarom kunt u de natuur niet in stand laten?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Als we één ding hebben gemerkt in de afgelopen bestuursperiode, is het dat de stikstofproblematiek nu zwaarder op ons drukt en ons zwaarder bezighoudt dan andere problematieken.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): O, dus u zegt eigenlijk: we gaan niet het probleem oplossen, we gaan de regels aanpassen? Dat is, zeg maar, uw oplossing voor het stikstofprobleem waarvan heel veel biologen en experts internationaal zeggen dat dat moet worden opgelost. Maar u gaat een oplossing vinden in het aanpassen van de regels. Gaat u dat daarna dan ook doen bij energie?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat wij een andere opvatting hebben van wat het echte probleem is bij stikstof. Volgens onze partij is het een juridisch probleem, dus moeten we er op die manier mee omgaan.

De voorzitter: Nog een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, sorry, want ik constateer dat Forum voor Democratie diverse bestuurslagen nu door elkaar haalt. Het ene is een Europees vraagstuk, het andere een landelijk vraagstuk en het is maar

heel beperkt wat u op het gebied van kernenergie, maar ook rondom Natura 2000-aanpassingen, provinciaal kunt doen. Betekent dat dat u dus uw poppetjes straks richting Den Haag en Brussel gaat sturen om daar dan het beleid aan te passen, en is dat dan úw beleid, of is dat dan landelijk beleid?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat we het nu niet hebben over wat er in de EU gebeurt, we hebben het ook niet over wat er in Den Haag gebeurt, we hebben het er nu over wat we in Brabant gaan doen. En als uw vraag is "wat gaan we in Brabant doen voor kernenergie?": kernenergie is welkom in Brabant, hebben we met elkaar afgesproken in het bestuursakkoord. Als er nog heel veel andere zaken voor moeten gebeuren, dan gaan we kijken hoe dat moet.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Mijn punt gaat niet over kernenergie, want ik heb van de voorzitter gehoord dat we nu niet een energiedebat gaan voeren, mijn punt is dat u verschillende bestuurslagen door elkaar haalt. Misschien komt het doordat uw partners het u niet goed uitgelegd hebben, maar Europese regelgeving kunt u vanuit dit provinciehuis niet wijzigen, nationale regelgeving ook niet. Dus u haalt bestuurslagen door elkaar.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Wat ik wel en niet door elkaar haal, is, denk ik, nog altijd aan mijzelf, maar dank u wel voor het meedenken. Wat we in ieder geval hebben afgesproken, is dat we in gesprek gaan met anderen over hoe we dat kunnen doen.

De voorzitter: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, u heeft twee referenties gegeven in dit debat aan ons, als zou het stikstofprobleem een juridisch probleem zijn en zou u zitten met juridische realiteiten. Dat lijkt me toch wat lastig. Als je kijkt naar de juridische uitspraken die zijn gedaan, dan worden die gedaan door onafhankelijke rechters, en ze worden onder meer getoetst aan wetenschap. Als je zegt dat we een juridisch probleem hebben, dan erken je ten minste dat er juridisch iets gaande is. Staat Forum voor Democratie voor onafhankelijke rechtspraak en voor onafhankelijke wetenschap?

De **voorzitter**: Rutjens

De heer **Rutjens** (FvD): Ik vind dit een dermate brede vraag, en ook een vraag die nu niet hier in de Staten echt past.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Zeker wel, want wij zijn hier voor een deel ook wetgevend en bovendien hebben we ons te verhouden tot de rechtspraak en tot de wetenschap. De wetenschap voedt en toetst ook ons beleid. Dus wel degelijk zijn zowel de rechtspraak als de academia voor ons van levensbelang voor het doen van ons Statenwerk. Dus nogmaals de vraag: erkent u de onafhankelijkheid van de rechtspraak en erkent u de onafhankelijkheid en de toetsing van de wetenschap?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): U haalt nu echt twee dingen door elkaar. Eentje is de rechtspraak, het andere is de wetenschap. Natuurlijk leven we in een rechtsstaat, we hebben zelfs als een van onze basisprincipes gezegd dat we dat erkennen. Dat is een duidelijk punt en daar mag eigenlijk geen discussie over zijn, dus dat kan ik alleen maar onderschrijven. Als u het hebt over wetenschap, dan gaat het natuurlijk over de vraag: hoe werkt wetenschap? Je hebt een hypothese, en die hypothese moet falsifieerbaar zijn. Dus wat je gaat doen: de ene wetenschapper zegt het één, de ander zegt het ander en vervolgens ga je toetsen aan de data en de feiten die je vindt. Er zijn altijd wetenschappers die het één vinden en wetenschappers die het ander vinden, dat is een continu proces. Het is geen absoluut dogma. Wetenschap is het zelf nadenken, het zelf kijken naar de feiten. Dat is wetenschap. Maar om de definitie van wetenschap hier in Provinciale Staten te willen vullen, lijkt me echt een beetje te ver gaan.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het was eigenlijk een hele simpele vraag, maar u heeft hem twee keer niet begrepen, dus nu even nóg simpeler: erkent u de onafhankelijkheid van de rechtspraak en de onafhankelijkheid van de wetenschap?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik heb al antwoord gegeven. Ik erken de onafhankelijkheid van de rechtspraak, dat heb ik net al heel duidelijk gezegd, het staat nota bene ook in ons bestuursakkoord, dus ik weet niet waarom u daarop blijft doordenderen. Het andere is onafhankelijke wetenschap. Wat is dan úw definitie daarvan? Ik geef net aan hoe wetenschap werkt, ik probeer het u uit te leggen, maar u wilt het blijkbaar niet begrijpen. Nou, dat is aan u, maar ik geloof niet dat we hier in Provinciale Staten gaan definiëren wat wel en niet wetenschap is.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Rutjens** (FvD): Wat ik wel graag wil zeggen is dat we lucht geven aan agrarische ondernemers. De onnodige extra druk op de boeren wordt voor een deel weggenomen. De termijn waarop ze stallen moeten hebben aangepast wordt verlengd tot 2024, geen eisen aan de vergunningsdatum, en bovendien maken we het mogelijk dat op bedrijfsniveau wordt gesaldeerd. Ook voeren we een gedegen en toekomstbestendig financieel beleid. We houden rekening met het feit dat ons vermogen, onze Essentgelden, steeds minder rendement opleveren. Waar in het verleden de provincie door de grote pot met geld, eigenlijk geld dus van ons, Brabanders, steeds meer taken op zich wilde nemen, klopt de realiteit aan de deur. Want als het bestaande uitgavenpatroon zou worden voortgezet, gaat het geld nog sneller op en komt de rekening uiteindelijk weer bij de burger. Door onze deelname aan het bestuur konden we er juist voor zorgen dat de verhoging van de opcenten is teruggedraaid. Forum voor Democratie en de drie andere partijen hebben elkaar snel gevonden op belangrijke provinciale thema's als ruimte, woningen bouwen, infrastructuur, mobiliteit, het Van Gogh Nationaal Park, water en bodem. Fijn dat we daar ook volop aan de slag gaan met een pragmatische aanpak en gezond verstand.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter. Ik hoor de heer Rutjens van Forum zeggen dat de verhoging van de opcenten Motorrijtuigenbelasting is teruggedraaid, maar dat is volstrekt niet het geval. Hij is enigszins beperkt, maar hij is niet teruggedraaid, want het was 2,5%, het gaat nu naar 1,5%, en dat is nog altijd een verhoging van 1,5%. Dus Forum laat nog altijd de Brabantse automobilisten meer betalen.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Er is een inflatiecorrectie, dat klopt.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nee, voorzitter, het is nog steeds een verhoging. De verhoging is daarmee niet teruggedraaid.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Dat wordt een heel technisch verhaal, maar de verhoging is teruggedraaid en daarnaast is er een inflatiecorrectie.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Rutjens** (FvD): Aan andere partijen: moties die eventueel gaan komen gaan we uiteraard beoordelen op hun merites, in de context van het bestuursakkoord. En u kunt er wel alvast rekening mee houden dat we waarschijnlijk niet tegen ons eigen bestuursakkoord gaan stemmen. Ook willen we het nieuwe college wat lucht geven, om met voorstellen te komen aan de hand van het bestuursakkoord en ze niet nu al te eng vast te snoeren. Dat geeft ons allemaal, en dus ook u, ruimte, lucht, om mee te denken. Zie het als een uitgestoken hand, noodgedwongen op afstand.

Voor wat betreft de perspectiefnota willen we graag de ambtenaren en het vorige college van Gedeputeerde Staten danken voor het uitgebreide werk dat ze hebben aangeleverd. We nemen dan ook graag kennis van de perspectiefnota.

De **voorzitter**: Interruptie. Meijer was eerst.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Als het gaat over het geven van ruimte, dan kennen wij Forum voor Democratie als een partij die sterke opvattingen heeft over de Europese Unie. U stuurt gedeputeerde Van Gruijthuijsen het Europees Comité van de Regio's in. Hoeveel ruimte heeft de heer Van Gruijthuijsen om op Europees niveau de Europese Unie te erkennen als een zinvolle samenwerking, die economisch, maar ook maatschappelijk van toegevoegde waarde is?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat de heer Van Gruijthuijsen zelf prima in staat is om de ruimte te nemen die hij meent te moeten nemen. Bovendien, als uw vraag indirect ertoe leidt over de EU: u weet dat dat niet een instantie is waar wij als partij helemaal gelukkig mee zijn, maar het is wel zo dat wij nu eenmaal deel zijn van die EU. Dus als het college, misschien bij hoofde van de heer Van Gruijthuijsen, in staat is fondsen weer terug naar Nederland, en weer terug naar Brabant, te halen: heel graag!

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): U weet niet hoe blij ik ben met dit antwoord, omdat u de Europese Unie daarmee ook onderdeel maakt van dit debat, en daar heb ik een aantal specifieke vragen over. Bent u van mening dat de Europese Unie een cultuurmarxistisch project is? Vindt u dat de Europese samenwerking leidt tot zelfdestructie? En zijn er andere uitspraken van Thierry Baudet waar u op deze plaats misschien afstand van wilt nemen?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Als ik hier afstand ga nemen, of juist níet afstand ga nemen van welke landelijke politicus dan ook, dan haal ik hiermee dat debat naar Brabant. Ik denk dat we hier in Brabant voldoende dingen zelf te doen hebben, daar hebben we landelijke politici echt niet bij nodig.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nog vóór de presentatie van het bestuursakkoord vierde Thierry Baudet via de eigen Forumkanalen de triomf in Brabant. Er is dus nu al directe bemoeienis, met volle instemming van de fractievoorzitter en van de beoogd gedeputeerden. Als u wilt dat wij hier straks gaan stemmen voor uw kandidaat-gedeputeerden, wat eigenlijk een goede gewoonte is van de Staten van Brabant bij het overnemen van het bestuurlijke stokje, dan zou u ons toch eerst moeten overtuigen dat u afstand doet van een aantal belangrijke woorden vanuit uw landelijke partijvoorzitter.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik heb mijn antwoord zojuist al gegeven.

De **voorzitter**: Van den Berg... Het is soms echt lastig te zien vanaf mijn plek, maar Van Hattem was eerder dan Van den Berg, zegt de griffier. Dus u mag nu zelf kiezen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter. Ja, het is een beetje lastig met die anderhalve meter ertussen, maar goed. Ik heb net verstandige woorden gehoord over de Europese Unie van een landelijk politicus, maar daar gaat mijn vraag niet over. Het punt gaat over de perspectiefnota. Want ik hoor Forum zojuist zeggen "wij nemen kennis van de perspectiefnota", maar er wordt zo meteen ook over gestemd als Statenvoorstel, en als u die perspectiefnota gaat steunen, betekent dat ook dat u het beleid dat in die perspectiefnota is vervat gaat omarmen...

De **voorzitter**: En uw punt is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Het is langjarig beleid, er zit heel veel van het oude college ingebakken, dat duurt gewoon voort. Omarmt u daarmee ook dat beleid?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Het voorstel dat er ligt is dat wij daarvan kennisnemen en daar nemen we kennis van.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, kennisnemen ervan is dus ook het uitvoeren van die perspectiefnota en van het beleid van de bestuursopdrachten, van de trendbreuken, et cetera die daarin verpakt zitten. Draagt u dat dan ook volledig uit door hier kennis van te nemen?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik neem zojuist kennis van uw woorden, ik neem kennis van woorden.

De **voorzitter**: Van den Berg, nog nodig?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil nog even een opmerking maken over de vraag van mevrouw Roijackers. Ik heb een vraag aan mevrouw Roijackers: of zij misschien afstand wil nemen van de schandelijke uitspraak die de heer Grashoff hier zojuist gemaakt heeft in de richting van een democratisch gekozen partij. Mijn maag draaide om en bracht me terug in de tijd dat wij hier binnenkwamen als PVV en ook ongeveer als nazi's werden weggezet. Ik vond dat schandelijk en ik vraag u afstand te nemen van wat daar zojuist gezegd is.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik heb er behoefte aan te horen vanuit de PVV wat precies de woorden zijn waarvan u wilt dat daarvan door mij afstand zou moeten worden genomen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik zou die woorden even terug moeten halen. Mijn maag draaide namelijk om bij die toespraak. Dat wil ik u gerust nog even aan de hand van de band laten weten.

De **voorzitter**: Goed, dan gaan we nu verder. Rutjens komt tot een afronding.

De heer **Rutjens** (FvD): Dat was het, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Van der Wel was nog genoteerd voor een interruptie. Van der Wel tot slot dan.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ik hoor Forum zeggen dat uiteindelijk rekeningen niet bij de burgers moeten komen. Dat was de strekking van die woorden: dingen die niet nodig zijn hoeven niet bij de burger op het bordje te komen. Nu is het zo dat we met de juridische realiteit zitten dat we onze natuur moeten beschermen. Dat zijn nu eenmaal die afspraken en daar hangt ook een boete aan. Als we die afspraken niet nakomen, met Europa in dit geval, is de boete voor de overheid. Bent u van het adagium 'de vervuiler betaalt, edoch boeren moeten nu hun bedrijfsvoering aanpassen om te zorgen dat we die boete niet gaan krijgen'? Of zegt u: nee, ik schuif de data vooruit en ik zie wel totdat de burger, de belastingbetaler, betaalt? Wat is uw mening daarover?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): U legt nu een heel moeilijk oorzakelijk verband: "als dit, dan dat" en vervolgens weer het volgende. Dat lijkt me erg lastig te overzien. Als uw vraag is of we ons willen houden aan de wet en aan de wettelijke afspraken, dan is het antwoord ja.

De **voorzitter**: Van der Wel, tot slot.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Wat ik u vraag, is: er is een causaal verband dat Europa ons een boete gaat geven als wij niet op tijd aan de stikstofmaatregelen voldoen, en daarmee hebben we de natuur geschaad. Dat zijn internationale afspraken. U erkent dat ook, maar u zegt ook: de burger, de belastingbetaler, moet daar niet voor opdraaien. Wie gaat er dan uiteindelijk betalen? Want nu niet investeren in schonere stallen betekent waarschijnlijk grotere kans op een rekening voor de burger.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Met het eerste stukje van uw oorzakelijk verband kan ik instemmen, namelijk dat, als wij ons niet houden aan bepaalde wettelijke afspraken, er een boete zou komen. Dat moeten we natuurlijk voorkomen, want we moeten ons wel houden aan wettelijke afspraken. Maar als u dan meteen een oorzakelijk verband legt met wat nu in het bestuursakkoord staat, alsof daaruit logischerwijs zou volgen dat er allerlei rare dingen gebeuren die u niet wilt, dan gaat u, denk ik, een stap verder dan de logica weergeeft.

De voorzitter: Oké. Ik dank de heer Rutjens dan voor zijn bijdrage, dan gaan we nu naar de fractie van het CDA. Het woord is aan mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Onze fractie heeft weloverwogen gekozen voor deze nieuwe coalitie en is verheugd met de totstandkoming daarvan. Er ligt een evenwichtig en realistisch bestuursakkoord en er staat een kundige ploeg kandidaat-gedeputeerden klaar om hier vol energie mee aan de slag te gaan. Dat neemt niet weg dat er onder onze leden ook zorgen leven aangaande deze samenwerking. Daar wil ik graag bij stilstaan, want als fractie begrijpen wij deze zorgen. En laat ik helder zijn: binnen deze nieuwe coalitie zal het CDA blijven staan voor haar eigen kernwaarden en beginselen. Deze kernwaarden liggen ook aan het bestuursakkoord ten grondslag. Wij zullen waken over een weerbare, representatieve en inclusieve democratie, waar mensen worden gerespecteerd om wie ze zijn en wat ze doen en waarin ook de rechterlijke macht wordt gerespecteerd en haar uitspraken worden nageleefd. In dit alles maken wij geen onderscheid en behandelen we iedereen gelijk, net zoals wij geen onderscheid maken in met wie wij samenwerken, dat doen wij in beginsel ook met iedereen, dus ook met de Europese Unie, die al op vele manieren is verbonden met de provincie. Door met iedereen samen te werken kun je op weg naar een duurzame toekomst voor Brabant. En daarbij gaan wij uit van onze uitgangspunten: rentmeesterschap voor een gezonde, leefbare aarde, solidariteit met hen die dat nodig hebben, gerechtigheid voor iedereen op gelijke basis en gespreide verantwoordelijkheid omdat we het samen moeten doen. Dat vinden wij normaal voor een leefbare, verbindende samenleving. Brabant mag erop rekenen dat wij ons hiervoor in zullen zetten en dat zullen bewaken, omdat ook wij vinden dat we niet normaal moeten maken wat niet normaal is. Daar mag iedereen ons op aanspreken. Voor onze fractie is dit bestuursakkoord de basis voor een nieuwe start, waarbij we behouden wat goed is en veranderen waar nodig.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter. Mevrouw De Hoon spreekt mooie woorden. Ik denk dat het heel goed is dat u de boodschap ook richting uw achterban geeft dat u vasthoudt aan uw kernwaarden. Ik denk dat dat heel belangrijk is en u vindt in mij ook een partner op het moment dat u daar het debat over wilt voeren en andere keuzes zou willen maken. Ik heb u zojuist horen zeggen dat we niet normaal moeten maken wat niet normaal is. Wat vindt u er dan van dat een politieke partij geen afstand durft te nemen van uitspraken dat de Europese Unie een cultuurmarxistisch project is? Een Brabantse politicus hè, die daar geen afstand van wil nemen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij hebben hier de gesprekken gevoerd met de mensen hier in Brabant, daar hebben we afspraken mee gemaakt, die hebben we aan het einde van de gesprekken vastgelegd in de 'principes van samenwerking'. Die onderschrijven wij vandaag allemaal, of het liefst allemaal, door hiermee in te stemmen. Daarmee hebben we dat omcirkeld, met een strik eromheen, en vanaf daar kunnen we verder praten met elkaar.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): En waarom is er in het bestuursakkoord dan voor gekozen om enkel de geografische duiding "Brabant is onderdeel van Europa" te kiezen en niet de warme woorden "Brabant is onderdeel van de Europese Unie en we halen knetterveel geld op - als dat mag in die termen! - via gedeputeerde Van Gruijthuijsen voor de Brabantse economie"?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, we hadden die lat misschien wel hoger mogen leggen. In essentie is het natuurlijk gewoon de bedoeling dat we met elkaar samenwerken en daarbij uitspreken dat we dat met iedereen doen. Maar prima om die lat nog hoger te leggen voor de heer Van Gruijthuijsen.

De **voorzitter**: Vervolg uw betoog. Sorry, er is nog een interruptie. Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil toch even doorgaan op bepaalde uitspraken. De heer Meijer had het al over de uitspraak dat de Europese Unie een cultuurmarxistisch complot zou zijn, maar het gaat feitelijk veel verder dan dat, want volgens mij wordt ook uw partij beticht een cultuurmarxistisch complot te zijn en daarmee uit te zijn op de vernietiging van Nederland. Dat is een uitspraak van de heer Baudet, dat klopt, maar de heer De Bie, die dadelijk namens uw coalitie gedeputeerde gaat worden, heeft verklaard achter Thierry Baudet te staan en de ideeën van Forum voor Democratie. Dus ik vind het tamelijk bijzonder.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): De afspraken die wij hebben gemaakt zijn redelijk helder. Ook uw partij is genoemd in dat hele rijtje, we zijn namelijk allemaal genoemd in dat hele rijtje, dus ik snap dat we het allemaal persoonlijk pakken, maar we hebben hier met elkaar goed over gesproken en wij hebben niet het idee dat ons zo aangekeken wordt, dus vandaar dat we zo deze uitspraak doen.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Dat vind ik toch wel bijzonder. Ja, onze partij werd inderdaad ook in dat rijtje genoemd. Ik noem het ook gewoon een bizar idee, dat hele cultuurmarxistisch complot is gewoon absurd, dus die werp ik ook verre van me. Maar ik hoor u dit niet zeggen, en dat baart mij zorgen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Die zorgen deel ik niet met u. We hebben met elkaar te maken hier in Brabant, met elkaar als Brabantse partijen, en wij zijn prima in staat met elkaar tot afspraken te komen.

De **voorzitter**: Everling, nog één keer.

De heer **Everling** (SP): Ja, want ik wil inderdaad echt nog even de conclusie trekken dat het CDA wederom geen afstand neemt van dit soort uitspraken.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Op het moment dat de heer De Bie hier in Brabant dat soort uitspraken gaat doen, hebben we een ander gesprek, maar dat hebben we nog niet gehoord.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon, vervolg uw betoog. Sorry, nee, nog een interruptie. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik verbaas me toch een beetje erover dat de SP, een socialistische partij hier, opeens zo'n moeite heeft met een cultuurmarxistisch project. Volgens mij waren de vorige colleges, waar de SP met gedeputeerde Van den Hout in zat, ook een soort van cultuurmarxistische projecten, en het laatste college, met gedeputeerde Grashoff, was ook al zo ongeveer te duiden. Wat heeft de SP opeens tegen het cultuurmarxisme?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nou ja, ik hoef de heer Van Hattem, denk ik, niet uit te leggen dat de hele cultuurmarxistische complottheorie een extreemrechtse complottheorie is die leeft onder alt-rechts.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou ja, volgens mij is het cultuurmarxisme juist een beweging die vanuit de extreemlinkse, de communistische, de mei '68-beweging, is ontstaan, waar de SP, de Socialistische Partij, de grootste voortrekker van was. Dus het blijft me toch verbazen dat u daar zo'n moeite mee heeft, want dat zou toch juist uw ultieme droom moeten zijn.

De **voorzitter**: Everling, tot slot.

De heer **Everling** (SP): Ik heb mijn mond net vol met een koekje...

De **voorzitter**: Dat kwam eigenlijk best goed uit, vind ik!

De heer **Everling** (SP): Ik zat naar een historisch zeer onverantwoorde verhandeling te luisteren, maar ik laat zijn woorden voor wat ze zijn.

De **voorzitter**: Dat lijkt me voortreffelijk. Meer koekjes op tafel, zou ik zeggen! Want de Brabanders luisteren naar een debat over een bestuursakkoord dat onze toekomst hier gaat richten. Het woord is aan mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Door andere accenten te zetten hopen we meer draagvlak en meer realisme onder en in het Brabantse beleid te krijgen, waarbij we ons ervan bewust zijn dat het mandaat van deze coalitie drie jaar is, maar we nadrukkelijk vooruit blijven kijken naar het Brabant in 2030, het Brabant dat we willen doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen, het kompas waarop wij als CDA altijd zullen blijven varen. Door nu slimme keuzes te maken, voorkomen we dat onze opvolgers straks pijnlijke besluiten moeten nemen. Daarbij past een behoedzaam uitgavenpatroon, omdat we als provincie minder geld kunnen uitgeven dan tien jaar geleden. Dat is geen gemakkelijke boodschap, maar wel een eerlijke.

Naast realisme zien wij draagvlak als een belangrijk uitgangspunt van deze coalitie. Oftewel: minder ieder voor zich en meer samen. Want alleen ren je sneller, maar samen kom je verder. Die geest zit ook in dit bestuursakkoord. Landbouw en natuur zijn geen vijanden, maar bondgenoten die elkaar nodig hebben en elkaar helpen. Stad en platteland zijn twee kanten van dezelfde medaille. Het is diezelfde gezamenlijkheid waarin VVD, Forum, CDA en Lokaal Brabant elkaar in de afgelopen maanden hebben gevonden, omdat we alle vier vinden dat Brabant een stabiel bestuur verdient en we, samen met alle partijen in deze Staten, de schouders willen zetten onder de grote vraagstukken waar onze provincie voor staat.

Hoe houden we Brabant ondernemend, innovatief en bereikbaar?

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, precies dat laatste: bereikbaar van Brabant en de grote dingen. De Ruit van Eindhoven, die kan er toch liggen in 2023, of niet?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, over het algemeen is het wel bekend dat degene die het allemaal bedenkt niet degene is die de lintjes knipt, heb ik al wel geleerd in de vorige periode. Maar we gaan ook uitdagen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het was het droomproject van een van de beste gedeputeerden die deze provincie ooit gehad heeft, CDA'er Ruud..., ik ben hem even kwijt...: Ruud van Heugten!

Mevrouw **De Hoon** (CDA): De heer Van Heugten!

De heer **Van den Berg** (PVV): De heer Van Heugten, echt: wat een vaart zat er in dat CDA in 2011, dat was fantastisch! Overal zouden wegen komen, alle steun hadden we. Het is helaas niet gelukt, maar als we die bestuursstijl, die zin om dingen te realiseren, als we dát weer aan den dag gaan leggen, dan kan

'ie er liggen in 2023. Wij hebben alvast een heel opbouwende motie in die zin. Ik zou zeggen: steun hem en begin morgen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, meneer Van den Berg, dat is precies daar waar wij beginnen met draagvlak. Draagvlak is een werkwoord en daar ging het toen uiteindelijk toch niet helemaal lekker op. En, nou ja: we dagen elkaar uit. Laat de gemeente met een plan komen, laat ze met elkaar praten, en wij als provincie hebben natuurlijk de deur open om met elkaar door te spreken.

De **voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Hoe houden we Brabant leefbaar en gezond, hoe houden we Brabant veilig en een fijne plek om op te groeien en oud te worden? Het CDA is blij in dit bestuursakkoord, nog meer dan in het vorige, veel antwoorden op deze vragen terug te zien, waarbij we onverminderd ambitieus blijven, maar tegelijkertijd...

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik begin even richting mevrouw De Hoon dat ik een beetje schroom voel. Ik waardeer het namelijk ontzettend als politici ook een worsteling laten zien. Dat vind ik namelijk zoveel mooier en eerlijker dan dat je doet alsof je de waarheid in pacht hebt en autoritair je zin kan afdwingen. Ik wil het nu niet hebben over Forum, daar is al een aantal keren op geïnterrupteerd, ik wil het heel even hebben over leefbaar en gezond. Er is wat aan de hand momenteel in Noord-Brabant. We zitten natuurlijk met de hele wereld in een pandemie, in een coronacrisis...

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers, ik wil u wel vragen: het is een interruptie hè?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, dit is mijn vraag..., het was even een inleiding, omdat ik er niet al te hard in wil klappen, maar hem wel ga stellen. Hoe vindt u dat het op dit moment is gesteld met de gezondheid van de Brabanders in de coronacrisis, specifiek in Noordoost-Brabant? En wat gaat het CDA eraan doen?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat is een hele terechte vraag, mevrouw Roijackers. Over gezondheid valt niet te onderhandelen. Dat staat op één. En natuurlijk moeten wij daar heel zorgvuldig met elkaar naar kijken en daar de juiste acties op ondernemen met elkaar.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Wat zijn de juiste acties?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, allereerst eens met elkaar goed concluderen wat er gaande is – meten is weten –, goed met elkaar kijken wat daar gebeurt, wat de verbanden zijn en wat ze níét zijn, daar open met elkaar over spreken en daar de consequenties uit halen.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Gaat u extra meten via de RIVM-meetpunten, om de start te hebben voor het gesprek zoals u nu noemt?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij hebben in ons verkiezingsprogramma ook staan dat we meer willen weten, meer plaatsen willen aanwijzen hè, want meten is weten, en als je dat zorgvuldig wilt doen moet je daarop investeren. Dus het lijkt mij..., ik kan niet over de plannen praten zoals ze bij GS liggen, maar het lijkt mij niet ondenkbaar dat we daarop voortgaan.

De **voorzitter**: Dan kunt u uw betoog vervolgen.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u, voorzitter. Op de eerste plaats: leefbaarheid. Brabant groeit, vergroent en vergrijs, en dus blijven we nieuwe woningen bouwen, 10.000 per jaar, voor de Brabanders van nu en de Brabanders van morgen, zowel in de stad als in onze dorpen. Tegelijkertijd verbeteren we, samen met de gemeentes, de bereikbaarheid van en in onze provincie, over de weg en met het openbaar vervoer, want Brabant mag niet stil komen te staan. De N389, N65 en N279 stonden al lang op de wensenlijstjes van veel Brabanders en op dat van het CDA. We omarmen de inzet voor het in onze ogen nog steeds prehistorische knooppunt Hooipolder en hopen dat we deze periode een knoop kunnen doorhakken over een definitieve bereikbaarheidsoplossing voor de Brainportregio, van onderop, met inwoners en gemeenten, en met draagvlak. Omdat we vinden dat iedere Brabander aan de Brabantse samenleving moet kunnen meedoen...

De **voorzitter**: Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, dank. De PVV is heel erg voor draagvlak, maar hier komen we toch wel aan zaken als het hoofdwegennet van Nederland, waar Eindhoven een heel groot knelpunt is als er wat mis gaat op de huidige Randweg. Op dat moment is het wel zo dat er toch echt een goede bypass aangelegd moet worden. Hoe gaat u dat vertalen, ook met het draagvlak? Want het is nu een probleem. Als er wat gebeurt bij Leenderheide, dan moeten we omrijden via Roermond of Nijmegen, en dat kan niet de bedoeling zijn als we vanuit Venlo komen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Er kan van alles al klaar liggen. Ik heb u een paar jaar horen roepen dat de plannen al helemaal klaar zijn, en het liefst morgen beginnen, maar toch vinden wij het belangrijk om dit proces zorgvuldig te doen.

De **voorzitter**: Oké. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): De gemeentes eromheen zijn hier al langer over bezig en die moeten de kans krijgen hier samen met een plan te komen.

Omdat we vinden dat iedere Brabander aan de Brabantse samenleving moet kunnen meedoen, pakken we laaggeletterdheid aan en versterken we de digitale vaardigheden van onze inwoners, en hebben we

bijzondere aandacht voor de positie van onze ouderen, door per beleidsterrein te kijken wat voor hen van belang is, zoals betrouwbaar openbaar vervoer, geschikte woonvormen en hulp bij het vinden van passend werk.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik ben ontzettend blij met de woorden over laaggeletterdheid en digivaardigheden. Een belangrijke organisatie die ons helpt bij de uitvoering daarvan is Cubiss. Nu leeft er een beeld dat u gaat bezuinigen op onder andere Cubiss. Kunt u hier uitsluiten dat zij bezuinigd worden op het uitvoeren van deze taken?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): De onderdelen laaggeletterdheid en digitale vaardigheden zijn ondergebracht bij economie en ook met de benodigde gelden, dus die zijn inderdaad...

De **voorzitter**: Oké. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dan denk ik dat de Cubissorganisatie applaudisserend voor de televisie zit, want ze denken toch echt dat er een korting aankomt. Ik hoor nu van de CDA-fractie dat dat niet het geval gaat zijn, waarvoor dank namens hen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon vervolgt haar betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Op de tweede plaats veiligheid...

De **voorzitter**: Wacht even. We hebben daarstraks in de agendavergadering op weg naar deze vergadering gedeeld dat we ons proberen in de eerste termijn qua interrupties een beetje in te houden, niet onmogelijk maken. Het is mijn taak, namens u allen, om dat af en toe nog eens even in uw midden te brengen. Ik geef het woord aan de heer Swinkels, maar wil wel dit nog een keer gezegd hebben. De heer Swinkels interrompeert.

De heer **Swinkels** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik had even afgewacht wat er allemaal onder het kopje 'leefbaarheid' door het CDA gepresenteerd zou worden. Daarbij kreeg ik eerst een mobiliteitsverhaal geloof ik, maar ik heb het CDA eigenlijk in het verleden vooral meegemaakt als een partij die erg veel zorg heeft voor de betrokkenheid van onze Brabanders, ook op lokale schaal, en ik beluister daar nu niets meer van.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Swinkels** (SP): We hebben daar de afgelopen jaren een heel programma voor gestart, onder het mom van Sterk Brabant en onder Sociale Veerkracht. Gaat het CDA daar ook nu mee door wat hen betreft?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Met het programma Sociale Veerkracht 'an sich' niet. Alles is nu ondergebracht bij alle beleidsterreinen. Iedere gedeputeerde gaat zich druk maken over leefbaarheid, zowel bij wonen, OV bij mobiliteit, laaggeletterdheid bij economie, beleving van natuur en zorgen dat dat toegankelijk is. Alle beleidsterreinen doen mee daar waar het past en waar het hoort en we faciliteren daarnaast de gemeenten. Dus dat is in hoeverre sociaal samenleving terug gaat vinden bij de provincie.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Op de tweede plaats: veiligheid. Je veilig voelen begint in je eigen omgeving, bijvoorbeeld door altijd en overal alarmnummer 112 te kunnen bellen. Helaas is dat niet overal in onze provincie vanzelfsprekend; vraagt u het maar eens aan de inwoners van Olland. Des te urgenter dat de provincie haar lobbykracht richting Den Haag hiervoor gaat inzetten.

Wat niet normaal is, mag niet normaal worden. Voorwaar de reden om ons als CDA te blijven verzetten tegen het gebruik en de productie van drugs, waar Brabant helaas nog steeds koploper in is. De teller stond vorig jaar op 25 drugslabs, 38 opslaglocaties en 90 dumpingen van drugsafval. Een omvangrijk probleem en een bedreiging voor mens en natuur. We zijn echter hoopvol gestemd, omdat we verder kunnen gaan met waar de vorige coalitie mee is begonnen, met de aanpak van ondermijning en drugscriminaliteit én de 15 miljoen euro die hiervoor beschikbaar komt, bedoeld voor organisaties als de Taskforce-RIEC Brabant Zeeland en Samen Sterk in Brabant, die heel belangrijk werk doen. We verwelkomen daarbij de inzet van nieuwe, innovatieve en slimme middelen, zoals de inzet van cameratoezicht in het buitengebied, waarvoor we als CDA herhaaldelijk hebben gepleit.

Op de derde plaats: landbouw én natuur, want ik zei het al eerder: die twee zijn bondgenoten en gaan in dit akkoord hand in hand. Brabant wordt groener, want we maken een begin met het planten van 40 miljoen bomen en er wordt 4500 ha natuur gerealiseerd. En Brabant wordt realistischer, want we actualiseren de Brabantse stikstofaanpak, met draagvlak en een reëel tempo als pijlers voor het halen van onze stikstofdoelen.

De **voorzitter**: Interruptie Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter. Ik beluisterde net bij Forum voor Democratie dat zij stikstof zien als een puur juridisch probleem. Geldt dat ook voor het CDA?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nee. We hebben wel degelijk te maken met alle problemen die op ons afkomen en daar hebben we een goede oplossing voor te zoeken. Dat is ook precies de reden dat we de oplossing hebben gezocht in dit akkoord zoals het er nu in staat.

De **voorzitter**: Nog een interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Landbouw en natuur, toch wel kernthema's van de provincie, ook dadelijk in handen van de gedeputeerde van het CDA. U geeft aan: het zijn bondgenoten. Nou ja, volgens mij kan landbouw niet zonder natuur, maar kan natuur wel prima zonder landbouw. Waarom heeft u dan in het akkoord dat u gesloten heeft geen extra geld over voor natuur?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dan zijn we het gewoon niet met elkaar eens, want voor ons zijn het wel bondgenoten, en wederkerig. Wij zien graag een aanpak, integraal, van ons hele buitengebied, waarbij we zorg hebben voor alles, en er is niet meer geld voor genomen omdat dat niet nodig is, omdat er voldoende geld in het GOB zit om de doelen te realiseren zoals die door de vorige coalitie al zijn afgesproken.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Nu waren wij toch met z'n..., met beiden, maar met heel veel mensen toch in de afgelopen jaren samen in deze zaal en de gedeputeerde voor natuur heeft meerdere keren aangegeven dat er niet voldoende geld is voor natuur. En u zegt: er is wel voldoende geld. Wat u doet, is: u neemt een hypotheek op de toekomst. We zullen álle doelen moeten halen en ik lees wel in het akkoord dat u niet meer geld wilt hebben voor dezelfde doelen, terwijl we weten dat we het niet gaan halen. Hoe gaan we die problemen nu oplossen? Wanneer komt er dan wél geld voor natuur?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Als wij een Groen Ontwikkelbedrijf hebben met honderden miljoenen, zullen we dan eerst gewoon eens aan de slag gaan met elkaar voordat we dat gaan opplussen, en dan ook eens zorgen dat we alle andere beleidsterreinen voldoende op orde hebben, voordat we de één helemaal volpompen en de ander misschien uit handen moeten geven?

De **voorzitter**: Oké. Vervolg uw betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Als pijlers voor het behalen van onze stikstofdoelen. In dat kader schuift de datum waarop agrariërs moeten voldoen aan de nieuwe stikstofregels op van 2022 naar 2024, met uitzondering voor bedrijven waarvoor nog onvoldoende innovatieve stalsystemen op de markt zijn. Een datum die we voorzien van een schil van realisme, bestaande uit maatregelen die ondernemers helpen de juiste keuzes te maken.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Het vorige college, met het CDA erin, is door het CDA ten val gekomen vanwege de afspraken die gemaakt zijn met onze agrarische sector. De afspraak was aanvankelijk 2028. Dat is in 2017, met de julirevolutie van 2017, overboord gezet. Daar was uw fractie destijds op tegen, later heeft u alsnog getekend bij het kruisje. En nu u de kans hebt om weer terug te gaan naar de afspraken die zijn gemaakt met onze agrarische sector om naar 2028 te gaan, laat u die kans schieten en blijft u het toch beperken...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): ...tot 2024 en toch nog strenger zijn dan het Rijk. Hoe kunt u de agrarische sector nu nog recht in de ogen aankijken? Hoeveel vertrouwen heeft u in de sector, door op deze manier toch nog onnodig veel in te perken en niet de al gemaakte afspraken na te komen?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij zien hier in dit akkoord een schil van realisme. In ons verkiezingsprogramma hebben we staan dat we gaan kijken naar wat er voor ons niet realistisch is aan het besluit in 2017. Wat wij zien in dit bestuursakkoord, is dat wij de sector gaan omarmen en gaan zien als ondernemers. We gaan ze niet vertellen wanneer de vergunning ingediend moet worden, daar zijn ze prima zelf toe in staat om te snappen en te regelen hoe ze dat moeten indienen. Daarnaast gaan we naar bedrijfsniveau en niet meer op stalniveau. De afnamepaden hebben we teruggebracht naar de afspraken van vóór 2017 met elkaar, zodat we ervoor zorgen dat we onze uiterste best gaan doen. Maar Brabant loopt wel voorop. We hebben wel een groot probleem hier in Brabant als we het hebben over stikstof/fijnstof, dus we moeten wel met elkaar een datum afspreken om naartoe te werken. Landelijk beleid was niet duidelijk toen wij het hierover hadden en hebben we ook nog niet helder voor de lange termijn, dus laten we hiermee starten en dit gewoon met elkaar afspreken, dan hebben we een doel om naartoe te werken.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, u zegt "we hebben een aantal stappen genomen", maar het is nog altijd zo, en dat schrijft u ook letterlijk, dat u die datum van 2024 als stok achter de deur richting onze agrarische sector wilt gebruiken, en u legt nog steeds het probleem van de stikstof bij de agrarische sector neer. Dus hoeveel vertrouwen heeft u in de agrarische sector, door deze strenge maatregelen te nemen en daarbij een stok nodig te hebben richting die sector?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, de stok is niet naar de sector, de stok is voor onszelf. Om zaken te kunnen realiseren en echt op innovatie en duurzaamheid stappen te maken is het wel verstandig om met elkaar een datum af te spreken waar je naartoe werkt. En de time to market, de systemen die dan nog niet af zijn, die lopen gewoon door. Dus wij hebben echt ons best gedaan om met elkaar als partijen af te spreken en te kijken naar wat nu nodig is voor Brabant en hoe we dat het beste neer kunnen gaan zetten. Wij denken dat we met dit bestuursakkoord, zoals we dit nu hebben liggen, een prima start hebben.

De **voorzitter**: Oké. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, mijn vraag is eigenlijk tweeledig. Aan de ene kant refereert u aan uw verkiezingsprogramma, aan de andere kant heeft u, iets recenter, natuurlijk een duidelijk statement gemaakt, waarin u via een persbericht aan de wereld duidelijk maakte dat we een tijdspad dat afwijkt van het landelijke tijdspad de sector, de boeren, niet mogen aandoen. U kiest ervoor om dat nu wel te doen en afgelopen donderdag, toen u uw bestuursakkoord presenteerde, en wij dat nog niet mochten inzien omdat het nog niet af was, was vanuit de minister toch duidelijk dat 2025 voor haar het tijdspad was. Wat maakt nou dat u zich niet aan die afspraak van destijds houdt?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, de datum zoals de minister die noemt heeft ook weer betrekking op andere zaken, dus laten we eerst gewoon eens afwachten wat er op ons afkomt. In dit akkoord hebben we afgesproken dat we hiernaartoe gaan werken, daarnaast gaan we een landbouwvisie maken met een

uitvoeringsagenda erbij en wat daarna volgt zijn de logische stappen. Maar voor nu zijn er inderdaad wat stappen gezet om met elkaar goed verder te kunnen praten.

De **voorzitter**: Oké. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dan is het denk ik voor ons van belang, zeker omdat uw Statenmeerderheid één zetel betreft, wat er nou gebeurt als de minister in de verdere uitleg van die brief, waar gewoon 2025 in staat, zegt: nee joh, het is 2028. Past u dan uw bestuursakkoord aan, gaat u heronderhandelen, of zegt u: nee, afspraak is afspraak, en dat persbericht van destijds moet je maar even vergeten?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): De schil van realisme die wij in dit bestuursakkoord terugvinden, de toegankelijkheid aan de sector en de afspraken die we maken om met alle sectoren te gaan kijken hoe wij de oplossingen gaan borgen, dat zorgt ervoor dat wij hier volledig onze handtekening onder kunnen zetten en mee door kunnen.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): U zegt heel veel verschillende dingen, waaronder dat we die deadline hebben in 2024, dat er in Brabant sprake is van een stikstofprobleem, maar dat er ook vrijheid moet zijn voor de boeren om te ondernemen. Wat doet u nou als die boeren, of de agrariërs – welke naam u er ook aan wilt geven –, zich er niet aan gaan houden en er niet aan gaan voldoen, en dat de sector in 2024 te weinig stappen heeft ondernomen om de stikstofproblemen op te lossen?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, dit is een suggestieve manier van denken en ik denk dat dit ook wel de reden is waarom de rapportage van de rapporteurs was zoals die was. Wij denken hier soms in lijnen en manieren waarop wij vinden dat we sommige mensen anders moeten benaderen dan andere, en we gaan er al van uit dat mensen hun afspraken niet nakomen. Op deze manier zijn wij niet, met deze vier partijen, aan dit bestuursakkoord begonnen.

De **voorzitter**: Vervolg uw betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Leefbaarheid, veiligheid, landbouw én natuur, voor het CDA drie belangrijke groene draden door dit bestuursakkoord, herkenbaar voor de Brabanders en herleidbaar naar het CDA-verkiezingsprogramma. Een vierde belangrijk thema wil ik daarbij niet onbenoemd laten: cultuur. Want net als de vorige coalitie investeert ook deze coalitie substantieel in cultuur, sport en erfgoed, in drie jaar tijd bijna 200 miljoen euro.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik begrijp dat de ruimtelijke thema's nu zijn losgelaten en dat we naar 'Samenleving' gaan, ook interessant, maar toch nog even terug op het ruimtelijke blokje: we vragen ons af of er een berekening is gemaakt als het gaat over dat voldoende geld dat er volgens u zou zijn voor realisatie van onze natuurgebieden, ons Natuurnetwerk Brabant. Kan die dan ook met ons worden

gedeeld? En wij willen ook echt weten welke natuurgebieden er volgens u moeten worden aangepast in Brabant.

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat gaan we inderdaad met elkaar bekijken hier. Zo vast hebben we het akkoord niet vastgelegd en geprobeerd om het op hoofdlijnen te houden en de besluiten hier te laten plaatsvinden. Dus dat gaan we ook samen doen. En de gelden daarvoor: we gaan eerst van start en zoals het er nu naar uitziet hebben we met elkaar afgesproken dat we de doelen zoals die zijn afgesproken gaan uitvoeren, maar dat we daar wel wat langer de tijd voor gaan nemen.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik begrijp dat u het richting de begroting schuift. We komen elkaar op dat onderwerp, denk ik, wel weer tegen. Maar dan ten slotte nog maar even over stikstof: waar werken we dan naartoe en waarom was dat stikstofpad van 25% tot 40% nou te veel voor het CDA?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Omdat dat niet het realisme betrachtte dat wij wilden met elkaar. Het zou te veel, te snel bepaalde sectoren onder druk zetten, waardoor die niet de kans kregen om voldoende onderlegd met de juiste systemen van start te gaan. Met een pakje boter kun je nog weleens een gok nemen in de supermarkt, met welk merk, maar niet op luchtwassers en andere zaken. Dus daar wilden we gewoon meer rust, meer realisme in. Aan de andere kant zien we dat een aantal systemen goed in ontwikkeling is. We hebben ook gehoord en gezien dat het ongeveer twee tot vier jaar duurt, dus we gaan ervan uit dat we tegen die tijd een heel eind zijn.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Wat ik u hierbij niet hoor zeggen, is dat er ook een ecologisch realisme is van natuurverlies, zeer fors. Dan wil ik u ten slotte, toch even hierop reagerend, vragen: volgens het Planbureau voor de leefomgeving zou het met een bepaald tempo gaan in de doorontwikkeling, vindt u het realistisch dat wij onze natuurdoelen gaan halen in bijvoorbeeld 2027?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, nee. We denken dat daar wellicht langer voor nodig zal zijn en we durven daar ook wel te stellen dat dat 2030 mag worden.

De **voorzitter**: Nog één interruptie, en dan gaan we verder. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, als er één les is die we hier geleerd hebben over natuur, is dat, als het langer duurt, het meer gaat kosten. Dat heeft elke gedeputeerde ongeveer gezegd. Dus wat u eigenlijk zegt is: we gaan er langer over doen, maar het gaat ons meer kosten om het gewoon helemaal te realiseren.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Marco van der De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): De vraag is: hoe gaan we dat oplossen? En waarom gebruikt u uw invloed niet, met uw gedeputeerde, om ervoor te zorgen dat die gronden, die vaak in handen zijn van agrariërs, eerder beschikbaar komen voor die natuurplannen, die we al tientallen jaren hebben? Daar heeft u een afspraak gemaakt, dat we dat gaan realiseren. Waarom zet u uw invloed niet in om die agrarische gronden sneller te bemachtigen als provincie, zodat we ook natuur kunnen realiseren?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ook hier is het werkwoord weer: draagvlak en met elkaar zoeken naar wie wat wil. Wellicht zijn er in bepaalde regio's wel ondernemers die versneld die natuur willen hebben, wellicht is in andere regio's meer behoefte aan eerst de bedrijfsontwikkeling. Dus dat gaan we met elkaar doen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Vanaf 2023 gaat daar jaarlijks 7 miljoen euro af, omdat de provincie haar uitgavenpatroon moet matigen om in de toekomst niet nog meer te hoeven bezuinigen. Waar die 7 miljoen euro moet worden gevonden, gaat nog verder uitgewerkt worden.

De **voorzitter**: Interruptie Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, het lijkt erop dat dit bestuursakkoord een voorschot neemt op de volgende periode, waarbij inderdaad een extra bezuiniging van 7 miljoen euro geldt. Ik beluister ook dat het nog helemaal in het diffuse verkeert hoe dat verdeeld moet gaan worden. Maar ook deze periode wordt er al bezuinigd op de incidentele middelen ten opzichte van het bestuursakkoord van vorig jaar: 25%, van 42 naar 30 miljoen euro. En die incidentele middelen raken al meteen een aantal culturele activiteiten. Om er maar één concreet te maken, die wil ik dan meteen maar aan het CDA voorleggen, want daar betaalden we natuurlijk de Philharmonie Zuidnederland voor. Dus kan het CDA hier aangeven wat de toekomst is van de Philharmonie Zuidnederland qua financiering en...

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij hebben er niet één specifieke taak uitgehaald, inderdaad, dat heeft u goed gelezen. Dit moeten we met elkaar gaan doen, naar de toekomst kijken en bezien hoe we dit verder op gaan pakken. Wat het CDA betreft, moe er zoveel mogelijk geld naar de cultuurmakers. We moeten ervoor zorgen dat daar alle ambitie zit, zo min mogelijk naar de overheadkosten. De keuzes gaan wij hier samen als Provinciale Staten met elkaar maken.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): U komt er nu niet zo makkelijk mee weg wat mij betreft, door nu weer in algemeenheden te gaan spreken. U heeft u in de vorige periode uitermate uitgesloofd om de Philharmonie Zuidnederland volledig te blijven financieren. We hebben daar uitgebreide discussies met elkaar over gevoerd. U gaf toen ook aan dat zo'n grote instelling meerjarig zekerheid moet verkrijgen.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Swinkels** (SP): Er komt een nieuwe planperiode aan. Zegt u nu die zekerheid toe aan de Philharmonie?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij zeggen hier vandaag niet aan één groep specifiek zekerheid toe. We moeten dit met elkaar bezien. Op de lange termijn moeten we inderdaad structureel zoeken naar een bezuiniging, net zo goed als we oplossingen moeten vinden op natuur en op mobiliteit, en ook op andere beleidsterreinen. En verder: de lijn zoals die ingezet was door de vorige coalitie is precies de lijn zoals die voortgezet wordt, dus daar gaat verder niks in veranderen.

De **voorzitter**: U mag nog één keer, mijnheer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, want daar wil ik toch wel even tegen ageren, dat dit echt een afwijking is van de lijn die de vorige besturen – ook de vorige, met het CDA – hebben ingezet. Er zit hier echt een kwinkslag in, en dat betreft de kortetermijnbezuinigingen en de bezuiniging die u op langere termijn noemt, namelijk die 7 miljoen euro. Ook de bezuiniging op korte termijn van incidentele middelen gaat dus al raken en precies daarop was mijn vraag gericht.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, ik wil nog even terugkomen op de Philharmonie, omdat ik me kan herinneren hoe heftig het debat destijds was toen in de vorige bestuursperiode de toekenning van 2 miljoen euro werd aangepast naar 1,5 miljoen euro. In het vorige bestuursakkoord, door uw lijsttrekker gesloten, werd duidelijkheid gegeven aan de Philharmonie: 1,5 miljoen euro, en daar mogen ze op rekenen voor de volledige periode. U kiest ervoor om dat nu niét te doen, terwijl de Philharmonie nu op het punt zit om een beslissing te krijgen over haar middelen voor de komende jaren. Dus de druk is enorm. Kunt u, een aantal dagen voordat het college van Gedeputeerde Staten dit besluit moet nemen, toezeggen dat de Philharmonie 1,5 miljoen euro voor de rest van deze periode kan gebruiken?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Het is goed te merken dat u hier allemaal zo'n voorstander van bent, want dat is echt een besluit dat wij met z'n allen hier hebben af te gaan wegen het komend jaar, dus daar kunnen we dan met z'n allen achter gaan staan. Vandaag kunnen wij die toezegging niet doen. Het klopt inderdaad, meneer Swinkels, dat het de afgelopen jaren meer was. In de periode dat u nog gedeputeerde cultuur was, had u het gelukkige bezit over de incidentele middelen die toen uit Brabant C kwamen, die u ook heel goed heeft ingezet, daar hebben we goede geluiden over gehoord, maar incidenteel geld, dat één keer kan, is gewoon een keer op. En Essentgelden drogen op, we hebben er niet meer van. De patstelling die u schetst zien wij niet. Er gaat niet ineens minder heen. De gelden zoals die afgesproken zijn in de perspectiefnota, opgesteld door uw linkse vrienden, zijn precies waar we mee verder gaan. Dus daar zit geen verschil in.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, dan toch maar even daarop reageren. Volgens mij hebben we toen een ander bestuursakkoord afgesproken, waarbij de middelen op basis van politieke keuzes anders verdeeld werden. Dat had u ook kunnen doen hè? U kunt nu wel zeggen dat de situatie anders is, en dat is zeker zo, maar hier liggen altijd politieke keuzes aan ten grondslag over hoe we de middelen verdelen. Toen was er duidelijk wel een prioriteit voor cultuur, die heeft u nu laten varen, en dat is uw keuze.

De **voorzitter**: Oké, Meijer nog.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik kom terug op dat punt van de Philharmonie, omdat met name uw woordvoerder cultuur – hij zit naast u – destijds zo ontzettend scherp was over het belang van de Philharmonie. U kiest er nu voor, in tegenstelling tot het vorige bestuursakkoord, gesloten door uw lijsttrekker, geen duidelijkheid te verschaffen tot en met 2023. En ik vraag u: als fractievoorzitter, als behoorlijk bestuur, past het ons om de Philharmonie duidelijkheid te geven tot en met 2023. Wat ik als D66 van dat budget vind, is helemaal niet relevant. Het gaat over behoorlijk besturen...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Meijer** (D66): Kunt u duidelijkheid geven dat die anderhalf miljoen voor de komende periode anderhalf miljoen blijft?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dit is nu echt weer een mooi puntje van draagvlak en de discussie die wij gaan voeren. Wij gaan daar samen met z'n allen over beslissen, dus wij gaan hier vandaag niet zeggen dat er één groep wordt uitgetild, want er zijn zo ontzettend veel groepen met goede bedoelingen en inzet, we moeten met elkaar kijken hoe we dit gaan oplossen. Fijn te horen dat u hier met z'n allen zo vóór bent, want dan zijn we daar ook wel snel aan uit.

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Meijer, u kunt mij met opgeheven handen aankijken, van "wat vindt u daar nou van?", maar u weet: ik vind daar helemaal niks van. U zult het er echt mee moeten doen. Mevrouw De Hoon gaat nu haar betoog vervolgen.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik rond af, voorzitter. Voor het CDA is dit een evenwichtig en realistisch akkoord. Draagvlak hiervoor zullen we moeten vinden en verdienen. Daarvoor zijn bruggenbouwers nodig, want zonder hen kom je nooit aan de overkant. Ik ben trots dat we als CDA met Erik Ronnes en Elies Lemkes twee van zulke bruggenbouwers hebben gevonden. Hun voorgangers, de gedeputeerden van wie we vandaag afscheid nemen, wil ik vanaf deze plaats bedanken voor hun inzet voor onze provincie. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon voor haar bijdrage. Ik roep nog even in herinnering dat wij hier zitten onder een strikt regime, waarin het eigenlijk niet is toegestaan je plaats tussentijds te verlaten. Nu kunnen we ons allemaal omstandigheden voorstellen waarin dat toch even moet, maar juist om te voorkomen dat dat te veel gaat optreden, hebben we ruime schorsingen om ons van koffie en andere gemakken te voorzien tijdens die periode. Ik schors daarom nu de vergadering voor een kwartier. De vergadering gaat om kwart voor drie verder. De vergadering is geschorst.

Schorsing (14.31-14.52)

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen. De bijdragen in eerste termijn van de zijde van uw Staten. Het woord is aan de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter, maar ik mis toch nog wel een paar mensen hoor...

De **voorzitter**: Ja, het spijt me, maar kwart voor drie is kwart voor drie. Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Goed. Ik wil eigenlijk starten met mijn complimenten aan de VVD, want het CDA toch eigenlijk wederom een loer draaien, dit keer door hen cultuur, sport en samenleving mede af te laten breken, maar ook vooral het Forum voor Democratie ontmaskeren, wat electoraal gezien toch hun grootste concurrent is, als een partij die direct haar standpunten rondom dossiers als energie en migratie laat vallen, zodra ze ook maar een beetje macht ruiken. Ik kan me de eerste toespraak van de heer Rutjens nog herinneren. Volgens mij begon hij met 'woesj, woesj, woesj', het draaien van de windmolens. De 'woesj, woesj, woesj' die ik nu hoor is het draaien van het Forum voor Democratie. Sterker nog: door Forum voor Democratie onder andere verantwoordelijk te maken voor de bouw van windmolens en zonneparken en blij te maken met een dooie mus – daarover later meer –, hebben ze hen daarmee dan ook volkomen onschadelijk gemaakt. Een tandeloos poesje, hevig spinnend op de schoot van de VVD. Nogmaals: complimenten.

Voorzitter. Ik zou op alle details in het akkoord in kunnen gaan, maar dat ga ik niet doen. Een paar zaken licht ik er wel even uit: uiteraard cultuur, ik ga het over stikstof hebben en natuurlijk de dooie mus.

"Gaten schieten in de culturele infrastructuur is gaten schieten in de economie van het land én onze samenleving", getekend 15 juni 2011, onder anderen door nu kandidaat-gedeputeerde Lemkes. Ja, voorzitter, sinds bekend is geworden dat cultuur geen eigen portefeuille meer is, is de kritiek niet mals...

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, ik zit te zwaaien als een windturbine hier om uw aandacht te krijgen!

De **voorzitter**: Daarom liet ik u ook even doorgaan!

De heer **Van den Berg** (PVV): Het zijn niet alleen die musjes die sneuvelen hoor, het zijn veel andere vogels en vleermuizen die sneuvelen bij de draai van Forum voor Democratie. Maar wat erger is, is dat ook nog zo'n 5 miljoen, soms 10 miljoen euro subsidie per turbine verbrand wordt, dankzij het Forum voor Democratie.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, ik wilde het meer als opmerking even plaatsen.

De **voorzitter**: Waarvan akte.

De heer **Van den Berg** (PVV): En ik wil de SP danken voor het attenderen hierop.

De **voorzitter**: De heer Everling vervolgt zijn betoog.

De heer **Everling** (SP): Met alle liefde en plezier.

Toen na presentatie van het akkoord ook bleek dat VVD, CDA, Forum en Lokaal Brabant van plan waren flink het mes te gaan zetten in cultuur, was het hek helemaal van de dam. Een sector die net aan het herstellen is van rücksichtslose bezuinigingen van VVD'er Halbe Zijlstra krijgt wederom zware klappen. Op termijn wordt cultuur uit de provinciale boeken geschrapt, zo lijkt het. En daar komt nog een andere grove belediging bovenop: cultuur wegzetten onder 'vrije tijd', alsof de hele sector en alle betrokken professionals niet meer dan een soort hobbyclubje zijn. Hoe verzin je het? En ja, dat is ook echt een serieuze vraag aan de nieuwe coalitie, met name natuurlijk het CDA, maar ook doodgraver Lokaal Brabant. De coalitie noemt dit 'het nieuwe normaal'. Ik noem het kortzichtig. Deze draconische bezuinigingen komen echter niet als een verrassing. In de vorige bestuursperiode hebben we al stevig moeten knokken tegen de VVD om cultuurmiddelen te behouden. Het CDA was daarin – nou goed, ze gebruikten andere bewoordingen en af en toe stonden we ook tegenover elkaar – toch vaak een bondgenoot. We hebben het net al even kort over het Philharmonisch orkest gehad. Ze spraken daarin met veel passie en met een aantal kwalificaties die ik nu eigenlijk liever niet wil herhalen, maar volgens mij vielen woorden als 'frauduleus' en 'onwettelijk'. Dat gezegd hebbende, ja: draagvlak. We hebben een motie, die we zo meteen in gaan dienen over het Philharmonisch orkest. Zekerheid. En we kunnen meteen even peilen, dadelijk, bij de stemmingen, of er draagvlak is voor zekerheid bij het Philharmonisch orkest. Dus we kunnen dat meteen testen.

Stikstof, voorzitter. Niet geheel onverwacht met deze constellatie aan partijen, maar daarmee niet minder onwenselijk. Beleid dat de afgelopen jaren is ingezet om de leefbaarheid en gezondheid – onderwerpen die overigens ook weggemoffeld zijn in de krochten van het akkoord – in het Brabants buitengebied te verbeteren. Maar vooral ook om de natuur weer wat ruimte, wat 'zuurstof' zo je wilt, te geven. Want die werd en wordt verstikt onder een dikke laag stikstof. Maatregelen die wij als provincie genomen hebben lijken te worden teruggedraaid. De datum om te voldoen aan de nieuwe eisen wordt wederom verschoven, de stok achter de deur wordt weggehaald: de deadline voor het indienen van vergunningen voor stalaanpassingen verdwijnt. Het wordt erger: emissie-eisen gelden straks niet meer op stalniveau, maar op bedrijfsniveau. Dus naast die mooie, schone Tesla staat zo meteen een Trabantje te stinken. De natuur, maar ook omwonenden zijn u dankbaar.

En dan misschien nog even heel kort over wat het verboden woord lijkt: staldering. Het woord ontbreekt in het akkoord, maar bij de presentatie was er wel een opvallend momentje. Kandidaat-gedeputeerde Lemkes gaf daarin aan dat het hele pakket uit 2017 opnieuw bekeken zal worden, waaronder ook de staldering. Kunnen we er nu dus van uitgaan dat deze partijen dit dadelijk gaan schrappen?

En dan nog dit, ik had het kopje 'natuur' niet genoemd, maar ik kan het niet laten om daar toch een paar woorden over te zeggen. Want aan de ene kant zien we dat reeds ingezet beleid om natuur uit te breiden grotendeels blijft staan. Nou, dat is fijn, maar het lijkt een beetje een doekje voor het bloeden, want onze meest kwetsbare en waardevolle natuur staat in deze coalitie blijkbaar wél ter discussie: het onderzoeken van "aanpassingen" in Natura 2000. En "aanpassingen" tussen aanhalingstekens is toch vaak een eufemisme voor schrappen. Voorzitter, dit soort onderzoeken doe je alleen als je ook de bereidheid hebt om daadwerkelijk te gaan schrappen. Wat Henk Bleker een aantal jaren geleden is gestart, vindt hier in Brabant straks wellicht verdere voortgang. Triest. En waarom? Om activiteiten die veel stikstof uitstoten voorrang te kunnen verlenen, waaronder dus de landbouw. Wat ons betreft gaan we hiermee niet één, of twee, maar meerdere stappen terug in de tijd.

Dan de dooie mus. Dat je opschrijft dat je iets wilt gaan doen...

De **voorzitter**: Interruptie Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, ik vraag me af, omdat we het over stikstofuitstoot hebben: wat vindt u dan van de biomassacentrales en de uitstoot van stikstof daarvan?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Stikstofuitstoot in z'n algemeenheid moet teruggedrongen worden. Dat lijkt me helder.

De **voorzitter**: Oké. Gaat u verder.

De heer **Everling** (SP): De dooie mus, daar was ik gebleven. Dat je opschrijft dat je iets wilt gaan doen, is mooi, prachtig. Maar het moet ook wel kunnen, anders maak je mensen blij met een dooie mus. Voorzitter, ook dit akkoord bevat zo'n overduidelijke dooie mus. Het is zelfs op dit moment op basis van de Grondwet onmogelijk. De SP is groot voorstander van referenda, zeker ook als ze correctief en bindend zijn. Het is daarom dan ook enorm jammer dat het Forum nu pocht met "we voeren een correctief referendum in", terwijl het simpelweg onmogelijk is. Het kán niet. Je schept verwachtingen die je niet waar kunt maken, waardoor je jezelf volslagen belachelijk maakt, wat vervolgens ook weer afstraalt op de politiek als geheel. Want mensen moeten kunnen vertrouwen op dat wat de politiek zegt, en als je iets zegt wat niet kan, dan ben je geen knip voor de neus waard. Onverantwoord. Maar, voorzitter, we willen wel een handje helpen om een correctief referendum mogelijk te maken. Want laat nou net de SP-Kamerfractie, met Ronald van Raak voorop, een voorstel tot grondwetswijziging klaar hebben liggen om precies dít mogelijk te maken: het correctief referendum. Ik verwacht dan ook niets minder dan een zeer actieve lobby van alle coalitiepartijen, en liefst ook andere partijen, richting hun Kamerfracties om deze grondwetswijziging door de Kamer te krijgen. Om dat kracht bij te zetten, dienen wij hiervoor een motie in, waarin Statenfracties kunnen uitspreken zich hieraan te committeren. Doe je dat niet, dan is het inderdaad een dooie mus. Tot slot voorzitter. De huidige coronacrisis kan niet onbesproken blijven. Het is een realiteit waarmee we nu, maar ook in de toekomst te dealen hebben. Als we iets van voorgaande crises hadden moeten leren, dan is het dat je juist nú moet investeren in de maatschappij. Niet bezuinigen. Maar dat laatste is wel wat de coalitie van plan is. Beste mensen, bezint eer je begint en steun daarmee dan ook ons voorstel om anticyclisch te begroten.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Everling** (SP): Ja, ik ben bij mijn laatste blokje, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat 'blokje' moet eigenlijk meer één zin zijn.

De heer **Everling** (SP): Ja, komt goed. Ik kan me moeilijk indenken dat het prettig samenwerken is met een partij waarvan haar politiek leider gelooft in een of ander bizar cultuurmarxistisch complot, waarbij nadrukkelijk genoemd wordt dat de VVD en het CDA uit zijn op de vernietiging van Nederland. Ik kan het niet uitgelegd krijgen. De coalitiepartijen wel? Ik ben benieuwd.

Amendement A18-2020: Anticyclisch begroten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend het Statenvoorstel 45/20 over de Perspectiefnota 2020;

besluiten, dat de volgende tekst in het herzien ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt geschrapt:

'1. Kennis te nemen van de in de bijlage 1 bij dit ontwerpbesluit opgenomen Perspectiefnota 2020'

en te vervangen door:

'1. GS opdracht te geven uiterlijk bij de programmabegroting 2021-2024 te komen met concrete voorstellen waarmee invulling kan worden gegeven aan een anticyclisch begrotingsbeleid voor de periode 2020-2023.'

besluiten, dat de opeenvolgende beslispunten 2 en 3 worden hernoemd naar beslispunt ontwerpbesluit 3 en 4.

Toelichting:

In tijden van afnemende private investeringen heb je een overheid nodig die bereid is te investeren. Door deze hogere, publieke uitgaven worden de klappen van een economische crisis voor een deel opgevangen. Ook tijdens deze coronacrisis merken we de weerslag op de economie, waardoor nu het moment is om als overheid, voor een langere periode, in te stappen en haar uitgaven te verhogen en daarmee een anticyclische begrotingssystematiek te hanteren."

Maarten Everling, SP.

Motie M40-2020: Het onmogelijke mogelijk maken.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend het Bestuursakkoord 2020-2023 Samen Slagvaardig en Slim: Ons Brabant;

overwegende dat

- het correctief referendum deel uit maakt van het bestuursakkoord;

constaterende dat

- een correctief referendum op dit moment een grondwettelijke onmogelijkheid is en daarom een deel van het bestuursakkoord onuitvoerbaar is;
- er in de Tweede Kamer een voorstel tot wijziging van de Grondwet klaarligt om een correctief referendum wel mogelijk te maken;

spreken uit dat

- zij zich actief wenden tot de fracties in de Tweede Kamer om hen te overtuigen van het belang van een correctief referendum met als doel een voldoende aantal stemmen te vergaren voor het voorstel tot wijziging van de Grondwet;
- de verantwoordelijke commissie in de Tweede Kamer op de hoogte gebracht moet worden van de Brabantse wens voor een correctief referendum;

en gaan over tot de orde van de dag."

Maarten Everling, SP

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M41-2020: Het onmogelijke mogelijk maken.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend het Bestuursakkoord 2020-2023 Samen Slagvaardig en Slim: Ons Brabant;

constaterende:

- dat het bestuursakkoord 2020-2023 van de bestuursakkoordmiddelen 30 miljoen beschikbaar stelt voor cultuur, erfgoed, samenleving, sport en vrijetijdseconomie;
- dat na 2023 geen incidentele middelen zijn voorzien, doch een afbouw naar wat genoemd wordt het "nieuwe normaal", wat bovendien gepaard gaat met een extra bezuiniging van 7 miljoen;
- dat een aanzienlijk deel van deze programma's juist gefinancierd wordt vanuit deze incidentele middelen;
- dat daaronder ook de Philharmonie Zuidnederland valt;

- dat de provincie belang heeft bij een duurzame toekomstbestendige symfonische muziekvoorziening die bijdraagt aan het leef- en vestigingsklimaat, alsmede een bijdrage levert aan het versterken van cultuureducatie en talentontwikkeling in Brabant;

overwegende:

- dat een groot orkest als de Philharmonie Zuidnederland, gezien hun omvang, verplichtingen en planning, meerjarig zekerheid nodig heeft;
- dat voor wijzigingen in de financiering van de Philharmonie Zuidnederland overleg gewenst is met de huidige partners, zijnde het rijk, twee provincies en twee steden (Maastricht en Eindhoven);
- dat er bovendien een relatie is tussen de aanwezigheid van Philharmonie Zuidnederland in onze provincie en het Muziekgebouw in Eindhoven;
- dat duidelijkheid over meerjarige financiering op de kortst mogelijke termijn voor alle betrokkenen gewenst en noodzakelijk is;

roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- de Philharmonie Zuidnederland zekerheid te bieden door meerjarig substantiële financiering toe te zeggen;
- in ieder geval voor de komende planperiode daartoe - overeenkomstig de huidige jaarlijkse bijdrage - 1,5 miljoen/jaar beschikbaar te stellen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Maarten Everling, SP

Henri Swinkels, SP

Hagar Roijackers, GroenLinks

Anne van Diemen-Vereijken, GroenLinks

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Dan nu de fractie van D66, bij monde van de heer Meijer. Aan hem geef ik het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. We leven in uitzonderlijke tijden. Het coronavirus maakt dat we een bestuursakkoord bespreken in een nauwelijks gevulde Statenzaal, we feliciteren nieuwe coalitiefracties door naar hen te zwaaien en nieuwe gedeputeerden moeten het doen met een dikke knipoog. Nooit eerder legde de Nederlandse politiek zichzelf zoveel beperkingen op.

Maar de democratie gaat door, zoals dat hoort. Het is dan ook extra bijzonder dat vandaag buiten dit provinciehuis geprotesteerd is. Dat er geprotesteerd wordt bij de presentatie van een bestuursakkoord is op zichzelf al bijzonder. Want ook dat werd nog nooit eerder gedaan. En er zijn meer dingen die nooit eerder zijn vertoond. Qua samenstelling van de coalitie bijvoorbeeld. Brabant heeft daar een traditie mee. Eerder was er de SP die voor het eerst ooit op provinciaal niveau mee bestuurde, er was de eerste keer dat een Brabantse coalitie zonder het CDA aantrad, er was de eerste keer een Brabantse gedeputeerde namens D66 en recenter de eerste keer voor GroenLinks. En vandaag de eerste keer voor Lokaal Brabant, waarvoor felicitaties aan de heer Van Pinxteren en zijn team. Nooit eerder was er binnen een beoogd coalitiepartij zoveel commotie over een potentiële partner. Nooit eerder was er een voormalig commissaris van de Koningin van Brabant die zich uitsprak over een te vormen coalitie. Nooit eerder waren er zoveel columnisten met een mening over de coalitie in Brabant. En de commotie is nog niet klaar. Er stapten al twee raadsleden op vanwege de coalitie in Provinciale Staten, er werd een wethouder weggestuurd vanwege zijn ambitie gedeputeerde te worden. En voorzitter, die onrust is volkomen terecht. Door je te laten verleiden door een stel joviale mannen, door je te verschuilen achter een Brabants bont douchegordijn, door je ogen te sluiten voor de misselijkmakende uitspraken van de politiek leider van een van je partners zet je een stap op een hellend vlak, een pad waar je als middenpartij helemaal niets te zoeken hebt. Met een meerderheid van slechts één zetel neemt u toch de sprong. Het rapport 'Op zoek

naar zuurstof' adviseerde ons toch echt iets anders: een stabiel bestuur voor Brabant. De afgelopen weken bewijzen het tegendeel. Uw krappe meerderheid biedt geen stabiliteit. Ik zocht dan ook in de inhoud van uw akkoord een handreiking. Misschien had u daar de vertaling gemaakt van dit zwaarwegende advies. En gelukkig lijken daar wat aanknopingspunten verstopt.

Ik wil complimenten maken richting de VVD, voorzitter. Politiek heeft u een bijzondere prestatie geleverd. Uw verkiezingsprogramma 'Thuis in Ons Brabant' in 2019 las prettig en was helder. Ook uw verkiezingsprogramma van 2020, dit keer verpakt als coalitieakkoord, mag er zijn. Alleen over de volgorde 'samen, slagvaardig en slim' struikel ik soms. Maar ach, als dat het belangrijkste is. En door ze een mooie job te bieden, brengt u bovendien wat oud-VVD'ers terug op het nest. De heren Rutte en Dijkhoff zullen wel trots op u zijn. Of mochten ook die niet achter uw douchegordijntje meekijken?

D66 is tevreden dat de VVD geen afscheid neemt van de ingezette transitie. De beweging die we samen begonnen in 2015 is op onderdelen nog steeds zichtbaar. Zo zien we de focus op start-up en scale-up in het economisch beleid, we zien de visie op openbaar vervoer als oplossing voor de fileproblematiek, u zet door met de eiwittransitie, u heeft het idee van Erik van Merrienboer en Anne-Marie Spierings om via de immunisatieportefeuille boeren te helpen richting weidegang om tot kringlooplandbouw te komen overgenomen, u blijft bij de ambitie om in 2030 50% van onze energie duurzaam op te wekken en u wilt ook de CO₂ met minstens 50% reduceren. U handhaaft zelfs de snellere verduurzaming van de veehouderij, sneller dan de landelijke voorschriften. Het gekozen spoor geeft D66 dan ook hoop. Maar over uw tempo maken we ons wat zorgen. U doet niets zonder het toverwoord 'draagvlak'. Liefst 21 maal spreekt u over draagvlak in uw akkoord, maar we zagen het zojuist al: wat draagvlak dan precies betekent is nergens helder. En waar Forum voor Democratie het enigszins probeerde te definiëren, blijkt dat ze het bij het bestuursakkoord al helemaal niet waargemaakt hebben. Op het terrein energie maakt D66 zich overigens weinig zorgen over dat draagvlak. Het ontwikkelde netwerk is sterk en mensen weten elkaar beter dan ooit te vinden om ambities te realiseren. Als provinciale overheid past ons dan ook een terughoudende, regierol. Dat zou u moeten aanspreken. Het verbaast ons dan ook dat u een zin opgenomen heeft om in de volgende fase van de RES'en wellicht een andere rol te gaan pakken. Wat bedoelt u hier eigenlijk meer?

Ook schrijft het bestuursakkoord stevige teksten over bezuinigingen. De provinciale begroting loopt af en in de onderhandelingen hebben partijen scherpe keuzes gemaakt. Structurele budgetten op natuur, mobiliteit en cultuur worden ingeboekt. Maar wat die keuzes nou echt betekenen is helemaal niet helder. Bovendien is het volstrekt onduidelijk waar de bezuinigingen nu precies vallen. Een klassiek trucje: schuiven met de potjes en gelijk een beetje leeghalen, dan valt het minder op. Bovendien worden de keuzes pas in de volgende bestuursperiode geëffectueerd. Voorzitter, ook D66 is voorstander van schoon opleveren en ook D66 ziet dat bezuinigingen nodig zijn, maar zeker met uw krappe meerderheid past een bredere behandeling ons in dit soort keuzes. Wij dienen daarom een motie in.

Voorzitter, ik kom bij mijn laatste blokje, en dat gaat uiteraard over cultuur. Ten eerste heeft D66 weinig sympathie voor uw keuze om de term 'cultuur' te schrappen bij uw portefeuillevreiding. We dienen een motie in om dat te herstellen en we hopen op uw steun. De commotie van de laatste dagen is namelijk extra heftig door uw inschattingfout om het te schrappen. Misschien had u toch die stakeholdersbijeenkomst moeten organiseren; dat had een hoop gedoe voorkomen.

Ook inhoudelijk is D66 erg teleurgesteld over dit onderwerp in uw akkoord. Onze teleurstelling zit er vooral in dat u de makers geen enkel perspectief biedt. Geen ambitie, geen waardering, niets. Terwijl in de cultuursector zoveel mensen een baan vinden, zoveel ZZP'ers die door corona bovendien al ongekend getroffen zijn. Richting de VVD opnieuw een compliment: de dorpenderby en de semi-gemeentelijke projecten lijken eindelijk uit ons provinciehuis verdwenen. Maar wij hopen wel dat de lessen van Sociale Veerkracht uit de vorige bestuursperiode wel goed geborgd zijn, want op de transitie kunnen we dat soort projecten hard nodig hebben. Cultuur is bovendien een belangrijke aanjager voor het vaak geroemde

Brabantse innovatieklimaat en dus ook onze economie, een belangrijk onderdeel van onze geweldige onderwijsinstututen en we vinden het bovendien een belangrijke vestigingsfactor voor alle mensen die zo graag in onze provincie willen komen wonen.

Voorzitter, tot slot...

De **voorzitter**: Otters, interruptie.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Meneer Meijer, kunt u mij zeggen wat dan de nieuwe naam volgens uw motie zou zijn?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Vrije tijd en cultuur.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Mag ik vragen waar dan sport gebleven is?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat ziet u als een vrijetijdsbesteding, heb ik begrepen. Het had voor mij ook terug gemogen naar de titel voor de gedeputeerde, maar waar het mij vooral om gaat is dat u een hele belangrijke sector in Brabant, waar ook veel banen gewoon bij gekoppeld zijn, echt over het hoofd ziet en ik denk dat u een grote symbolische stap kan zetten door alleen de titel toe te voegen aan de portefeuille vrije tijd en cultuur.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters? Nee. Gaat u verder, mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Iedere avond voor het slapen gaan lezen mijn ouders mijn zus en mij voor. Sinds vorig jaar doe ik hetzelfde voor mijn dochter. Vandaag mis ik waarschijnlijk haar bedtijd en toch lees ik een gedicht voor, vandaag richting alle makers, naar Ton Jurriansen:

Sterren in de nacht
spelen hun akkoorden
de maan houdt de wacht
fluistert stille woorden
In het vroege morgenlicht
ontwaken duizend bloemen
samen in een gedicht
om hun kracht te benoemen
Hou vol. Hou hoop. Er komt een morgenlicht.

Motie M42-2020: Bezuinigen doe je niet alleen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
behandelend Bestuursakkoord 2020/2023 en Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;
constaterende dat:

- het bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim uitgaat van een aflopende provinciale begroting;
- het bestuursakkoord voorziet in structurele bezuinigingen op diverse programma's die pas worden ingeboekt na afloop van deze bestuursperiode;

overwegende dat:

- structurele bezuinigingen een forse impact hebben op de uitvoering van het takenpakket en de werkzaamheden van de provinciale bestuurslaag;
- maatschappelijke opgaven op onderdelen veel baat hebben bij de inzet van de provinciale overheid, en op sommige onderdelen ook prima zonder provinciale bemoeienis kunnen;
- een impactanalyse van de voorgespiegelde bezuinigingen niet is opgenomen in het bestuursakkoord;
- bezuinigingen die in een volgende bestuursperiode geëffectueerd worden bij voorkeur met brede steun van de Provinciale Staten worden ingeboekt;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- in samenspraak met de commissie Sturen & Verantwoorden te komen met uitgewerkte scenario's en analyses over de impact van de voorgenomen bezuinigingen;
- in deze uitwerking ook keuzemogelijkheden aan de Provinciale Staten te presenteren;
- geen onomkeerbare besluiten te nemen ten aanzien van de voorgenomen bezuinigingen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Arend Meijer, D66

Stijn Smeulders, PvdA

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M43-2020: Brabantse politici verantwoordelijk voor eigen standpunten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020/2023 en Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;

constaterende dat:

- er een coalitie gevormd is tussen de partijen VVD, Forum voor Democratie, CDA en Lokaal Brabant; overwegende dat:

- Brabantse politici enkel verantwoordelijk zijn voor hun eigen standpunten en uitspraken; spreken uit dat zij het oneens zijn met de volgende stellingen:

- De Europese Unie is een cultuurmarxistisch project dat tot doel heeft de vernietiging van de Europese beschaving.¹
- Er is sprake van Europese zelfdestructie. Honderd jaar culturele, demografische en geostrategische suïcide.²
- Er is sprake van een kartel dat ongelofelijk onnozel is dan wel voorstander is van de structurele demografische transformatie van Europa (en daarmee het einde van onze beschaving).³
- De Oorlog wordt misbruikt door extreem linkse ideologen (die het Comité 4 en 5 mei domineren) en die de massa-immigratie en de structurele demografische transformatie van Europa willen laten voortgaan.⁴
- Napoleon, Hitler, Van Rompuy en Juncker in één rijtje Europese leiders die Rusland willen binnenvallen.⁵

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ Twitter, Thierry Baudet, 20 augustus 2017

² Twitter, Thierry Baudet, 11 november 2018

³ Twitter, Thierry Baudet, 19 oktober 2018

⁴ Twitter, Thierry Baudet, 1 mei 2018

⁵ TV-uitzending Pauw, Thierry Baudet, 22 mei 2019

Arend Meijer, D66.

Motie M44-2020: Businesscase Kernenergie

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020/2023 en Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;
constaterende dat:

- het bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim stelt dat de opwekking van kernenergie welkom is;
- niet is opgenomen onder welke randvoorwaarden kernenergie welkom is;

overwegende dat:

- het bestuursakkoord in de energietransitie vol in wil zetten op innovatie en daarbij nadrukkelijk een verband legt met de portefeuille Economie. Daarbij gaat zij dus uit van economische kansen dankzij de energietransitie. Het bestuursakkoord positioneert de transitie niet als doel op zichzelf;
- de beoordeling of kernenergie welkom is enkel goed kan plaatsvinden wanneer er duidelijkheid is over de (financiële) gevolgen van de komst ervan;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- voor de behandeling van de Begroting 2021 een uitgewerkte positieve businesscase te presenteren aan Provinciale Staten;

en gaan over tot de orde van de dag."

Arend Meijer, D66

Ine Meeuwis, D66

Hagar Roijackers, GroenLinks

Anne van Diemen, GroenLinks.

Motie M45-2020: Cultuur Ambassadeur

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020/2023 en Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;

constaterende dat:

- het bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim niet voorziet in een gedeputeerde Cultuur;
- er veel onrust is binnen de culturele sector, mede door het verlies van een aanspreekpunt binnen het provinciale bestuur;

overwegende dat:

- de symboliek van een concrete bestuurlijke vertegenwoordiging op een thema meer duidelijkheid geeft ;
- een gedeputeerde Cultuur tevens gemakkelijker de apolitieke ambassadeursfunctie voor cultuur kan vervullen;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- de titel Cultuur toe te voegen aan de voorgenomen portefeuille Vrije Tijd;

en gaan over tot de orde van de dag."

Arend Meijer, D66

Ine Meeuwis, D66

Hagar Roijackers, GroenLinks

Anne van Diemen, GroenLinks.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer voor zijn bijdrage. Dan is nu de beurt aan de fractie van GroenLinks bij monde van mevrouw Roijackers. Ik maak tussendoor even de opmerking dat wij zien dat er uiteraard een aantal moties en amendementen worden ingediend, moties met name. Er zijn moties bij die zich uitsluitend op het bestuursakkoord richten en moties die zowel het bestuursakkoord als de perspectiefnota lijken te regardereren. Het voorstel zal straks zijn om de moties die zich uitsluitend op het bestuursakkoord richten daarna te behandelen in de stemming en moties die zich op beide richten bij de perspectiefnota te behandelen. Dat lijkt ons het meest correcte procedurele voorstel. Dan kunt u daar alvast een beetje over nadenken. Nu is het woord aan mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Brabant laat met het aantreden van dit nieuwe college heel wat los: de traditie van besturen over het midden, een krachtig en gedurfd midden, dat een stapje meer zette. Dit bestuur zet juist stappen terug. Nadrukkelijk wordt gewezen naar andere overheden, vaak gemeenten, om besluiten te nemen, en dat terwijl je net veel Rijkstaken gedelegeerd hebt gekregen; denk alleen al aan natuur en milieu. Dit college straalt totaal geen ambitie uit om zelf beslissingen te willen nemen op grond van een eigen visie of streven. Integendeel. De terugtrekkende overheid staat centraal, net als draagvlak. Het bestuursakkoord is ervan doordeesemd. Er komt zelfs een ongrondwettelijk correctief bindend referendum, waarbij wij ons als GroenLinks afvragen, ook samen met anderen: waar gaat dit nu concreet voor ingezet worden? Een zonnepark of windinitiatief in West-Brabant werd al gememoreerd, maar we gaan als provincie over zoveel meer. Misschien wil de Brabander wel een referendum over een beoogde kerncentrale, of een mestfabriek in Oss, of een megavarkensstal naast een ziekenhuis in Roosendaal. Mag dat ook, of is het 'eigen draagvlak eerst'?

Voorzitter, we zitten midden in een meervoudige crisis....

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Nu hoor ik GroenLinks spreken over de mestfabriek in Oss en over het draagvlak ervoor, en eventueel een referendum, maar in het college dat nu ten einde loopt, waar u zelf onderdeel van was, en nog steeds bent, was u zelf ook voor de vestiging van die mestfabriek in Oss. Waarom heeft u op dat moment dat draagvlak niet meegenomen?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Hebt u mij ooit horen zeggen dat ik voor een mestfabriek in Oss ben, meneer Van Hattem?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Maar die was wel onderdeel van de coalitieplannen, van het bestuursakkoord.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Als er een mestfabriek in Oss was voorgesteld aan onze Staten, dan had u mij moeten bevragen, maar dat is niet het geval geweest.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GL): De coronacrisis, maar ook een klimaatcrisis, een stikstofcrisis en een biodiversiteitscrisis. Het nieuwe college scheert alleen langs al deze thema's heen. En dat is misschien ook wel logisch, want als je problemen bestuurlijk erkent, dan moet je ook met oplossingen komen. Dit bestuur, en zo kennen we de VVD natuurlijk, ziet vooral kansen en kijkt vooral naar anderen – burgers, bedrijven en andere overheden –, die moeten in beweging komen. Maar daarmee bieden ze niet de oplossingen, het lef en het leiderschap waar we in Brabant naar snakken en wat ons tot voor kort onderscheidde van zoveel andere provincies die slappe knieën toonden en hete aardappels voor zich uitschuiven. Tegelijkertijd is er ook een dubbele bestuurlijke moraal. Want waar in het onderdeel Water nog monter

wordt gesproken dat we nu toch eens de knelpunten-aanpak moeten loslaten en breder moeten kijken, gebeurt bij Mobiliteit precies het omgekeerde. Was je maar een file als Brabantse kunstenaar, of als biologische boer, of als buurtbusgebruiker, of natuurbeschermer. Want als file ben je onder dit college pas een knelpunt en dan moet je worden aangepakt met veel zorg, veel urgentie, veel geld en een komomleiding.

Welkom in het college van viermaal VVD. Lokaal Brabant is VVD, CDA is VVD en Forum is VVD. Maar niemand is er beter VVD dan de VVD zelf natuurlijk. Daarom is zowat het hele verkiezingsprogramma in dit bestuursakkoord gegoten en zijn alle smalle bestuurlijke marges – want er zijn smalle bestuurlijke marges, Forum, binnen dit college, die alleen de echte VVD'ers precies kennen – opgevuld met VVD-blauw.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, even een vraag aan mevrouw Roijackers. Zou u de PVV niet een veel betere VVD vinden als het gaat om beloftes aan automobilisten? Want er wordt heel veel beloofd, maar ik zie maar heel weinig asfalt gerealiseerd worden.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Roijackers.

De heer **Van den Berg** (PVV): Vindt u het zelf niet wat weinig voor dat kwart miljard dat de automobilist betaalt?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik zie het alternatieve bestuursakkoord van de PVV graag verschijnen en dan zal ik daar inderdaad ook op reageren, als u dat wilt.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou voorzitter, wij hebben een hele hoop moties die daarover gaan, dus daar kunt u al meteen op reageren. Maar nogmaals de vraag: de afgelopen acht jaar is er 2 miljard euro binnengekomen, als u kijkt wat er aangelegd is aan provinciale wegen zegt u dan van "nou, dat was de moeite waard"?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, dat is precies wat we als GroenLinks niét doen, dat we kijken naar de kaart van Brabant, en denken van: goh, daar een congestiepuntje, en daar een probleempje. Nee, wij kijken juist integraal. Dat is ons hele betoog hier: dat er vooral gekeken wordt naar "waar gaat de asfaltmachine draaien?", maar het woord 'fiets' bijvoorbeeld komt er niet één keer in voor. Dus wij hebben een andere kijk op mobiliteit dan de PVV, maar dat zal u niet verbazen.

De **voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Op alle posten waarop bezuinigd moet worden, waar het pijnlijk kan worden of waarop gedoe kan ontstaan, is iemand anders neergezet die geen VVD, of geen VVD meer, achter de naam heeft staan. Dat is strategisch best wel slim, want je maakt je coalitiegenoten blij met een dooie mus door hen een referendum te beloven, of een kerncentrale te laten optekenen, wijs te laten maken dat agrarische ondernemers op geheel eigen tempo en voorwaarden hun stallen mogen vernieuwen. Maar ondertussen weet je wel beter. Wat speelt de VVD dat toch vroom en handig. En ze zeggen ook: de

Essentrendementen worden minder, het accres loopt terug, de Europese fondsen worden nog onduidelijk, we moeten bestemmingsreserves opbouwen voor grondaankoop om te kunnen bouwen en vanzelfsprekend gooien we daarbij de Motorrijtuigenbelasting naar beneden, want wie van onze rechtse vrienden wil dat nou? Niemand toch? Nou dan. Maar daarmee zijn ze wel in de val getrapt, zonder dat iemand de moeite neemt om bijvoorbeeld eens te gaan kijken naar de solvabiliteit van onze provincie die richting die maximale 80% loopt. Het is werkelijk zó anders dan je zou denken. Als je dan trapt in de val van de kleine koek, is er minder om onderling te verdelen. Bezuinigen en minderen moet, met alle maatschappelijke gevolgen van dien. We dienen een motie in om dit te herzien.

Dit college is behalve vier keer VVD ook ontzettend blind, want wat recht voor je staat, wat je kan zien en ruiken en ademen, dat zie je dus niet. De cultuurwoede is schromelijk onderschat. En je moet het maar durven: terwijl helaas verreweg de meeste Nederlandse zieken en doden door Covid-19 te betreuren vallen in Noord-Brabant, neem je als provinciebestuur niet de moeite om specifiek dit thema vast te pakken in je nieuwe bestuursakkoord. Wij dienen daarom samen met anderen een motie in.

En dan landbouw en stikstof. Ook al is nu die gedroomde stikstofcoalitie aangetreden, toch komt het woord 'boeren' maar één keer voor in het bestuursakkoord. Over biologische boeren of natuurinclusieve boeren geen woord, ook niet over voedseleducatie of klasseboeren, iets waar het CDA en GroenLinks tot voor kort nog schouder aan schouder voor streden. Deze nieuwe coalitie lijkt vooral vrij baan te willen geven aan voerproducenten en turbolandbouw, zogenaamd bondgenoten, terwijl we dat ons echt heel erg afvragen, en geen enkele verplichting te willen opleggen over bijvoorbeeld het moment van vergunningsaanvraag. Pas ná deze bestuursperiode hoeven emissiearme stallen te zijn gerealiseerd. Het stikstofafnamepad, nodig om onze natuur beter te beschermen, laten we los, en nota bene afgedwongen door de Raad van State! Ook het besluit om meer stikstof bij transacties af te romen voor sneller natuurherstel, wordt overboord gegooid. Daarnaast is er de wens tot het snoeien in Natura 2000-gebieden. Op natuur wordt fors bezuinigd: maar liefst 10 miljoen euro. De VVD pakt zijn kans, dat moet je ze nageven. Maar arm, arm Brabant!

Dierenwelzijn komt er ook al niet in voor. Het vorige college stond nog voor proefdiervrije innovatie en een actieplan tegen stalbranden. Allemaal overboord. Samen met de Partij voor de Dieren dienen wij daarom een motie in voor het verbeteren van dierenwelzijn.

Gelukkig, even een lichtpuntje... Een interruptie?

De **voorzitter**: Nee, die worden doorgaans hier gemeld. Gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee, meerdere partijen, sorry: de dierenwelzijnsmotie was van meerdere partijen, dat is waar. We werken graag samen.

Gelukkig bleven er ook een aantal belangrijke besluiten uit het vorige college overeind. Zo is het plan behouden van GroenLinks-gedeputeerde Rik Grashoff om de komende tien jaar 40 miljoen bomen te planten. Onder leiding van Rik maakte het vorige college 68 miljoen euro vrij om verdroging en wateroverlast tegen te gaan. We zijn blij dat deze middelen behouden blijven en dat het nieuwe college de aanpak van GroenLinks omarmt.

En dan de Ruit. De Ruit of niet De Ruit? Dat zal wel de meest gestelde vraag zijn over mobiliteit aan het nieuwe college. Het nieuwe bestuursakkoord zet het een beetje cryptisch neer, maar de goede verstaander ziet dat de deur op een flinke kier openstaat om dat Dommeldal eens lekker te gaan doorsnijden, opgeteld bij de N270, de genoemde knelpuntenaanpak en de vele komomleidingen. Maar geen woord in het bestuursakkoord over de fiets en geen woord over het terugbrengen van energieverstopping, van emissies voor grondstoffenverspilling. Dit zou toch juist het moment kunnen zijn om te investeren in een schone economie. We dienen daarom een motie in.

En dan over cultuur. Er is al heel veel over gezegd. Ik wil nog even één jaar teruggaan. 2020 zouden we het jaar maken van de cultuur. Een nieuwe cultuurvisie met een uitvoeringsprogramma dat het cultuurbereik zou vergroten met cultuureducatie, we zouden de impuls gelden evalueren en het levensbelang van deze sector gaan bevestigen. Maar nee. Cultuur wordt vrijetijd, en vooral weer een taak van gemeenten. De successen van de afgelopen jaren van de brede basis tot de top worden beloond met het onbetaald zelf maar borgen van je resultaten. Dan ben je weg natuurlijk; zo cynisch is het ook wel weer. Juist nu de culturele sector door corona al zo hard wordt getroffen. Met de SP als eerste indiener dienen we daarom enkele moties in om dit tijt te keren.

De **voorzitter**: Interruptie Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ja, mevrouw Roijackers, dank u wel voor uw woorden over de cultuur, en die warme woorden deel ik met u. Maar waar in het akkoord leest u dat de provincie gaat stoppen met alles wat culturele subsidies is en alles gaat overdragen aan gemeenten? Want ik kan het niet lezen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het overdragen aan gemeenten staat op talloze plekken in het bestuursakkoord. Dus dat je als gemeente aan de lat staat als eerste overheid, dat staat op meerdere plekken in het hele bestuursakkoord. Ik zie dat meneer Meijer ook nog een concrete verwijzing heeft, want die is wel zo ges, maar ik wil u zeggen dat wat u buiten op het voorplein zag staan natuurlijk geen toeval is. De hele culturele sector voelt zich geschoffeerd door dit bestuursakkoord en daar hebt u zich toe te verhouden. Het is niet alleen het woordje 'vrijetijd', het is de nul vanaf 2023, het is het afbouwen, het is het nieuwe normaal waardoor een hele sector, hard geraakt door de coronacrisis, op z'n achterste benen staat.

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ja, sorry, mevrouw Roijackers, maar laten we toch even naar de feiten gaan kijken en laten we toch eens een keer met elkaar gaan leren om een begroting te lezen. Dat is ook precies wat ik de afgelopen weken in al mijn telefoontjes richting de culturele sector heb uitgelegd: die nul vanaf 2023 gaat om incidentele middelen die de coalitie die in 2023 wordt gevormd mag verdelen. En als u daar aan tafel zit, staat het u vrij om weer miljoenen naar de culturele sector te schuiven, en ik zou daar een groot voorstander van zijn, want het CDA wil dat ook na die periode. Maar daar gaat deze coalitie niet over, want onze periode loopt tot de verkiezingen van maart 2023.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Reagerend: cultuur leunt tot nu toe op incidentele middelen, die zijn niet in een bestuursakkoord zichtbaar. De vorige gedeputeerde Van der Sloot, u welbekend, moest haar cultuurbeleid nog aan de Staten presenteren en in het bestuursakkoord stonden 42 miljoen euro aan incidentele middelen al zichtbaar. In het nieuwe bestuursakkoord is nog 30 miljoen euro over. 25% bezuiniging. En daarbovenop komen nog die 7 miljoen euro per 1 januari 2023. Daar heeft u waarschijnlijk veel telefoontjes over gehad, maar het is ook verschrikkelijk onduidelijk, en als over 'het nieuwe normaal' wordt gesproken, is de angst zeer voorstelbaar. Ik weet dat de heer Van der Maat u heeft wijsgemaakt dat de echte gesprekken nog gevoerd moeten worden bij de begroting 2021, maar dit is wat er gaat gebeuren: dat 'nieuwe normaal' komt bij de VVD vandaan..., ja, u schudt 'nee', u gaat dit

gesprek nog voeren met hem! Wij zitten er niet bij straks in dat kamertje, maar u heeft aan ons geen bondgenoot meer hoor! Ik wens u, maar vooral de culturele sector, heel erg veel succes. Samen met mevrouw Van der Sloot heb ik hard geknukt, dat gaat u niet lukken nou.

De **voorzitter**: Oké. Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Nou, om de zorgen misschien ietwat weg te nemen, zoals ik ook de afgelopen dagen flink heb geprobeerd te communiceren met de sector: er gaat in de komende jaren gewoon nog steeds in totaal zo'n 200 miljoen euro naar cultuur, sport, erfgoed, kortom 'vrijetijd', zoals we dat nu gaan noemen. Dat is enorm veel geld en pas vanaf 2023 gaat er 7 miljoen euro per jaar vanaf. En we gaan goed kijken waar we dat gaan halen. U zegt terecht dat iets minder incidentele middelen worden geïnvesteerd. Dat zit 'm er ook in dat wij met de samenlevingstaken gaan stoppen als provincie en dat we hebben gezegd dat het uit de integrale portefeuille verdwijnt en dat het in andere beleidsvelden terecht gaat komen. Dus daar zit het verschil in incidentele middelen wellicht ook wel een deel.

De **voorzitter**: Goed. Er was nog een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ten eerste richting de heer Deryckere. Op pagina 43 schrijft u wel degelijk dat de gemeenten de eerste overheid zijn voor veel taken op het gebied van cultuur en ik vraag u wat nou het risico is op het moment dat u dat soort taken bij de gemeenten legt, dat u de overstijgende infrastructuur uit het oog verliest. Dus het is een beleidskeuze, waarmee u de bijl zet aan de cultuursector. En u geeft zelf toe dat u 7 miljoen euro gaat bezuinigen op de structurele middelen van cultuur. U zegt het net letterlijk zelf! Dus doe nou niet alsof u niet bezuinigt. U doet het wel degelijk, en u doet het heel vernuftig, want u doet het over uw graf heen, pas in de volgende bestuursperiode. En dát is u wel degelijk kwalijk te nemen.

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ja, we bezuinigen 7 miljoen euro op de gehele beleidsportefeuille cultuur, sport, vrijetijd, zoals u dat wilt noemen, van de afgelopen periode. 7 miljoen euro. We stoppen met een groot deel van de samenlevingstaken. Ik laat u zelf het rekenen doen. Dan valt er heel weinig te bezuinigen meer in de cultuurportefeuille en gaat er gewoon nog steeds heel veel geld, elk jaar weer, naar al die prachtige voorstellingen, amateurkunst, de fanfares en ga zo maar door voor onze provincie. En gelukkig, want het CDA vindt dat enorm belangrijk.

De **voorzitter**: Er worden nu heel veel kruisdebatjes tegelijkertijd ingezet, dat is op zichzelf heel aantrekkelijk, maar mevrouw Roijackers mag zo haar betoog vervolgen. De heer Meijer mag nog één keer, dan de heer Van der Wel en dan gaan we terug naar mevrouw Roijackers.

De heer **Meijer** (D66): Dan wil ik heel graag nu de afspraak met het CDA maken dat er dus daadwerkelijk niet bezuinigd wordt op de subsidieportefeuille en dat u dus ook geen moeite hoeft te hebben om hier nu toe te geven dat de Philharmonie Zuidnederland 1,5 miljoen euro blijft ontvangen, want dat moet vóór 1 juni namelijk worden besloten. Er is geen tijd voor om dat in Provinciale Staten nou eens breed met elkaar te gaan beslissen. Daar is de tijd niet voor. U moet vóór 1 juni duidelijkheid geven. Kunt u dat doen meneer Deryckere? Want blijkbaar was het niet gelukt om het helder op te schrijven in uw bestuursakkoord.

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Volgens mij installeren wij pas vanmiddag het nieuwe college van Gedeputeerde Staten. Dat is de aangewezen persoon, en het college in zijn geheel, om daar een besluit over te nemen. Laten we het kritisch gaan volgen met z'n allen. Ik weet dat er vóór 1 juni een besluit moet volgen en ik vertrouw erop dat dat besluit ook snel genomen gaat worden.

De **voorzitter**: Oké. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, ik hoor dat de meningen duidelijk verschillen tussen het CDA en de overige partijen over bezuinigingen. Maar waarom was het nou zo enorm belangrijk om geen gedeputeerde cultuur te hebben? Wat is nou de winst om dat niet te hebben, als u zelf zegt dat er nog ontzettend veel geld naartoe gaat?

De **voorzitter**: Ik geef de heer Deryckere de gelegenheid daarop te antwoorden.

De heer **Deryckere** (CDA): Mevrouw Otters van de VVD heeft dat heel goed uitgelegd vanmiddag. Wij hebben ervoor gekozen om het perspectief van de Brabander centraal te zetten, die zijn vrije tijd besteedt richting cultuur en sport, daar een mooie tijd beleeft en ervan geniet om die sport te beoefenen en naar cultuur te kijken. Dus er is voor gekozen om het perspectief van de Brabander centraal te zetten. U kunt het daarmee eens zijn of niet, maar het is wel de keuze die wij hebben gemaakt.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Roijackers vervolgt nu haar betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik ben wel wat verontrust geraakt door wat de heer Deryckere zegt over samenleving en ik denk dat het voorplein de volgende keer misschien wel eens een keer bezet gaat worden door de organisaties die daarvoor van de provincie afhankelijk zijn. Maar goed. Brabant laat met het aantreden van dit nieuwe college heel wat los, maakt ook heel wat stuk. GroenLinks blijft vasthouden aan de waarden van een sociale, groene, gezonde en eerlijke samenleving. Wij blijven voorstellen maken die daartoe stappen zetten in de goede richting. Wij beschermen – Lucebert is al gememoreerd – al wat van waarde en weerloos is. Wij houden vast, we houden vol en zetten door. Dank je wel.

Motie M46-2020: Gezondere lucht

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

overwegende dat:

- Noordoost-Brabant zwaar getroffen is door Covid-19, afgemeten aan het aantal ziekenhuisopnamen en overlijdens;
- het nieuwe College aangeeft zich te willen inzetten om de luchtkwaliteit in Brabant voortdurend te verbeteren;
- constaterende dat:
- veel discussie is over luchtvervuiling als verklaring van de mate van impact door Covid-19;
- gekeken moet worden naar alle bronnen van vervuiling: transport/verkeer, industrie, veehouderij en de verschillende emissies van fijnstof, stikstof en ammoniak;
- in Noord-Brabant geen ammoniak-grondstations van het RIVM zijn;
- in Noordoost-Brabant (en ook bijvoorbeeld in de Langstraat) geen meetpunten zijn voor het Landelijk Meetnetwerk Luchtkwaliteit;

verzoeken het college:

- te investeren in meer RIVM-meetpunten in Noord-Brabant;
- in het provinciale beleid actief toe te werken naar het terugdringen van emissies van fijnstof, stikstof en ammoniak, onder meer via de vergunningverlening en handhaving;
- bij het Rijk aan te dringen op beleid dat onze volksgezondheid, en in het bijzonder de gezondheid van de door Covid-19 zwaar getroffen regio's, beter beschermt;

en gaan over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Maarten Everling, SP

Janneke van Kessel, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

Motie M47-2020: Herzien structurele bezuiniging

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat het nieuwe college:

- vanaf 2023 minimaal 7 miljoen structureel wil bezuinigen op programma 'Vrije Tijd en Erfgoed' (voorheen Cultuur, Erfgoed, Samenleving en Sport);
- vanaf 2024 minimaal 10 miljoen structureel wil bezuinigen op programma 'Natuur';
- vanaf 2025 minimaal 6 miljoen structureel wil bezuinigen op programma 'Mobiliteit';

van mening dat voor het overgaan tot structurele bezuinigen het noodzakelijk is om een grondige analyse te maken van de mogelijkheden tot bezuiniging en te onderzoeken of met bezuinigen niet de maatschappelijke opgaven van Brabant in gevaar komen;

overwegende dat de programma's 'vrije tijd, erfgoed en natuur' een structureel kleinere begroting kennen waardoor bezuinigen harder zullen aankomen dan bijvoorbeeld op mobiliteit;

verzoeken het college:

- de nu vastgestelde minimale bezuiniging per programma los te laten;
- te onderzoeken wat de gevolgen zijn van bezuiniging per programma voor de toekomst van Brabant en deze aan de Staten voor te leggen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Maarten Everling, SP

Stijn Smeulders, PvdA

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M48-2020: Draagvlak voor beleid

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- het bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim alle partijen uitnodigt om een bijdrage te leveren voor Brabant, omdat het belangrijk is om breed draagvlak te hebben voor de koers die de provincie vaart. Zo geven we samen vorm aan een nieuwe, open manier van samenwerken binnen de Brabantse politiek;
- het bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim een 'open' akkoord is waarbij alle partijen ruimte hebben om hun visie en standpunten in te brengen. Draagvlak voor transities en het tempo hiervan wordt een belangrijke toetssteen voor beleid;

- de nieuwe coalitie zegt maximaal te streven naar draagvlak en dat draagvlak voor snelheid gaat;
- de nieuwe coalitie zegt actief op zoek te gaan naar draagvlak onder de Brabantse inwoners. Via pilots experimenteren met draagvlakmetingen, digitale methodes om Brabanders te raadplegen en nieuwe manieren om de Brabantse bevolking te betrekken bij besluitvorming van de provincie;

verzoeken het nieuwe college:

- uit te werken hoe draagvlak wordt gemeten en wanneer er gesproken kan worden over voldoende draagvlak;
- in de komende jaren geen buslijnen te schrappen vanwege te weinig passagiers, maar dit te laten afhangen van het draagvlak in de betreffende gemeenten;
- in de komende jaren (snel)fietspaden aan te leggen waar er voldoende draagvlak is onder de bevolking;
- geen bedrijventerreinen te ontwikkelen waar er onvoldoende draagvlak is binnen de betreffende gemeente;
- geen mega mestfabrieken of megastal te vergunnen zonder dat er draagvlak is in de betreffende gemeente;
- geen kerncentrale te vergunnen zonder dat er draagvlak is in de betreffende regio;

en gaan over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Tom Ludwig, GroenLinks

Jade van der Linden, GroenLinks

Michiel Philippart, GroenLinks

Anne van Diemen, GroenLinks.

Motie M49-2020: Blijvende aandacht voor dierenwelzijn nodig

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat in het nieuwe bestuursakkoord geen voorstellen worden gedaan om het dierenwelzijn te verbeteren;

van mening dat het verbeteren van het dierenwelzijn in Brabant, in de gehele breedte, nadrukkelijke en blijvende aandacht behoeft;

verzoekt het college uit te spreken dat het verbeteren van het dierenwelzijn de komende jaren een prioriteit blijft:

verzoekt het college om zo snel als mogelijk aan de Provinciale Staten haar visie op het verbeteren van het dierenwelzijn in Brabant, met bijbehorende acties en maatregelen, kenbaar te maken;

en gaan over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Henri Swinkels, SP

Martijn de Kort, PvdA

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M50-2020: Behoud de boa's

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

overwegende dat:

- het college zegt te streven naar een fijn, veilig en gezond Brabant;
- de groene boa's daarvoor onmisbaar zijn en 'onze ogen en oren in het buitengebied' genoemd worden;

constaterende dat:

- in 2019 en 2020 geld is gereserveerd voor de aanstelling van in totaal 16 toezichthouders in het buitengebied;
- gesteld wordt dat de financiering van Samen Sterk in Brabant voor drie jaar wordt voortgezet;
- nog onduidelijk is of dit bedrag de volledige dekking van de kosten en uitrusting is voor de 16 boa's;

verzoeken het college:

- voor de begroting van 2021 een plan te maken voor financiering van tenminste deze bestuursperiode voor continuering en afdoende toerusting van de 16 Brabantse groene boa's;

en gaan over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Maikel Boon, PVV

Henri Swinkels, SP

Arend Meijer, D66

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdragen. Dan zijn we nu bij de PVV-fractie, bij monde van de heer Van Hatem. Aan hem het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Onze Brabantse kiezers hebben bij de Statenverkiezingen van maart 2019 een duidelijk signaal afgegeven: een centrumrechtse meerderheid. Duidelijk was het hoog tijd voor een andere koers, met een ander beleid. In plaats van de kiezers serieus te nemen werd juist voor het tegenovergestelde gekozen: VVD en CDA gingen met hun linkse handlangers onverkort door met onze boeren verraden en de afgrond induwen, met onzinnig, onbetaalbaar energie- en klimaatbeleid, het uitknippen van onze automobilisten met hogere opcenten Motorrijtuigenbelasting, het aanleggen van nieuwe nepnatuur, het niet aanleggen van de Ruit om Eindhoven, et cetera, et cetera. We weten intussen tot welk politiek slagveld deze domme dollemansrit heeft geleid. Maar wordt het nu zoveel anders?

En nu, vele maanden na het stikstof-Waterloo van het CDA, ligt er het nieuwe bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim: van slagveld naar slagvaardig. En de koers lijkt nu weliswaar centrumrechts te zijn, maar blijkt dit ook daadwerkelijk uit het voorgenomen beleid? Of is het alleen maar slagvaardig in het realiseren van slagschaduw van nog meer windturbines? De PVV-fractie ziet vooral veel omarming en continuering van beleid van het vorige linkse college, met name als de nu ook voorliggende perspectiefnota één op één door de nieuwe coalitie wordt overgenomen. En dit is zeker geen beleidsarm stuk, maar nog steeds een voortzetting van de strategische koers van het oude college, inclusief uitvoering van de bestuursopdrachten en de zogenaamde trendbreuken, waar vorig jaar een kwart miljard voor is gereserveerd en waarmee over het graf heen wordt geregeerd. Vorig jaar stemde Forum hier nog tegen, accepteren zij dit beleid nu opeens wel? Het blijkt ook al uit de 'principes van samenwerking' die VVD, FvD, CDA en LB hebben afgesproken...

De **voorzitter**: Interruptie Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk toch echt dat we een misverstand hebben in de tekst. In de perspectiefnota, bij het besluit, waar we dadelijk nog over gaan stemmen, staat dat wij dat ter kennisgeving aannemen. Er staat niet bij dat wij dit honderd procent gaan invoeren of iets dergelijks. Dat soort woorden zijn er juist niet. Dus ik denk dat u even de nieuwe versie moet lezen, of de versie die nu voorligt, waar we over gaan stemmen, misschien ook om u een beetje gerust te stellen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, daar ben ik niet echt door gerustgesteld, want nog steeds wordt uitvoering gegeven aan de plannen die in die perspectiefnota zitten, aan de bestuursopdrachten die erin zitten, aan de trendbreuken. Daar wordt geen einde aan gemaakt. Ook door er kennis van te nemen zegt u: we stemmen ervoor en we gaan ermee aan de slag. Je neemt er geen afstand van, dit beleid wordt niet stopgezet. Dus mijn opmerking hierover blijft wat mij betreft gewoon overeind staan.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan de 'principes van samenwerking', voorzitter: veel loze deugteksten, lotsverbondenheid met de EU en bovenal, en ik citeer: *"Wij zijn een betrouwbare partner bij de uitvoering van het klimaatakkoord"*. Is dit waar de Brabantse kiezers hun vertrouwen aan hebben gegeven, het gedwee uitvoeren van het klimaatakkoord, zoals door Ed Nijpels geregistreerd in de achterkamertjes van de klimaattafels? Was dat niet het thema bij uitstek waarmee Forum de campagne in was gegaan? En nu het pluche binnen bereik is de eigen kiezers verkwanselen en tekenen bij het kruisje, om die kiezers op te zadelen met megawindparken in hun leefomgeving, onbetaalbare energietransitiemaatregelen en hen dwingen hun woningen af te sluiten van het aardgas: is dat de rol van Forum als 'betrouwbare partner bij de uitvoering van het klimaatakkoord'? Oftewel, Forum als steunpilaar van het klimaatkartel. Enkel het aanbrengen van wat vage labeltjes over 'voldoende draagvlak' doet aan de essentie niets af: deze nieuwe coalitie committeert zich aan de uitvoering van het klimaatakkoord...

De **voorzitter**: Interruptie Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik hoorde ergens een vraagteken in uw betoog, dus daarom kom ik misschien maar met een terugvraag. Vragen mensen zich, of vraagt u zich misschien ook weleens af wat de methode-PVV, om het zomaar eens te noemen, wat dat brengt? U bent hier twaalf jaar in de Staten, u heeft heel veel vragen ingediend, moties ingediend, u heeft heel veel interrupties, heel veel tekst hier gesproken en uiteindelijk nul resultaat. Vraagt u zich dat weleens af, of dat om uw punten, om die duidelijk te maken, om die gedaan te krijgen hier, waarvan een aantal punten misschien wel op steun kunnen rekenen, vraagt u zich ook niet eens af of uw methode dan misschien op een andere manier zou kunnen?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, eerst ter correctie: wij zitten geen twaalf, maar negen jaar in de Staten. Maar het punt is: u had nu de kans gehad om de ideeën en de aanpak van de PVV om te kunnen zetten in beleid. Wij hebben van deze coalitiepartijen geen enkele uitnodiging gezien om mee te gaan onderhandelen. Als u die oproep serieus had willen nemen, dan had u ons ook daarvoor uit moeten nodigen, en niet op dit moment zeggen, van: ja, wat is dan uw aanpak en uw methode? Onze aanpak en methode is in ieder geval niet om te tekenen bij het kruisje en het klimaatakkoord van Ed Nijpels te gaan omarmen, terwijl dat de inzet was van de verkiezingen. Dat is gewoon kiezersbedrog.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, even kort antwoord. U vraagt of wij de punten van de PVV willen overnemen. Wij hebben onze eigen punten, Forum voor Democratie, die hebben we geprobeerd in te brengen, en niet die van u.

De **voorzitter**: Oké. Van Hattem vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter.

Enkel het aanbrengen van wat vage labeltjes over 'voldoende draagvlak' doet aan de essentie niets af: deze coalitie committeert zich aan de uitvoering van het klimaatakkoord, de energietransitie en de afspraken over wind op land. Daarbij is 'zoeken naar draagvlak' kiezersbedrog. Draagvlak is er, of het is er niet. Het moet niet de bedoeling zijn om draagvlak te creëren en daarmee maatregelen bij onze inwoners tegen wil en dank door de strot te duwen. Bovendien is het de vraag wat precies moet worden verstaan onder 'draagvlak', wat zijn hierbij de definitie en de criteria? En wanneer is het 'voldoende'? We horen het graag van de nieuwe coalitiepartijen.

Ook blijft de nieuwe coalitie onverkort vasthouden aan de doelstelling van de Energieagenda 2030 en de vastgestelde omgevingsvisie. Met daarin de afspraken voor energie, ik citeer: *"in 2030 voor minstens 50% duurzaam opgewekt en de CO₂-uitstoot in Brabant met minstens 50% gereduceerd ten opzichte van 1990. In het verlengde hiervan ontkomen we niet aan het plaatsen van windmolens op Brabants grondgebied om die doelstellingen te halen."* Wel voegt het bestuursakkoord eraan toe: *"Daar moet wel voldoende draagvlak voor zijn."* Kunnen de coalitiepartijen uitleggen hoe dat 'niet ontkomen aan het plaatsen van windmolens' zich verhoudt tot dat draagvlak? Kan klip en klaar bevestigd worden dat, als het draagvlak ontbreekt, die windmolens er ook écht niet komen? En wat als hier een correctief referendum over wordt gehouden? Wat is dan de ultieme consequentie? Graag een duidelijke reactie.

En kan Forum uitleggen wat met deze plannen nog overblijft van hun standpunt zoals het op de Brabantse FvD-site staat, en ik citeer: *"Stoppen met de aanleg van windmolenparken en zonneweiden. Stoppen met energietransitie vanuit provincie. De provincie dient geen geld te verkwisten aan maatregelen die geen meetbaar effect hebben en/of de economische groei tegenhouden. Als Nederland al te klein is om (eenzijdig) aan CO₂-reductie te doen, is de provincie Noord-Brabant dat al helemaal."* Dit standpunt staat toch haaks op het bestuursakkoord? Wat is dit voor lavendel-links kiezersbedrog? Graag een reactie.

En hoe zit het met de VVD, waar de provinciale afdelingen eerder beloofden vanaf 2020 geen wind-op-land meer te zullen toelaten, wat is er nog over van die belofte? Wat de PVV betreft komt er in ieder geval geen enkele windturbine meer bij en gaan we nu echt inzetten op thorium. Wat gaat de nieuwe coalitie hier nu concreet mee doen, méér dan de eerder aangenomen motie?

De omgevingsvisie biedt ook een ruimtelijk kader waarmee het praktisch overal neerplanten van windparken mogelijk wordt gemaakt...

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank je wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de fractie van de PVV, omdat ze in deze Statenzaal ook al wel de experts rondom thorium zijn. Op welke termijn is het waarschijnlijk dat een eerste thoriumcentrale daadwerkelijk gerealiseerd zou kunnen worden, en volgens Forum voor Democratie misschien zelfs wel in Brabant? Kunt u een tijdspad schetsen?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Nou, rond 2030, wat de doelstellingen zijn van dit energieakkoord, moet het mogelijk zijn om thoriumcentrales te realiseren. Tot die tijd kan natuurlijk ook

kernenergie vanuit het buitenland worden betrokken, of van andere locaties. Dus het moet een stip op de horizon zijn, die thorium. Daar moeten we naartoe werken en niet het land vol gaan zetten met windturbines.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het interessante, meneer Meijer, is... U kiest ervoor om te zeggen dat kernenergie van buiten geïmporteerd zou moeten worden, om die doelstelling van 2030 te halen. Waarom kiest u ervoor om te zeggen dat dat geïmporteerd moet worden? Kunnen we dat niet op Brabantse grond realiseren?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ja, als dat mogelijk zou zijn, zou die optie het overwegen waard zijn. In de jaren '80, in de tijd van Dries van Agt hier, was het voorstel om een kernreactor op Moerdijk neer te zetten. Alleen, die optie is uit de landelijke plannen gehaald. Dus Eemshaven, de Maasvlakte en Borsele blijven over als mogelijke locaties, maar dat is aan het Rijksbeleid om die locaties te bepalen. Maar wij zijn er niet afkerig van om het op Brabantse bodem te kunnen realiseren.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter.

Dan hebben we het over het overal neerplanten van windparken, wat mogelijk wordt met de omgevingsvisie, zelfs in natuurgebieden. Dat is dan ook precies wat aanstaand FvD-gedeputeerde Smit als wethouder heeft voorgesteld in Oisterwijk: een prachtig bos opofferen voor een windpark. Is het de bedoeling van deze nieuwe coalitie om in héél Brabant onze bossen te verzieken met windparken? Graag een reactie.

Waar de nieuwe coalitie wél een betrouwbare partner in het uitvoeren van het klimaatakkoord wil zijn, is het allerm minst een betrouwbare partner richting onze boeren. De afspraak met onze veehouders was een deadline voor de stikstofmaatregelen per 2028. Die is door de provincie eenzijdig van tafel gehaald en nu komt dit college met een nieuwe deadline van 1 januari 2024, als stok achter de deur. Nog steeds worden onze boeren hiermee fors benadeeld, de afspraken worden nog steeds geschonden. Nog steeds zijn de Brabantse regels strenger dan de Haagse regels, terwijl hierover nota bene het vorige college is gevallen! Heeft deze nieuwe coalitie wel oprecht vertrouwen in onze agrarische sector door op deze manier weer regeltjes af te dwingen met de stok in de hand? Kunnen de coalitiepartijen overigens meer specifiek aangeven welke aanpassingen zij gaan doen aan de Brabantse Aanpak Stikstof? Is er volgens de nieuwe coalitie sprake van een stikstofprobleem? Of is het slechts oude wijn in nieuwe zakken?

Voor wat de woningbouw betreft houdt het nieuwe college vast aan de plannen van gedeputeerde Van Merrienboer. Dat is dus inclusief de aardgasvrije wijken en de kostenopdrijvende duurzaamheidsmaatregelen. Het bestuursakkoord rept over 'in hoog tempo woningen bouwen'. Het is prima de bouw aan te jagen voor ónze Brabanders, maar niet om de huisvesting van de massa-immigratie te faciliteren.

Aangezien het bestuursakkoord over interbestuurlijk toezicht stelt, en ik citeer: *"Wij houden daar goed toezicht op en steken daar waar nodig de helpende hand uit"*: kunnen de coalitiepartijen aangeven in hoeverre het nieuwe college richting gemeenten ook een dwingende hand gaat uitsteken bij huisvesting

van statushouders? Of kan er eindelijk eens prioriteit worden gegeven aan ónze woningzoekenden die jarenlang op wachtlijsten staan?

Terwijl de nieuwe coalitie doorgaat met het falende Bravoflex, ligt de Ruit om Eindhoven nog steeds aan diggelen. In plaats van nu de kans te pakken en te benutten om door te pakken, laten ze de gemeenten de scherven aan elkaar plakken. Daar komt niks van terecht. Daarom wil de PVV nu doorpakken met de Ruit, evenals met andere infraprojecten. Zet die nu eindelijk eens door!

In plaats van heldere taal te spreken spreekt dit bestuursakkoord over 'profielversterkend ombuigen' – wat mag dat zijn? – en 'het nieuwe normaal'. Dat laatste doelt op een lager uitgavenniveau aansluitend op lagere inkomsten. We roepen GS op om die term, 'het nieuwe normaal', niet te gebruiken. Het is niet nieuw maar het realisme waar de PVV al jaren om vraagt, evenals om te stoppen met de elitaire cultuursubsidies. De vraag is wat hier daadwerkelijk van terecht gaat komen en of het geld niet via andere potjes alsnog in de cultuursubsidiespons verdwijnt.

De opcenten Motorrijtuigenbelasting worden ondertussen tóch nog verhoogd. Er is een procent van af, maar nog steeds 1,5% stijging. Half werk, de automobilist is met dit college nog steeds de klos.

Voorzitter. Waar de PVV duidelijk kiest voor een Nexit, voor onze onafhankelijkheid en vrijheid, gaat deze nieuwe coalitie mét Forum naar de pijpen dansen van de Eurocraten in Brussel. De Europese samenwerking wordt als één van de principes voor samenwerking centraal gesteld en gaat vol voor de EU-fondsen, daarmee dus ook voor de agenda en de voorwaarden van de Europese Commissie. De EU-fondsen vereisen immers het in de pas lopen met de dictaten van Timmermans.

Voorzitter, tot zover in eerste termijn. In tweede termijn kom ik nog op een aantal punten terug. En we zullen een stuk of 25 moties indienen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Dat u dit zo aankondigt, is aan u, maar ik vraag toch even om ook een beetje rekening te houden met de aard van dit debat en dat we nog veel tijd kwijt zullen zijn aan de stemmingen. Misschien kunt u er een paar combineren, dat help wellicht straks in de aantallen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, misschien worden ze wel overgenomen, dan hoeven we er ook niet over te stemmen.

De **voorzitter**: Ja, dat mag u nooit uitsluiten natuurlijk.

Motie M51-2020: Afrastering tegen wolf in Brabant

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;

constaterende dat:

- de wolf zich na 120 jaar afwezigheid definitief in Brabant heeft gevestigd, en in korte tijd een aantal landbouwdieren heeft doodgebeten;
- Staatsbosbeheer melding heeft gemaakt van effectieve wolfwerende maatregelen op de Veluwe, waar gebruik wordt gemaakt van een elektrisch raster;¹

overwegende dat:

- schaphouders en vleesveehouders zich zorgen maken over de veiligheid van hun dieren;
- een wolvencommissie op de Veluwe met een preventieplan komt dat adviezen bevat voor de financiële ondersteuning van schapen- en geitenhouders voor het plaatsen van vaste en verplaatsbare afrasteringen die de wolf kunnen tegenhouden;
- effectieve wolfwerende maatregelen ook zullen leiden tot een bescherming van de wolf zelf;

verzoeken GS:

- om contact te zoeken met de wolvencommissie in de provincie Gelderland en te kijken of, en zo ja hoe hun preventieplan overgenomen kan worden in Brabant;
 - hierover zo spoedig mogelijk te rapporteren aan PS;
- en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/nieuws/2020/05/raster-beschermst-schaap-tegen-wolf>

Maikel Boon, PVV

Roel Gremmen, VVD

Jürgen Stoop, CDA

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Motie M52-2020: Artikel 217a-onderzoeken vermelden

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;

constaterende dat:

- in de Onderzoeks- en Adviesagenda 2020, behorende bij de perspectiefnota, niet expliciet staat aangegeven welke onderzoeken GS op basis van de Provinciewet artikel 217a uitvoert naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur;

overwegende dat:

- het in het belang van de controlerende taak van PS is wanneer wel helder in de Onderzoeks- en Adviesagenda wordt vermeld welke onderzoeken op basis van artikel 217a worden/zijn uitgevoerd;

dragen GS op:

- in de Onderzoeks- en Adviesagenda voortaan onderscheidenlijk aan te geven welke onderzoeken zijn/worden uitgevoerd op basis van artikel 217a van de provinciewet;

en gaan over tot de orde van de dag."

Patricia van der Kammen, PVV.

Motie M53-2020: Stikstof is een boekhoudkundig probleem, geen milieuprobleem

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- stikstof ongeveer 80% van onze atmosfeer vormt;
- stikstof geenszins 'gevaarlijk' of 'milieuonvriendelijk' is, en ook de zogeheten 'actieve stikstofverbindingen' die worden gevormd bij industriële of agrarische activiteiten - zoals stikstofoxiden (NOx) en ammoniak (NH3) - niet gevaarlijk zijn;
- stikstof in principe goed is voor planten en bomen, het vormt immers de basis van Pokon plantenvoeding en andere vormen van bemesting;

overwegende dat:

- een overdaad aan stikstof moet worden voorkomen, maar dat de uitstoot van stikstof in Brabant al jaren daalt dankzij de afspraken uit het stikstofconvenant van 2009;

verzoeken GS:

- uit te dragen dat stikstof een boekhoudkundig probleem vormt maar geen milieuprobleem;
- en gaan over tot de orde van de dag."

Maikel Boon, PVV

Motie M54-2020: Respecteer pensioenplan van stoppers

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- de nieuwe coalitie veehouders tot 1 januari 2024 de tijd geeft om te voldoen aan de emissie-eisen van de Interim Omgevingsverordening;

overwegende dat:

- stoppers hun veestapel al geleidelijk afbouwen;
- stoppers tijdens het opstellen van hun pensioenplan 2028 als pensioendatum hadden staan;
- het van slecht beleid zou getuigen om veehouders die van plan zijn om in de nabije toekomst te stoppen met hun bedrijfsvoering op te zadelen met extra kosten voor nieuwe investeringen;

dragen GS op:

- in de Interim Omgevingsverordening een uitzonderingsregel voor de emissie-eisen op te nemen voor veehouders die vóór 1 januari 2024 bij de provincie een officiële melding hebben gedaan dat zij uiterlijk 1 januari 2028 zullen stoppen met hun bedrijfsvoering;

en gaan over tot de orde van de dag."

Maikel Boon, PVV

Motie M55-2020: Onderzoek technologische innovaties toezicht buitengebied

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- het buitengebied van Brabant steeds vaker te maken krijgt met (ondermijnende) criminaliteit;
- Brabant nog steeds koploper is in het aantal drugs- en afvaldumpingen;
- de huidige coronacrisis het probleem van dumpingen alleen maar heeft verergerd;¹

overwegende dat:

- moderne technologische innovaties kunnen helpen bij het vergroten van de publieke veiligheid;

verzoeken GS:

- om zo spoedig mogelijk te rapporteren over de vorderingen in de gesprekken met de partners over de aanpak van dumpingen;
- hierbij ook een update te geven over de onderzochte mogelijkheden van cameratoezicht en over de proeven die al gedaan zijn met innovatieve hulpmiddelen (zoals mini-drones, robotisering, slimme lantaarnpalen, warmtecamera's, geluidssensors, augmented-reality, etc.);
- in de onderzoeken en gesprekken met de partners de mogelijkheid van (kleine) zelfsturende en/of op afstand bestuurbare voertuigen die toezicht houden te betrekken;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3203854/enorme-drukke-bij-milieustraten-zorgt-voor-meer-afvaldumpingen-in-brabantse-natuur>

Maikel Boon, PVV

Motie M56-2020: Onderzoek haalbaarheid en betaalbaarheid (mobiel) cameratoezicht in het buitengebied

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- Brabant nog altijd landelijk koploper is qua drugs- en afvaldumpingen;
- het meeste afval wordt achtergelaten op openbare plekken in de buitengebieden, zoals parkeerplaatsen en verlaten wegen;

• de huidige coronacrisis het probleem van dumpingen alleen maar heeft verergerd;¹
overwegende dat:

- de problematiek van dumpingen hardnekkig is;
- drugsdumpingen tot ernstige milieuverontreiniging kunnen leiden;
- verschillende toezichthoudende organisaties als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Brabants Landschap aan hebben gegeven dat cameratoezicht een ondersteunend middel kan zijn bij de preventieve en repressieve aanpak van dumpingen;

verzoeken GS:

- om te onderzoeken in welke (deel)gebieden van het Brabantse buitengebied de inzet van (mobiel) cameratoezicht haalbaar en betaalbaar is en kan bijdragen aan preventieve en repressieve aanpak van dumpingen;
 - om de eventuele kosten van het plaatsen van (mobiele) camera's in deze specifieke gebieden in kaart te brengen;
 - in overleg te treden met o.a. justitie, politie, SSiB, gemeenten en natuurbeschermingsorganisaties en met hen te bespreken of cameratoezicht in het buitengebied in beleid kan worden gegoten en in hoeverre de provincie hieraan een bijdrage kan leveren;
 - de uitkomsten hiervan te rapporteren, zodat PS een afgewogen oordeel kan vellen over de mogelijkheid tot uitbreiding en aanscherping van het (camera)toezicht in bossen en het buitengebied;
- en gaan over tot de orde van de dag.

1 <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3203854/enorme-drukke-bij-milieustraten-zorgt-voor-meer/afvaldumpingen-in-brabantse-natuur>

en gaan over tot de orde van de dag."

Maikel Boon, PVV

Motie M57-2020: Geen belemmeringen voor de omschakeling van luchtwassers naar diervriendelijke, innovatieve stalsystemen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- dit nieuwe college doorgaat met de versnelling transitie veehouderij;
- de versnelling transitie veehouderij volledig gericht is op stalsystemen met een verlaagde uitstoot van ammoniak;
- als de plannen van deze versnelling worden uitgewerkt dit nadelige effecten kan hebben voor dieren en boeren, doordat gesloten stalsystemen in combinatie met luchtwassers zorgen voor een ongezond leefklimaat in de stal;
- vuur zich bij een stalbrand via een luchtwasser razendsnel kan verspreiden;
- het voor boeren door de versnelling moeilijk is om over te stappen van luchtwassers naar een diervriendelijkere (bron)maatregelen;

overwegende dat:

- de ontwikkeling van (technische) oplossingen die zowel het dierenwelzijn verbeteren en de volksgezondheid dienen tijd kost;
- de huidige regels voor extern salderen de omschakeling van luchtwassers naar diervriendelijke, innovatieve stalsystemen belemmeren¹;

verzoeken GS:

- bestaande belemmeringen voor de omschakeling van luchtwassers naar diervriendelijke, innovatieve stalsystemen uit de beleidsregels te halen, zodat salderen bij dit soort omschakelingen niet meer noodzakelijk is;

en gaan over tot de orde van de dag.”

¹ Technische vraag: Als boeren die nu een luchtwasser op hun stal hebben (dus hoge ammoniakreductie) willen overstappen naar een ander (innovatief) stalsysteem (met lagere ammoniakreductie) en dus stoppen met luchtwassers, kan dat? Zo ja, hoe en onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord: Ja, dat kan. Indien alles met hoge reducties is vergund (dus extra ten opzichte van de reductie-eis in de Verordening natuurbescherming) zal dan voor de omschakeling extern saldo verkregen moeten worden omdat de emissies toenemen en dan gelden de regels voor extern salderen uit de Beleidsregel natuurbescherming.

Maikel Boon, PVV

Motie M58-2020: De afspraken uit het stikstofconvenant in stand houden

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- negen partijen - te weten de provincies Limburg en Noord-Brabant, directie Regionale Zaken Ministerie LNV, stuurgroep Dynamisch Platteland, ZLTO en LLTB, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en de Brabantse Milieufederatie - in 2009 tekenden voor het Stikstofconvenant, waarin zij afspraken maakten over emissiereductie van veestallen en afname van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden met een looptijd tot 2028;
- de provincie Noord-Brabant met het nieuwe college qua landbouwbeleid nog altijd een andere en scherpere koers wil gaan varen dan in andere provincies, met strengere regels en termijnen die afwijken van de landelijke normen;

overwegende dat:

- in 2009 een akkoord is ondertekend door alle belanghebbende partijen;
- Brabantse boeren nog steeds recht hebben op een gelijke behandeling;
- de datum om te voldoen aan de emissie-eisen, die op 1 januari 2024 wordt gezet, nog steeds onrechtvaardig is en meteen weer van tafel moet;
- Brabant in het belang van behoorlijk bestuur de deadline van 2028 voor emissiearme stalsystemen uit het Stikstofconvenant van 2009 dient te handhaven;

dragen GS op:

- de oorspronkelijke afspraken van het Stikstofconvenant in stand te houden en de datum om te voldoen aan de emissie-eisen van de Interim Omgevingsverordening terug te zetten op 1 januari 2028;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Maikel Boon, PVV

Motie M59-2020: Afbouwen subsidierelatie BMF

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- het bestuursakkoord duidelijk maakt dat de provincie Brabant het de komende jaren met minder budget moet gaan doen;
- de provincie volgens het bestuursakkoord vanwege een vernieuwende herpositionering de samenwerkende partijen uit de sectoren sport, cultuur en vrijetijdseconomie gaat voorbereiden op een geleidelijke afbouw van de subsidierelaties, richting het ‘nieuwe normaal’ van na 2023;

overwegende dat:

- vanwege het afnemende budget van de provincie iedereen een beetje zal moeten inleveren;
- lokale milieuverenigingen de provincie prima rechtstreeks weten te vinden;

- de vernieuwende herpositionering die het nieuwe college wil hanteren voor de sector vrije tijd ook zou moeten gelden voor organisaties als de BMF;
- het met het oog op de stabiliteit voor de lange termijn voor het BMF van belang is om de afhankelijkheid van provinciale subsidies geleidelijk af te bouwen;

dragen GS op:

- de subsidierelatie met de BMF geleidelijk af te bouwen richting het 'nieuwe normaal' van na 2023; en gaan over tot de orde van de dag."

Maikel Boon, PVV

Motie M60-2020: Niet-duurzame biomassa uit de duurzame cijfers.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- met name in de Amercentrale hele bossen in vlammen verdwijnen onder de noemer
- het verstoken van houtachtige biomassa op alle fronten tenminste 8x viezer is dan gas en zelfs viezer én CO₂-emissierijker per kilowattuur is dan kolen (PFPI-rapport "biomass, the new coal, 2014);
- het verstoken van biomassa in werkelijkheid bijna 3x zoveel CO₂-emissie geeft als gas, terwijl het als CO₂-neutraal in de boekhouding verwerkt wordt;

overwegende dat:

- het overschakelen van biomassa naar gas in de 'klimaatakkoordboekhouding' méér CO₂-emissie oplevert, maar in de echte wereld aanzienlijk minder;
- het werkelijke CO₂-verschil tussen elektriciteit opwekken met gas en biomassa in de 600MW Amercentrale alleen al te vergelijken is met de theoretische CO₂-besparing* van 10.000 voetbalvelden vol zonnepanelen of ruim 300 windturbines van meer dan 200 meter hoog;
- het werkelijke CO₂-verschil tussen elektriciteit opwekken met steenkolen en biomassa nog steeds duizenden voetbalvelden of al snel 100 windturbines betreft*;

verzoeken het college:

- met zichzelf, de gemeenten en met het kabinet in overleg te treden om een heroverweging van het elektriciteitsbeleid te bewerkstelligen en de niet-duurzame biomassastook** uit de eigen, Brabantse duurzaamheidscijfers te halen;

en gaan over tot de orde van de dag."

*de daadwerkelijke cijfers zijn gegeven de inpassingsverliezen van wind- en zonne-energie al gauw 3x hoger, aldus berekeningen op basis van het elektriciteitssysteem in Ierland door dr. Udo. Ook is het middels gasgestookte ovens drogen van de biomassa in het land van herkomst niet hierin meegenomen

** exclusief lokale reststromen

Harry van den Berg, PVV

Motie M61-2020: Vrachtverkeer uit dorpen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- doorgaand vrachtverkeer niets te zoeken heeft op lokale (al dan niet provinciale) wegen*, maar daar wel komt om files te mijden;

overwegende dat:

- middels eenvoudige kentekenscans een verbod op doorgaand vrachtverkeer in dorpen eenvoudig te handhaven is;

verzoeken het college:

- de mogelijkheden te onderzoeken om sluiproutes te blokkeren voor doorgaand vrachtverkeer en hiertoe met betrokken gemeenten te overleggen;

en gaat over tot de orde van de dag;

* bijvoorbeeld huidige N69, de N395, weg door Heeze, weg door Riel, etc.)

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV

Motie M62-2020: Investeren in wegen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- het Brabantse wegennet vele knelpunten kent op zowel de provinciale als de rijkswegen en (opnieuw) zware congestie verwacht kan worden indien de coronabeperkingen worden opgeheven en (later) wanneer de economie weer opveert;
- overwegende dat:
- de te verwachten economische crisis kan zorgen voor voldoende aanbod van arbeid en lagere investeringskosten dan voor de crisis;
- anticyclisch investeren goed is in economisch mindere tijden;

verzoeken het college:

- zo snel mogelijk aan de slag te gaan met projecten die in de (MIRT-)pijplijn zitten en deze - waar nodig in overleg met Rijk en gemeenten - zo snel mogelijk naar de realisatiefase te brengen;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV

Motie M63-2020: Geen zonnepanelen op akkers, meren en plassen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- zonnepanelen een uiterst geringe energieopbrengst per m² ruimtebenutting heeft;
- zonnepanelen, onder meer als gevolg van de zwarte oppervlakte, lokaal de temperatuur tot wel 4 graden Celsius opwarmt;
- zonnepanelen niet zelden zeer giftige bestanddelen bevatten;

overwegende dat:

- zonnepanelen nooit natuur, biodiversiteit of voedselproductie mag verdringen of verontreinigen;
- extra warm worden van water vermeden moet worden in verband met toenemend gevaar van botulisme;

verzoeken het college:

- het plaatsen van zonnepanelen op voor voedselproductie geschikte akkers en weiden en op water waar mogelijk te verbieden;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV

Motie M64-2020: 100

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- 80 kilometer per uur moeten rijden op de N2 en N279-Noord nergens op slaat;

- het wagenpark steeds stiller wordt;
- overwegende dat:
- 100 kilometer per uur op deze wegen veel logischer is gezien het wegbeeld;
- verzoeken het college:
- de maximumsnelheid op de N279-Noord te verhogen naar 100 kilometer per uur en daarvoor geluidswerende maatregelen te treffen waar dit nodig is;
 - met het Rijk in overleg te gaan om de maximumsnelheid op de N2 (Randweg Eindhoven) te verhogen naar 100 kilometer per uur;
- en gaan over tot de orde van de dag.”
- Harry van den Berg, PVV.

Motie M65-2020: N65 ongelijkvloers

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- de N65 (Tilburg - 's Hertogenbosch) ook na de komende ombouw nog enkele gelijkvloerse kruisingen heeft;

overwegende dat:

- de N65 ook na ombouw erg filegevoelig en relatief gevaarlijk blijft;

verzoeken het college:

- te onderzoeken wat de mogelijkheden en extra kosten zijn om de gehele N65 ongelijkvloers te maken;
- te onderzoeken of een overdracht van het wegbeheer van het Rijk naar de provincie hierbij een optie kan zijn;
- tevens te bekijken of daarbij de prachtige laanstructuur behouden kan blijven;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV

Motie M66-2020: Ruit Eindhoven

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- een wegenRuit om Eindhoven onmisbaar is voor een goed functionerend hoofdwegennet en om de regio Eindhoven - Helmond bereikbaar te houden;

overwegende dat:

- vergevorderde plannen tenminste deels opgepakt kunnen worden om realisatie te bespoedigen;

verzoeken het college:

- zo snel als mogelijk het proces tot voltooiing van de Ruit te hervatten;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV

Motie M67-2020: Geen nieuwe windturbines

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- windturbines meerdere miljoenen euro's subsidie per stuk opslokken, hetgeen de koopkracht van consumenten veel schade toebrengt;

- de subsidie per windturbine ongeveer gelijk staat aan 10 voltijdsbanen van verplegend personeel, agenten en leraren, tegenover hooguit 1 'groene baan' per meerdere windturbines;
- windturbines het landschap geweld aan doen;
- windturbines geluids- en slagschaduwhinder veroorzaken;
- windturbines bij omwonenden dramatische gevolgen voor de leefbaarheid en gezondheid kan hebben;
- windturbines huizen in de omgeving minder waard of zelfs onverkoopbaar maken;
- windturbines vogels en vleermuizen op gruwelijke wijze slachten;
- windturbines een zeer lage energiedichtheid hebben en onevenredig veel ruimte gebruiken voor de geleverde elektriciteit;
- windturbines alleen elektriciteit leveren als het voldoende waait, waardoor er altijd volledige back-up nodig is;
- Noord-Brabant een relatief windarme provincie is, waar de verhouding tussen energieopbrengst en overlast bijzonder slecht is;
- windturbines niet zelden voorzien zijn van zeldzame aardmetalen, hetgeen bij winning extreme vervuiling geeft, zoals bij neodymium in het Chinese Baotou;

overwegende:

- alle constatering

wensen dat het college:

- plaatsing en vervanging van windturbines in Noord-Brabant zo snel mogelijk gaat verbieden voor zover deze onder de provinciale verantwoordelijkheid (Omgevingsvisie en/of 5-100MW opgesteld vermogen) vallen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Harry van den Berg, PVV

Motie M68-2020: Werk maken van de mogelijkheden van kernenergie, waaronder Thorium Molten Salt Reactor (ThoriumMSR)

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- dat de coalitiepartners in het Bestuursakkoord hebben vastgelegd open te staan voor kernenergie, waaronder thorium;
- economische ontwikkeling een kerntaak is van de provincie;

overwegende dat:

- er vele initiatieven zijn, zowel in Nederland als in de rest van de wereld op het gebied van meerdere nieuwe, inherent veilige vormen van kernenergie (generatie IV);
- kleine en grote modulaire reactoren en gesmoltenzoutreactoren (zoals bijvoorbeeld ThoriumMSR) een cruciale rol kunnen gaan spelen in de energietransitie: inherent veilig, goedkoop, wereldwijd nagenoeg onuitputtelijke voorraden, vrijwel zonder vervuiling en zonder emissie van broeikasgassen;
- voor bedrijven een positieve rol van de overheid inzake vergunningverlening en fundamenteel wetenschappelijk onderzoek onontbeerlijk is om snelheid te verkrijgen in de innovatie van kernenergie
- deze technologische ontwikkeling een enorme kans is voor de mensheid én de provincie Noord-Brabant, een kans die niet gemist mag worden

verzoeken het college:

- om de generatie IV kerntechnologie, waaronder de ThoriumMSR-technologie als nieuwe en innovatieve techniek aan te merken en voor Noord-Brabant actief werk te maken met deze techniek zowel ten behoeve van energie-ontwikkelingen als op medisch gebied en hiertoe bijvoorbeeld middels een ter zake kundige kwartiermaker de moeilijkheden en mogelijkheden te inventariseren; en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV.

Motie M69-2020: Draagvlak meten in plaats van maken

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- het woord ‘draagvlak’ 31 keer in het bestuursakkoord te vinden is;
- de nieuwe coalitie daarbij verwoordt “We gaan actief op zoek naar draagvlak”;

overwegende dat:

- draagvlak essentieel is om beleid daadwerkelijk te kunnen rechtvaardigen;

sprekend uit dat:

- op zoek gaan naar draagvlak altijd de betekenis heeft van het meten van draagvlak, en nooit die van het creëren of zoeken daarvan;
- draagvlak alleen gemeten kan worden door de Brabanders actief, voldoende, neutraal en objectief en volledig geïnformeerd te bevragen;
- bij het constateren van het ontbreken van draagvlak een plan automatisch geen doorgang kan vinden;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Alexander van Hattem, PVV

Patricia van der Kammen, PVV.

Motie M70-2020: Referendum zo snel mogelijk

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- in het Bestuursakkoord 2020-2023 ingezet wordt op het mogelijk maken van een correctief referendum;
- volgens het Bestuursakkoord hiervoor nog afspraken moeten gemaakt rondom zaken zoals aantal ondersteuningsverklaringen en opkomst;

overwegende dat:

- het wenselijk is dat burgers zich kunnen uitspreken over onderwerpen die hen raken;
- er de komende tijd mogelijk grote onderwerpen op de agenda staan, zoals onder meer de RES-en, met een enorme impact op financieel en ruimtelijk gebied;
- het daarom wenselijk is dat een referenduminstrument zo spoedig als mogelijk beschikbaar is;
- er in 2019 een initiatiefvoorstel voor een referendumverordening (voorzien van onderbouwing van de gehanteerde parameters) in PS is behandeld;
- dit initiatiefvoorstel naar hartelust gerecycled kan worden en er uit de tekst volop gekopieerd kan worden;
- dit initiatiefvoorstel ziet op de mogelijkheid van zowel raadgeving als raadpleging, wat naar believen verder kan worden uitgebreid met statements over het overnemen van de uitslag (volledigheidshalve is het voorstel bijgevoegd);

besluiten:

- dat GS liefst nog vóór de zomer en anders direct daarna een voorstel voor referendumverordening aan PS ter besluitvorming voorleggen zodat het instrument zo spoedig mogelijk in gebruik kan worden genomen;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Patricia van der Kammen, PVV

Alexander van Hattem, PVV.

Motie M71-2020: Logistieke XXL-centra onderwerpen aan correctief referendum

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- in het bestuursakkoord wordt aangegeven dat het nieuwe college voor de komende drie jaar het correctief referendum mogelijk gaat maken;
- in vele delen van Noord-Brabant gigantische XXL-distributiecentra in de planning zitten;
- er veel weerstand onder omwonenden is tegen deze onnodige verwoesting van natuur, landschap en leefbaarheid die nauwelijks bijdraagt aan werkgelegenheid voor onze éígen Brabanders;
- er eerder dit jaar een brandbrief namens 8 bewonersgroepen verspreid over heel Noord-Brabant is aangeboden over dit onderwerp (bijlage);

overwegende dat:

- de verdozing van Noord-Brabant zeer ingrijpende gevolgen heeft voor Brabant en de (leefwereld van de) Brabanders;
- de plannen rondom XXL distributiecentra dan ook uitermate geschikt zijn om het referenduminstrument voor in te zetten, zodat de Brabanders over dit onderwerp hun stem kunnen laten horen;

besluiten:

- alle plannen rondom XXL distributiecentra door middel van een correctief referendum voor te leggen aan de Brabanders, alvorens de bestuurlijke opvattingen van de provincie definitief worden vastgesteld;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Patricia van der Kammen, PVV.

Motie M74-2020: MRB niet verhogen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- het bestuursakkoord inzet op een verhoging van de Motorrijtuigbelasting door middel van een indexering van 1,5% per jaar vanaf 2021 (in plaats van de eerdere 2,5%), en dus per saldo nog steeds een lastenverzwaring voor de automobilisten;
- minder dan de helft van de opbrengsten van de Opcenten Motorrijtuigenbelasting worden besteed aan provinciale wegen, bruggen en fietspaden (inclusief verkeersdoorstroming en veiligheid);

overwegende dat:

- de automobilist geen melkkoe van een spilzuchtige overheid mag zijn;
- in plaats van de opbrengsten ten koste van de belastingbetaler te vergroten, het een betere strategie is om de provinciale uitgaven te beperken;
- in tijden waarin burgers getroffen worden door zwaar economisch weer waarvan in deze coronacrisis sprake is er geen lastenverhoging maar juist lastenverlaging zou moeten gelden;

besluiten:

- dat de indexering van de opcenten MRB (zoals bij de begroting 2020) ongedaan wordt gemaakt, en per saldo het tarief vanaf 2021 hoogstens op dat van 2019 zal liggen;
- en gaan over tot de orde van de dag."

Patricia van der Kammen, PVV

Harry van den Berg, PVV.

Motie M75-2020: RES'en onderwerpen aan correctief referendum

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- in het bestuursakkoord wordt aangegeven dat het nieuwe college voor de komende drie jaar het correctief referendum mogelijk gaat maken;
- de vier Brabantse RES-regio's nog bezig zijn met het opstellen van hun concept-RES'en;

overwegende dat:

- de RES'en zowel op financieel als op ruimtelijk gebied zeer ingrijpende gevolgen zullen hebben voor Brabant en de (leefwereld van de) Brabanders;
- de RES'en daarom bij uitstek geschikt zijn om het nieuwe instrument van het correctief referendum bij in te zetten, zodat de Brabanders over dit onderwerp hun stem kunnen laten horen;

besluiten:

- de vier Brabantse RES'en door middel van een correctief referendum voor te leggen aan de Brabanders, alvorens de bestuurlijke opvattingen van de provincie definitief worden vastgesteld;

en gaan over tot de orde van de dag."

Harry van den Berg, PVV.

Patricia van der Kammen, PVV

Motie M76-2020: Opzeggen IPO-lidmaatschap

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- van de transitie van het IPO naar een belangenorganisatie met een smalle agenda weinig meer over is;
- het IPO tekende bij het kruisje voor het IBP zonder zich af te vragen of de democratische legitimiteit afdoende was geborgd;

overwegende dat:

- het IPO zich daarbij op uiterst opdringerige wijze manifesteert als een pleitbezorger van een politiek omstreden agenda, wat niet past bij een organisatie die beoogt een belangenbehartiger te zijn en dus een neutrale houding zou moeten aannemen¹;
- het IPO de belangen van Brabant niet behartigt maar juist verkwanselt, onder meer door adviezen die de Brabanders aan de bedelstaf zullen brengen met een blik die slaafs op Brussel is gericht;
- het IPO op geen enkele wijze oog heeft voor de burgers, noch voor de volksvertegenwoordiging;
- de belangen van Brabantse burgers en bedrijven daarom veel beter geborgd zijn zonder het regenteske IPO;

besluiten:

- het IPO-lidmaatschap op te zeggen;

en gaat over tot de orde van de dag."

¹ <http://www.ipo.nl/over-het-ipo>

Over het IPO

Belangenbehartiging

Het Interprovinciaal Overleg behartigt de gezamenlijke belangen van de provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'. Enerzijds door een informerende en richtinggevende rol te spelen bij de (formele) voorbereiding van beleid dat voor de provincies van belang is. Anderzijds door kennisdeling met en informatievoorziening aan de provinciale partners en 'stakeholders'. Het IPO beschikt hiertoe over een uitgebreid netwerk en onderhoudt contact met onder andere het kabinet, het parlement, de ministeries, de Europese Unie en maatschappelijke organisaties op de terreinen waar de provincies actief zijn.

Innovatie & kennisuitwisseling

Het IPO biedt tevens een platform aan de provincies voor het stimuleren van innovatie en de uitwisseling van kennis. Op deze wijze kunnen provincies 'best practices' uitwisselen en vernieuwingen in het provinciaal beleid entameren. Doel daarbij is een bijdrage leveren aan de kwaliteit, effectiviteit en efficiency van het openbaar bestuur.

Patricia van der Kammen, PVV

Harry van den Berg, PVV.

De **voorzitter**: Dan heb ik nu even een bijzonder voorstel. Ik weet dat een van de leden van de fractie van 50PLUS, de heer Spooren, spoorlags naar de tandarts wil en eigenlijk al de hele dag wacht op het moment dat hij kan spreken in de zaal. Ik bedacht net dat we wel even de volgorde die gebruikelijk is even kunnen wisselen en nu eerst het woord geven aan de fractie van 50PLUS, zodat, naar ik inschat, de heer Spooren op tijd bij de tandarts kan zijn. Zullen we dat zo doen? Dan geef ik nu de fractie van 50PLUS het woord en daarna komt de Partij van de Arbeid daarbij aansluitend. De heer Brouwers begint.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Hartstikke bedankt, voorzitter, en collega's. Voorzitter, de acht minuten die ons toebedeeld zijn zullen door Chris Spooren en ondergetekende ingevuld worden. U zult dus vandaag twee gezichten zien en horen.

Voorzitter. Het heeft lang geduurd alvorens het bestuursakkoord er lag, maar we zijn blij dat in alle voorgesprekken de nieuwe coalitie goed geluisterd heeft naar andere partijen en aldus ook naar 50PLUS. Een mooi aantal door 50PLUS ingebrachte punten zien wij terug in het bestuursakkoord, en dat is natuurlijk een pré voor dit akkoord. En daar wil ik er toch een paar van nadrukkelijk onder de aandacht brengen: het KBO-manifest Samen-Doen, Samen-Oplossen, waarbij Provinciale Staten de motie van 50PLUS hierover hebben aangenomen, met specifiek aandacht voor de gevolgen van de vergrijzing in de Brabantse woningmarkt, aanpak van de kleine kernen met betrekking tot de leefbaarheid, het aanpakken van laaggeletterdheid en versterken van de digitale vaardigheden, ook aandacht om 50PLUS'ers aan het werk te helpen, het verkennen van de mogelijkheden van thorium voor de opwekking van kernenergie, praten mét de boeren in plaats van óver de boeren, het correctief referendum en verlagen van de aangekondigde verhoging Motorrijtuigenbelasting, enzovoort, enzovoort.

Maar, voorzitter, 50PLUS heeft ook een aantal opmerkingen en vragen, en wel de volgende. Ik ga ze even per hoofdstuk langs.

Ruimte en wonen. 50PLUS ziet in dit verhaal duidelijk de hand van de oud-gedeputeerde Van Merrienboer en 50PLUS staat hier eigenlijk helemaal achter. De vraag die we toch willen stellen: wat is de toegevoegde waarde van de verdozing en wat gaan we doen met de leegstand van stallen en schuren? We praten hier over 3 miljoen vierkante meter in 2030.

Veiligheid. Voorzitter. Helaas is de vorige coalitie hier niet aan toegekomen. Dat blijkt ook uit de perspectiefnota. En de vraag blijft: is veiligheid eigenlijk wel een provincietaak?

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, nog even op het terrein van de vaardigheden. Is 50PLUS er dan alleen voor de personen van 50 tot 67 jaar?

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor alle inwoners van Noord-Brabant.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Is het u opgevallen dat we de komende tijd minder aan vaardigheden gaan doen, dat digivaardigheden eigenlijk alleen maar worden versterkt in relatie tot de arbeidsmarkt? Als u dat even vervelend vindt als GroenLinks, wat gaat u er dan aan doen?

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Wat ik lees in het bestuursakkoord, is dat daar veel aandacht aan besteed wordt, dus daar ben ik het helemaal mee eens.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): In relatie tot de arbeidsmarkt. Dus onze gedeputeerde economie gaat daar over. Het versterken van digivaardigheden voor bijvoorbeeld senioren die AOW-gerechtigd zijn en de arbeidsmarkt al hebben verlaten wordt nu losgelaten, wil ik even 50PLUS vertellen.

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik kom daar zo op terug.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Hoofdstuk Economie, kennis- en talentontwikkeling. Er is aandacht voor het aan het werk helpen van 50PLUS'ers, maar er zijn ook veel ZZP'ers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in die leeftijdsgroep. Vraag: neemt het college deze groep ook mee?

Onderwerp energie. Haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak zijn hier erg belangrijk. Halen we de doelstelling dat onze energie in Brabant in 2030 voor 50% duurzaam moet worden opgewekt? We zijn bij dat dit college kernenergie en thorium niet bij voorbaat uitsluit. En we lezen het niet, maar mag 50PLUS ervan uitgaan dat ook de aandacht voor waterstof wordt voortgezet?

Het laatste onderwerp: vrijetijd en erfgoed. Dat er bespaard moet worden, begrijpt 50PLUS, maar dat de cultuursector onevenredig zwaar gepakt wordt, doet 50PLUS zeer. Waarom bij mobiliteit relatief maar zo weinig bezuiniging en bij vrijetijd relatief zoveel? Waarom bij mobiliteit pas starten in 2025 en bij vrijetijd al in 2023? 50PLUS voelt hier nattigheid.

Voorzitter. Dit was even mijn inbreng in de eerste termijn. U bereikt daarmee dat het snel praten steeds sneller wordt, want het moet binnen de acht minuten blijven, dus geef ik Chris het woord.

De **voorzitter**: Een moment, eerst is er nog een interruptie van mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Komt de heer Spooren zo meteen over mobiliteit te spreken?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dan wacht ik even. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Voorzitter, bedankt dat we eerder aan de beurt zijn om ons gesprek te voeren. Dus dank je wel.

Ja, mobiliteit, daar komen we nu aan. Onze achterban heeft behoefte aan goed vervoer en een goede bereikbaarheid van voorzieningen, zoals winkels en ziekenhuizen. Ouderen zullen geen gebruikmaken van de elektrische step of de scootertjes die ergens op de hoek van de straat staan. We hebben dan ook drie vragen.

U spreekt over slimme oplossingen. Welke slimme oplossingen voor ouderen heeft u in gedachten? Wil de coalitie meedenken over andere vormen van vervoer, zodat ouderen deel kunnen blijven nemen aan de maatschappij en sociale contacten kunnen blijven onderhouden? En steunt en stimuleert deze coalitie burgerinitiatieven op het gebied van gerichte mobiliteit? Financieel wordt dat zeker mogelijk als we met Bravoflex zouden stoppen.

Een veelbesproken onderwerp is landbouw en voedsel. 50PLUS staat achter onze boeren en de wijze waarop ze het landschap onderhouden en, nu al, investeren in goed, veilig en milieuvriendelijk voedsel. Voorzitter. Voor mondkapjes uit het buitenland moeten we in de rij staan, maar voor ons voedsel hebben we de eerste keuze én de hoogste kwaliteit. Het is wel geen 2028 geworden, maar toch is 50PLUS tevreden met de verschuiving naar 2024. Onze boeren krijgen meer tijd om de veranderingen te realiseren en met deze tijd neemt ook de ondraaglijke stress af bij boeren en hun families. Wij verwachten wel dat het mogelijk blijft om in voorkomende gevallen maatwerk te leveren. Maar wat doet deze coalitie voor onze boeren, opdat zij de concurrentiestrijd met de andere provincies niet verliezen? Brabant heeft nu strengere regels dan in andere provincies.

Dan de belangrijke kerntaken van de provincie: natuur, milieu, water en bodem. 50PLUS ondersteunt de inzet op deze kerntaken, zodat we in Brabant een gezonde leefomgeving behouden en verbeteren waar het kan. Korthedshalve – het is een belangrijk onderwerp, maar we kunnen er qua tijd wat minder aandacht aan besteden – willen we twee dingen even aanhalen.

Natuur en water. Natuur is een kerntaak van de provincie. Hiervoor ontvangt de provincie inkomsten en betaalt voor onze inwoners. Het werken aan natuur wordt door de provincie veelvuldig uitbesteed aan de waterschappen. Echter, de bijdrage van de provincie is lager dan de daadwerkelijke kosten. Dus waterschappen laten onze inwoners nóg een keer betalen voor natuur. Twee keer betalen hoeft niet van 50PLUS. Wil deze coalitie in gesprek gaan met de waterschappen over de juiste vergoedingen voor hun werk? Waterschappen kunnen dan investeren in droge voeten, veilig en voldoende water. 50PLUS ziet de uitdagingen in de steden, vasthouden van water en het voorkomen van warmtestress, ook opslag van water natuurlijk, en misschien is het goed om eens verder te onderzoeken of de Drunense Duinen daarvoor geschikt zijn.

Dan wil 50PLUS u vragen om toe te lichten wat de status van de bomen wordt die u in groten getale wilt planten. 50PLUS wil namelijk dat deze bomen voor een langere periode géén natuurstatus krijgen. De grenzen van natuurgebieden mogen niet op onnatuurlijke wijze worden opgerekt. Boeren en bedrijven komen anders in de problemen met hun bedrijfsvoering en vergunningen. Wij vragen de coalitie om langjarig vast te leggen dat de nu aangeplante bomen geen natuurstatus krijgen, als deze niet binnen de grenzen van de huidige gedefinieerde natuurgebieden worden geplant.

Voorzitter, ik rond af met bestuur en financiën. 50PLUS looft deze coalitie voor de brede inzet op samenwerking en draagvlak die ze willen creëren. 50PLUS vindt draagvlak dan ook veel belangrijker dan misplaatst armpje drukken. Voorzitter, twee verhelderende vragen, zodat ook de buitenwacht weet...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, ik heb eigenlijk een vraag aan 50PLUS, want er worden best wel wat vragen gesteld, maar mijn vraag is eigenlijk: aan wie stelt u die en waarom hebt u ze niet gebruikt in interrupties bij bepaalde partijen?

De **voorzitter**: Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Omdat we vonden dat we bij het onderwerp dat we bespraken gewoon die vragen nog een keer wilden stellen aan de coalitie. Want de gedeputeerden zijn er nog niet, anders hadden we ze aan de gedeputeerden gesteld.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Kunt u dan straks de drie vragen over mobiliteit aan mijn adres herhalen? Want die heb ik niet meegekregen.

De heer **Spooren** (50PLUS): Uiteraard.

De **voorzitter**: Wacht even. We gaan nu geen betogen herhalen, dat moet maar even onderling geregeld worden. Een interruptie van mevrouw Roijackers. Op wie?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Op de heer Spooren.

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Met enige schroom, meneer Spooren want dit is uw maidenspeech, klopt dat? Dan mag ik hem eigenlijk niet onderbreken.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ik heb mijn maidenspeech gehad, maar dat was digitaal, en dit is live.

De **voorzitter**: Dat is toch weer heel anders, ja! Dus u mag interrumpen, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, dan ga ik u volle bak interrumpen! Nee, op het onderwerp mobiliteit. Echt even een zorg op basis ook van wat we nu meemaken in de coronacrisis. De helft van het busvervoer in Brabant is kleinschalig, met vrijwillige buschauffeurs, vaak 70+'ers. Dat ligt nu allemaal op z'n gat natuurlijk. Je ziet dat er vanuit de Wmo wel een soort crisislijn is, voor ziekenhuisbezoek bijvoorbeeld, maar dit is niet volhoudbaar. En als het gaat over volwaardige deelname via de bus aan de samenleving, familiebezoek, wat weer een beetje mag, of andere zaken, wat nu stapsgewijs op gang komt: dat hangt nu op dat kleinschalige...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijn vraag is: heeft 50PLUS er vertrouwen in, op basis van dit bestuursakkoord en wat u nu meekrijgt van deze dag, dat de nieuwe coalitie dit vraagstuk zo oppakt, dat het voor uw achterban goede gevolgen gaat hebben?

De **voorzitter**: Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Voorzitter. We hebben in de themabijeenkomsten hier al vaker over gesproken met de heer Van der Maat en de heer Van der Maat blijft wat dat betreft gelukkig zitten. Hij heeft daar toezeggingen gedaan die ons geruststellen op dat gebied.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Bent u het dan met GroenLinks eens dat het echt de komende tijd veel verder zal moeten gaan dan alleen die regiotaxi, maar dat we echt naar een volwaardige basis-nutsvoorziening moeten gaan voor al die dorpen, die dunne lijnen, die nu zo afhankelijk en kwetsbaar blijken te zijn?

De **voorzitter**: Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, dat ben ik met u eens en wij hebben er vertrouwen in dat de heer Van der Maat dat wat wij in de themabijeenkomst besproken hebben ook gaat oppakken. Daar zullen wij ook heel scherp op toezien.

De **voorzitter**: Oké. Vervolg uw betoog en u moet zo langzamerhand echt aan een afronding gaan denken.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, dank u wel; daar was ik mee bezig. 50PLUS looft deze coalitie voor de brede inzet op samenwerking, om draagvlak te creëren. Dat had ik net al gezegd, trouwens. Twee verhelderende vragen, zodat ook de buitenwacht weet waar wij het over hebben. Wat moeten we verstaan onder 'profielversterkend ombuigen' en waar staat de afkorting OKB voor? Die wordt twee keer gebruikt in een andere context.

En dan dat geld. Daar kunnen we lang over praten, dat is ook al gebeurd zojuist, maar wij doen het met enkele vragen. Kunnen de tabellen in het coalitieakkoord en de perspectiefnota wat beter worden toegelicht? Het is moeilijk te lezen, zeker voor de buitenwacht. Hoe staan we er nu echt voor? Wat is de vrije bestedingsruimte op termijn, wat is het langetermijnperspectief en is ook rekening gehouden met effecten en nazorg in onze provincie vanwege de Covid 19-crisis?

Voorzitter, tot zover de bijdrage van 50PLUS.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage en wens u succes met wat u verder vanmiddag nog te wachten staat. Dan nu de Partij van de Arbeid-fractie, de heer Smeulders het woord.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik hoef vanmiddag niet naar de tandarts, dus alle tijd vandaag! Ik heb een paar weken geleden wel een paar honderd lavendelplantjes in mijn tuin gezet, en ik denk dat die wel lavendel-links zijn, zeg maar. Dus ze bestaan echt, meneer Van Hattem!

Vooraf. Op het moment dat door de overheid voor grote delen van de samenleving beperkingen worden opgelegd én er voor onszelf prima werkbare alternatieven zijn, zoals digitaal vergaderen – we hebben het vorige week gedaan –, is er wat de PvdA-fractie betreft echt geen noodzaak om een fysieke Statenvergadering te houden. We hebben daarover gesproken in het presidium. Onze fractie was de enige fractie die daar zo over dacht, dus, meneer Van Hattem – ik richt me weer tot u –: dan leg je je daarbij neer, als de meerderheid voor een andere werkwijze kiest. Maar, voorzitter, we vinden het wel belangrijk om dit gevoel nog wel te delen, want u heeft met een aantal fractiegenoten van mij gesproken deze week en het lag zwaar.

Mijn bijdrage over het bestuursakkoord in vier blokjes: crisisaanpak, ontwikkelruimte voor Brabant, bezuinigingen en samenwerking.

Voorzitter. In tijden van crisis zijn moeilijke maatregelen nodig die bij voorkeur een breed draagvlak in de samenleving en in PS verdienen. Een bestuursakkoord dat door vier van de elf partijen in PS is opgesteld geeft niet per se het brede draagvlak dat in crisistijd nodig is, lijkt me, en zeker niet als je weet dat die vier partijen maar één zetel meerderheid in PS hebben en dat de andere partijen geen betrokkenheid hebben gehad bij de totstandkoming van het bestuursakkoord, tenminste niet voor zover ik weet. Een bredere betrokkenheid van andere partijen sluit niet alleen beter aan op het advies 'Op zoek naar zuurstof' van de rapporteurs Van der Velden en Arbouw, het geeft ook meer draagvlak aan de zware taak die het college heeft in crisistijd. Daarom heeft onze fractie een paar weken geleden de oproep gedaan om een Provinciale Staten-breed gedragen corona-aanpak uit te werken, en dit uit te laten voeren door een ervaren college. Helaas is op die oproep niet ingegaan; die kunnen we dus als gedaan beschouwen. Desalniettemin is het wel belangrijk dat de focus van de provincie de komende tijd bij die crisisaanpak blijft liggen. Wij moeten als provincie eraan bijdragen dat de samenleving en de economie in Brabant weer op gang komt.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het valt me op dat de heer Smeulders stelt dat bij het bestuursakkoord zo weinig rekening gehouden zou zijn met andere partijen. Wij zien toch heel veel overeenkomsten met de vorige periode. Als we naar de verkiezingsprogramma's keken, was die Ruit al lang in het programma opgenomen, waren die windturbines van tafel, et cetera. Hoe kunt u nu beweren dat er geen rekening is gehouden met de Partij van de Arbeid en andere partijen?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, meneer Van den Berg, ik snap dat het het plannetje voor vandaag van de PVV is om dit akkoord vooral links te noemen. Nou ja, dat moet u vooral doen. Wij zien – en daar kom ik straks nog op terug – dat op een aantal fronten voort wordt gebouwd op wat de vorige coalities hebben neergezet. Dat is heel goed wat ons betreft. Er staan ook een aantal dingen in die ons niet aanspreken, en daar kom ik dadelijk nog wel op terug.

Ik had het over de corona-aanpak, de crisisaanpak. Wij vinden het wel belangrijk dat daarvoor een breed draagvlak wordt gezocht in de samenleving en in PS. Er moet iets zijn waar in ieder geval de Staten bij betrokken zijn en niet alleen maar GS of de coalitie. Dus mijn voorstel, en dat zal ik in het presidium doen, is om een Statenwerkgroep in te richten, om de crisisaanpak samen met GS verder vorm te geven.

Voorzitter. De grootste zorg bij dit bestuursakkoord ligt wat de PvdA betreft op het gebied van stikstof en veehouderij. Al tien jaar lang zijn we als provincie bezig met echt doorpakken in de veehouderijsector. Eerst heel rustig. Er was ooit een motie van mijn fractiegenoot, mevrouw Knoet, 'Genoeg, geen vee erbij', vervolgens hadden we het bestuursakkoord 'Beweging in Brabant 2015', daarin zijn we de veehouderijsector echt eens gaan benoemen als normale economische sector, een grote stap vooruit wat ons betreft, en in 2017 hebben we een maatregelenpakket afgekondigd om de Brabantse veehouderijsector sneller te verduurzamen. Er zaten ook een aantal maatregelen in, zoals staldering, waarvan het nu zeer de vraag is wat daarmee gaat gebeuren. Wij hopen ontzettend dat dat vast wordt gehouden, maar maken ons daar wel ernstig zorgen over. Het veehouderijblokje in het bestuursakkoord is een beetje summier, dus daar zitten onze zorgen. Mocht er geen versnelde transitie komen, dan kan wat ons betreft ook anders worden omgegaan met het transitiepakket van 75 miljoen euro dat in 2017 tot stand is gekomen. Een deel is al uitgegeven, maar ik doe maar een suggestie: als we dan toch die sector

niet versneld gaan verduurzamen, misschien kunnen we dat geld dan inzetten voor de corona-aanpak, kunnen we andere sectoren in Brabant vooruit helpen.

En dan stikstof. Ja, dit vonden wij wel echt gewoon heel vervelend, wat er in het bestuursakkoord staat over stikstof. Even opsommen: aanpassen van die datum voor die stalaanpassing naar 2024, boeren mogen ook nog zelf kiezen wanneer ze een aanvraag indienen, en ja, dan moet je wel een hele domme boer zijn om na het voor de zoveelste keer opschuiven van die deadline, die deadline nog wel serieus te nemen. Dit geeft gewoon helemaal het verkeerde signaal. En vervolgens is het ook nog eens een keer zo, en dat vinden we nog het ergste van allemaal, dat er gekeken wordt naar bedrijfsniveau, want dat betekent gewoon heel simpel dat je oude stallen gewoon lekker kunt laten staan, nieuwe grote stallen bij kunt bouwen en dus nog meer dieren aanmoedigt. Dat is precies wat we in het verleden gedaan hebben en als we dit zo doen, dan leren we dus echt niet van de fouten die in het verleden gemaakt zijn. Kon je dit dan verwachten? Ja, op zich wel, want het CDA en Forum voor Democratie gedragen zich al langer als de politieke tak van ZLTO of Farmers Defence Force respectievelijk. Maar, beste VVD-vrienden en -vriendinnen: dit gaat echt wel ver. We hebben de komende jaren echt wel behoefte aan een partij in de coalitie die wél in het algemeen belang denkt. Dit moet geen coalitie worden die alleen maar een special interest voor het platteland en de agrosector heeft.

In het bestuursakkoord, en daar zit echt wel onze zorg ook, wordt er meermaals aan gerefereerd dat er nog generieke maatregelen nodig zouden zijn om Brabant op het gebied van stikstof open te houden. Op pagina 31 citeer ik: *"De specifieke maatregelen uit dit akkoord zijn niet voldoende om Brabant in beweging te houden. Op den duur verwachten we dat extra maatregelen nodig zijn."* Nou, dat denken wij ook als PvdA-fractie. Maar de keuze om deze boeren nu alle ruimte te geven, geeft ons niet zo heel veel vertrouwen in wat er gaat gebeuren op het moment dat er weer een stikstoftekort ontstaat bij andere sectoren en dat hier weer boze boeren op de stoep staan. Nou, we hopen dat de VVD-fractie dan met name wel doorpakt. U kunt in ieder geval op ons rekenen als u Brabant in beweging wilt houden, als u de woningbouw, de mobiliteit, de dienstensector, de werkgelegenheid niet op slot wilt laten gaan. Het is in ieder geval heel fijn om de uitspraak te kunnen doen dat u dan op ons kunt rekenen.

De bezuinigingen. Het is interessant, voorzitter...

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja. Ik heb al eerder de grap gemaakt dat de PvdA voor een goede bezuinigingsronde niet wegloopt. Nou, dat is waarschijnlijk de reden dat wij hier nog maar drie zetels hebben in deze zaal! Wat ons wel steekt, is de wijze waarop dat gebeurt. Het terugdraaien van die MRB-verhoging is voor ons onbegrijpelijk. In tijden dat je moet bezuinigen het financiële gat bewust vergroten geeft het beeld dat je een afbraakcoalitie bent. Lekker automobilistje pleasen, maar niet in het algemeen belang. Ik kan er niks anders van maken. En de keuzes die gemaakt zijn, zijn niet de onze, maar daar kom ik in tweede termijn nog op terug.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders voor zijn bijdrage. We hebben nu nog drie bijdragen van de Staten te gaan, maar ik stel voor, gezien ook mijn eerdere opmerkingen, dat we een minuut of tien schorsen, om even de benen te strekken, gedisciplineerd, indien gewenst, de zaal te verlaten om koffie te halen en dergelijke. De vergadering is geschorst tot, laten we zeggen: kwart over vier.

Schorsing (16.00-16.19)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering, met nog een aantal bijdragen in eerste termijn van de zijde van uw Staten, die vandaag überhaupt compleet aan bod zijn. De fractie van de Partij voor de Dieren, bij monde van de heer Van der Wel, geef ik nu het woord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Het centrale thema van de perspectiefnota en het nieuwe bestuursakkoord is verantwoordelijkheid. Er wordt aan de ene kant verantwoordelijkheid gevraagd vanwege de teruglopende financiële ruimte, maar anderzijds constateren wij een gebrek aan verantwoordelijkheid voor de culturele ontwikkeling van onze provincie, voor natuurbescherming en voor het nemen van de noodzakelijke ingrepen in de veesector. Het lijkt erop of de onderliggende missie van deze coalitie daarom is om zo weinig mogelijk te doen. Het thema 'Landbouw en voedsel' staat in het akkoord onder het hoofddoel 'Concurrerend en ondernemend' en niet onder 'Fijn, veilig en gezond'. In de perspectiefnota zien we waar een concurrerende landbouw op neerkomt: grote industriële harken het geld binnen, familiebedrijven gaan failliet. De coalitie wil een meer evenwichtige balans tussen de economische, maatschappelijke en ecologische waarden in de landbouwsector. Maar wel pas in de toekomst, staat erbij, dus ná deze bestuursperiode, terwijl de ecologische crisis aan de orde van de dag is. Natuur zwicht onder de intensieve landbouw.

De coalitie wil sturen op een diervriendelijke landbouw, en daar vindt u ons aan uw zijde, maar het blijkt altijd lastig om hier als provincie iets in te betekenen. Wat gaat de coalitie – en dat is een concrete vraag aan de verschillende partners – concreet doen op dat gebied van dierenwelzijn? Waar kunnen we u op afrekenen? Gaat u bijvoorbeeld een gedeputeerde dierenwelzijn aanstellen om de verschillende thema's met elkaar te verbinden?

Het ingezette proces voor mega-mestfabrieken wordt doorgezet, zo lezen we. En aan de andere kant streeft u draagvlak na. Wordt dat ook een van de belangrijke onderdelen van dit beleid? Wij durven inmiddels wel te stellen dat er nergens draagvlak is voor mega-mestfabrieken, niet in Oss, niet in Roosendaal, niet in Sterksel. Wat ons betreft stopt u zo snel mogelijk met het mega-mestfabriekenbeleid, en dan kunnen we ook een half miljard euro aan rijkssubsidies voor Brabantse mestfabrieken stoppen.

Voorzitter. De stikstofproblematiek heeft de vorige coalitie de kop gekost. De nieuwe coalitie komt nu met dé Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. De natuur wordt daarin gezien als een sta-in-de-weg. Ronduit stuitend dat deze aanpak alleen gericht is op de juridische houdbaarheid van economische ontwikkelingen. De stikstofopgave zou juist moeten bijdragen aan natuurherstel voor de lange termijn. Voorkeur geven aan economische ontwikkeling boven natuurherstel is gewoon schandalig. De datum voor het voldoen aan de emissie-eisen vooruitschuiven naar 2024, buiten deze bestuursperiode, is een gemakkelijke oplossing. Weer geen verantwoordelijkheid. Het pakket van Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij, 75 miljoen euro, in allerijl per motie van de VVD gerealiseerd, is dan wat ons betreft ook niet meer nodig. In het kader van verantwoordelijkheid nemen voor de teruglopende financiële ruimte dienen we een motie in om dit pakket zoveel als mogelijk te ontmantelen. En wat ons betreft moet dat geld naar plantaardige eiwittransitie, want meer plantaardig eten is wél goed voor onze planeet.

Voorzitter. Laten we het onderdeel 'Landbouw en voedsel' positief eindigen. Deze coalitie wil de eiwittransitie, waar ik net over sprak, ook bevorderen. Een verstandige keuze, want plantaardige eiwittransitie is de Tesla van de agrofood. Zoals we elektrisch rijden promoten met inzet op gedragsverandering, moeten we dat daar ook doen. Want ondanks een almaar groeiende vraag zit de flessenhals van de eiwittransitie momenteel bij de consument. Graag een reactie van de coalitiepartners.

Als het gaat om cultuur, heeft Brabant in ieder geval al de landelijke pers gehaald, en wat ons betreft niet in positieve zin. Waar wij voor meer geld voor cultuur zijn en er altijd voor hebben gevochten, dreigen nu forse bezuinigingen. Wij zullen daar nooit – ik zeg: nooit – mee instemmen. Wij constateren ook dat de erkenning voor cultuur voor de sector van groot belang is. Voor herstel van vertrouwen is er minimaal een

gedeputeerde cultuur nodig. Voorzitter. Ik begrijp niet waarom gekozen is voor vrijetijd, als dit zo belangrijk is voor de sector zelf. Waar zijn de voelsprietten van dit college?

Wij hebben met verbazing kennisgenomen van het hoofdstuk Natuur. Een vraag aan de coalitie, om misschien in tweede termijn te beantwoorden: waarom stemmen jullie eigenlijk zelf in met dit akkoord? Jullie willen wel voldoen aan de wettelijke eisen, terwijl de perspectiefnota aangeeft dat de situatie voor water en natuur uiterst zorgelijk is en de wettelijk te behalen doelen nog mijlenver weg zijn. Zonder een geweldige inzet wordt dit een onmogelijke opgave. Maar het coalitieakkoord voorziet niet in extra middelen. Investeerders en bedrijven worden uitgedaagd om natuurdoelen te realiseren, terwijl meermalen is aangetoond dat ondernemende natuur niet werkt en dat vooral de provincie de melkkoe is. Subsidies voor agrarisch natuurbeheer zijn een goed inkomen voor de landbouwer, maar hebben op de lange termijn nagenoeg geen effect voor natuur. U maakt beleid voor een sprookjesbos. En nee, voorzitter, wij zien de Efteling niet als natuur. Als u dan geen extra geld overheeft voor natuur, zorg er dan op z'n minst voor dat u een beroep doet op die miljarden die de minister vrijmaakt voor natuur en natuurherstel, zodat wij om te beginnen het tekort van 49 miljoen euro voor ecologische verbindingzones kunnen voorkomen en er geen 500 ha natuur hoeft te worden geschrapt. U gaat een begin maken met de aanplant van 2500 ha bos. Zorg er dan ook voor dat er een einde komt aan die gruwelijke bomenkap. Voorzitter, als laatste: de groene boa's zijn onze ogen en oren in het buitengebied. U wilt hen steunen en wij ook. Ons verzoek is om ze dan ook de tanden te geven, lees: dat ze goed getraind en bewapend worden, want dat is wat er gevraagd wordt. Ik verwijs ook even naar de motie van GroenLinks die wij mee indienen.

Voorzitter. We horen de asfaltermachines alweer ronken. Het bestuursakkoord staat bomvol plannen voor asfalt. Veel Brabanders hebben de voordelen van thuiswerken inmiddels ontdekt en zijn van plan na de lockdown vaker thuis te werken. Dat is goed nieuws voor de doorstroming van onze wegen. De noodzaak voor nieuw asfalt is hiermee een stuk lager. We dienen daarom met D66 een motie in om investeringen in asfaltprojecten voor autoverkeer zoveel mogelijk uit te stellen. En, zoals de Fietsbond ook zegt - hier voor de deur nog gezien vandaag -: investeer in de fiets.

Voorzitter. Tot slot een aantal opmerkingen en vragen rond de energietransitie. We lezen dat deze coalitie vol wil inzetten op innovatie. Je kunt wel blijven wachten op innovaties, maar op een gegeven moment moet je ook handelen. Wat ons betreft huizen isoleren en zonnepanelen op bebouwing. Zonneweides zijn ons een doorn in het oog, zeker in de Brabantse natuur. Het schrappen daarvan vinden wij geen probleem. Bomen houden we liever in het bos, dus biomassacentrales en de megalomane miljardensubsidies van het Rijk hoeven wij niet.

Wij vragen ons af of draagvlak en economische kansen ook een voorwaarde zijn als het gaat om kernenergie. U wilt misschien inzetten op kernenergie, maar de vraag is dan: waar gaan we die kerncentrale dan verwachten? Wordt het Vught of Berghem, Hoeven of Den Bosch, Tilburg of Lage Zwaluwe, Gemert of Veghel, Heusden of Nuenen? Coalitie, hou ons niet langer in spanning, geef er een klap op!

Voorzitter. De rode draad in mijn betoog is het gebrek aan verantwoordelijkheid in dit akkoord. Niet economische groei, maar de leefbaarheid op aarde moet een randvoorwaarde zijn voor het beleid van de provincie. Daar moeten we vandaag verantwoordelijkheid voor nemen. Dat kan niet door te bezuinigen op natuur of cultuur. Bedenk dat we als mens slechts 0,01% van al het leven op aarde zijn. Laten we niet een al te grote broek aantrekken.

Dank u wel.

Motie M72-2020: Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij schrappen
"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;
constaterende dat

- in 2017 de deadline voor het voldoen aan de emissie-eisen naar voren is gehaald;
- daarop het pakket 'Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij', à 75 miljoen euro, is vrijgemaakt om veehouders te helpen bij het voldoen aan de emissie-eisen;
- Gedeputeerde Staten de deadline nu jaren naar achter hebben verplaatst, naar 2024;
- Gedeputeerde Staten desalniettemin zinnens is om het budget voor de Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij in stand te houden;

overwegende dat

- de Brabantse veesector trots is op haar eigen vermogen om zaken op te lossen;
- de noodzaak voor een pakket aan ondersteunende maatregelen is verdwenen, nu de deadline voor het voldoen aan de emissie-eisen jaren naar achteren is verschoven;
- het teruglopen van de financiële ruimte maakt dat scherpe keuzes gemaakt moeten worden;¹

verzoeken Gedeputeerde Staten

- de Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij zo veel als mogelijk te ontmantelen, en lopende projecten zo veel als mogelijk af te bouwen;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20200515/download7qvi=1386088>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M73-2020: Het is nu geen tijd voor extra asfalt

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat

- het teruglopen van de financiële ruimte maakt dat ambities moeten worden bijgesteld en scherpe keuzes gemaakt moeten worden;¹

overwegende dat

- Brabanders sinds de coronalockdown in veel grotere mate thuiswerken, en dat deels ook na de lockdown zullen blijven doen;²
- het te verwachten is dat de druk op de Brabantse autowegen zal verminderen doordat er meer thuis gewerkt zal worden;
- extra asfalt de drukte op de wegen op den duur niet zal doen verminderen, gezien de wet van behoud van reistijd en verplaatsingen;³

verzoeken Gedeputeerde Staten

- investeringen in mobiliteitsprojecten waarbij extra asfalt voor gemotoriseerd verkeer is gemoeid (zoals verbredingen en nieuwe wegen) voor zover mogelijk uit te stellen, in afwachting van de verkeerseffecten van de coronacrisis;
- Provinciale Staten een voorstel te doen toekomen over extra investeringen in bevordering van gedragsverandering, zoals thuiswerken;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20200515/download7qvi=1386088>

² <https://www.ad.nl/ad-werkt/onderzoek-helpt-van-de-nederlanders-wil-ook-blijven-thuiswerken-nacorona~a6e9bb92/>

³ <https://nl.wikipedia.org/wiki/BREVER-wet>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Liesbeth Sjouw, D66.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan nu de fractie van Lokaal Brabant, bij monde van de heer Van Pinxteren. Aan hem het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter, dank je wel. Bestuursakkoord/perspectiefnota. Graag reageren wij hierop als Lokaal Brabant.

Afgelopen week was een bewogen week. Er waren heftige reacties op het bestuursakkoord. Ik was geraakt door de passie en de betrokkenheid die daaruit spraken. Maar politiek betekent ook keuzes maken, en dat hebben we gedaan in dit bestuursakkoord. Ik begrijp dat dit soms pijn doet en dat daar zorgen over zijn, maar een van de grootste verworvenheden in de afgelopen 75 jaar in vrijheid is dat wij het met elkaar oneens mogen zijn over de politieke keuzes die we maken. Over de uitvoering van dit akkoord gaan we graag in gesprek met de Brabanders. Dat hebben we steeds aangegeven. Dan kunnen we samen invulling geven aan de keuzes die wij gemaakt hebben. Maar eerst spreken wij hier met elkaar over dit akkoord, hier in de Staten. Dat is ook de reden dat wij de afgelopen weken niet het debat wilden voeren via de media. Wij hebben gehoord en gezien wat er gebeurde, maar eerst gaan wij hier met elkaar in gesprek, in deze Statenzaal. Wij hebben overigens veel begrip en respect voor de partijen die daar anders over denken en we realiseren ons dat we de creativiteit en de saamhorigheid die we hebben gezien hard nodig hebben voor de komende periode. Alleen dan kunnen wij samen vele mooie zaken van ons Brabant behouden en versterken, zeker straks, als de coronamist is opgetrokken.

Ik wil graag een paar woorden wijden aan de totstandkoming van het akkoord, zoals Lokaal Brabant dit beleefd heeft. Als gelijkwaardig partner zijn wij op 7 maart aangeschoven bij de onderhandelingen, die toen een maand liepen. En dat voelde meteen goed. Daarvoor dank aan de formateur, Alfred Arbouw, en de collega's van VVD, CDA, Forum voor Democratie en ook aan de ambtelijke ondersteuning. Er zijn stevige gesprekken gevoerd, de nieren zijn geproefd en geleidelijk aan begon het coronavirus een steeds groter stempel te drukken op alles wat we aan het doen waren, zowel fysiek als inhoudelijk. Dat is terug te vinden in dit bestuursakkoord. En ja, net als elke partij die de verantwoordelijkheid neemt om te besturen heeft ook Lokaal Brabant compromissen moeten sluiten. Maar hier ligt wel een akkoord waar wij als Lokaal Brabant graag mee aan de slag gaan en waar we met iedereen over in gesprek willen.

Waar is Lokaal Brabant blij mee in dit bestuursakkoord? Een provinciaal bestuur dat dicht bij de Brabanders wil staan en samen met hen aan de slag wil, uit het provinciehuis, en in gesprek gaan over vraagstukken die ons gezamenlijk binden en boeien. Dan komen we tot breed gedragen besluiten. Lokaal Brabant is blij met de principes die opgenomen zijn in het akkoord rond de wijze waarop we samenwerken. Lokaal Brabant is blij met het realisme in dit akkoord. Voor verandering heb je moed, duidelijkheid en voldoende tijd nodig, en dat is duidelijk aangebracht in dit bestuursakkoord. Lokaal Brabant is blij met de plannen rond woningbouw. We gaan de bouwstroom op gang houden en meer wooneenheden realiseren die passen bij de woonvraag van vandaag en van de toekomst, in steden en in kernen en in dorpen nieuwe woonvormen, maar ook het vraagstuk van de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing oplossen. Voor Lokaal Brabant is het belangrijk dat de zorg voor de leefbaarheid en de samenleving integraal opgenomen wordt in alle beleidsthema's en daardoor dus de verantwoordelijkheid is van alle collegeleden in GS. Er komt meer aandacht voor een modern en op de toekomst toegesneden vorm van openbaar vervoer en mobiliteit, met daarbij veel aandacht voor het openbaar vervoer op het platteland van Brabant, van oost naar west. Met gezond boerenverstand gaan we de opgave in de landbouw aanpakken, zoals innovatie van de landbouw, aandacht voor het familiebedrijf en het vakmanschap in de landbouw. Natuur en landbouw zijn dan weer elkaars bondgenoten geworden. Stevige inzet op de bestrijding van droogte en wateroverlast als gevolg van klimaatveranderingen. Ruimte voor ondernemerschap, ruimte voor publiek-private samenwerking met de overheid en in innovatie. En zo kunnen we er nog wel een aantal meer noemen. Last but not least – ik mag het zeker niet vergeten in dezen –: uitvoering van de bestuursopdracht Veiligheid, waarin ook het vraagstuk van de boa's is

beschreven en waar ook aandacht wordt gevraagd voor het vraagstuk van de boa's, waar ook ik kennis van genomen heb toen ik het veld in ben geweest.

Maar ook voor Lokaal Brabant zijn er een aantal uitdagingen en zorgen, zoals ik het dan mag noemen. Hoe komen wij als Brabant straks uit die coronacrisis? Hoe ziet onze samenleving er dan uit? En wat moeten we doen met elkaar om weer het niveau te bereiken van vóór de coronacrisis? Maar ook: twee partijen zonder provinciaal-bestuurlijke ervaring in de coalitie. Ik mag zeggen dat ik spreek namens mijn volledige fractie, dat wij er vertrouwen in hebben dat dit goed gaat lukken, dat dit goed gaat werken en dat het positief bijdraagt aan de door iedereen zo onderschreven en gewenste zuurstof, die we met elkaar nodig hebben.

Ook het stuk over de toekomstige energievoorziening is spannend. Zijn de doelen van 2030 en 2050 haalbaar? In hoeverre kan de energiemix, waarvan we overigens in Nederland al kernenergie produceren, in Borssele, nog veranderen door de forse, innovatieve opmars van onder andere waterstoftechnologie? Daar worden forse slagen gemaakt op dit moment. Laten we hopen dat dat ook stevig door blijft zetten.

Bestuurlijke vernieuwing: referendum en internetconsultatie. Wij, als Lokaal Brabant, zijn razend benieuwd hoe deze vernieuwing uiteindelijk in Brabant gaat uitwerken.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, ik heb een vraag aan de fractie van Lokaal Brabant op het gebied van energie. U noemt waterstof als kans, maar dat staat niet in uw bestuursakkoord. Voegt u dat hier vandaag mondeling toe aan het bestuursakkoord? En een tweede vraag. We hebben net in een interruptiedebatje met de PVV gezien dat op korte termijn, in ieder geval in Brabant, kernenergie en thorium geen input gaat leveren voor de energiemix. Wat betekent dat volgens u voor de woorden die in het bestuursakkoord staan?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik zei net al niet voor niks dat het ook voor Lokaal Brabant – want ik spreek nu als Lokaal Brabant heel duidelijk – spannend is of wij die doelen met elkaar allemaal kunnen gaan halen. De RES'en geven daar wel voor een deel een antwoord op, zoals we die nu zien, maar papier is geduldig. We zullen het in de werkelijkheid ook nog moeten zien te realiseren.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Alleen komt die werkelijkheid pas na uw bestuursperiode. Die RES'en komen pas tot uitvoering nadat de verkiezingen zijn geweest, dus als we daarop gaan zitten wachten, hebben we niks. Die RES'en voorzien ook zonder kernenergie en zonder thorium in voldoende duurzame energie om te voldoen aan wat er gevraagd wordt vanuit het Rijk. Maar mijn vraag aan u was: u begint over waterstof als potentiële energiebron, dat staat niet in uw bestuursakkoord, dus voegt u dat nu hier toe als een optie, of niet?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Nee, dat is niet iets nieuws. Dat hoeft ook niet direct in het bestuursakkoord te staan, omdat waterstoftechnologie al enige jaren volop in ontwikkeling is geweest, echter een aantal jaren wat sluimerend en nu, de laatste twee jaar, zit er een forse

versnelling in. Mogelijk zal die forse versnelling ertoe leiden dat het een grotere positie kan innemen in die mix.

De **voorzitter**: Oké. Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, een kleine opmerking over een debat dat ik mij even niet herinner over kernenergie. Op het moment kan er nergens in geïnvesteerd worden, omdat de prijs voor elektriciteit zo laag is, en die is zo laag omdat er een enorm overaanbod is, en er is een enorm overaanbod door subsidies op wind en zonne-energie en biomassa. Daar zit het grote probleem en daarmee komen dingen niet van de grond. Dat wou ik even gemeld hebben. Technisch kan zo'n kerncentrale er heel snel staan.

De **voorzitter**: Oké. De heer Van Pinxteren vervolgt zijn betoog en moet ook denken aan een afronding.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Daar was ik ook bijna aan toe, voorzitter. Bestuurlijke vernieuwing: referendum en internetconsultatie. Wij zijn razend benieuwd hoe deze vernieuwing uiteindelijk in Brabant uitwerkt. Dit bestuursakkoord is goed voor Brabant en de Brabanders. Daarom gaan wij graag aan de slag met een open en uitgestoken hand naar iedereen die Brabant een warm hart toedraagt. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren.... Sorry, ik had u niet gezien: een interruptie op de valreep van de heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ik zat al wat langer met mijn hand omhoog, maar ik dacht: ik moet net in het slotwoord van de heer Van Pinxteren zitten. Vandaar.

De **voorzitter**: Dat is een kwestie van timing, maar oké, ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Mijn vraag aan de heer Van Pinxteren. Naar mijn idee is Lokaal Brabant, de naam zegt het al, erg gebaat bij alle initiatieven die in de gemeenten, ook op lokale plekken, plaatsvinden. Wij kennen in deze provincie al langer een steunorganisatie, onder andere Zet en Zorgbelang, die met name die initiatieven van de nodige smeerolie voorzien, zou je kunnen zeggen. Die vallen onder het pakket Samenleving.

De **voorzitter**: Mijnheer Swinkels, ook voor u geldt...

De heer **Swinkels** (SP): Ik kom nu tot mijn vraag.

De **voorzitter**: Ja, precies, dat dacht ik al.

De heer **Swinkels** (SP): Ik heb net van het CDA mogen vernemen dat Samenleving weggestreept wordt. Dat is een van de bezuinigingen uit de 7 miljoen euro. Hoe kijkt Lokaal Brabant daar tegenaan?

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter, ik denk dat dat een verkeerde voorstelling van zaken is. Samenleving wordt niet weggeschrapt, maar Samenleving wordt een integraal onderdeel van de

verschillende portefeuilles en de verschillende portefeuillehouders hebben in het coalitieakkoord met elkaar afgesproken dat zij vanuit hun portefeuille dat zwaar gaan ondersteunen.

De **voorzitter**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Begrijp ik dan goed dat Zet en Zorgbelang zich geen enkele zorg hoeven te maken over hun financiering door de provincie?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dat is een vraag waar ik op dit moment nog geen concreet, direct antwoord op heb, want ik ben nog geen gedeputeerde, dus ik ga er op dit moment geen antwoord op geven, omdat ik alle ins en outs, hopelijk met uw steun, na morgen tot me kan gaan nemen.

De **voorzitter**: De heer Swinkels nog? Want tegenwoordig mag het zelfs drie keer. Nee? Oké, twee keer was voldoende. Dan de heer Meijer, die verontwaardigd opkijkt, van "wat staat er nú in het nieuwe reglement van orde?" Nou, dit dus.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dit was mijn verbaasde blik, voorzitter. Ik kan me niet herinneren dat er drie interrupties...

De **voorzitter**: O nee, sorry, ik maak een fout, zegt de griffier heel streng tegen me! Dus excuus, dat trek ik terug. Laatste interruptie, en u gaat, neem ik aan, de heer Van Pinxteren interrumperen?

De heer **Meijer** (D66): Ja.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): In twee keer, als u het mij toestaat, voorzitter. De fractie van Lokaal Brabant wordt verantwoordelijk voor het leveren van de bestuurder die gaat over de portefeuille vrijetijd. Er is veel onrust over die portefeuille. De kunst- en cultuursector voelt zich in de kou gezet en mist een bestuurlijk aanspreekpunt voor deze toch wel heel belangrijke sector. U heeft dat ongetwijfeld tot zich genomen, u heeft een goede verbinding met al die lokale partijen die zich ook aangesloten hebben bij Lokaal Brabant. Wat gaat u doen met al die feedback die de afgelopen week tot u is gekomen?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Zoals ik al eerder gezegd heb: inderdaad, die feedback is bij ons ook binnengekomen. Het gaat niet zozeer over het woord 'cultuur'. Wij dragen cultuur ook op handen als deze coalitie en wij zullen daar ook mee aan de slag gaan. Dat is absoluut niet het punt. Maar wij hebben met elkaar vastgesteld dat we een integraal beleidskader vrijetijd willen maken, waar cultuur, erfgoed en sport en de vrijetijdseconomie onderdelen van uit gaan maken. Dat is een integraliteit die mogelijk een synergie-effect op gaat leveren voor alle onderliggende sectoren.

De **voorzitter**: Oké. Nog één keer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, en u presenteert ook altijd het perspectief van de Brabanders, die dit logisch zouden vinden, maar ik denk dat we samen kunnen vaststellen dat dat in ieder geval niet gelukt is, want er is een enorme verwarring ontstaan. Ik vraag u: neemt u nu, met de kennis van nu, afstand van uw keuze van destijds? Want u mag iedereen wensen dat hij van zijn hobby zijn werk maakt, maar u mag tegen niemand zeggen dat zijn werk een vrijetijdsbesteding is. Dan doet u die makers echt tekort.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, dat zijn uw woorden, meneer Meijer, ik heb die woorden nooit gebruikt, never nooit.

De **voorzitter**: Oké. Daarmee is ook de bijdrage van Lokaal Brabant ten einde gekomen in deze ronde en gaan we naar de laatste bijdrage in de eerste termijn. De heer Vreugdenhil namens de ChristenUnie-SGP-fractie geef ik het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. De huidige crisis zet ons politieke werk in een heel ander perspectief. Er vindt in de samenleving een grote ontdekking plaats van de échte waarden in ons leven en daarin staan mooie en verdrietige zaken vaak dicht naast elkaar. De zorg voor elkaar bloeit op en tegelijkertijd snijdt het gemis van dierbaren en het bezoek aan vader en moeder ons door de ziel. We genieten weer van de mooie, blauwe lucht en vrezten tegelijkertijd voor de economische gevolgen, voor onze baan. Een nieuw perspectief dat fundamenteel andere keuzes dan voorheen vraagt, ook van de samenleving en ook van de politiek.

En dan, in deze tijden, toch een nieuw akkoord, toch een nieuw college? Dat roept, denk ik, veel vragen op, en ook terechte vragen. Want hoe is het mogelijk dat Brabant verzeild geraakt is in zo'n diepe bestuurscrisis? Was dat wel nodig, zeker in deze tijd, en zijn de verschillen echt zo fundamenteel dat toenadering niet meer mogelijk was? Ik vond tekenend voor de hele situatie de quote in het Brabants Dagblad afgelopen woensdag, waarin de vorige gedeputeerde het een wonder noemde dat het plan om verdroging tegen te gaan overeind gebleven was in het coalitieakkoord. Volgens mij is die quote illustratief voor de afgelopen periode, waarin het voormalige college de temperatuur van de Staten vaak niet op waarde wist te schatten. Met een heel klein beetje inlevingsvermogen en flexibiliteit lagen de oplossingen voor het grijpen. Maar in het beton gegoten afspraken in het bestuursakkoord waren leidend boven steekhoudende argumenten en een realistische uitvoering. Ruimte voor het echte politieke debat was er niet en bijstelling vanuit de oppositie werd als een verlies ervaren.

In de vorige Statenperiode mocht ik leidinggeven aan de Statenwerkgroep die in een mooi proces samen met het college van GS de omgevingsvisie opgesteld heeft. Een ambitieuze visie waar veel van het vorige en van het huidige akkoord in terugkomt en die hebben we vrijwel unaniem vast kunnen stellen. De kern om daar samen uit te komen was dat we elkaar daar ook ruimte gaven en dat we afspraken, en ik citeer uit de visie: *"Wanneer we constateren dat draagvlak en draagkracht in weerwil van onze inspanningen niet toereikend zijn, extra tijd geboden wordt. Alleen door op de juiste momenten bij te stellen zijn we in staat om doelen daadwerkelijk te realiseren"*. Voor mij zit hier de kern in van een gezond openbaar bestuur: geen blinde technische uitwerking van afspraken uit een akkoord van vier partijen, maar keuzes maken waarin we de mens achter de vraagstukken telkens ook in beeld hebben en waarin we oog hebben voor de inbreng van alle partijen in de Staten. Juist die ruimte voor het politieke debat over keuzes die vaak diep ingrijpen op persoonlijke levens in gezinnen hebben wij in het afgelopen jaar gemist. Langzaam verdween het realisme en de menselijke maat en groeide de onvrede in de samenleving. Door maatregel op maatregel te stapelen raakten de toekomst en het perspectief voor veel mensen uit beeld. Die wissel

moet wat ons betreft fundamenteel óm in de Brabantse politiek. Daarom hebben we in de gesprekken met de verkenner vier voorwaarden gesteld voor een nieuw college:

1. Rust op het agrarisch dossier.
2. Geen centralistisch aangestuurd beleid vanuit de provincietoren, maar oog en ruimte voor initiatieven van onderop.
3. Een gezonde politieke cultuur met ruimte voor inbreng van alle partijen.
4. Gemaakte afspraken met het Rijk komen we ook na.

In het akkoord dat voorligt zien wij veel van die punten ook terugkomen en zien we ook veel van onze politieke inzet terug. Een realistische uitwerking van de eerder gemaakte afspraken met de agrarische sector die leiden tot én een forse milieuwinst én een duurzame toekomst voor onze gezinsbedrijven. Wij houden het nieuwe college er ook scherp op dat opgekochte gronden ook daadwerkelijk gebruikt worden voor extensivering, zoals u in uw akkoord belooft. We gaan afspraken maken met alle sectoren om de stikstofuitstoot te verminderen, waarbij elke sector proportioneel bijdraagt. Voorzitter, en we houden het college er scherp op dat ook de industrie netjes zijn vergunningen op orde heeft.

Voorzitter. Er komt ruim aandacht om te bouwen in dorpen, met oog voor voorzieningen, leefbaarheid en bereikbaarheid. Samen met de nieuwe coalitie en het college werken wij graag aan de noodzakelijke dorpendeals, om die vorm te geven.

Er ligt een ambitieus economisch programma, dat gelukkig tegelijk ook oog heeft voor de kwetsbaren in onze economie. Ieder talent telt en we zijn blij dat ook de aanpak van laaggeletterdheid een belangrijke plek daarin gekregen heeft.

In het akkoord wordt stevig ingezet op de bestrijding van drugscriminaliteit en ondermijning. Aanvullend zullen wij ook komen met voorstellen om als onderdeel daarvan ook stevig werk te maken van drugspreventie, want drugs gebruiken is niet normaal.

Samen met de gemeenten gaan we ervoor zorgen dat uitbuiting van arbeidsmigranten en mensenhandel geen kans krijgt in Brabant. Een belangrijke uitwerking van de door ons ingediende motie, waar wij graag voortvarend in de komende periode met het college mee aan de slag gaan.

Het akkoord heeft aandacht voor de noodzaak om de bereikbaarheid van dorpen en het platteland te verbeteren. Wij zoeken graag met de gedeputeerde voor mobiliteit naar andere en ook betere oplossingen dan enkel de Bravoflex.

Wij vinden het belangrijk dat de provincie zich ook zal blijven inzetten voor de gehandicaptensport en wat ons betreft gaat die inzet ver boven de financiering van grote sportevenementen.

Voorzitter. Er is ook veel kritiek vanuit het cultuurveld. Waar die kritiek gaat over de bezuinigingen, zijn daar nogal wat nuances in aan te brengen. Dit akkoord volgt het eerder ingezette bezuinigingsspoor. Maar ik wil de coalitie wel vragen om goed na te denken over de benaming van de portefeuille. Geef cultuur een volwaardige plek en ga met het cultuurveld open in gesprek over de invulling van uw ambities. Wij horen daar graag in tweede termijn ook een reactie op van de beoogde coalitiepartijen.

Voorzitter. Vanuit de samenleving zijn er ook stevige zorgen geuit over deze coalitiesamenstelling. Uitspraken van partijleiders werpen ook hun schaduw over de Brabantse politiek. Als coalitie en college kan je dat niet negeren. "Brabant is Brabant en Den Haag is Den Haag" is hierin echt te gemakkelijk. U draagt hierin ook een verantwoordelijkheid namens de partijen waarvoor u hier zit. De ruimte die er moet zijn om elkaar daarop te bevragen en waar nodig ook op aan te spreken, is essentieel voor een gezonde democratie. Die kritische benadering, indien nodig, kunt u, zoals u ook van onze fractie gewend bent, dan ook in de komende jaren verwachten.

Voorzitter. Ik rond af. Aan de vooravond van 4 en 5 mei sprak de commissaris van de Koning een indrukwekkende toespraak uit, waarin hij het belang voor het bieden van ruimte voor minderheden in de politiek stevig benadrukte als bewaking van onze vrijheid en democratie. Ik citeer: *"Waarde van democratie en rechtstaat zijn niet los verkrijgbaar. Democratie is veel meer dan de wil van de meerderheid op een bepaald moment. Ook minderheden hebben rechten, die duidelijk zijn vastgelegd in onze*

Grondwet. "De ChristenUnie-SGP fractie wil het nieuwe college, maar ook ons als Staten in z'n geheel de wijsheid toebidden om die waarden te bewaken, zodat wij ons samen mogen in zetten voor de bloei van Brabant, want Brabant is dat waard!
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Er is één interruptie aangekondigd op het betoog door de heer Van der Wel. Aan hem het woord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, om het veilig te houden, wachtte ik op het laatste woord van de heer Vreugdenhil. Want u vraagt: waren de verschillen niet te overbruggen in de coalitie als het gaat om stikstof? Nou ja, u was zelf mede-initiator van drie keer twaalf uur debatten over stikstof, dus u kunt zelf dat oordeel het beste geven, denk ik. Maar ik hoor in uw hele betoog niks over een datum. Die 2024: bent u daar nu tevreden mee? Is nu de kous af? Is dat de kers op de taart voor u? Is het nu klaar?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dat is niet de kers op de taart, meneer Van der Wel, maar als u in december goed geluisterd heeft naar het debat: daarin hebben wij ook het amendement ingediend dat juist oproept tot een verplaatsing naar 2024, om dus ook dat gebaar te maken, om te kijken of we er met elkaar uit kunnen komen, tegelijkertijd, en dat is ook heel belangrijk, met ook de mogelijkheid dat op bedrijfsniveau de maatregelen genomen kunnen worden, zodat ook de agrarische sector net zo behandeld wordt als de industrie. Dat vonden wij belangrijk en dat zien wij hierin terug. Vanuit de uitingen van een aantal partijen heb ik gehoord dat ze na de laatste brief van minister Schouten eigenlijk zeiden van: ja, hier hadden we mee kunnen leven. En was dat realisme er maar geweest in december, hadden we dan een stapje terug kunnen doen. Was het realisme er maar geweest bij de Brabantse Aanpak Stikstof, dat debat, dat eigenlijk maar door vier partijen in deze Staten gesteund is en door alle andere partijen afgestemd is, dan lagen er echt mogelijkheden om er met elkaar uit te komen. Dat waren de momenten, een aantal momenten, waarop wij in ieder geval ook de handreiking hebben gedaan, en nu ook zeggen, met deze afspraak die er ligt: daar kunnen we mee leven, daar gaan we mee aan de slag en daar roepen wij ook echt alle partijen toe op: laten we van daaruit ook die rust op de agrarische sector creëren met elkaar en tegelijkertijd zoeken naar een beleid dat én goed is voor het milieu én goed is voor de agrarische sector en ook nog ruimte oplevert voor het bouwen van woningen. Dat is echt mogelijk en ik hoop dat we daar op een ontspannen en goede, scherpe manier in de komende periode weer het debat over kunnen voeren met elkaar.

De **voorzitter**: Oké. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Een subtiel detail is dat er met de industrie geen convenant was en met de agrarische sector wel. Dat is wel een groot verschil, en dat vergeet u maar even. Ik wil toch even de woorden van de heer Smeulders aanhalen, want die datum vooruitschuiven brengt niet met zich mee dat dat vrijblijvend is en dat er dus niet aan gehouden wordt. U was de initiatiefnemer van die motie, die ziet u nu terug in dit beleid. Ik vind niet dat we nu de komende jaren weer een debat moeten gaan hebben om die datum weer vooruit te schuiven. Nu is het klaar voor mij. Ik denk dat u zich nu moet conformeren aan het feit dat nu die duidelijkheid er is en dat er nu stappen gezet moeten worden, voor die natuur. Ik hoop dat u daar achter staat.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Er zit wel een nuance in, meneer Van der Wel. Dat staat ook duidelijk in het coalitieakkoord: we hebben met elkaar een reductie afgesproken en daar gaan we ons ook aan houden met elkaar. Maar tegelijkertijd staat ook in het coalitieakkoord dat we ook ruimte bieden voor andere mogelijkheden om die reductie misschien wel op een veel effectievere manier te bereiken dan alleen maar door een stalaanpassing. En dat is echt – we gaan niet het hele debat overdoen, maar het is per bedrijf verschillend, dat is per ondernemer verschillend. Ik denk dat, als je die ruimte biedt, we dan meer gaan realiseren dan dat we alleen maar vasthouden aan enkel “dit stalsysteem moet je daarin toepassen”. En dat vind ik een hele mooie mix van maatregelen waar we mee aan de slag kunnen gaan en waarmee we de komende jaren ook echt die meters kunnen gaan maken.

De **voorzitter**: Oké. Ik begrijp dat ik nog één interruptie over het hoofd had gezien. Mevrouw Roijackers, aan u het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): De heer Vreugdenhil heeft het over de verschillende belangen die onder ogen moeten worden gezien en daarbij noemt hij milieu, maar hij noemt niet natuur. Ik wil daar toch wel even iets op aangeven, want dit is bijna systematisch van een aantal zaken die nu worden gezien. Het is niet zo dat je met rust alles oplost. Rust doet veel, maar rust doet niet alles. Wat rust niet doet, al zou je het graag willen, is dat je de verschillen in belangen, die er toch zijn, overbruggt. En een coalitie nu steunen, dat doet u overduidelijk – en ik vind u eigenlijk, bij wijze van spreken, nou ja, ik zal niet zeggen ‘nuttige idioot’, dat vind ik een vervelende term, maar u bent gewoon wel duidelijk iemand die staat voor...

De **voorzitter**: Laten we een beetje op onze woorden letten!

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dat zal ik niet zeggen...

De **voorzitter**: Nou ja, maar u zei het toch. Misschien is het goed om ook even kort en krachtig te interrumperen en geen betogen te gaan houden. Dit is echt een interruptie, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Zijn natuur en landbouw en de voerleveranciers en de sector, zijn dat eigenlijk bondgenoten van nature – een zin die wordt uitgesproken door de beoogd gedeputeerde?

De **voorzitter**: Oké. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik ben de vraag een beetje kwijt en ik was ook flabbergasted, want dit soort terminologie heb ik nog nooit gehoord in een debat. Ik wil even op uw eerste opmerking ingaan, want u zegt van: u heeft het over milieu, maar dan heeft u het niet over natuur. Voor mij zit daar geen onderscheid in, of je het over milieu of natuur hebt. En wat ik wil in de komende periode, is een keer uit dat onderscheid komen: dat als je opkomt voor het agrarisch gezinsbedrijf, je automatisch tegen de natuur bent, als je voor cultuur bent, dat je dan automatisch weer tegen een aantal andere dingen bent. Die tegenstellingen, die automatische tegenstellingen, die soms heel scherp gecreëerd worden, ook afgelopen week op het cultuurdebat, daar wil ik vanaf. Als ons dat lukt, dat zou me een lief ding waard zijn, want dan komen we volgens mij weer op een inhoudelijke discussie waarin we niet de kwalificaties over elkaar af hoeven te roepen, maar we echt op inhoud kunnen kijken hoe we het kunnen versterken. En daar werk ik graag aan mee.

De **voorzitter**: Oké. Ten finale nog één keer mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Daar ligt wel degelijk onderscheid. De melkveehouders in het Land van Heusden en Altena werken over het algemeen grondgebonden, dat zijn echt familiebedrijven, van gezinnen die daar wonen, en hebben inderdaad in hun bedrijfsvoering een aantal aspecten, waaronder bijvoorbeeld de zonnepompjes waar u het wel eens over heeft, die je heel graag zou willen stimuleren in heel Brabant, maar we zitten hier in een grote provincie met een aantal bedrijven die niet de natuur en de natuurlijke omgeving, of de aspecten van milieu – overigens twee verschillende dingen – in ogenschouw kunnen nemen, in gelijke mate, dat het volhoudbaar is en volhoudbaar blijft. En dat is echt het soort gesprekken dat je met elkaar moet voeren, en ook zeggen dat alle boeren uit het soort bedrijven bestaat zoals bij u in het Land van Heusden en Altena, doet geen recht aan de situatie waarin we in heel Brabant zitten. En binnen die rust, en in die nuances, moeten wij met elkaar het gesprek voeren om te komen tot oplossingen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil, tot slot.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nu hebben we, denk ik, een goed inhoudelijk gesprek met elkaar. En volgens mij heb ik dat ook altijd gezegd, van: er zijn gebieden en daar moet je stevig ingrijpen, andere gebieden zijn weer heel anders. U heeft mij altijd hier een pleidooi horen houden, al jarenlang, voor een gebiedsgerichte aanpak, voor het onderscheid daarin. Dat vraagt veel van de politiek, want een verordening maken waar iedereen aan moet voldoen is de makkelijkste manier van besturen, maatwerk bieden is echt veel lastiger. En ik hoop dat we daar komen en dat we in die hoedanigheid met elkaar een discussie kunnen gaan voeren, ook met GroenLinks, en dat we daarmee ook af komen van scherpe tegenstellingen die er misschien helemaal niet zijn, en dat we dan ook echt gaan zoeken naar een beleid dat past bij de regio, bij de specifieke grondsoort, bij de specifieke bedrijven die er zijn, en dan doen we volgens mij recht aan de vraagstukken waar we echt voor staan hier in Brabant.

De **voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Vreugdenhil. Nee, nee, het was echt twee keer, het is mooi geweest nu ...

Oké, het is een beetje verwarrend, maar u mag nog een derde keer.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank, voorzitter, en griffier, want we zijn er niet helemaal, maar bijna. Het betekent dat, als je meer ruimte geeft en mogelijk maakt aan het één, je aan dezelfde kant van de evenwichtsbalk minder ruimte en mogelijkheden geeft aan de ander, en dat is ook eerlijk in besturen.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank mevrouw Roijackers. Dan zijn we aan het einde van de eerste termijn. Ik heb van een aantal fractievoorzitters straks al begrepen dat er behoefte is om na de eerste termijn van de Staten als fracties de gelegenheid te hebben om onderling beraad te hebben over de moties, waarvan motie 76 de laatste is die hier bekend is. Dat betekent dat we nu even schorsen. Is een halfuur voldoende? Ja, dan schorsen we tot half zes, en daarna begint de tweede termijn.

Schorsing (16.57-17.37)

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen. Aan de orde is de tweede termijn en ik wil graag stilte in de zaal. De vergadering is heropend en mevrouw Otters heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Hoe laat is het? Er is al veel gezegd de afgelopen uren – moet je nagaan! – en de complimenten die we hebben gekregen steken wij als VVD graag in onze broekzak, dank u wel. Maar uiteraard hebben we ook goed geluisterd en daarom willen wij in deze termijn ook graag reageren op een aantal, nou laat ik maar zeggen: ook suggesties die zijn meegegeven.

De snelfietspaden. Ik vind het ook leuk om te benoemen dat ik vandaag wederom op de fiets ben gekomen. Wij gaan door met de goede dingen die ingezet zijn. De fietspaden zijn weliswaar niet expliciet genoemd in het bestuursakkoord, maar daar gaan we wel mee door, dus ook met het aanleggen van snelfietspaden.

We houden ook aandacht, en dat is een reactie op 50PLUS, voor ouderen en mobiliteit. Vanuit vernieuwend OV blijven we kijken naar kleine kernen en ook hoe we daar de ouderen kunnen bedienen. Er is een voorbeeld van een initiatief van ouderen en daar is de dorpsauto in Rucphen gekomen. Dus dat soort initiatieven worden zeker toegejuicht.

Een goede suggestie, PvdA, voor de werkgroep corona, zeker om die mee te nemen. Dank voor de suggestie.

Ik wil graag ook even reageren op motie 50 over de boa's. Die verlenging van het SSiB is meegenomen in de uitwerking van de bestuursopdracht Veiligheid, dus in principe is voorzien in de financiering van die 16 boa's tot en met 2023. Dat staat ook op bladzijde 21, in de derde bullet.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, dat hebben we uiteraard gezien, en dat is ook een goed begin, zou je kunnen zeggen. Die verlenging is niet nieuw, die verlenging is nu het tweede jaar ingegaan, 2019, 2020, dus fijn dat nog drie jaar voorzien is in die verlenging, maar het is een absoluut minimum. Aan het eind van het eerste jaar, 2019, hebben de boa's noodgedwongen via de media – dat was het Eindhovens Dagblad – naar buiten gebracht dat het echt niet genoeg is: niet om die zestien mannen Brabant-breed tewerk te stellen, niet qua toerusting...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijn vraag is: kan er met deze rechtse meerderheid, met veiligheid hoog in het vaandel, niet nog een kop bovenop gezet worden?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nou, dan blijf ik toch bij de tekst zoals die staat in het bestuursakkoord, dat we die bestuursopdracht gaan uitwerken zoals die was opgenomen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel. Er is veel ook gezegd over de benaming van vrijetijd, en daar wil ik eigenlijk ook wel het volgende over zeggen, want ik begrijp het en ook wij hebben gezien dat mensen hier gekomen zijn op het voorplein en daar willen we ook echt wel naar luisteren. Alleen, het heeft een reden waarom we het 'vrijetijd' noemen. Laat ik het als liberaal even op mijn manier dan uitleggen. Als je na een hele dag hard werken thuiskomt, dan wil je daarna gaan ontspannen. De één doet dat door lekker te gaan wandelen in de natuur en de ander gaat sporten, of je leest een boek, je gaat winkelen, maar mensen gaan ook naar de bioscoop, of naar het theater. Voor de VVD zijn al die vormen van

vrijetijd even belangrijk. Wij hebben gezien dat bepaalde beleidsvelden stoppen, die lopen af. Daarom dachten we – en dat heb ik in mijn eerste termijn ook uitgelegd –: daar gaan we een overkoepelend beleidsplan voor maken en daar voegen we dan toerisme en recreatie aan toe, ook met de financiële middelen vanuit economie. En daar kun je dus ook weer een versterkende kracht in zien, bijvoorbeeld met de aanpak van het Nationaal Park Van Gogh, dat kun je daarin onderbrengen. Dus die samenhang van onderdelen kan versterkend werken. Zó hebben wij hem bekeken, dus vanuit het perspectief van de Brabander die wil genieten van zijn vrijetijd.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, dank u wel, en ik waardeer ook dat mevrouw Otters hier uitlegt wat de afweging was bij de totstandkoming van het bestuursakkoord. Waar een hoop van de onrust in de culturele sector nu juist vandaan komt, is dat u dit perspectief kiest van een Brabander die thuiskomt na een dag hard werken. Want veel van de mensen die nu juist protesteren tegen de keuze die u gemaakt heeft werken zelf heel hard, en dan is het dus niet vrijetijdsgenot of zo, dan is cultuur gewoon je core business, dan ben je een ZZP'er die in verschillende orkesten speelt...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Meijer** (D66): Bent u bereid om die economische sector, want dat is het, net als landbouw, een plekje te geven in de titel van uw gedeputeerde?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Maar meneer Meijer: er werken ook heel veel mensen in de bouw, en we noemen het programma Wonen. Er werken ook heel veel mensen in de sportsector, dat valt ook onder vrijetijd. Bij economie: moeten we dan apart gaan benoemen dat er ondernemers zijn, producenten en consumenten? Maar ik wil wel een handreiking doen, want ik begrijp echt wel wat u zegt. Wij hebben er dus voor gekozen om het te noemen 'vrijetijd', maar is het misschien een mogelijkheid, en zou u daarover willen nadenken, als we kunnen zeggen: bij de begroting gaan we het apart vernoemen, dat daar echt het onderscheid wordt gemaakt, cultuur, recreatie en toerisme, sport, erfgoed, dat we het zo gaan benoemen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Daar zou ik even iets langer over na moeten denken, want u impliceert nu dat het bij een begroting een stelpost is, maar daar gaat het eigenlijk niet om. Het gaat over de wethouders cultuur die nu te maken krijgen met een gedeputeerde vrijetijd, het gaat om een werkveld cultuur dat nu te maken krijgt met een gedeputeerde vrijetijd, en dat is gewoon als heel kwetsend ervaren. Volgens mij is de oplossing heel simpel: het kost niks, het is echt een titel, maar de symbolische waarde van die keuze is zo belangrijk voor al die mensen die het gevoel hebben dat u ze over het hoofd ziet, en ik denk niet dat dat uw intentie was.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dank u wel. Dat is zeker niet de intentie geweest, maar u beperkt zich dan ook tot alleen maar cultuur. Dan moeten we ook sport erbij benoemen. En we hebben het nu genoemd 'vrijetijd'. Denk aan, nou, dan noem ik even een andere: het ministerie van Verkeer en

Waterstaat, was ooit VROM, werd Infrastructuur en Milieu en heet nu weer Infrastructuur en Waterstaat. Het heeft gewoon de naam 'vrijetijd'.

De **voorzitter**: Oké. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ik denk dat het op zich wel een goede suggestie is van de VVD om cultuur in de begroting onder een apart hoofdstukje onder te brengen. Dan weten we in ieder geval duidelijker waar we nog verder moeten bezuinigen en dan kunnen de cultuurpotjes ook niet onder andere posten verstopt worden. Dan weten we tenminste duidelijk waar het probleem zit en waarvoor we nog voorstellen kunnen indienen.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, zo kunt u het ook benoemen, maar dat was niet mijn inzet.

De **voorzitter**: Vervolg uw betoog... Excuus, nog een interruptie van de heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter. Uiteindelijk de keuze om de naam te veranderen zegt al iets, want je begint uiteindelijk, als je iets wilt wijzigen, met het z'n naam af te nemen. Ik denk dat dat precies is wat de kunstsector, de cultuursector, nu dus ervaart. Eerst wordt je naam afgenomen. Ik denk dat die afweging daarom ook nog eens gemaakt moet worden, om het gewoon bij de oude naam te houden. Daar weten we allemaal van dat onder 'Samenleving' ook sport en erfgoed een plek hadden. Dat hoefden we niet altijd expliciet te noemen, maar we wisten wel waar we het over hadden. Als ik in die zin de oproep van D66 mag steunen: neem gewoon de oude naam weer aan.

De **voorzitter**: Oké, mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dat is geen vraag.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik ben blij dat u in ieder geval dat onderscheid wilt maken in de begroting. Dat was, denk ik, ook heel belangrijk, omdat we dan ook scherp krijgen hoe ook die financieringsstroom loopt, want daar waren veel vragen over en dan is dat in ieder geval getackeld. Maar ik vind dat cultuur wel veel meer is. Het is ook gewoon de ziel van je samenleving, wat je verbindt daarin. Ik vind het eigenlijk op provinciaal niveau veel verder gaan dan bijvoorbeeld sport, dat op een heel andere manier ook allerlei uitingen daarin heeft. Daarom wil ik u toch oproepen als coalitie, van: neem dat signaal wel serieus. Want dat heb ik wel echt geproefd ook vanuit alle discussies die er komen, om toch te kijken of je dat een plek daarin kan geven. Dus in die zin ondersteun ik die oproep en zou ik zeker ook in de financiële kant, waar een aantal andere discussies over gingen, het uit elkaar halen, zodat we daar ook een zuivere discussie over kunnen voeren. Ik denk dat u dan tegemoetkomt aan twee belangrijke punten die gemaakt zijn ook bij het cultuurveld.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik heb de oproep gehoord.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog dan.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dan ga ik door.

De **voorzitter**: Interruptie van de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Gehoord worden is één ding, maar iets doen is twee. Heel concreet: u geeft een handreiking aan alle partijen om mee te doen met dit akkoord en nu wordt van verschillende partijen iets gevraagd wat geen euro kost, u hoeft uw portemonnee niet te trekken, u hoeft alleen maar een naam te veranderen, of tenminste, te laten staan eigenlijk. Dus de vraag van deze partijen allemaal is: kunt u dat gewoon niet in de titel van de gedeputeerde opnemen?

De **voorzitter**: Goed, die vraag is nu een paar keer gesteld...

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Anders gaan we het gewoon per motie oproepen en dat is ook niet chic.

De **voorzitter**: Nee, maar we gaan nu rondjes draaien. Mevrouw Otters, nog één keer, en dan gaan we verder.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Zoals u weet, staan er vier handtekeningen onder het bestuursakkoord en daarom kan ik in m'n eentje, hoeveel u misschien ook denkt dat me dat wel gelukt is, dit antwoord niet gaan geven.

De **voorzitter**: Oké. Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Vandaar dat ik daar nu geen antwoord op kan geven.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, tot slot dan.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Dat snap ik, dat u dat niet in uw eentje kan, maar dan zou ik de schorsing gebruiken om daar goed over na te denken, want u zegt dat u alle partijen een hand biedt en eigenlijk bij de eerste poging van de oppositie, zal ik ze maar even noemen, zegt u van: ja, maar dat is ons al een brug te veel. Hoe moet dat dan verder?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters gaat verder.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Het is een van de vele moties en die zullen wij straks in de schorsing absoluut meenemen. Dank u wel.

Er zijn heel veel moties, maar ik wil eigenlijk toch gaan afronden. Vanaf deze plaats wil ik ook heel graag mijn dank uitspreken, mijn grote dank, aan de heer Alfred Arbouw en de ambtelijke ondersteuning, Jeroen, Natasja, Peter en Karin. Wat hebben we veel gewerkt, veel overlegd en op het laatst gekypet, en het resultaat wat ons betreft mag er wezen. Maar ik wil ook, en dan kijk ik even deze kant op, want ik kan helaas niet naar beneden kijken, naar de Bois-le-duc, alle Statenleden danken. Ik wil jullie danken voor al jullie geduld, want begin dit kalenderjaar hebben jullie mij ongetwijfeld zien balanceren. Het lopen op hakken is voor mij sinecure, maar ik ben ervan overtuigd dat menigeen vast een keer gedacht heeft niet in mijn schoenen te hebben willen staan.

En op afstand wil ik ook kort het woord richten tot mijn fractie. Ze zijn toppers, die meer dan honderd procent achter het VVD-onderhandelingsteam hebben gestaan. Ondanks de afgelopen maanden hebben we in deze tijd ook zo onze mooie en memorabele momenten gehad. Ons is het gelukt om bij de landelijke televisie te komen. In ieder geval, fractie, dank voor jullie support, en ik zeg graag namens mijn fractie: wij gaan ervoor!

De **voorzitter**: Interruptie op de valreep sta ik toe van de heer Everling, en ik meende de heer Van Hattem te zien. Twee interrupties dan. Eerst Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. In het bestuursakkoord staat het zo mooi opgeschreven: we gaan voor de komende drie jaar een correctief referendum mogelijk maken. Maar volgens mij weet de VVD net zo goed als ik dat dat gewoon op dit moment niet kan. Daar moet je echt wel een paar stappen voor zetten, onder andere een grondwetswijziging in de Tweede Kamer erdoorheen jassen. En volgens mij speelt de VVD daar toch een spelletje...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Everling** (SP): Ik wil weten of de VVD dadelijk die motie rondom het correctief referendum gaat steunen, want als ze dat niet doet, dan is dit daadwerkelijk een dooie mus.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): O, die heb ik dan gemist. Heeft u een motie correctief referendum? Die zal ik dan even gaan bekijken. Ik kan wel aangeven: het gaat hier om een tijdelijke verordening die wij hier in Brabant zullen gaan doen. En ja, hij staat in het bestuursakkoord en wij kunnen het zien als een aanvulling op onze vertegenwoordigende democratie, dus...

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Een tijdelijke verordening? Dus sowieso al geen correctief referendum, dus al niet bindend, dus dat is dan al een wassen neus, en dan ook nog eens tijdelijk, dat vind ik toch wel bijzonder.

De **voorzitter**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dan heeft u andere informatie dan ik, want als je gaat opzoeken wat een correctief referendum is, dan is die bindend.

De **voorzitter**: Van Hattem... O, Everling voor de derde keer. Nu mag het weer wel, ja.

De heer **Everling** (SP): Mooi, heel fijn. Wat ik daarmee bedoel, mevrouw Otters, is dat een correctief referendum op dit moment een onmogelijkheid is op basis van de Grondwet. U kunt er wel een verordening voor willen maken, maar dat gaat niet.

De **voorzitter**: Mijnheer Everling, nu toch even: we hebben een enorme hoeveelheid zaken te bespreken en het alleen maar herhalen van eerdere vragen en eerdere dingen gaat ons niet te veel helpen. Dus graag toegespitst, kort, in die derde termijn van uw interruptie, hem afmaken, maar niet opnieuw beginnen met de vragen die ook in de eerste ronde al gesteld zijn, want dan komen we echt geen stap verder.

De heer **Everling** (SP): Het antwoord van de VVD leek te suggereren dat ze mijn vraag niet heel goed begrepen, dus daarom probeerde ik hem nog eventjes helder te formuleren. Dus bij dezen.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Als straks die verordening voorligt, laten we dan gezellig het debat aangaan.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Er ligt in ieder geval alvast een motie voor van de PVV, waarin opgeroepen wordt voor een referendumverordening, met daarbij al een heel mooi concept. Maar los daarvan, daar gaat mijn vraag niet over, ook mijn complimenten dat de VVD nu wel openstaat voor referenda; het werd tijd. Mijn vraag gaat over iets wat ik in eerste termijn heb gesteld, namelijk dat de VVD eerder heeft aangegeven vanaf 2020 geen wind-op-land meer te willen. De provinciale afdeling van de VVD heeft dat enige tijd geleden heel stellig duidelijk gemaakt. Hoe verhoudt dat zich met het huidige bestuursakkoord, waar duidelijk in staat "we gaan door met wind-op-land, we houden de afspraken over wind-op-land vast"?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Wij komen onze afspraak van 2013 na. Wij gaan gewoon door met die afspraak.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Na 2013 is er in de tussentijd vanuit de provinciale VVD-afdelingen opgeroepen om na 2020 geen wind-op-land meer toe te passen. Is die afspraak daarmee totaal nietszeggend geworden en overboord met dit bestuursakkoord?

De **voorzitter**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, we kunnen allemaal wel kijken wat allemaal niet kan en wat dan ook, we weten ook dat wij heel graag inzetten op innovatie en nieuwe technologie. Laten we ons daarop focussen in plaats van ons vast te pinnen op een afspraak die ooit gemaakt is. Er staan veel meer dingen in waarin we de energiedoelstellingen kunnen gaan bereiken.

De **voorzitter**: Tot slot Meijer. Niet meer? Dan is hiermee een einde gekomen aan deze bijdrage en gaan we naar de fractie Forum voor Democratie, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. We hebben in de eerste termijn uitgebreid gesproken met elkaar over draagvlak, en het doet me erg veel deugd dat mensen daar zo enthousiast voor zijn. Het gaf me ook een beetje angst, en ik heb in heel veel moties gekeken of er misschien toevallig een motie zou komen dat ik nu al in deze zaal het Hertog Jan-lied zou moeten gaan zingen, maar die zat er gelukkig niet bij. Daar ben ik blij om.

Verder is het duidelijk dat iedereen probeert scherp te krijgen hoe dit bestuursakkoord gepositioneerd moet worden. De één roept dat het te links is, de ander roept dat het te rechts is, sommigen zeggen "het is te veel", weer anderen vinden het te weinig, dus dat maakt wel duidelijk dat dit bestuursakkoord een soort van middenakkoord is, waar iedereen wat van zijn gading in kan vinden. Ik geloof dat we nu een motie krijgen...

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik neem het bestuur van Brabant en het bestuursakkoord te serieus om zo'n flauwekul-motie in te dienen.

De **voorzitter**: Rutjens vervolgt.

De heer **Rutjens** (FvD): Dat waardeer ik.

Deze coalitie heeft andere keuzes gemaakt dan een vorige coalitie. Deze partijen hebben andere keuzes gemaakt dan andere partijen, dat is duidelijk. Heel veel vragen zijn er gesteld, heel veel interrupties tijdens mijn eerste termijn, dus ik denk dat we daar ook veel antwoorden hebben gegeven. Wat ik heel bijzonder vond, is dat we behalve mussen ook een nieuwe, ontluikende romance hebben gezien tussen de SP en de PVV, vervolgens de PVV met GroenLinks en bij D66 wilden ze achter een douchegordijn gaan kijken. Waar dan toch zo'n minnedicht al niet toe kan leiden!

Wat in ieder geval duidelijk is bij alle moties..., we hebben ze nog niet allemaal kunnen bestuderen, er zijn er een hele hoop bij daar moeten we nu eerst eens even de tekst van kunnen lezen, voordat we daar überhaupt een mening over kunnen hebben...

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Als de fracties de moties nog niet hebben kunnen lezen, dan stel ik voor dat we schorsen tot dat wel gebeurd is, want anders heeft deze tweede termijn geen zin.

De **voorzitter**: Ik kan niet beoordelen of dat in voldoende mate gebeurd is, daar gaat u echt zelf over. We hebben de vergadering hernomen. Als u een ordevoorstel doet, kan ik dat in stemming brengen. Meer kan ik er op dit moment niet aan doen voor u.

De heer **Meijer** (D66): Ik hecht er wel waarde aan dat we de tweede termijn serieus nemen en dat we dus over de moties kunnen spreken. Als ik nu hoor dat de fractie van Forum voor Democratie de moties niet gelezen heeft, ja, dan wordt die tweede termijn waardeloos. Het spijt me heel erg, maar dan stel ik toch voor dat we gaan schorsen totdat zij de teksten gelezen hebben.

De **voorzitter**: Goed, ik kijk even naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): In de volgende schorsing zullen we de rest van de moties lezen. Het gaat met name over de PVV-moties, voor uw informatie, de andere hebben we wel gelezen. Er kwam een hele batterij moties binnen en daar hebben we de helft van kunnen behandelen intern. We zullen toch eerst met elkaar in gesprek moeten wat we daarvan vinden. Zo werkt dat. De andere moties, die daarvóór waren in de nummering, hebben we al besproken en daar hebben we een mening over. In de volgende schorsing kunnen we de rest van het rijtje prima behandelen intern. Maar dan spreek ik alleen maar voor mijn partij, ik kan dat niet voor andere doen.

De **voorzitter**: Ik denk dat er een oplossing ligt in het volgende. Op een gegeven moment moeten we ook dineren en ergens in deze tweede termijn zal ik een moment inlassen dat dat gaat gebeuren. Die schorsing kunt u gebruiken. Het is niet anders. Ik kan ook nu schorsen, maar dat heeft geen zin, want u kunt daarna ook weer moties indienen. Ik heb al eerder gezegd: misschien moet u zichzelf een beetje in acht nemen met de aantallen moties die worden ingediend, waarvan ik me echt afvraag of dat bijdraagt ook aan de kwaliteit van de behandeling van het akkoord. Maar goed, het is uiteraard aan u om daarover te besluiten. De heer Van den Berg zie ik zich nog melden.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, een voorstel om die dinerpauze dan in ieder geval vóór de spreektijd van de PVV te doen, zodat iedereen alle tijd heeft om die prachtige moties van ons allemaal goed door te nemen.

De **voorzitter**: We zullen kijken of dat gaat lukken. Nu gaat de heer Rutjens verder.

De heer **Rutjens** (FvD): Op een aantal moties is al ingegaan, op een aantal nog niet en die zou ik in ieder geval even willen noemen. Er is een motie om binnen zes maanden een businesscase te maken voor kernenergie. In het algemeen willen we in ieder geval de nieuwe college-Gedeputeerde Staten een beetje de tijd geven, wat lucht geven, wat ruimte geven, om met voorstellen te komen. Dat geldt, denk ik, ook daarvoor. Sowieso: een businesscase maakt een bedrijf en niet zozeer een provincie, en zes maanden is dan wat kort. Hetzelfde geldt voor moties over draagvlakmetingen. Daar ook vragen we Gedeputeerde Staten, de nieuwe Gedeputeerde Staten, om met voorstellen te komen die wij aan die criteria gaan toetsen die ik genoemd heb en misschien komt u nog met veel meer criteria daarover. Daar wil ik het even bij laten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Meijer en Van Hattem nog. Van der Wel geloof ik ook. Ja, drie interrupties. Eerst Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, wat is het oordeel van de fractie van Forum voor Democratie op motie 43?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik weet de nummers zo even niet uit mijn hoofd...

De heer **Meijer** (D66): Dat zijn vijf stellingen..., de één iets opruiender dan de ander, was het einde van die zin.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik vind veel moties van veel partijen opruiend, maar daar helpt u me echt niet mee.

De heer **Meijer** (D66): Er is een motie met vijf uitspraken van Thierry Baudet. Neemt u afstand van die vijf uitspraken?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ah! Ik heb al in mijn spreektekst..., tenminste, u had daar een vergelijkbare interruptie, of iemand anders, heb ik heel duidelijk gezegd: op het moment dat wij wel, of juist niet, afstand

gaan doen van uitspraken van welke landelijke politicus dan ook, halen wij de landelijke politiek hier, in dit huis in Brabant, en dat gaan we niet doen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Overigens zou het u sieren om dit debat een tandje serieuzer te nemen en de moties ook gewoon op de inhoud te beoordelen, in plaats van een flauw spelletje of u het nou wel of niet begrijpt.

De heer **Rutjens** (FvD): Meneer Meijer, als iemand flauw is, dan is het wel uw motie...

De **voorzitter**: Het woord gaat via de voorzitter! Mijnheer Rutjens: de heer Meijer was aan het woord.

De heer **Meijer** (D66): De reden waarom wij onze motie hebben opgesteld zoals we dat hebben gedaan: daar staan vijf stellingen waar Brabantse politici zelfstandig een oordeel over kunnen vellen. U kunt het ermee eens zijn, u kunt het er mee oneens zijn. Het zijn vijf stellingen, het is aan u, het heeft niks met landelijke politici te maken.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, u probeert door middel van een motie alsnog datgene wat al gevraagd is: "neem ik afstand van iets?", probeert u door middel van een motie nog te bereiken. Als er iemand spelletjes speelt, meneer Meijer...

De **voorzitter**: U mag nog een derde keer, als u wilt. Ja, ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, ik speel helemaal geen spelletje. Ik vind het belangrijk dat, als u de stelling poneert dat Brabantse politici gaan over hun eigen standpunten, ik op deze vijf stellingen weet: wat is het standpunt van Forum voor Democratie op deze vijf stellingen? Het is jammer dat u daar niet inhoudelijk op in wilt gaan, want daardoor kunnen we er ook geen gesprek over voeren. Maar we gaan het zien bij de stemmingen.

De **voorzitter**: Dan Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. De moties van de PVV gaan tenminste over de inhoud van het Brabantse beleid hier en daarom heb ik ook nog een vraag aan de heer Rutjens van Forum. Hij heeft het over het draagvlak, welke aspecten daarin meegenomen moeten worden en welke niet. Dat houdt u behoorlijk vaag. U wilt het overlaten aan GS straks, maar we zitten hier toch ook als Staten vanuit een kaderstellende rol. Welke kaders voor draagvlak en de toepassing daarvan wilt u als Staten zelf meegeven aan GS, hoe dat moet worden ingevuld?

De **voorzitter**: Oké. Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u voor uw inhoudelijke vraag. Inderdaad, we vragen aan GS om met een voorstel te komen, dat is duidelijk. Wat wij willen gaan doen, is: wij willen het toetsen, in ieder geval onze partij wil het toetsen, aan de aard van het besluit, of de direct belanghebbenden ook echt betrokken zijn en of de gewone Brabander ook gehoord is. Dat zijn voor ons drie belangrijke punten. Wellicht dat

Provinciale Staten andere punten hebben, of andere partijen andere punten hebben, maar daaraan willen wij dat graag toetsen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ook bij die punten blijft het vrij algemeen, want er kan sprake zijn, als er bijvoorbeeld een windpark komt, dat er een uitvraag is gedaan in de omgeving, en het is eigenlijk al een beetje de systematiek van de nieuwe Omgevingswet, er zijn wat bijeenkomsten georganiseerd met omwonenden en de helft van de omwonenden zegt misschien "ja, het is wel goed" en de andere helft zegt "liever niet", dan kan er met het grootste gemak worden gezegd "er lijkt voldoende draagvlak te zijn voor zo'n besluit"...

De **voorzitter**: En uw punt is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Kan Forum die eisen toch iets specifieker invullen? Want we willen toch wel weten waar we aan toe zijn. En wat is de ultieme consequentie als bijvoorbeeld bij een wettelijk verplicht windpark de omgeving zegt: "wij willen het absoluut niet hebben"?

De **voorzitter**: Oké. Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, u schetst een beetje een 'als, dan'-vraag: als 'dit' gebeurt, dan..., en daarmee geeft u eigenlijk ook meteen de complexiteit aan, want als we zeggen "de omwonenden zijn gehoord", ja, tot welke schaal gaat dat dan? Ik denk: als het over een biomassacentrale gaat, moet je misschien een grotere, of een andere groep, laat ik het zo stellen, omwonenden erbij betrekken dan met een kleine windturbine, misschien weer anders dan met een grote windturbine. Dus er zijn heel veel aspecten, denk ik, en dat denkt onze partij ook, die daar maatgevend voor zijn. Ik denk niet dat er één groot antwoord is over hoe je dat gaat doen en definiëren.

De **voorzitter**: Oké. U mag nog een derde keer, ja. Ga uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Maar daar zit nou net het punt in. Wat wil Forum daarmee vanuit de kaderstellende rol gaan doen? Hoe willen ze die aspecten neer gaan leggen richting GS, of zegt u: we laten dit volledig aan GS over en kijken pas achteraf of dat voldoende is ingevuld? Maar dan hebt u wel de kans dat het paard achter de wagen wordt gespannen.

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel voor de verhelderende vraag. Nee, het is niet zo dat we vrij spel geven aan GS in die zin, maar wij vragen ze met een voorstel te komen dat we willen gaan toetsen. Dat betekent niet van: "doe maar". Dat kan zeker niet het geval zijn.

De **voorzitter**: Oké. Het debat moet goed gevoerd worden, maar als we voortdurend dit soort lange interrupties in deze tweede termijn krijgen, dan is het lastig om er doorheen te gaan komen. Dus ik wil u vragen om ze kort en toegespitst te stellen en niet lange spreektijd-vervangende betogen te gaan houden. Van der Wel nog, de laatste dan.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dank u wel. In het coalitieakkoord staat, en ik noemde het in mijn bijdrage: het sturen op een diervriendelijke landbouw, en dan ga ik er maar even van uit dat het méér diervriendelijk wordt en niet minder. Wat is nu – want ik ken u verder niet, en uw partij pas een jaar – voor u dan dat u gaat sturen op die diervriendelijke landbouw? Wat kunnen we dan verwachten de komende drie jaar?

De **voorzitter**: Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Daarvoor wachten we even op een voorstel van het college van Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, zo kan ik ook een akkoord sluiten, als ik niet weet wat ik dan wil, maar goed, oké, prima. Voorzitter. We hadden het over mega-mestfabrieken, die worden op verschillende plekken zelfs al gebouwd zonder vergunning, en er staan er nog veel meer op stapel...

De **voorzitter**: Maar mijnheer Van der Wel...

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nee, ik wil vragen, voorzitter: dat draagvlak voor die mestfabrieken, wat is dat nu waard voor Forum? Hoe zit dat bij Forum? Mensen willen het niet...

De **voorzitter**: Een interruptie gaat doorgaans over één punt, en dan gaat u het in de tweede en de derde uitwerken en toespitsen, maar nu gaat u een nieuw punt in de tweede termijn van uw interruptie aanvoeren en dat is niet de bedoeling. Zo moet dat niet, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, excuus...

De **voorzitter**: Want anders blijven we voortdurend doorgaan. U begon over landbouw, toen over een mestfabriek, en dat mag, uiteindelijk zijn er allerlei samenhangen, maar ik wil voorkomen dat we nu een traditie gaan vestigen dat u in feite drie interrupties in de vorm van één mag gaan doen. Dat is niet de bedoeling. Mijnheer Rutjens, ik geef u de gelegenheid om kort te reageren op de heer Van der Wel, en dan is er nog Everling, en dan gaan we verder. Ja, mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik hoop dat ik het punt goed begrepen heb. Als uw vraag is: als er ergens een mestverwerkingsfabriek zou komen, geldt dan dat draagvlak ook? Ja, absoluut. Dat is hetzelfde met allerlei vormen van energieopwekking, -gebruik, et cetera. Dat moet daar ook voor gelden, ja.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Het Nederlandse volk kan op dit moment geen bindende uitspraken doen over besluiten die de volksvertegenwoordiging heeft gemaakt. Dat is grondwettelijk onmogelijk. U wilt dat mogelijk maken, dat staat in uw bestuursakkoord, dat heeft u afgesproken met uw coalitiepartijen en ik hoor net van uw beoogde collegepartij, de VVD, dat zij dat wellicht niet mogelijk willen maken. Wat vindt u daarvan?

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik denk dat u nu woorden bij mevrouw Otters, neem ik aan, in de mond probeert te leggen waar zij zelf over gaat, dus misschien dat ze dadelijk daar nog wat over zegt. Als u mij vraagt "zijn wij voor een landelijk en bindend correctief referendum?": we gaan nu even niet over landelijk, maar uw lobby naar landelijk om dat te doen, zullen we best kunnen ondersteunen. Maar uw andere punt, waarin u zegt "het kan niet in Brabant", daar heb ik in mijn spreektijd op een interruptie van u ook al op geantwoord. Het allerbelangrijkste voor Brabanders, wat ze hebben meegemaakt in alle referenda die tot dusver zijn geweest, is: wat doen bestuurders ermee? Dus u kunt van alles vastleggen in allerlei wetten, regels, verordeningen et cetera, maar als het uiteindelijk toch omzeild wordt, of we gaan er wel wat mee doen: dat laatste hebben we afgesproken in Brabant. De uitslag van het referendum, hoe u het ook wilt noemen en waar het ook geborgd wil worden, daar gaan we ons aan houden, en dat is hetgeen wat Brabanders het belangrijkste vinden waarschijnlijk.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, heel fijn dat Forum voor Democratie zich wil houden aan uitspraken van het volk, maar de essentie blijft, en blijft staan, dat een correctief referendum op dit moment dus gewoon nog steeds onmogelijk is en dat Forum voor Democratie schermt met een onmogelijkheid. Daar hebben ze dus een wassen neus het Brabantse volk voorgehouden.

De **voorzitter**: Rutjens? Geen behoefte meer. Dan gaan we naar mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dank je wel voor de goede woorden. Ik heb het gevoel dat we hier echt een goeie, grote discussie hebben gevoerd over iets wat we allemaal niet hadden zien aankomen en ook niet op zaten te wachten. Dus echt: dank je wel, mooie dingen gehoord.

Ook een aantal moties doorgenomen al die echt op inhoud waardevol zijn. We zien een motie die gaat over dierenwelzijn. We hebben wel in het bestuursakkoord opgenomen 'diervriendelijk', dus als het in die geest is, dan kunnen we hem meenemen. Want de motie stelt nu dat er eigenlijk niets over in staat, en dat is feitelijk onjuist.

En dan zie ik nog een andere motie, motie 46, over gezondere lucht. Hartstikke mooie intentie, hebben we ook in interrupties met elkaar over gesproken, maar investeren doet de provincie niet zelf, dat is landelijk. Maar als we die in die insteek kunnen lezen, dan zou het dat wat makkelijker maken.

De **voorzitter**: Interruptie Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, voorzitter, waar de motie over gaat, is dat je 'diervriendelijk' ook wel handen en voeten moet geven. Dus wat ga je dan doen als nieuw college? Er staat niks verder over in. In het vorige bestuursakkoord waren er concrete acties over proefdiervrij en stalbranden aanpakken, en dat lezen we niet terug. Dus bij ons is heel erg de vraag: wanneer wordt dan die aanpak voorgelegd, en dat vraagt de motie, om ook dat begrip 'diervriendelijke landbouw', en het is ook breder dan alleen landbouw, dierenwelzijn, om daar in ieder geval handen en voeten aan te geven.

De **voorzitter**: Oké. De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank je wel, dank je wel, duidelijk, dus in die zin heel waardevol, veel dank daarvoor. Ook woorden gehoord over corona en de tijd waarin we leven. Het is gewoon bijzonder lastig.

Heel veel mensen hebben het heel moeilijk. Daar hebben we ook 50PLUS over gehoord en de PvdA haalde het specifiek aan. Daar zijn we het ook helemaal mee eens. In dat licht is het voor ons ontzettend logisch om die Motorrijtuigenbelasting te verlagen, want dat is het enige wat wij kunnen doen om onze burgers tegemoet te komen nu. Dus niet meer logisch dan dat.

De opmerking over de portefeuille: nou, daar moeten we het inderdaad over hebben met elkaar en andere zaken moeten we ook nog verder aftikken.

Daarnaast zou ik heel graag, met een diepe buiging, grote dankwoorden willen uitspreken aan de griffie en haar team, om toch mogelijk te maken wat eigenlijk niet mogelijk leek, en dat is vandaag hier vergaderen met elkaar. Het lijkt me ontzettend complex. Het is echt een marathon geweest voor jullie ongetwijfeld en daar zijn we ongeloflijk dankbaar voor.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers en de heer Swinkels. Eerst mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Zeer eens trouwens met de complimenten aan de griffie. Een vraag aan mevrouw De Hoon, voorzitter. Het CDA meent een duit in het zakje te doen voor de Brabanders die onder druk staan op hun inkomen door het verlagen van de Motorrijtuigenbelasting. Alleen, het CDA werkt ook mee aan het zeer waarschijnlijk laten verdwijnen van een aantal belangrijke initiatieven op het gebied van hetzij kunst en cultuur, hetzij – daar was vandaag wat onduidelijkheid over – samenleving...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijn vraag is: wat zegt u tegen degenen die straks geen inkomen meer kunnen genereren vanuit hun vakmatigheid op het gebied van kunst, cultuur en samenleving?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Het is never, ever ooit, op welke manier dan ook de bedoeling om zomaar zaken weg te strepen. Samenleving is ondergebracht in alle beleidsterreinen. Daarnaast zijn de afspraken die zijn gemaakt het afgelopen jaar onverminderd doorgezet nu. Wat pijn doet, en wat we hier ook horen, is de naamvoering daarvan, maar voor de rest, in budgetten, is daar niks veranderd. Het enige wat we hebben gezegd is dat we moeten bezuinigen op de lange termijn, want anders komen we niet met 30 miljoen euro bezuiniging in aanraking, maar met 60 miljoen euro in 2025. Pas als we daarop wachten zouden we iedereen pijn doen, want dan kan er ineens helemaal niets meer.

De **voorzitter**: Oké. Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar mevrouw De Hoon, ziet u nu oprecht niet wat de VVD probeert te doen hierin? Samenleving, erfgoed, kunst, cultuur, vrijetijd, sport, er ligt ook een stukje recreatie, dat wordt samengepakt en zal, zoals ik net ook zei in een uitwisseling met de heer Deryckere, niet allemaal intact blijven, wat betekent dat het ergens, érgens van ten koste zal moeten gaan, en daar gaat het om.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Die nul in de begroting is alleen maar opgenomen omdat wij niet willen beslissen wat de opvolgers daarmee gaan doen. Maar zolang wij er zijn hebben wij echt never ooit de intentie om wat dan ook op samenleving, op cultuur, sport of kunst weg te halen. Wij hebben er ook nog vrijetijdseconomie bij betrokken, omdat we die ook gewoon ontzettend belangrijk vinden.

De **voorzitter**: Oké. Swinkels, interruptie.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, het kan eigenlijk bijna niet waar zijn dat je én bezuinigingen aankondigt, zelfs aankondigt dat je subsidie-instanties gaat waarschuwen dat er een afbouwscenario is naar 'het nieuwe normaal', zoals dat genoemd wordt, maar wat me daarbij nog wel even van het hart moet, en daarmee ook meteen de vraag: als u dat doet per 1 januari 2023, zit u midden in de volgende planperiode van het Kunstenplan, waarbij we de financiering met het Rijk en de gemeenten aangaan voor vier jaar. Kunt u nu aangeven dat de bezuinigingen die dus worden aangekondigd aan de subsidie-verkrijgende instanties die afgebouwd worden, niet raken aan de instanties die in die planperiode gefinancierd gaan worden?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Daar worden afspraken voor gemaakt in de BIS, en daar moet je tijdig met elkaar op anticiperen. Je kunt niet mensen ineens voor voldongen feiten stellen. Zo werkt dat inderdaad niet. Mensen moeten wel kunnen anticiperen op zaken die voorkomen. Dus daar zullen wij heel zorgvuldig en heel snel, en niet ineens op de laatste dag, met elkaar naar moeten kijken.

De **voorzitter**: Oké. Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, want ik denk dat dat van belang is, juist om daar bestuurlijk betrouwbaar in te zijn naar onze overheidspartners, en om daar ook zekerheid op te geven, kondig ik maar even aan dat we een motie zullen indienen om die periode te respecteren en dus de bezuinigingen daartoe ook twee jaar uit te stellen, omdat we anders niet kunnen garanderen dat het de planperiode gaat raken.

De **voorzitter**: Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank voorzitter. Ik wil nog even terugkomen op de natuurambities van het nieuwe college over bepaalde belangrijke Natura 2000-gebieden. Er staat een belangrijke passage in het bestuursakkoord over "we verkennen of aanpassen van Natura 2000-gebieden in Brabant uitvoerbaar is". Aanpassen doe je alleen maar als je ontevreden bent, als je iets wilt veranderen. Welke gebieden behoeven aanpassing volgens het CDA? Is dat de Brabantse Wal, de Loonse en Drunense Duinen, is dat de Bossche Broek? Ik ben er eigenlijk wel benieuwd naar.

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, wij hebben recent nog vragen gesteld, samen met de VVD, als voorbeeld, over het Ulvenhoutse Bos. Het lijkt ons niet verkeerd om afspraken die vijftien jaar geleden met elkaar gemaakt zijn op die richtlijnen nog eens tegen het licht te houden en met elkaar eens kritisch te kijken: hebben we toen wel de juiste beslissingen gemaakt? Misschien moeten er wel ergens anders gebieden bij, of af, of elders. Dus in dat licht kunnen wij hier prima mee leven.

De **voorzitter**: Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, voorzitter, toch wel iets meer duidelijkheid, want Forum viert het ook als een overwinning in de filmpjes die ze doen. Ze zeggen: we gaan Natura 2000-gebieden, belangrijke

natuurgebieden, schrappen in Brabant. Natuurorganisaties zijn ook ongerust. Ze bellen misschien iets eerder, sneller naar onze kant dan dat u die berichten krijgt. En ik vind: daar moet dan toch duidelijkheid over zijn. Want als je opneemt dat bepaalde gebieden aanpassing behoeven, dan moet je ook duidelijk zijn welke gebieden dat dan zijn op dit moment. En daar zou ik toch willen vragen om iets meer antwoord op te geven.

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor nu is het alleen het ene voorbeeld waarover we nu de vraag hebben gesteld en de antwoorden die we daarop hebben. Verder hebben we nu geen concrete gebieden voor ogen. Het lijkt ons wel een uitdaging om ernaar te kijken. En daarnaast is de vraag: hoe ga je daarmee om? Moet iets per se een status hebben om er zuinig op te zijn, of om daar bepaalde waarden aan te hechten?

De **voorzitter**: Ten derden male, ja.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, het heeft hele belangrijke gevolgen als je daar gaat morrelen, want dat betekent natuurlijk dat je beleid anders gaat worden, je juridisch toetsingskader, en dat weet volgens mij het CDA heel goed. Het vorige college was daar gewoon heel helder in en zei: we zien er geen heil in en moeten het probleem nu aanpakken. Ik zou toch willen vragen aan het CDA, nogmaals: wees duidelijk over welke gebieden je wilt schrappen en geef dat gewoon eerlijk toe, want op dit moment hangt het een beetje als een Zwaard van Damocles boven het geheel en ik vind het terecht dat heel veel natuur- en milieuorganisaties daar zeer verontrust over zijn.

De **voorzitter**: Goed. Nee, nee, ik had gezegd: déze interrupties en dan gaan we verder. Everling heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik heb ook eens een keer even op zitten letten bij de inbrengen van de beoogde coalitiepartijen, maar dan non-verbaal. Kijk, nu kan het weer even en dat vond ik eigenlijk ook wel weer interessant om te zien, want toen viel mij iets op. Wanneer het een beetje moeilijk werd, of het naar het idee van een aantal partijen spannend werd, werd er een beetje schichtig richting de VVD gekeken. Het gevoel dat mij daarbij een beetje bekreep is: er zit niet één tandeloos poesje hier in de zaal, maar dat zijn er drie.
Dat gezegd hebbende...

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik wil even zeggen: ik ben allergisch voor katten.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Dat wordt dan lastig, want u heeft er drie op dit moment!

De **voorzitter**: De heer Everling vervolg zijn betoog.

De heer **Everling** (SP): Het Forum sprak over "we gaan allemaal aan de wet voldoen". Nou, dat is heel goed, dat moet iedereen, dus gefeliciteerd, fijn. Maar in het kader van het correctief referendum,

nogmaals, ja..., ik kan er dus eigenlijk van uitgaan dat u in ieder geval onze motie gaat steunen. Dat heb ik gehoord, maar ik vind het toch pijnlijk te horen dat een Forum voor Democratie, dat zo voor een bindend referendum zegt te zijn, accepteert dat de coalitiepartijen dat niet doen, of niet zeggen te gaan doen, terwijl het gewoon opgeschreven staat in uw coalitieakkoord. Het is een afspraak die u met elkaar gemaakt heeft. Dus ik vind dat wel bijzonder.

En dan draagvlak. Het verhaal klonk ons vooral in de oren meer in de zin van "we weten eigenlijk nog helemaal niet zo goed wat het is en we doen wat ons uitkomt". Maar even concreet: als er een referendum komt, laat u dat dan meteen ook over een kerncentrale houden? Bijvoorbeeld: komt 'ie in Oss, of, misschien nog een gekker idee: laten we het gehele bestuursakkoord voorleggen aan het Brabantse volk middels een referendum?

De **voorzitter**: Interruptie Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Misschien mag ik een suggestie doen: die windmolens rondom Oss. Dat is ook een leuk idee.

De heer **Everling** (SP): Ik heb daar geen enkel bezwaar tegen.

De **voorzitter**: Everling, vervolg uw betoog.

De heer **Everling** (SP): We hebben in de vorige periode ook nog iets anders geconstateerd toen wij in het college zaten, samen met de VVD. Want het was geen geheim dat zij graag van 'samenleving' en 'leefbaarheid' af wilde. Nou, het is nu dus inderdaad daadwerkelijk gelukt.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Everling** (SP): Ik ga zo afronden inderdaad. Helemaal frappant om te zien dat het CDA en Lokaal Brabant het nog proberen te verdedigen ook: het zit in een andere portefeuille. Gênant, weg is weg.

Mijn collega SP'er Henri Swinkels heeft zojuist een motie aangekondigd, die is ingediend en gaat inderdaad over de planperiode BIS, dat we die in ieder geval respecteren, op z'n minst, vanuit een oogpunt van behoorlijk bestuur.

De **voorzitter**: Interruptie Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Uw collega Swinkels had het een aantal interrupties geleden ook over Zorgbelang en Zet. Ik vroeg me af: heeft u de brief van Zorgbelang naar aanleiding van het coalitieakkoord gelezen, waarin staat dat deze partner juist enorm blij is dat 'samenleving' niet meer een onderdeelje is met één portefeuille met 5 miljoen euro schamel, maar dat er straks hopelijk zeven gedeputeerden zitten die ieder voor zich vanuit hun eigen beleidsterrein nadenken over hoe we de samenleving en leefbaarheid kunnen verbeteren?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Gezien de track record heb ik daar niet heel erg veel vertrouwen in, maar verras me.

De **voorzitter**: Van Pinxteren tot slot.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, voorzitter, ik vind het jammer dat hier geprobeerd wordt van dit onderwerp een soort karikatuur te maken. Het is wel degelijk een hele harde afspraak in het coalitieakkoord: wij willen integraal in de verschillende portefeuilles dit opnemen en daar zorgen dat er meer werk van gemaakt wordt dan nu en dat er nog meer aandacht aan besteed wordt, want wij realiseren ons in Brabant maar al te goed dat leefbaarheid een heel belangrijke hoeksteen is, en daar heeft de coronacrisis ons ook duidelijk in bevestigd, een hoeksteen voor de toekomst.

De **voorzitter**: Everling, reactie en afronden.

De heer **Everling** (SP): Ja, het antwoord is eigenlijk hetzelfde als op de heer Deryckere. We zullen het gaan zien, we gaan het meemaken.

Motie M77-2020: Respecteren planperiode BIS

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend het Bestuursakkoord 2020-203 Samen Slagvaardig en Slim: Ons Brabant;

constaterende:

- dat kunst- en culturele instellingen inmiddels de aanvragen voor rijkssubsidies voor de (BIS) en rijksfondsen hebben ingediend, op basis van het staande beleid;
- dat hierbij geen voorbehoud is gemaakt;
- dat de aanvragers daarbij, binnen de kaders van de in Brabantstad-verband overeengekomen regeling, konden rekenen op de voor rijkssubsidie noodzakelijke matching door provincie en betrokken gemeenten;
- dat deze aanvragen over de volledige planperiode gaan, welke eindigt 31 december 2024;

overwegende:

- dat daarmee reeds commitment is aangegaan met zowel het ministerie van OCW als de Brabantstad-gemeenten over gezamenlijke financiering van de regionale culturele basisinfrastructuur over de gehele planperiode 2021-2024;
- dat beginselen van behoorlijk bestuur verlangen dat indien er een voornemen bestaat tot bezuinigingen of afbouw van subsidierelaties, deze vooraf besproken worden met betrokken partners en niet eerder geëffectueerd worden dan bij aanvang van een volgende planperiode.

roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- de culturele planperiode van de BIS alsmede de daarin met Rijk en Brabantstad-partners aangegane verplichtingen te respecteren en dus bezuinigingen of afbouw van subsidierelaties, indien deze al worden overwogen, niet eerder in te laten gaan dan met de start van een volgende planperiode, zijnde 1 januari 2025;
- en gaan over tot de orde van de dag."

Maarten Everling, SP

Henri Swinkels, SP

Hagar Roijackers, GroenLinks

Anne van Diemen, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Stijn Smeulders, PvdA

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling. Dan zijn we nu bij de fractie van D66, bij monde van de heer Meijer. Ik geef hem het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Er is al veel over gezegd vandaag. De verdedigingslinie rondom de benoeming van de nieuwe portefeuille is dat vrijetijd het perspectief van de Brabander zou representeren. Maar daarmee is het gelijktijdig ook een klap in het gezicht van al die creatievelingen die gewoon hun werk gemaakt hebben van het ambacht waar ze zo goed in zijn. U mag iedereen stimuleren om van zijn hobby zijn werk te maken, maar noem nooit iemands ambacht een hobby. Door cultuur als portefeuille te schrappen had u een valse start qua draagvlak in deze sector, waar zoveel Brabanders gewoon werkzaam zijn. En u vond draagvlak toch zo belangrijk? Ik neem aan dat u dit dus corrigeert en onze motie steunt. Bovendien worden provinciale ambities naar beneden bijgesteld. U zet de bijl in de cultuurketen en door uw ambitie over zoveel mogelijk overlaten aan gemeentes doorbreekt u de keten die er is en heeft u onvoldoende aandacht voor het ecosysteem waarin talentontwikkeling tot bloei komt. Juist ons systeem, waarin diverse organisaties, overheden en onderwijsinstellingen samenwerken aan hetzelfde doel, maakt Brabant tot een voorbeeld in Nederland. Niet voor niets werkte BrabantStad in een taskforce aan een gezamenlijk cultuurbeleid waar provinciaal en gemeentelijk beleid elkaar versterken. Uw ambitie om dit beleidsterrein te gaan hervormen baart ons dan ook grote zorgen.

Dit bestuursakkoord maakt forse financiële keuzes voor de toekomst. Structurele budgetten, zelfs buiten uw eigen periode om, worden aangepast en het past dan om Provinciale Statenleden in positie te brengen, om mee te denken over uw keuzes. We hebben daarvoor een motie ingediend, 'Bezuinigen doe je niet alleen', D66 rekent erop dat ieder zichzelf respecterend Provinciale Statenlid hiermee in zal stemmen, want dit mag geen feestje van de achterkamers worden.

Met dank aan de PVV heeft ieder Statenlid ook zojuist kunnen leren dat een kerncentrale in Brabant op korte termijn eigenlijk niet haalbaar is, en al helemaal niet zonder provinciaal geld bij te passen. Er zijn geen zoeklocaties voor kernenergie in Brabant en er is geen projectontwikkelaar die op dit moment initiatieven ontplooit.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, het is onzin wat meneer zegt. Ik zeg net: technisch is het in no time mogelijk. Als een marktpartij er één wil bouwen en de vergunning wordt verleend, is er niks aan de hand. Dus ik weet niet waar u het over heeft.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, technisch is heel veel mogelijk, meneer Van den Berg, en technisch zouden we van alles kunnen, maar je hebt een ontwikkelaar nodig, een initiatiefnemer, die daadwerkelijk in Brabant aan de slag wil en die is er gewoon niet. Dat bleek ook uit het onderzoek dat het vorige college, ik meen zelfs op basis van een motie van u en de VVD, heeft uitgevoerd. Er is op dit moment geen initiatief in Brabant.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nee, dat komt omdat de consument zich weliswaar blauw betaalt aan elektriciteit, maar de marktprijs bijna nul is, en dat komt door al die windmolens en zonne-energie, die overbodige troep produceren, waarvan u nóg meer wilt, waardoor we afval krijgen dat elektriciteit heet,

wat we niet eens kwijt kunnen. Geen mens gaat een elektriciteitscentrale beginnen, met welke grondstof dan ook, als er geen subsidie bij zit, want dat kan gewoon niet uit.

De **voorzitter**: Goed. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Als wij in dit provinciehuis de elektriciteitsprijzen zouden kunnen aanpassen, meneer Van den Berg, dan zouden we snel zaken gaan doen, maar dat is op dit moment gewoon niet het geval.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dat zou kunnen als u doet wat sommige partijen in de overheid doen, dat is een vaste prijs afspreken met zo'n exploitant en, zeg maar, voor 8 cent per kWh de stroom afnemen. En dan noemen we dat geen subsidie meer, dan zeggen we 'subsidievrij', wat natuurlijk lariekoek is. Daar gaat het om. Dus ja, als u dat voorstelt, kunnen we het overwegen.

De **voorzitter**: Goed. Meijer vervolgt.

De heer **Meijer** (D66): Dank voor deze informatie. Ook thorium is, ook weer met dankzegging aan de PVV, vanaf 2030 pas een optie, dus om de doelstellingen van 2030 te halen wijs ik de nieuwe coalitie er maar eens op dat dit een wassen neus is. U kunt dit niet in de energiemix gaan integreren, het is er vóór 2030 gewoon niet. Dus als u de doelstelling serieus neemt, is het een mooie zin in uw akkoord, maar gelukkig geen kansrijke optie.

Tot slot, voorzitter, sluit ik me aan bij de woorden van mevrouw De Hoon. Gezondheid is prioriteit nummer 1 en hierop mag niet onderhandeld worden. Wij beschouwen uw voorstellen de komende periode dan ook, zoals we ook in vorige Statenperiodes deden, vanuit dat perspectief en we zien uit naar een constructieve samenwerking.

Nog één puntje van orde, voorzitter. Er ontstond zojuist een debatje met de heer Rutjens. Hij heeft er blijkbaar moeite mee om afstand te nemen van diverse stellingen. Dat zal misschien te maken hebben met de bronvermelding die ik in de motie heb opgenomen. Die heb ik daarom geschrapt en ik dien daarom graag een nieuwe versie van de motie over enkele ogenblikken per mail in.

Motie M43A-2020: Brabantse politici verantwoordelijk voor eigen standpunten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Bestuursakkoord 2020/2023 en Statenvoorstel 45/20 Perspectiefnota 2020;

constaterende dat:

- er een coalitie gevormd is tussen de partijen VVD, Forum voor Democratie, CDA en Lokaal Brabant; overwegende dat:
- Brabantse politici enkel verantwoordelijk zijn voor hun eigen standpunten en uitspraken; spreken uit dat zij het oneens zijn met de volgende stellingen:
- De Europese Unie is een cultuurmarxistisch project dat tot doel heeft de vernietiging van de Europese beschaving.¹
- Er is sprake van Europese zelfdestructie. Honderd jaar culturele, demografische en geostrategische suïcide.²
- Er is sprake van een kartel dat ongelofelijk onnozel is dan wel voorstander is van de structurele demografische transformatie van Europa (en daarmee van het einde van onze beschaving).³

- De Oorlog wordt misbruikt door extreem linkse ideologen (die het Comité 4 en 5 mei domineren) en die de massa-immigratie en de structurele demografische transformatie van Europa willen laten voortgaan.⁴
- Napoleon, Hitler, Van Rompuy en Juncker in één rijtje Europese leiders die Rusland willen binnenvallen.⁵

en gaan over tot de orde van de dag.”

Arend Meijer, D66.

De **voorzitter**: Dan zijn we bij de bijdrage van de fractie van GroenLinks. Mevrouw Roijackers heeft het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Aanvankelijk wilde ik de tweede termijn vanuit GroenLinks besteden, omdat wij vanuit GroenLinks veel zorgen hebben over een aantal uitspraken, waar net ook D66 aan refereerde, aan Thierry Baudet. Wij hebben met interesse geluisterd naar de uitwisseling daarover met de fractievoorzitter van Forum voor Democratie Brabant over het afstand nemen. De reacties daarop waren stevast vanuit Forum: ofwel glippen, ofwel bijten, ofwel ridiculiseren. Maar afstand nemen zat daar niet in. Ik ga de tweede termijn niet doen op die manier. Mij is al voldoende duidelijk: afstand nemen van Thierry Baudet vanuit het Brabantse Forum voor Democratie, dat zit er niet in, en dat terwijl de stemmers in Brabant op Forum voor Democratie Brabant niet hebben gekozen op basis van een Brabants partijprogramma, maar op basis van de landelijk partijleider en wat hij doet en wat hij zegt. Alleen Hans Smolders heeft de Brabantse stemmen op Forum voor Democratie op zichzelf verdiend.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Ik vroeg u in eerste termijn om ergens afstand van te doen. Ik heb begrepen uit de pers dat Rik Grashoff ze eigenlijk uitmaakt voor een racistische partij. Echt, hoe dan? Ik vind het een dusdanig grof iets, en bovendien: waar heeft u de mond vol van? U zit in een partij met Wijnand Duyvendak. RaRa, wie is dat?...

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

De heer **Van den Berg** (PVV): ... u zit in een partij met Pol Pot Rosenmöller. Waar hebben we het over?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers heeft het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Wie vraagt u hier afstand te nemen?

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg: mevrouw Roijackers heeft het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik vroeg meneer Van den Berg daarstraks: welke uitspraken raken u zo? Dat vroeg ik expres, want ik zag de emotie bij u, en die wil ik ook respecteren. Vanuit GroenLinks geen glippen, geen bijten en geen ridiculiseren als het echt u raakt, en ik zie dat het u raakt. ‘Racistische partij’ zijn geen woorden die ik in de mond zou nemen, maar ik weet wel welke emotie er speelt bij Rik Grashoff. Hij is ontzettend bang over wat er gebeurt met Nederland, bijvoorbeeld in navolging van Hongarije, de komende periode. Van daaruit, van die emotie, die ik heel goed begrijp, zal ik geen afstand nemen van wat hij vandaag heeft gezegd in deze zaal. Maar ik wil wel, meneer Van den Berg, met u, en met andere leden van uw fractie, het hebben over wat ú nu voelt, want ik wil u daarin echt serieus nemen.

De **voorzitter**: Vervolg uw betoog... O, oké, Van den Berg, kan.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, erg teleurstellend, want het doet me echt denken aan de tijd van Fortuyn destijds, het doet me denken aan wat wij met Geert Wilders meemaken, die al heel lang geen vrijheid meer heeft; verschrikkelijk is dat. En nu ook, op de man spelen en op de partij spelen, alles in diskrediet, alsof het een stel nazi's zijn bijna. Ik vind het heel, heel ernstig. U wilt daar geen afstand van nemen. Prima, dat is vrijheid van meningsuiting, dat vind ik altijd uitstekend, maar echt, mijn maag draait er nu nog van om.

De **voorzitter**: Oké, laten we de oproep die mevrouw Roijackers deed om elkaar serieus te nemen en de gevoelens op dit soort punten te respecteren en de grondslag te laten zijn voor vervolggesprekken, respecteren. Ik geef haar nu het woord om haar betoog te vervolgen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik wil nog heel even teruggeven dat u net Pol Pot heeft genoemd in reactie op mij. Ik vind het een heel belangrijk gesprek om te voeren, want volgens mij hebben we hiermee de essentie te pakken over de tijd waarin we nu zitten. En dit, de ethiek, het gesprek, het gevoel, dit is waar het over moet gaan.
Ik ga even verder...

De **voorzitter**: Interruptie Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Nou ja, ik wil in ieder geval even constateren dat in ieder geval bij GroenLinks iemand geen afstand neemt van de woorden van iemand anders, net zoals in de discussie aan ons wordt gevraagd of wij wel of niet afstand nemen van de woorden van iemand anders. Dat wil ik in ieder geval even constateren.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers vervolgt.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Wacht even. Ik ben echt hier mijn best aan het doen, voorzitter, om in alle integriteit, respect, waardering en oprechtheid met meneer Van den Berg net te kijken of we mekaar kunnen vinden op "wat raakt je?". Door het nu opnieuw te politiseren, want ik heb enorme, eigen zorgen over wat de landelijk leider van Forum voor Democratie zegt over alleen al migranten, alleen al vrouwen, er zijn zoveel persoonlijke zorgen die mij ontzettend diep raken, maar ik begin er niet aan, omdat ook nu ik weer merk dat u het hoog-over politiseert in plaats van dat u bereid bent van mens tot mens dat gesprek echt te voeren. Ik wil het hierbij laten. Ik weet niet of u nog een keer gaat interrumperen, dat recht heeft u, maar ik constateer dat het geen zin heeft en dat op het niveau van mens tot mens we er nog lang niet zijn met Forum voor Democratie Brabant.

De **voorzitter**: Hiermee is uw betoog ook beëindigd?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee, nee, voorzitter, dit was nog een reactie. Wat mijn betoog betreft, wil ik nog een paar dingen toevoegen. Hoeveel minuten heb ik nog? Dan weet ik of ik het in één of in drie minuten moet doen...

De **voorzitter**: Twee en een beetje

Mevrouw **Roijackers** (GL): Goed. Dit is wat er gaat gebeuren als je geen vakgedeputeerde hebt om mee te onderhandelen: dat je, als je het evenwicht uit je onderhandelingsdelegatie en je coalitie haalt, degene die wel hyperslim is op een aantal dossiers alle macht geeft. De VVD heeft zo slim z'n eigen agenda doorgevoerd, dat tot op dit debat niet duidelijk gemaakt wordt, of nog steeds wordt geglipt – ik laat dat maar even in het midden – dat er ongelooflijk bezuinigd gaat worden op het domein van samenleving, cultuur, kunst, vrijetijd, erfgoed, wat je ook maar wilt noemen, maar ergens in het domein komt er een verschrikkelijke bezuiniging aan. Je kunt zeggen “dat gaat pas gebeuren in de volgende periode”, maar er staat toch echt: 1 januari 2023. Terecht zei de heer Swinkels dat dat ook al de volgende Kunstenperiode is. Maar of het nu bureau Zet is, Zorgbelang, de philharmonie, de dansgezelschappen, wat dan ook: érgens gaat het ongelooflijk pijn doen de komende jaren, en dat gebeurt onder verantwoordelijkheid van deze coalitie. Onder deze verantwoordelijkheid gebeurt het. Je wordt echt..., ik gebruik nu geen hyperbool, maar dit is wat er gaat gebeuren. De VVD heeft juridisch alles heel precies uitgezocht en weet ook precies waar de heer Ludwig net naar vroeg: waar straks de afwaardering plaatsvindt van Natura 2000. En ik zal u voorspellen waar dat gaat zijn: dat is de Oeffelter Meent en dat is het Ulvenhoutse Bos. Juridisch gezien zijn dat degene die kwetsbaar zijn. Mogelijk weet u dat al, maar ik wil het maar even gezegd hebben, dat dit hetgeen is wat eruit gaat komen. De secundaire watergangen die geschrapt gaan worden om delen van de kaderrichtlijn Water te gaan halen, die heeft de VVD al lang door. Er zijn beloftes gedaan die niet waargemaakt gaan worden. Grondwettelijk gezien weet de VVD al lang hoe het zit met het correctief referendum...

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik heb toch een vraag aan mevrouw Roijackers. Zij begon eigenlijk met het afscheid van de gedeputeerden. Toen is ook aangegeven dat het zo'n fijn team was, dat goed samengewerkt was, dat er vertrouwen in elkaar was. Daar maakte u deel van uit. En eigenlijk wat u nu zegt, is dat u eigenlijk aangeeft van: ja, pas op, want er zitten slinkse partijen hier, die hebben precies alles, wij moesten ook op onze vingers passen, vijf keer onze vingers tellen nadat we een gesprek daarin hadden. En dat kan ik nou niet rijmen daarin, van: waarom nu opeens, nu er een nieuw college komt, zo'n omslag, terwijl u in de afgelopen periode zo fijn heeft samengewerkt met diezelfde partijen erin. En tegelijkertijd hebben we ook nog een perspectiefnota liggen, die onder andere vanuit uw coalitie, de oude coalitie, ons is aangereikt, waar precies die elementen allemaal in staan.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, laat ik dan dat misverstand wegnemen. Het was fantastisch om met de VVD samen te werken, omdat we samen stonden op die evenwichtsbalk. Als je intelligente vakgedeputeerden met elkaar laat samenwerken, die absoluut allebei weten van de hoed en de rand, dan knettert het, dan is het hartstikke ingewikkeld, maar je komt wel precies uit. Het vorige bestuursakkoord wist waar de pijn zat, heeft een enorme bijlage gemaakt op het gebied van landbouw. De pijn die zit in dit bestuursakkoord op het gebied van kunst, cultuur en samenleving is nog niet in beeld en verdient niet eens een bijlage. Ik vind dat buitengewoon kwalijk, omdat het midden, het evenwicht én de vakkennis is weggehaald bij deze coalitie. Daar wil ik mee besluiten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Vreugdenhil heeft nog een reactie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar moeten we dan constateren dat alleen een coalitie met GroenLinks dat evenwicht kan halen, dat dat de enige manier is om met de VVD samen te werken en dat dan niet die scherpste, die we volgens mij juist ook vanuit de Staten erin gelegd hebben, in het debat de afgelopen periode.... Want nou begin ik wel veel meer te begrijpen van de hele periode, en ook vanuit een aantal debatten die hier gevoerd zijn, en de scherpste die u erin gelegd hebt, maar misschien is dat precies die scherpste die zoveel kapot gemaakt heeft in de samenleving, die uiteindelijk ertoe geleid heeft dat een samenwerking tussen verschillende partijen niet meer mogelijk was in deze coalitie. Misschien moet u ook in de spiegel kijken daarin.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers tot slot.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee, nee. U zag mij vandaag een aantal buigingen maken en als mevrouw Van der Sloot hier had gezeten, gedeputeerde Van der Sloot, had die ook mijn buiging verdiend. Ik heb gezien in de vorige coalitie dat wij hebben samengewerkt met vakgedeputeerden met verstand van zaken, die met elkaar samen in alle scherpste, in alle diepte, dus ook de heer Van Merrienboer was dat, ook mevrouw Spierings was dat, hebben begrepen waar het in de volle breedte in het algemeen belang over gaat, en dan maak je met elkaar de juiste afwegingen voor Brabant. Wat ik geprobeerd heb te betogen in de eerste én de tweede termijn, is dat dat evenwicht, en dat die scherpste, die diepte, die breedte, dat midden, weg is. Dus wat u nu probeert te doen, meneer Vreugdenhil, door weer te zeggen "o, nu begrijp ik ineens wat GroenLinks al die tijd heeft proberen te doen", nee, nee! Daarmee maakt u een karikatuur, wat u op Twitter ook veel en veel vaker doet, terwijl ik het bedoel precies zoals ik net heb gezegd in de volle breedte.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar laatste reactie. Dan gaan we nu schorsen voor de al aangekondigde dinerpauze. Ik stel voor tot tien over zeven. Mij is gemeld dat er een eenvoudige maaltijd voor Staten- en burgerleden is gereedgemaakt in de foyer bij de Bois-le-duc-zaal. Voor de fractiemedewerkers en andere ondersteuning is diezelfde maaltijd in het bedrijfsrestaurant te verkrijgen. U begrijpt waarom: we kunnen niet overal tegelijk zijn. De ruimtes worden met RIVM-achtige precisie ingericht. Ik schors de vergadering, ik zie u graag weer om tien over zeven voor de rest van de tweede termijn.

Schorsing (18.36-19.20)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We vervolgen de tweede termijn van de zijde van uw Staten. Het woord is aan de PVV-fractie, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Het nieuwe coalitieakkoord wil blijven inzetten op arbeidsmigranten en hen van huisvesting voorzien, in plaats van nu eerst prioriteit te geven aan de werkgelegenheid en huisvesting van onze door de crisis getroffen Brabanders. We moeten in hoog tempo de migratie en omvolking terugdringen, in plaats van in hoog tempo voor de immigratie te bouwen. In 2019 groeide de Brabantse bevolking met 18.600 inwoners, waarvan 85%, 15.500 personen, door buitenlandse migratiesaldi, met name asielzoekers en arbeidsmigranten. En met de voortdurende inzet van dit college op grootschalige logistieke centra blijft arbeidsmigratie gestimuleerd worden. Wat moeten we met de nietszeggende zin, ik citeer: *"We voeren het gesprek met de Brabantse samenleving over de wenselijkheid van deze centra."* Kunnen de coalitiepartijen zelf ook aangeven of ze dit wenselijk vinden? De nieuwe coalitie neemt ook klakkeloos de bestuursopdracht 'Stoppen van verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant' over. Willen de coalitiepartijen hiermee dus ook voor de vernatting

van de Peel gaan, met alle water- en muggenoverlast voor de omwonenden van dien? En het uitkopen van boeren uit dit gebied? En dat allemaal om zogenaamd het hoogveen te herstellen, waardoor ook de brandweer het gebied niet meer in kan om natuurbranden te blussen.

Over natuur gesproken, ook de miljoenen verslindende aanleg van nieuwe nepnatuur gaat vrolijk verder onder dit college, waarvoor goede landbouwgrond wordt opgeofferd: 4500 hectare voor het nep-Natuurnetwerk Noord-Brabant in deze bestuursperiode en met prioriteit inzetten op het bureaucratische Natura 2000-gedrocht, en dat terwijl het huidige college niet eens kan onderbouwen waarom het slecht zou gaan met de biodiversiteit; er blijken geen gegevens beschikbaar. Waarop is dan al dat beleid gebaseerd geweest? Waarom durft de coalitie zelf geen standpunt in te nemen ten aanzien van de aanpassing van Natura 2000-gebieden? Acht u het los van de verkenning wenselijk of niet? Wees open en eerlijk hierin.

Ook wordt de bossenstrategie van het oude college onverkort overgenomen. Kunnen de coalitiepartijen aangeven of ze hiermee dus ook kiezen voor het omvormen van onze bossen, oftewel de grote kaalslag? En is het de bedoeling om dit te gaan verstoken als biomassa? Dienen de nieuw aan te planten bossen uiteindelijk ook als brandstof voor biomassacentrales? Is dat uw bedoeling? Graag een reactie.

Daarnaast: is de coalitie bereid om eens te stoppen met de subsidie voor de BMF?

Dan over veiligheid. Het bestuursakkoord stelt: "we handelen daar waar de provincie duidelijk van toegevoegde waarde is". Kunnen de coalitiepartijen concretiseren wanneer dat het geval is? Bijvoorbeeld bij overlast rond een AZC? Of bij asielterreur in onze Brabantse bussen, zoals laatst in Grave? En mogen we nu snel concrete maatregelen verwachten, zoals cameratoezicht in het buitengebied?

Over veiligheid is overigens nog geen beleidskader vastgesteld door PS. Kan duidelijk worden gemaakt wat de betekenis is van dit bestuursakkoord voor de nog openstaande beleidskaders, zoals ook het Actieplan Arbeidsmarkt? Dit bestuursakkoord treedt toch niet voor deze kaders in de plaats? Hoe moet motie M39 in dit kader worden opgevat?

Voorzitter. Hoewel dit bestuursakkoord een betere koers lijkt uit te zetten, is 'een betrouwbare partner zijn in het klimaatakkoord' een brug te ver voor de PVV. Daar blijven we ons tegen verzetten, in de geest van Hertog Jan, zoals straks al aangehaald: "Edel Brabant, were di!"

Tot zover in tweede termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De heer Smeulders, Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga nog heel even verder waar ik in de vorige termijn gebleven was, en daarbij wil ik beginnen met aanhaken op wat mevrouw De Hoon in eerste termijn zei. Die zei namelijk dat de oude coalitie al besloten had over de taakstellende 7 miljoen euro bezuiniging op cultuur. En dat is niet zo. Het is namelijk zo dat in de perspectiefnota staat, en meneer Vreugdenhil was zo fijn om het nog effe te highlighten en op Twitter te slingeren van de week, dat het vorige college – en de PvdA zal voor de perspectiefnota stemmen – de noodzaak van bezuinigingen inziet, en als je gaat bezuinigen, komt er ooit een 'nieuw normaal' als je bezuinigd hebt. Dus dat is wat erin staat, dat is wat de PvdA ook gaat steunen. De keuze om die bezuiniging op een bepaald thema te laten landen heeft de vorige coalitie helemaal niet gemaakt. Dat doet nu in één keer op met het nieuwe bestuursakkoord en daar moet u ook vooral zelf de verantwoordelijkheid voor nemen, mevrouw De Hoon, en niet daar ons in betrekken, want – om alvast een tipje van de sluier op te lichten – wij kunnen dit bestuursakkoord niet steunen. Dus wij steunen die bezuinigingen niet op sport en cultuur en samenleving, want met name daar maken wij ons ook zorgen over. En daar wil ik nog wel een notie over delen. Kijk, als je gaat bezuinigen vanuit de provincie op 'samenleving'...

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. In de woorden staat inderdaad dat we gaan bezuinigen naar het nieuwe normaal. In een mooi staatje bij de perspectiefnota staat ook hoe in ieder geval de meerjarenbegroting eruit gaat zien, en ook daar staat 37 miljoen euro voor cultuur in 2023 – vergelijk even het bestuursakkoord, waarin 37,5 miljoen euro staat voor cultuur in 2023. Bent u het dan met me eens dat daar precies hetzelfde structurele investeringspad gekozen wordt als nu in het nieuwe coalitieakkoord staat, en dat dat dus ook gelijk is aan het voorstel dat onder andere door de PvdA hier aan de Staten voorgesteld wordt, en straks ook mee ingestemd wordt?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee, want er zijn helemaal geen keuzes in gemaakt voor wat we gaan doen. Dat is helemaal niet uitgesproken. Dus daarover ben ik het niet met u eens.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter. Als je gewoon even leest: Perspectiefnota 2023 37 miljoen euro. Ja, mooier kunnen we het niet maken. Dat is het voorstel, dat is het bod dat vanuit de PvdA gedaan is in de perspectiefnota. Dat ligt hier voor en daar gaat u mee instemmen. Dan moet u ook eerlijk zijn en zeggen: ja, dit is gelijk tot 2023 aan het tijdspad van deze coalitie. Wat er daarna gaat gebeuren: daar zit inderdaad een ontwikkeling in waarvan de coalitie zegt “daar willen we ruimte vrijmaken dat er opnieuw geïnvesteerd kan worden”.

De **voorzitter**: Het is helder...

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar dan bent u wel eerlijk in de discussie, en ik denk dat het wel goed is om die zuiverheid te houden.

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Zeker, daar heeft u helemaal gelijk in. Ik ben daarstraks ook al begonnen met de opmerking dat de PvdA niet wegloopt voor een bezuiniging, zelfs niet op sectoren als cultuur, maar het is te makkelijk om te zeggen dat de PvdA-fractie zomaar kiest voor een jarenlange structurele bezuiniging op cultuur. Ik wil dat stukje afsluiten. Kijk, bezuinigingen, daar ontkomen we niet aan, maar doe het dan wel evenwichtig, dus kijk naar alle beleidsterreinen integraal – ik zie er nu maar drie die geraakt worden – en doe het ook samen met PS; dat zou ik wel fijn vinden.

De **voorzitter**: Van Pinxteren, interruptie.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, ik wil hier toch even op reageren, op die laatste woorden, dat er maar drie beleidsvelden geraakt zouden worden. Ook in het coalitieakkoord hebt u kunnen lezen dat nog 7 miljoen euro gevonden zal moeten worden in andere thema's en programma's. Dus er worden wel degelijk nog meer beleidsvelden en plekken geraakt.

De **voorzitter**: Oké. Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dat heb ik ook gelezen en ik ben heel benieuwd waar dat dan zal zijn. Ik hoop er dus op, en dat is ook wat ik net zei, dat PS ook in een rol worden gebracht om die keuzes mede te maken. Er is ook een motie ingediend die die richting in stuurt, een motie van D66, waar ik ook mijn handtekening onder heb gezet.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ten slotte het blokje samenwerken. Ik heb in mijn eerste termijn de punten genoemd waar voor ons de zorg is gelegen in het bestuursakkoord. Ik vind het heel erg jammer, maar positiever kan ik daar niet over zijn. We zullen dus ook niet voor de uitvoering van dit bestuursakkoord stemmen. Op een aantal andere punten kan de PvdA-fractie zich in het akkoord vinden, bijvoorbeeld omdat het een voortzetting is van het vorige bestuursakkoord en het bestuursakkoord dáárvoor. Tevens is er nog veel onduidelijkheid, omdat er afspraken op hoofdlijnen gemaakt zijn. Maar dat is heel normaal, want dat was natuurlijk bij het bestuursakkoord dat wij het vorig jaar hebben vastgesteld precies hetzelfde. De PvdA-fractie zal de uitwerking daarvan kritisch, maar ook zeker constructief, volgen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik hoor de heer Smeulders van de PvdA een aantal heel interessante dingen zeggen over het bestuursakkoord, dat hij er veel dingen in herkent van het oude college dat voortgaat in het nieuwe bestuursakkoord. Ziet u het inderdaad als een bestendiging van beleid dat het nieuwe college dus het beleid gaat uitvoeren dat al door het oude college is ingezet? Is dat ook uws inziens verpakt in de perspectiefnota?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, heel mooi: die vraag heeft meneer Van den Berg mij daarstraks ook al gesteld. Kijk, een deel van dit bestuursakkoord is natuurlijk een voortzetting van bestaand beleid en ik hoop dat het college dat gaat uitvoeren; dat kan ik alleen maar toejuichen. Op een aantal punten wordt er stevig van afgeweken, nou, daar kan mijn fractie niet voor staan en dat is de reden dat wij tegen het bestuursakkoord stemmen. Voor de rest moet u vooral verder gaan met het framen van dit akkoord als een links akkoord; dat moet u echt zelf weten.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, zonder te willen framen: er ligt natuurlijk wel een perspectiefnota voor en daar zit een heel stuk bestendiging van beleid in; ik hoorde het u net ook al enigszins zeggen. Ziet u het aannemen van de perspectiefnota als een voortzetting van het beleid van het huidige college?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, meneer Van den Berg: die perspectiefnota is door het vorige college vastgesteld en naar PS gestuurd, dus die is van het vorige college.

De **voorzitter**: Oké. Vervolg uw betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Wij voelen verantwoordelijkheid, richting de PvdA-kiezer uiteraard, om ons te richten op het realiseren van zoveel mogelijk maatregelen vanuit de PvdA, vanuit sociaaldemocratisch perspectief, ook nu wij geen onderdeel uitmaken van de coalitie en geen gedeputeerde meer leveren. Wij steken dus ook echt wel een hand uit naar de nieuwe coalitie en het nieuwe college en we leveren waar mogelijk een bijdrage waar dat kan.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. Nu het woord aan de heer Brouwers, 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Misschien dat het met de leeftijd te maken heeft, voorzitter, maar als je zo de hele middag luistert, dan kun je zeggen: ja, eigenlijk heeft iedereen wel een beetje gelijk, en dan speelt de politiek natuurlijk een rol daarmee. Wat ik wel belangrijk vind om te melden, is dat ik het fijn zou vinden als de Statenleden wat meer respect voor elkaar zouden hebben, want de woordenschat die ik vandaag weer meegekregen heb, daar word ik niet vrolijk van.

Ik heb eigenlijk maar vier vragen, voorzitter, en dan ga ik eigenlijk in de schoenen staan van de inwoners van, pak even, Noord-Brabant, want die zitten met vragen en eigenlijk zoals we hier zitten moeten we die proberen te beantwoorden. Ik zal de vier vragen even stellen, en dan zal ik ook meteen even aangeven aan wie die ik die ga stellen.

De eerste vraag is aan de VVD. We zitten in de coronatijd. Ik denk dat alle inwoners hier in Noord-Brabant graag willen weten of er iets wordt gereserveerd in dit bestuursakkoord voor problemen die door de corona veroorzaakt worden. Dat is vraag 1, die is eigenlijk van alle inwoners.

Dan ga ik naar de mensen die werken in de cultuursector, en die vraag wil ik stellen aan Lokaal Brabant. Het is natuurlijk ontzettend pijnlijk wat er vandaag gebeurt in de cultuursector, maar als ik ook nog zie de bezuiniging die er aankomt, dan kun je je afvragen: doen we het goed? Ik snap dat we moeten bezuinigen, maar ik pak even twee getallen. Als je kijkt naar de reguliere begroting van mobiliteit, dan praten we over meer dan een miljard euro, en als je praat over de reguliere begroting van vrijetijd en erfgoed, dan is dat slechts 166 miljoen euro. Dan gaan we ook nog beginnen met 6 miljoen euro bezuinigen bij vrijetijd en erfgoed al in 2023 en 6 miljoen euro bezuinigen in 2025 bij mobiliteit. Het gaat mij even om de grootte van de bedragen. Dus de vraag van 50PLUS is: kunnen we, als we moeten bezuinigen, toch niet kijken of we ook naar andere grote bedragen kunnen kijken, zoals bijvoorbeeld bij mobiliteit...

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, een vraagje aan 50PLUS. Heeft u ook aan de andere kant gekeken wat er via mobiliteit hier bij de provincie binnenkomt en wat er via de culturele sector binnenkomt? Hoewel dat laatste mij ontgaan zal zijn in de begroting, maar heeft u daar cijfers van?

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het gaat mij er niet om wat er aan de ene kant in komt en aan de andere kant uit gaat. Ik vind dat de cultuursector gewoon belangrijk is voor de inwoners van Brabant.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg, tweede keer.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nogmaals: de automobilist brengt hier een miljard euro in. Van dat miljard in vier jaar tijd gaat ook nog eens minder dan de helft terug naar de automobiliteit. Vindt u dat de

automobilist nog wat harder mag bloeden, zeg maar, om die culturele sector overeind te houden, of is het misschien zo dat de culturele sector zelf ook pogingen zou kunnen doen?

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor mij is het heel simpel dat we moeten bezuinigen, meneer Van den Berg, alleen, laten we dat ook eens verdelen over die dossiers die het meeste kunnen dragen, en niet alleen de cultuursector.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Brouwers** (50PLUS): De derde vraag die ik heb, wil ik stellen aan het CDA. Er staat in het bestuursakkoord 2024, landelijk is het 2028. De vraag die natuurlijk bij de boeren leeft is: ontstaat er dan geen concurrentie tussen de boeren hier in Brabant en de boeren in de rest van het land? De tweede vraag die ik wil stellen is ook namens de boeren. Er wordt gesproken over miljoenen bomen die geplant worden, fantastisch, maar krijgen die ook de natuurstatus? En ik vraag dat omdat boeren, en ook bedrijven, natuurlijk willen weten of dat dan weer gaat zorgen dat zij moeten stoppen met hun bedrijf.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Als u een beetje opgelet heeft, 50PLUS: volgens mij planten we die bomen voor ons allemaal, voor uw kinderen, voor uw kleinkinderen en achterkleinkinderen. Dus ik begrijp niet helemaal waar uw zorgen vandaan komen dat bomen, die ons gaan helpen met het klimaatprobleem onder andere en verkoeling van de aarde, dat dat dan geen beschermde status mag hebben. Waarom zou je die dan over twintig jaar weer allemaal afbreken?

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het is heel simpel. Ik ben ervoor dat die bomen worden geplant, maar op het moment dat die bomen weer in de buurt komen van boerderijen, dan zal dat op een gegeven moment, met stikstofuitstoot, Natura 2000-gebied en ga zo maar door, betekenen dat ze dan weer iets moeten doen, en dat wil ik juist voorkomen. Ik ben vóór die bomen, die bomen hebben ook hele positieve zaken, die kunnen ook stikstof vangen.

De **voorzitter**: Oké, vervolg uw betoog.

De heer **Brouwers** (50PLUS): De laatste vraag die ik heb wil ik even – ik verdeel het netjes – aan Forum voor Democratie stellen. Er wordt gesproken over profielversterkend ombuigen en ik zou graag even wat uitleg willen.

Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: De volgende spreker in deze tweede termijn is de heer Van der Wel... O, mevrouw Otters?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, er worden vragen gesteld en ik heb eigenlijk geen derde termijn meer. Dus wat is nu de bedoeling?

De **voorzitter**: Ja, de vraag is inderdaad of dat in deze termijn zo'n nuttige actie is. We gaan straks even kijken wat u daarmee gaat doen. Ja, dat is nu eenmaal de logica van het debat. Die vragen hadden misschien iets eerder gesteld moeten worden, want nu loopt u het risico dat die in de context van dit debat niet meer aan de orde kunnen komen. Maar dat gaan we straks samen zien. Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dan wil ik alvast een punt van orde maken. Ik zou dan willen voorstellen om een derde termijn aan te vragen.

De **voorzitter**: We gaan eerst eens netjes de tweede termijn afronden. De heer Van der Wel is aan de beurt.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik wil beginnen met uit te spreken dat het altijd goed is als Statenleden meerdere periodes achter elkaar in Provinciale Staten plaatsnemen, bijvoorbeeld om kennis te nemen van uw wijze woorden dat democratie een werkwoord is. Een werkwoord, dat betekent ook dat je 75 moties in een halfuur gewoon met elkaar bespreekt, want dat is namelijk wel heel handig. Snapt u wat ik bedoel?

De **voorzitter**: Eigenlijk niet! Maar gaat u maar door.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nou goed, weet je: als kleine partij lukt het ons gewoon om 75 moties in een halfuur door te nemen met elkaar, en dan kunnen we die ook hier bespreken met elkaar. Dat lijkt me gewoon heel handig. Dus u mag me daar alles over vragen, over die moties, ook de PVV.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, ik heb een vraag aan de heer Van der Wel, want ik tel 39 moties. Waar is de rest? Die heb ik namelijk met mijn fractie niet doorgenomen!

De **voorzitter**: Goed, zullen we verder gaan? Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nou ja, goed, we tellen tot 75. Het zijn er 39, oké. Nou, dan moet het zeker lukken in een halfuur. Maar, voorzitter, waar het ons om gaat en waarom we hier zitten, is uiteindelijk toch het stikstofverhaal voor een groot deel. Ik heb er erg weinig fiducia in dat we met dit akkoord gaan komen waar we moeten zijn. Voorzitter. Het gaat veel over draagkracht, en wat ik mis, is gewoon de draagkracht voor de natuur, en een beetje begrip daarvoor. Het wordt best wel eenzijdig belicht door heel veel partijen, als zijnde een economisch vraagstuk, en dat zit ons behoorlijk dwars. Voorzitter. We willen in ieder geval de coalitie waarschuwen, want volgens mij bent u zich echt onvoldoende bewust van de consequenties van het doorschuiven van afspraken, data, als het gaat om beschermen van natuur, het eerbiedigen van internationale afspraken en het behalen van natuurdoelen. We willen u ook meegeven dat u zich daarmee op een slap (ak)koord begeeft. Voorzitter. Als u kiest voor uitstel tot 2024 van die stikstofmaatregelen, want dat is wat u wilt, of een meerderheid, dan is het absoluut zorgwekkend dat u ook nog wilt dat er Natura 2000-gebieden verdwijnen. U heeft uitstel, u mag meer tijd nemen om te voldoen aan de internationale afspraken en tóch nog gaat u kijken of u die Natura 2000-gebieden kunt schrappen. Voorzitter. Zorgwekkend vinden wij dat. En als u dat wilt, maakt u zich daarmee schuldig aan wat wij noemen ecocide, oftewel: u past de gebieden aan, zodanig dat u meewerkt aan het

bewust laten uitsterven van dieren. We zullen ons daartegen verzetten, voorzitter, en ook iedereen oproepen, internationale organisaties, om dat te doen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik moet toch constateren, gelet op het statement dat de Partij voor de Dieren zojuist maakte... we hebben technische vragen gesteld bij de perspectiefnota, want er stonden statistieken in de perspectiefnota over biodiversiteit, en daar hebben we als PVV-fractie gevraagd van: ja, hoe zit dat nou met de gegevens over die biodiversiteit, over het aantal soorten dat in Brabant is uitgestorven en aangemeld...

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, daar blijken helemaal geen gegevens van te worden bijgehouden op structurele basis. Die gegevens ontbreken dus en ik vind het nogal ver gaan om te zeggen dat er sprake is van ecocide, zoals u het noemt, terwijl er hier niet eens gegevens beschikbaar zijn over dat beleid.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, die zijn er wel, want er is een vijfjaarlijkse evaluatie en daarin worden heel veel diersoorten geteld. Wat we zien over honderd jaar – want er worden al honderd jaar dieren geteld, kleine dieren, grote dieren – is dat we ongeveer 85% van de biodiversiteit zijn verloren, in Nederland sowieso, en in Europa komen we heel dicht in de buurt. Daarom zijn juist die internationale afspraken gemaakt met elkaar. Dat u ze niet wilt respecteren, dat is aan u, maar wij willen ons daar wel aan conformeren. En wij zeggen: als je het beleid gaat aanpassen en zegt “wij gaan door met het laten uitsterven van soorten”, dan werkt u dus bewust mee als coalitie aan ecocide, omdat diersoorten verdwijnen en nooit terugkomen.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, nogal grote woorden: ecocide, 85% van de biodiversiteit, dus van de soortenrijkdom, verdwenen. Mij is alleen het verdwijnen van de Beierse woelmuis bekend sinds 1950 wat groter is dan een duim. Wilt u echt vertellen dat 85% van de soorten uitgestorven zijn sinds honderd jaar geleden? Dat is complete onzin. Het is 0,0 ‘nog wat’-procent. Meer is het niet.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dan ga ik toch even terug naar dat de heer Van den Berg geen wetenschapper is. Dus ja, zijn bewering mag hij doen, en ik geef mijn bewering, dat ik aanhaal de evaluaties die ook de provincie Brabant elke vijf jaar doet en waaruit blijkt dat het nog steeds erg slecht gaat met die soorten. Dus u kunt ermee doen wat u wilt, maar uiteindelijk komt de rekening gewoon bij onszelf.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): U stelt eigenlijk, als u zegt ‘afname van biodiversiteit’, dat is een afname van soortenrijkdom van 85%, dan stelt u dat 85% van de soorten die honderd jaar geleden bekend waren

uitgestorven is. Dat is totale onzin, t o t a l e onzin, of wilt u dat nu zeggen, 85%? Dan wil ik graag weten welke beesten zijn uitgestorven.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dat is heel mooi. Nou, ik kan u het voorbeeld van de bijen noemen. Een meerderheid van de Staten heeft ervoor gestemd om die bijen beter te beschermen, en waarom? Omdat van de 350 soorten bijen ongeveer eenderde bedreigd is en, nou, tientallen procenten zijn uitgestorven. Die komen gewoon niet meer voor. En voor u is misschien een bij een bij, maar voor ons, en biologen, is dat niet zo en is dat zeer zorgelijk. Zo zitten wij erin, meneer Van den Berg. Het is gewoon anders dan u denkt.

De **voorzitter**: Goed. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Wat ons betreft kun je zo als coalitie gewoon niet gaan optreden. Het is zeer onbehoorlijk om te denken dat je Natura 2000-gebieden moet gaan schrappen. U viert daarmee misschien een stikstofoverwinning, maar uiteindelijk wint hier niemand bij.

Voorzitter. Als ik kijk naar de agrarische sector, dan zien we in de gegevens die nu voorliggen dat 9% van de agrarische bedrijven 50% van het geld binnenhalen. En, voorzitter, in mijn optiek zijn dat geen familiebedrijven. Dat zijn juist de grote bedrijven met veel megastallen, met veel omzet, en dat zou toch niet het beleid moeten zijn dat het CDA graag wil ondersteunen, dat graag de familiebedrijven een hart onder de riem wil steken. Als u nou zo verder wilt met het stikstofbeleid, gaat u dan alstublieft paal en perk stellen aan het aantal megastallen, want dat zorgt in ieder geval niet voor de landbouw die wij zouden moeten willen nastreven in Brabant.

Voorzitter. Over dierenwelzijn zijn we bitter weinig te weten gekomen. Ook op de motie van GroenLinks zijn we niet veel te weten gekomen. Vandaar dat we ook een motie indienen voor een gedeputeerde dierenwelzijn.

En dan meteen een bruggetje naar cultuur, want ook over cultuur bent u niet echt duidelijk. U zegt dat u het wel belangrijk vindt en dat de coalitie erover gaat nadenken, maar daar heeft u al de tijd voor gehad. Wat ons betreft komt er gewoon weer een gedeputeerde cultuur, net als in alle andere 11 provincies. Hopelijk is er voldoende draagvlak voor.

Voorzitter. Op onze motie over het afbouwen van de ondersteunende maatregelen heeft u als coalitie ook niet gereageerd. Nota bene was het de VVD die te elfder ure 75 miljoen euro wilde inzetten voor het ondersteunen van de landbouwsector, de veeteelt, om ervoor te zorgen dat er draagvlak was voor het naar voren halen van de datum, en makkelijk genoeg zegt u gewoon: nou, we schuiven de datum naar achteren. Maar ondertussen blijven we wel subsidies geven, gisteren nog bijna een miljoen euro voor nieuwe stallen. Wij zeggen: dat is niet fair. Als u zegt "de stikstofdatum gaat naar achteren", dan moet u ook niet meer gaan betalen voor nieuwe stalsystemen.

Voorzitter. De VVD wil graag een duurzame en diervriendelijke veehouderij. Nou ja, dat is snel opgeschreven, maar wij vragen ons af: wat kunnen wij daarvan verwachten? Want we hebben het in de afgelopen acht jaar niet zo goed gezien, in de afgelopen coalitie ook niet echt, dus ik ben benieuwd wat de VVD en andere dan wel gaan doen aan die duurzame en diervriendelijke veehouderij.

Forum heeft gezegd dat de Brabanders achter het bestuursakkoord staan, want: "zij hebben onder andere Forum gekozen". Ja, voorzitter, dat is nou precies het probleem volgens mij, dat partijen die eenmaal gekozen zijn en daar in één keer beleid maken en niet terugkomen bij de kiezer: dat is eigenlijk wat ze zelf ter discussie stellen. Dus het is een beetje vreemd als je je dan verschuilt achter de uitspraak "Brabanders

hebben ons gekozen en daarmee is gerechtvaardigd dat we hier besluiten nemen in een coalitieakkoord, zonder...

De **voorzitter**: Wilt u afronden, mijnheer van der Wel?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja. Gelukkig hoor ik het CDA nog zeggen, als afsluiting: gezondheid, daar valt niet over te onderhandelen, dat staat op 1. We zullen zien wat dat waard is, want dat is ook wat wij nastreven.

Motie M80-2020

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;
constaterende dat

- er voor de resterende jaren van deze bestuursperiode niet is voorzien in een gedeputeerde Cultuur;
- de erkenning van cultuur voor de cultuursector van groot belang is;

besluiten

- dat er een gedeputeerde Cultuur wordt aangesteld in het nieuwe college;
en gaan over tot de orde van de dag."

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

Motie M81-2020:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;
constaterende dat

- er in deze bestuursperiode niet is voorzien in een gedeputeerde Dierenwelzijn;
- de coalitie wil sturen op een diervriendelijke aanpak binnen het thema Landbouw Voedsel;
- het provinciaal beleid zich uitstrekt over verschillende terreinen die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn, zoals veehouderij, faunabeheer, jacht en soortenbescherming;
- door het ontbreken van een provinciale eindverantwoordelijke, deze verschillende beleidsterreinen versnipperd zijn en niet goed op elkaar worden afgestemd;
- de provincie een aantal wettelijke taken heeft omtrent het verbeteren van de leefomstandigheden van dieren;
- door het ontbreken van een provinciale eindverantwoordelijke, dierenwelzijn een onderbelicht thema dreigt te zijn, en in de afweging van belangen vaak het onderspit delft;

overwegende dat

- dierenwelzijn binnen de landbouw, maar ook in het kader van o.m. natuur (wildbeheer en stroperij) en economie (malafide hondenhandel), een levend maatschappelijk thema is;

besluiten

- dat er een gedeputeerde Dierenwelzijn wordt aangesteld in het nieuwe college;
en gaan over tot de orde van de dag."

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is nu de fractie van Lokaal Brabant aan de beurt, bij monde van de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Voorzitter. We hebben hier in de Statenzaal vandaag verschillende mensen horen spreken over veiligheid en de uitwerking van het bestuursakkoord veiligheid. Ik denk dat het goed is dat we daar met elkaar ook straks bij de moties nadrukkelijk goed naar kijken, of dat past bij de uitwerking van dat bestuursakkoord.

We hebben daarstraks een onderonsje gehad met GroenLinks over het stuk van 'samenleving', waarbij bij mevrouw Roijackers hele grote zorgen zijn of er dan nog wel van 'samenleving' iets terechtkomt, op het moment dat het een integraal onderdeel is van de verschillende andere portefeuilles. Volgens mij heb ik daar een helder en duidelijk antwoord op gegeven, hoe wij daar als Lokaal Brabant naar kijken.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik had daar nog een vraag over en ik ben blij dat u er zelf over begint. Heb ik goed gelezen dat u door de portefeuille vrijetijd te ontwikkelen, onder andere het Van Gogh Park onder uw portefeuille schuift, maar ook de vrijetijdseconomie, dat u dat integreert in één. Klopt dat?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dat wordt in hetzelfde beleidskader ontwikkeld, dat klopt, samen met uiteraard de coördinerend gedeputeerde. Maar dan hebben we het over de functie gedeputeerde, ik denk dat we het hier moeten hebben over het coalitieakkoord. Dit staat in het coalitieakkoord, zoals u het leest, ja.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dan maakt dat het des te interessanter dat u een aantal beleidsvelden samenvoegt en qua begroting daar geen keuzes in maakt, dus u gaat meer doen met dezelfde middelen. Ja, dan kunt echt niet meer uit onder de stelling dat u effectief bezuinigt, want u gaat meer proberen te doen met dezelfde middelen, en dus bent u aan het bezuinigen.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Als je systematisch $1 + 1 = 2$ optelt, dan zou dat waar zijn, maar er zitten ook synergie-effecten waarschijnlijk die daar naar voren komen, juist door het samen te doen, waardoor er wel meer geleverd kan worden.

De **voorzitter**: Ja, Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dat vat, denk ik, een belangrijk deel van het debat van vandaag samen: dat de synergievoordelen die deze nieuwe coalitie ziet door in ieder geval een groot deel van de toekomstige oppositie echt niet geloofd worden.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, toch even doorvragen op het punt dat u maakte. U vond dat u afdoende had gereageerd, GroenLinks vindt dat niet. Er zijn een aantal organisaties die al met heel veel synergie samenwerken, en heel concreet wil ik er drie noemen: Zorgbelang, Zet en het PON. Die hangen in belangrijke mate af van financiering, in hun geheel, of van opdrachten vanuit de provincie. Kunt u

toezeggen, als zij nu luisteren, of dit later teruglezen of horen, dat u deze organisaties blijft ondersteunen in hun belangrijke werk gedurende deze bestuursperiode?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik heb u toen straks al gezegd dat ze integraal onderdeel worden van de andere portefeuilles van andere toekomstige collega-gedeputeerden en ik heb er alle vertrouwen in dat die daar hun verantwoordelijkheid in gaan nemen.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar betekent het 'verantwoordelijkheid nemen' in het collegiale bestuur waarvan u straks onderdeel zult gaan uitmaken, als u wordt gekozen door ons, dat deze drie organisaties waar ik u specifiek naar vraag in deze bestuursperiode de financiering kunnen krijgen zodat zij kunnen voortbestaan, of in hun geheel, of via opdrachten?

De **voorzitter**: Uw vraag is helder. Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): U begrijpt dat ik hier nog steeds zit als fractievoorzitter van Lokaal Brabant en daar geen toezegging over kan doen en doe.

De **voorzitter**: Interruptie Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Er werd over dit onderwerp eerder aangehaald de brief van Zorgbelang, waarbij Zorgbelang zou aangeven juist die integrale werkzaamheden te willen oppakken. Het is ook zeker zo dat Zorgbelang en Zet dat willen, maar zij geven ook zelf duidelijk aan – en daar is recent nog een tweet over verschenen – om dat vanuit de portefeuille samenleving te doen. Ik denk ook dat dat belangrijk is, omdat de organisaties in belangrijke mate gefinancierd worden vanuit de provincie.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Swinkels** (SP): Kortom: als Lokaal Brabant het belangrijk acht dat deze organisaties blijven bestaan, kan zij dan aangeven of zij in het bestuursakkoord hebben afgesproken dat uiteindelijk Zorgbelang, Zet, PON werd net ook nog genoemd, gefinancierd blijven worden?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Volgens mij moet ik hetzelfde antwoord geven als ik zonet gaf aan mevrouw Roijackers: dat ik daar als fractievoorzitter van Lokaal Brabant op dit moment geen enkele toezegging over kan doen.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Maar dat betekent dat u er dus geen afspraak over heeft gemaakt als Lokaal Brabant?

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Volgens mij moet ik hetzelfde antwoord geven en dat ga ik niet meer doen.

De **voorzitter**: Oké. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ook wij zijn erg blij met de ondersteuning van de griffie, om hier vandaag dit debat mogelijk te maken en te zorgen dat wij met elkaar hier kunnen praten over dit coalitieakkoord. Dat is toch anders dan wanneer het digitaal zou moeten, en dat is een enorme klus geweest.

Dan even richting 50PLUS nog even, die heeft aangegeven zorgen te hebben rond de cultuursector. Dat hebben we goed gehoord, dat die zorgen er zijn, en ik denk ook eenieder die hier in de zaal zit.

Dan over motie 43A. Voorzitter. Ik vind het heel bijzonder dat een dergelijke motie hier, in deze Statenzaal, op tafel komt. Want zodra welke politicus dan ook in Den Haag een vreemde uitspraak zou doen, of een uitspraak zou doen waarvan ik zou zeggen "daar sta ik niet achter", moeten wij daar dan hier, in deze Staten, over vergaderen met elkaar en hier de discussie over voeren? Volgens mij moeten ze daar in Den Haag de discussie over voeren en niet hier.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, mijnheer Van Pinxteren, daar moet u in deze Statenzaal met mij het debat over voeren, want ú kiest ervoor om samen te gaan werken met een partij die geen regionaal verkiezingsprogramma had, die geen campagne heeft gevoerd bij de vorige Provinciale Statenverkiezingen, die enkel zetels heeft gehaald op basis van Thierry Baudet.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Meijer** (D66): En die uitspraken zijn dermate relevant, dat de kwaliteit van uw partner getoetst kan worden door hier stellingen te poneren. Het zijn geen citaten meer, het zijn stellingen. En Brabantse politici kunnen een uitspraak doen over stellingen die hier per motie worden ingediend. Dus moet u een uitspraak doen.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dus zodra zo meteen een D66-politicus ergens een stelling neerzet waar u het niet mee eens bent, of waar wij het niet mee eens zijn, gaan we er hier dan ook een discussie over voeren? Ik denk dat het niet deze plaats is om die discussie te voeren. Wij moeten hier gaan voor het Brabantse belang en wat er in Brabant speelt en niet dit soort discussies ellenlang hier gaan zitten voeren. Dat wil niet zeggen..., dat wil niet zeggen dat ik, persoonlijk, ook afstand neem van die uitspraken, maar dat wil niet zeggen dat wij hier met een motie daar afstand van moeten nemen. Die discussie hoort hier niet thuis.

De **voorzitter**: Meijer, tot slot.

De heer **Meijer** (D66): Volgens mij heb ik er nog twee, voorzitter, als we de drieslag hanteren. Maar de uitspraken van landelijke D66-politici doen er wel degelijk toe, omdat dat wel degelijk ook iets zegt over

de partij waar ik lid van ben, zoals de uitspraak van een Tweede Kamerlid over minder dieren in Nederland destijds ook een onderdeel werd van het debat, en dat was een maidenspeech van iemand – ik weet niet meer wiens maidenspeech het was, excuus daarvoor – die daar daadwerkelijk een vraag over stelde: wat betekent die uitspraak ‘minder dieren in Nederland’ voor D66 in Provinciale Staten Brabant en welke consequenties trekt u? Die vraag, zoals die destijds gesteld is, stel ik nu aan u.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): En ik stel u vanuit mijn optiek – ik heb er voldoende over gezegd en beargumenteerd – om deze motie in te trekken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dat mag u doen. Ik kies dit instrument wel, omdat het maar klip-en-klaar kan zijn aan de Brabanders wie welke standpunten in deze zaal daadwerkelijk uitdraagt.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Ik denk dat ik alle stukken ondertussen nu gehad heb. Uiteraard heb ik de opmerking van SP-zijde ook goed gehoord rond het Kunstenplan. Ook daar zullen we zeker goed over nadenken.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Van Pinxteren. Dan zijn we nu bij de ChristenUnie-SGP-fractie, Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik wil drie opmerkingen maken. Eén. Ik heb in eerste termijn heel specifiek de vraag gesteld aan de coalitiepartners om ook het onderdeel cultuur steviger een plek te geven. Daar is een mooie toezegging op gekomen voor het financiële gedeelte, want dat stelt ons als Staten in staat om heel goed te sturen en te kijken hoe die bezuiniging eruit gaat zien als we die verschillende onderdelen binnen de begroting uit elkaar trekken daarin; dan kunnen we daar de discussie over voeren, en dat is volgens mij ook de opmerking van de heer Swinkels, die daar heel specifiek om vroeg. Dus dat is, denk ik, goed geregeld. En twee: volgens mij is ook heel massief de vraag binnengekomen richting coalitie om in de benaming van de gedeputeerde cultuur heel specifiek terug te laten komen, waardoor we vrijetijd, sport en cultuur allemaal een plek daarin geven. Ik wil eigenlijk de coalitie vragen om die handschoen vanuit de Staten daarin op te pakken.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dat is een vraag richting onze kant. Ook de heer Van der Wel had hem gesteld. Wij hebben inderdaad gehoord wat er vandaag allemaal gezegd is, en zeker omdat wij ook hebben aangegeven een handreiking te willen doen en wij zoeken naar draagvlak, wil ik – en dat is heel gek in de termijn van iemand anders – een motie indienen, waarin wij de functietitel zullen aanpassen naar gedeputeerde vrijetijd, cultuur en sport. Bij dezen dien ik hem in.

Motie M78-2020

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
kennisgenomen hebbende van het bestuursakkoord ‘Samen, Slagvaardig en Slim: ons Brabant’;

constaterende dat:

- er nu een portefeuille voorgesteld wordt voor een gedeputeerde Vrije Tijd;
- er veel maatschappelijke onrust heerst over deze naamgeving;

overwegende dat

- het een brede portefeuille betreft;
- het een mooie handreiking is naar de sector om, als antwoord op de maatschappelijke onrust, de portefeuille breder te definiëren;

verzoeken GS:

- de functietitel aan te passen naar gedeputeerde Vrije Tijd, Cultuur en Sport; en gaan over tot de orde van de dag.”

VVD Forum voor Democratie

Suzanne Otters-Bruijnen, VVD

Willem Rutjens, Forum voor Democratie

Ankie de Hoon, CDA

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

De **voorzitter**: De motie krijgt een nummer en ziet u zo verschijnen. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dan is daarmee, denk ik, een belangrijk punt dat in het debat naar voren was gekomen opgepakt en door de toekomstige coalitie goed ingevuld

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik vind het eigenlijk wel een mooi gebaar. Het is natuurlijk in zekere zin nog leeg, want er moet natuurlijk ook wat onder liggen, er moet ‘substance’ zijn, maar ik wil even zeggen dat dit een goed begin is, van een foute start weliswaar, maar een goed begin.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik waardeer het gebaar ook, al bekruipt me ook wel het gevoel dat het een beetje flauw is, want er lag natuurlijk een motie en u had er ook voor kunnen kiezen om te vragen “maak dan de titel cultuur en sport”, dan hadden de indieners gewoon hun eigen motie aan kunnen passen. U kiest ervoor een eigen motie te maken, nou goed, prima. Ik kijk heel even over mijn schouder, want dan maakt het volgens mij motie 45 overbodig, en die trekken we daarom ook in.

De **voorzitter**: Oké. Motie 45 wordt ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen, in het licht van de zojuist aangekondigde motie die zo dadelijk digitaal zal worden verspreid. Dan vervolgt de heer Vreugdenhil nu zijn betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Dat was het eerste punt. Het tweede punt dat ik wil maken. Ik ben in mijn bijdrage even heel specifiek ingegaan op de aanleiding van de coalitiecrisis, en niet voor niks, omdat ik voel, ook in dit debat, hoewel er best wel een stuk stoom afgeblazen moet worden, dat op best heel veel onderwerpen op hoofdlijnen ook wel overeenstemming bestaat, zodanig dat we ook tot elkaar kunnen komen. Ik heb gezien in die periode, en die begon eigenlijk op 25 oktober, dat eigenlijk de datum aangepast werd naar 1 april, wat voor heel veel ondernemers, in een periode waarin ze nog niet eens wisten hoe een vergunning eruit moest zien, echt onmogelijk daarin was. Vervolgens de november-begrotingsvergadering, wat volgens mij een uniek

moment was, omdat alleen de coalitiepartijen de begroting steunden – volgens mij is dat nog nooit gebeurd hier in de Staten van Brabant, dus dat is wel een unicum, waarin je eigenlijk al ziet hoe die verscherping erin zit – en richting de aanpak stikstof, waar uiteindelijk daarin ook op vier partijen na alle partijen tegengestemd hebben. En dan moet je toch in ieder geval jezelf de vraag stellen van: heb je dan niet overvraagd, heb je dan niet de spankracht van de mensen die het uit moeten voeren overschreden daarin? Daarom had ik ook een debatje net en ik wil er toch graag eens over doorpraten, want ik denk toch dat die opeenstapeling en het overvragen er ook toe geleid hebben dat we uiteindelijk ook nu een onoplosbare situatie hebben, waarin maar twee mogelijkheden zijn: ofwel links, ofwel rechts, en dat vind ik voor een provincie, waarbij eigenlijk altijd het middenbestuur ook een middencoalitie had, eigenlijk gewoon een ontwikkeling die niet de goede kant opgaat.

De **voorzitter**: Ludwig, interruptie.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, voorzitter, ik voel dat ChristenUnie-SGP naar gedoogsteun neigt, in ieder geval voor dit bestuursakkoord, en dan wil ik hem toch even iets vragen over de natuurparagraaf. U heeft vaak woorden over dat u een natuurbeschermers bent, maar in dit akkoord wordt een structurele bezuiniging op natuurgelden opgenomen, en wordt ook teruggedraaid dat we extra extern kunnen salderen, er zal minder natuur worden aangelegd. Het Natuurnetwerk Brabant zal niet worden afgemaakt, de KRW wordt als uitgangspunt genomen, niet als norm...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Ludwig** (GL): Zo kan ik nog wel doorgaan, maar ik zou graag een appreciatie willen over de natuurparagraaf van dit bestuursakkoord van de heer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Meneer Ludwig, tegelijkertijd gaat er een investering komen van 5 miljard euro, waarvan 4 miljard euro in natuur, vanuit het Rijk, waarvan ongeveer waarschijnlijk zo'n 400/500 miljoen euro hier in Brabant gaat landen, waarbij we op het gebied van de stikstofaanpak, maar met name op het herstel van de natuur hier in Brabant, op onze specifieke gebieden, een enorme slag gaan slaan, waarvan een aantal partijen, ook aan de linkerkant, gezegd hebben: als dit pakket er gelegen had in november, dan hadden wij in kunnen stemmen met het volgen van de landelijke lijn. U heeft gelijk dat er hier heel beperkt een stuk budget weggaat, maar er komt een gigantisch budget bij, waarbij het college ook echt de opdracht krijgt om ook de ambtelijke organisatie, en alles eromheen, te organiseren, om dat op een goede manier te laten landen in een gebiedsgerichte aanpak. Dat gaat een enorme klus worden voor dit college, en dat is niet in geld uit te drukken van de provinciale begroting, maar wel in mankracht, in beleid dat gemaakt moet worden, wat uiteindelijk in onze natuurgebieden gaat landen en wat veel en veel en veel meer gaat opleveren dan het pakket dat in oktober, november en december daar lag. En dat moet u ook meenemen, want anders ben je weer een discussie aan het voeren waarin je maar één element meeneemt en ik hoop dat u dat totaalpakket ook wilt zien.

De **voorzitter**: Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, kijk: de heer Vreugdenhil is er heel goed in om dingen door elkaar te halen. Van die 5 miljard euro wordt 3 miljard euro aan bijvoorbeeld bufferzones uitgegeven, vooral aan het ophogen van het waterpeil, of natuurherstelmaatregelen, afplaggen of iets dergelijks. De gelden voor het

NNB, voor het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant, die gelden kunnen daar niet voor worden gebruikt, of in beperkte mate voor worden gebruikt. Dus ik zou toch wel willen vragen, en zeker ook gezien de reactie van natuurorganisaties dat je er met dat geld niet bent, ben ik wel heel erg benieuwd of je vindt dat dit een stap vooruit is, dit bestuursakkoord, met betrekking tot natuur, of een stap achteruit.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Zeker geen stap achteruit, voorzitter. Met de samenwerking met het Rijk, wat ook heel nadrukkelijk vastgelegd is – wij gaan die samenwerking met het Rijk ook zoeken –, gaan we volgens mij een stap vooruit. En dan wil ik u toch vragen, we hebben het hier altijd over die stikstofaanpak, over de Natura 2000-gebieden, juist die stikstofgevoelige gebieden, juist die aanpak: bent u dan ook bereid om daar prioriteiten te stellen en te zeggen van “ja dat gaat in de komende periode echt prioriteit nummer 1 worden, daar hebben we hier de discussies over gevoerd”? Want ik heb natuurlijk ook een heleboel wensen. Kijk naar de Biesbosch, die we graag als natuurgebied zouden willen ontwikkelen, maar op een gegeven moment moet je ook zeggen, in de constellatie waarin we nu zitten: er moeten wel prioriteiten gesteld worden. Ik denk dat we die nu op de juiste manier zetten en dat samen met de middelen van het Rijk het college een hele stevige opdracht heeft om in de komende drie jaar die natuur in Brabant enorm te versterken.

De **voorzitter**: Ludwig, nog één keer.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, de natuur heeft geen wensen, de natuur heeft voorwaarden nodig, en dat haalt de heer Vreugdenhil af en toe soms door elkaar. Want wat heel belangrijk is, is dat we zorgen voor onze natuurgebieden, en niet alleen over de gebiedsgerichte aanpak, maar dat we zorgen dat algemeen de stikstof naar beneden gaat. We kennen heel veel natuurgebieden in Brabant die stikstofgevoelig zijn, maar niet zijn Natura 2000-gebieden, de Maashorst bijvoorbeeld, met 4000 ha. Ik zou u toch willen oproepen om breder te kijken dan die gebiedsgerichte aanpak, naar een algemene reductie van emissies en stikstofuitstoot. Ik snap dat u uw minister graag de hemel in wilt prijzen, maar het is allemaal te laat, het is te weinig en uiteindelijk worden hier minder middelen voor natuur vrijgemaakt in plaats van meer.

De **voorzitter**: Vreugdenhil vervolgt zijn betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik constateer in ieder geval dat deze coalitie wel gezegd heeft, van: we gaan met alle sectoren afspraken maken om daarin terug te gaan. Dat gaat in ieder geval veel verder dan de vorige coalitie daarin had: dat ook de industrie en ook het wegverkeer, dat we daar niet van weggijken, proportioneel bijdragen om tot een eerlijke aanpak te komen. Dat is precies de aanpak die we nodig hebben om uiteindelijk ook draagvlak in de samenleving te krijgen, om hier stevig op door te kunnen pakken.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. De heer Vreugdenhil was aanjager van het stikstofdebat, dat kunnen we wel constateren, maar nu wil ik ook wel een uitspraak van de ChristenUnie-SGP als het gaat om Natura 2000-gebieden. Bent u het eens met wat in het coalitieakkoord staat, dat wij moeten gaan kijken of we Natura 2000-gebieden kunnen gaan schrappen? Gaat u daarin mee, of zegt u: dat is niet aan mij...

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Volgens mij staat in het coalitieakkoord niet dat geschrapt moet worden. De landelijke lijn is ook dat er heroverwogen kan worden. En er zijn zeker een aantal natuurgebieden in Brabant, kijk naar de Loonse en Drunense Duinen, dat is een gebied dat eigenlijk, als je het als zandvlakte, als stuifzand ziet, een 1200 mol per ha kan hebben. Er zitten ook een aantal zwak gebufferde vennetjes in die maar 400 mol per ha kunnen hebben, maar ondertussen zwemmen daar wel alle honden in – ik laat mijn hond daar ook uit in een vrijloopgebied –, die daar mogen zwemmen. Mogen we dan voor zulke specifieke gebieden niet op een logische en ontspannen manier nadenken van wat we daar voor natuur, welk beschermingsregime erop willen zetten? Ik wil me daar niet in vastpinnen, in juridische kwesties daarin. Ik wil er ook met een gezond boerenverstand en een gezond natuurverstand over na kunnen denken, hoe we daarmee om kunnen gaan. Dat gesprek ga ik graag met u aan en ik denk dat er dan zat mogelijkheden zijn in heel Brabant, waarin we op een goede manier, rekening houdend met de natuur, maar ook de natuur buiten de Natura 2000-gebieden, dat we daar gewoon op een hele goede manier rentmeester kunnen zijn.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, ik merk nu dat de ChristenUnie-SGP voornamelijk vanuit mensenbelangen redeneert, over de hond uitlaten en zwemmen. Het gaat ons om die natuurbescherming, daar zijn die regels voor bedoeld. U kunt er allerlei kwalificaties aan geven, dat mensen zich niet houden aan bepaalde regels, maar ik vind het toch wel opvallend dat u zegt van: ja, ik ga mee in de rede dat we Natura 2000-gebieden kunnen gaan afschaffen. Dat vind ik gewoon heel erg jammer om te horen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dat is exact wat ik níet gezegd heb, voorzitter: niet het afschaffen van Natura 2000-gebieden, maar wel kijken hoe we met de Natura 2000-gebieden om moeten gaan en welk beschermingsregime we erop zetten.

De **voorzitter**: Goed. Ik zag nog twee interrupties, één van de heer Swinkels en één van de heer Van Hattem. Die sta ik nog toe.

De heer **Swinkels** (SP): Dank, voorzitter. Ja, misschien nog even terug naar het begin van uw betoog, met een warm pleidooi voor cultuur en het terugbrengen van de naam. Ik herinner me ook nog hoe u mij in mijn vorige periode regelmatig de belangrijkste portefeuille toebedeelde als het over sociale veerkracht ging, en dat heet 'samenleving'. Maar nu hebben we van de naam 'cultuur en samenleving' gemaakt: vrijetijd, sport en cultuur. Het bevestigt nogmaals dat dit college van 'samenleving' af wil. Wat vindt u daarvan?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, meneer Swinkels, dan heeft u én het akkoord niet goed gelezen én niet goed geluisterd naar wat hier gezegd is. Ik heb u altijd complimenten gegeven, of aangespoord eigenlijk, omdat u de satéprikker was, zodat in alle begrotingsprogramma's die samenleving en ook de sociale kant van die vraagstukken goed naar voren kwam. Als u mijn bijdrage heeft gehoord, heeft u ook al die programma's terug gehoord, waarbij ik met name ook de sociale component genoemd heb, waar wij dit college scherp op houden, waar we ook willen zien dat onder andere in economie

laaggeletterdheid opgepakt wordt, en zo heb ik in al die programma's ook met name die menselijke kant, en de sociale kant, benoemd. En dit college heeft in ieder geval aangegeven, of deze coalitie heeft aangegeven, daar geld voor te willen uittrekken, door al die programma's heen, om dat op te pakken. Daar gaan we ze ook heel scherp in houden. Dat is eigenlijk een doorvertaling van het beleid dat u toen opgepakt heeft daarin. Maar ik denk dat ik ze daar, samen met u, heel scherp op ga houden, dat we daarin, in al die programma's, ook die menselijke maat zien, de sociale kant zien en ook zien dat we daar als provincie fors in investeren.

De **voorzitter**: Oké. Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): U heeft ook zeker in de gemeente waarin u woonachtig bent ervaren wat Zet en Zorgbelang kan doen op dat soort terreinen. Ik denk maar aan de fusie die daarin begeleid is. Maar ik moet dan ook erkennen dat die organisaties enorm belangrijk zijn, en die worden gefinancierd vanuit de financiering 'samenleving'. Op het moment dat we 'samenleving' wegstrepen en onder een andere portefeuille scharen, is opeens de financiering van de organisaties weg; dan worden het projecten die zij moeten gaan draaien. Bent u het dan niet met me eens dat er ook voor financiering gezorgd moet worden om die organisaties voort te kunnen laten bestaan?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Op uw laatste opmerking: ja. Maar het kan toch niet zo zijn dat we, omdat wij een bepaalde begrotingsindeling hebben, geen financiering meer kunnen leveren? Als het daaraan vastzit, dat wij een kopje moeten maken, omdat we anders Zet en Zorgbelang niet meer..., ja, dan zijn we echt doorgeslagen in een enorme bureaucratische..., daar geloof ik niet in. Ik roep dan ook het nieuwe college op om dat op een goede manier te regelen, te laten zien waar het..., en het maakt niet eens uit waar of hoe, maar dat zit voor mij niet vast aan een begrotingskopje. We zijn het met elkaar eens dat een Zet en een Zorgbelang gewoon overeind moeten blijven.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Nou, ik ben blij dat we daarin eigenlijk overeenstemming bereiken. Het gaat mij ook niet per se om de techniek, maar wel om de waarborgen in de begroting en dan kijken we met elkaar of dat goed geregeld wordt.

De **voorzitter**: Goed, ik zag nog een interruptie van de heer Van Hattem en nog een van mevrouw Roijackers, en dan gaan we ook echt stoppen, want de tijd tikt door en we moeten ook nog de volgende rondes door. Van Hattem eerst.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ik kan me goed vinden in de woorden die de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie zojuist uitsprak over het Natura 2000-beleid, om dat aan te passen, en inderdaad: een vrolijk spartelende hond in een vennetje is wat mij betreft ook natuur. Ik wil de heer Vreugdenhil daarom toch vragen: eerder hebben wij een motie ingediend om die Natura 2000-gebieden aan te passen, u heeft destijds tegen die motie gestemd, waarom bent u nu opeens wel voor dit beleid, waar wij eerder om hadden gevraagd?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik ken het dictum van die motie niet, maar volgens mij er moties gekomen en die hebben wij gesteund, want het is in lijn ook met het landelijk beleid, waarin gezegd wordt: we gaan kijken hoe ook die N 2000-gebieden..., nou, op welke wijze dat vormgegeven moet worden. Dus die lijn steunen wij daarin. Als uw motie precies in die lijn was, dan zullen we hem ongetwijfeld gesteund hebben, maar u stopt nog weleens wat in uw dictum waarin u nog wat dingen zegt, waarvan wij zeggen, van: nou, daar kunnen wij niet mee instemmen. Dus hou me ten goede, stuur me die motie toe en dan zal ik hem nog een keer beoordelen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, u gaf een compliment aan de nieuwe coalitie als het gaat over taalvaardigheid en economie, maar daarmee geeft u niet terug wat bij de begroting 2019 vanuit de Staten is geïnitieerd: een aangenomen amendement rondom de vijf basisvaardigheden, waarbij we ons niet beperken tot degenen die actief zijn op de arbeidsmarkt, maar veel breder kijken, bijvoorbeeld naar degenen die hebben gewerkt. En basisvaardigheden gaan ook over rekenvaardigheid, sociale vaardigheid, juridische vaardigheden, et cetera.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Bent u het met GroenLinks eens dat wij een stap terugzetten als we dit allemaal, nu in uitvoering bij Cubiss, de organisatie, gaan terugsnoeien tot taalvaardigheid van degenen die actief zijn op de arbeidsmarkt?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, als we dat gaan doen wel, maar goed: ik ben het wel met u eens dat er nog heel veel waargemaakt moet worden, alles zit niet in die uitwerking erin. Aan de andere kant: tel ook je zegeningen hè? Als je hier even het aantal Statenleden telt, dan zit hier ook een enorm sociaal hart dat juist door al die vraagstukken volgens mij op een hele mooie manier ook wil laten zien dat we niet alleen met economie en geld verdienen bezig zijn, maar ook bezig zijn om het sociaal aspect vorm te geven. Laten we dat bundelen met elkaar, om te zorgen dat we binnen het beleid van deze coalitie ook die kant goed en stevig overeind houden en volgens mij gaan we elkaar daarin vinden en volgens mij is dat ook een heel helder signaal richting de coalitie dat er gewoon een brede steun is vanuit de Staten om dat vorm te geven, die satéprikker. En laten we dat dan met elkaar organiseren, want dan maken we onszelf volgens mij ook echt krachtig als Staten, om daarmee ook, nou, het college waar het nodig is bij te sturen en scherp te houden waar het mogelijk is.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Vreugdenhil. Ja, mevrouw Roijackers?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Excuus, voorzitter, dat had ik eentjes nog wat duidelijker moeten maken. Ik ben ervan overtuigd dat alle 55 Statenleden eigenlijk een sociaal hart hebben. Ze zullen het niet altijd zo noemen, maar als het gaat over begaan zijn met de ander, met de Brabanders, dan denk ik dat het voor alle Statenleden zo geldt. Het gaat er alleen om dat wij in de politiek natuurlijk altijd een belangenafweging moeten maken en een afweging waar onze middelen heen gaan vanuit de begroting. En het is precies daar waar op dit moment de schoen wringt. Ik ben er wel van overtuigd dat er een sociaal hart is, ik ben er niet van overtuigd dat de middelen straks zullen vloeien naar de Brabanders die

nodig hebben dat hun vaardigheden zodanig versterkt worden, dat ze allemaal kunnen deelnemen aan onze samenleving.

De **voorzitter**: Goed, dat was een statement. Daar mag u nog op reageren.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Als gedacht was dat ik had willen zeggen dat niemand een sociaal hart heeft, dan is dat niet zo. Alleen, dit debat is er, denk ik, ook wel voor om te laten voelen en proeven waar de verschillende prioriteiten liggen van de hele Staten, om dan ook richting de nieuwe coalitie duidelijk te maken hoe we daar in de komende periode ook specifieke prioriteiten willen stellen. En ik denk dat vanuit een aantal bijdragen van partijen en inbrengen, ook in interrupties, wel heel helder is dat we daar een stevig punt van gaan maken in de komende periode en dat we ook vragen van de coalitie om daar open voor te staan, om daar een invulling aan te geven. En daarover ga ik graag met u in gesprek, om te kijken hoe we dat kunnen doen, en volgens mij moeten we dat over de politieke partijen heen doen en niet langs partijpolitieke lijnen, of een coalitielijn, wat mij betreft.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage, die hiermee ook is afgerond.

Dan zouden we de tweede termijn van uw Staten kunnen beëindigen. Ik heb net van de heer Van Hattem gehoord dat hij mogelijk een ordevoorstel indient voor een derde termijn. Nou is het probleem dat we daarvoor een operatie zouden moeten uitvoeren om een aantal extra Statenleden naar deze zaal te krijgen, anders is er geen quorum om dat te doen. Dat gaat veel tijd kosten en moet ook allemaal weer coronaproof ingeregeld worden. Ik heb daarom eigenlijk een wat informeel tussenvoorstel aan u. We moeten nog heel veel doen hierna. De stemmingen alleen al zullen heel veel tijd gaan kosten, ook vanwege al die extra maatregelen, en dan heb ik het nog niet eens over de stemmingen daarna. We zouden eigenlijk met elkaar moeten afspreken dat het om half negen klaar is, dit debat. Er zijn nog wat vragen gesteld. Zoveel vragen als er vandaag gesteld zijn zullen we, denk ik, nooit bevredigend compleet beantwoord krijgen, maar als ik kort elke fractievoorzitter nog even het woord geef, zonder interrupties, om die dingen nog even te zeggen die gezegd moeten worden, dan lijkt me dat eerlijk gezegd nu een praktischer manier van werken. Ik tart misschien hier en daar het staatsrecht, maar de oude Duijnsteek zei al: dat is levend materiaal. Dus het moet volgens mij wel kunnen. Zullen we het zo doen? Goed. Kort en krachtig dus. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Geen derde termijn, maar wij hebben wel behoefte aan een schorsing na deze derde termijn.

De **voorzitter**: We gaan sowieso schorsen voordat we gaan stemmen, omdat voor die stemming alles gereedgemaakt moet worden. Nu doen we nog even een rondje voor dingen die u echt wilt zeggen, als u daar behoefte aan heeft. Het hoeft niet, maar mag wel. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, heel kort. Mij werd de vraag gesteld, door 50PLUS, wat 'profielversterkend ombuigen' is; dat slaat op pagina 47. Waar het om gaat, is de provinciale organisatie. Daar werd duidelijk dat er geen aanvullende algemene efficiencytaakstelling is, maar, even in mijn woorden: het gaat er natuurlijk wel om dat de organisatie meegroeit met de taakstelling die Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hebben. Zo moet dat 'profielversterkend ombuigen' worden gezien over de organisatie. Zo heb ik het begrepen en ik zie ongeveer iedereen instemmend knikken.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Rutjens. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, dank u wel. Vanuit 50PLUS waren ook twee vragen aan de CDA-fractie gesteld en daar wil ik graag kort op ingaan. De eerste vraag ging over natuur en de plannen om door te gaan met het plan voor de bomen, en welke status die dan zouden krijgen. Nou, dat hebben we één op één overgenomen. Hoe we dat precies gaan invullen, moeten we nog bezien, maar het is niet onze intentie om juist daardoor de kansen te benutten om meer Natura 2000-gebieden te maken. Die bomen zijn er voor de reductie, de doelstellingen die we te halen hebben. Daarom zijn we gewoon enthousiast over de plannen die er liggen en willen we daarmee door.

Een andere vraag die u stelde ging over concurrentie tussen boeren, omdat landelijk, vanuit uw perspectief, de datum op 2028 ligt. Nou, landelijk is er niet een datum. Landelijk zien we dat er nu allerlei rapporten op ons afkomen en het Rijk aan het zoeken is, ook de commissie-Remkes aan het kijken is, wat nu de juiste stappen zijn. Maar landelijk is er nooit formeel een datum vastgelegd. Daarom zie je nu ook in de brief van de minister dat er al verschillende andere datums of andere terreinen komen. Dat loopt langs elkaar heen. We zien een aantal goede stappen, maar los daarvan hebben wij in deze schil een realistische schil gezien, waarbij we denken in 2024 al echt een heel eind te zijn en voor de systemen die dat niet zijn er ruimte is...

De **voorzitter**: Oké...

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, ik wil de vraag wel serieus beantwoorden als het gaat over het bestuursakkoord. Dus vandaar dat wij met die stappen denken dat dat goed is. Maar concurrentie, ja, dat is een beetje vaag, omdat we nog niet het landelijk beleid hebben.

De **voorzitter**: Dank u wel. Maarten Everling, SP-fractie.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Heel kort. Ik wil vooral eigenlijk mijn hevige teleurstelling uiten dat hier een aantal partijen zijn, VVD, CDA, Lokaal Brabant en Forum voor Democratie, die niet klip-en-klaar afstand willen nemen van een aantal zeer controversiële uitspraken. Dat was het.

De **voorzitter**: Roijackers van de GroenLinks-fractie.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voorzitter, heb ik de stemmingen gemist?

De **voorzitter**: Nee, maar we gaan nu ook niet reageren op elkaar hadden we afgesproken, althans: ik had gezegd dat we dat gingen doen. Nu is de heer Meijer aan de beurt.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, u begon heel vrolijk mevrouw Roijackers op te sommen, dus dan voel ik me gepasseerd...

De **voorzitter**: Nee, het is een beetje laat aan het worden. Vergeeft u het me.

De heer **Meijer** (D66): Het wordt nog veel later, voorzitter! Ik wil even aanduiden dat ik een optimistischer mens ben dan de heer Everling. Ik kijk uit naar de stemmingen, zeg ik ook in de richting van mevrouw Otters. Ik ben een optimistischer mens, ik kijk uit naar de stemmingen en ik hoop heel erg dat er partijen zijn die inderdaad bereid zijn om afstand te nemen van een aantal controversiële stellingen en het daar gewoon mee oneens durven te zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Ik sluit me overigens aan bij de twee vorige sprekers, maar ik heb drie punten die ik even wil maken als punten van orde voor de vergadering.

Ten eerste hebben we een nieuwe motie ingevoerd onder het nummer 79, de motie 'Aanvullende maatregelen bij onvoldoende natuurherstel'. Deze titel dekt de lading goed.

Vervolgens hebben wij een aangepaste motie 46A, dat is de motie 'Gezondere lucht'. Omwille van een breed draagvlak hebben wij het tweede en derde dictum geschrapt.

Ten derde en als laatste hebben wij motie 49 aangepast in motie 49A. Het betreft de motie 'Blijvende aandacht voor dierenwelzijn nodig'. De aanpassing betreft de twee extra indieners: PVV en D66 – mooi duo.

Dank u wel.

Motie M46A-2020: Gezondere lucht

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

overwegende dat:

- Noordoost-Brabant zwaar getroffen is door Covid-19, afgemeten aan het aantal ziekenhuisopnamen en overlijdens;
- het nieuwe College aangeeft zich te willen inzetten om de luchtkwaliteit in Brabant voortdurend te verbeteren;
- constaterende dat:
- veel discussie is over luchtvervuiling als verklaring van de mate van impact door Covid-19;
- gekeken moet worden naar alle bronnen van vervuiling: transport/verkeer, industrie, veehouderij en de verschillende emissies van fijnstof, stikstof en ammoniak;
- in Noord-Brabant geen ammoniak-grondstations van het RIVM zijn;
- in Noordoost-Brabant (en ook bijvoorbeeld in de Langstraat) geen meetpunten zijn voor het Landelijk Meetnetwerk Luchtkwaliteit;

verzoeken het college:

- te investeren in meer RIVM-meetpunten in Noord-Brabant;
en gaan over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Maarten Everling, SP

Janneke van Kessel, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

Motie M49A-2020: Blijvende aandacht voor dierenwelzijn nodig

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;
behandelend Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat in het nieuwe bestuursakkoord geen voorstellen worden gedaan om het dierenwelzijn te verbeteren;

van mening dat het verbeteren van het dierenwelzijn in Brabant, in de gehele breedte, nadrukkelijke en blijvende aandacht behoeft;

verzoekt het college uit te spreken dat het verbeteren van het dierenwelzijn de komende jaren een prioriteit blijft;

verzoekt het college om zo snel als mogelijk aan de Provinciale Staten haar visie op het verbeteren van het dierenwelzijn in Brabant, met bijbehorende acties en maatregelen, kenbaar te maken; en gaan over tot de orde van de dag.”

Hagar Roijackers, GroenLinks

Henri Swinkels, SP

Martijn de Kort, PvdA

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Maikel Boon, PVV

Janneke van Kessel, D66.

M79-2020: Aanvullende maatregelen bij onvoldoende natuurherstel

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend Statenvoorstel 54/19 - Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat Brabant veel Natura 2000-gebieden kent die een zware overbelasting hebben van stikstofneerslag, maar er ook andere belangrijke en waardevolle natuurgebieden in Brabant zijn die een overbelasting kennen;

overwegende dat voor het herstel van de Brabantse natuur het noodzakelijk is de stikstofuitstoot verregaand te verlagen;

constaterende dat het aankomend college een minder ambitieus stikstofreductiebeleid gaat voeren met als gevaar dat het natuurherstel niet optreedt, en daarmee een afnemende biodiversiteit;

verzoeken het college extra maatregelen, zoals het verhogen van het percentage extern salderen of andere aanvullende stikstofreductie maatregelen, niet uit te sluiten als de komende jaren het natuurherstel niet voldoende optreedt;

en gaan over van de dag.”

Hagar Roijackers, GroenLinks

Henri Swinkels, SP.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Van Hattem, PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. In tweede termijn heb ik nog een belangrijke vraag gesteld aan de coalitiepartijen, en die gaat over motie M39, oftewel de motie die het bestuursakkoord als uitgangspunt van beleid neemt. In hoeverre moeten we dit zien tot kaderstelling door PS? Want onder het vorige college, dat er tot nu toe zat, werd een soortgelijke motie af en toe wel omschreven als dat die de kaderstelling voor PS ook omvatte. Is deze motie kaderstellend bedoeld? Kan erop worden teruggegrepen in de zin van: we hebben hiermee een kader vastgesteld voor beleid? Daar wil ik toch wel heel duidelijk een uitspraak over hebben, want als het alleen maar een uitgangspunt is voor nog aan PS voor te leggen beleid, is het heel wat anders dan wanneer de motie zelf integraal het bestuursakkoord als beleidskader neemt. Dus daar zou ik wel een heel duidelijke uitspraak over willen hebben van de coalitiepartijen.

Verder heb ik nog een paar korte opmerkingen over gewijzigde moties. Motie M64, ‘100’ op de N279 hebben we gewijzigd. Er zijn een aantal genoemde wegen geschrapt, onder andere de N2.

Dan hebben we motie M68 over kernenergie en thorium. De laatste twee zinnen uit het verzoek in de motie zijn geschrapt.

Ten slotte is ook motie M71 over XXL-distributiecentra aangepast.

Tot zover, voorzitter.

Motie M64A-2020: 100

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- 80 kilometer per uur moeten rijden op de N2 en N279-Noord nergens op slaat;
- het wagenpark steeds stiller wordt;

overwegende dat:

- 100 kilometer per uur op deze wegen veel logischer is gezien het wegbeeld;

verzoeken het college:

- om onderzoek te doen naar de mogelijkheid om de maximumsnelheid op de N279-Noord te verhogen naar 100 kilometer per uur en daarvoor geluidswerende maatregelen te treffen waar dit nodig is;

en gaan over tot de orde van de dag."

Harry van den Berg, PVV.

Motie M68A-2020: Werk maken van de mogelijkheden van kernenergie, waaronder Thorium Molten Salt Reactor (ThoriumMSR)

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van de perspectiefnota en het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- dat de coalitiepartners in het Bestuursakkoord hebben vastgelegd open te staan voor kernenergie, waaronder thorium;
- economische ontwikkeling een kerntaak is van de provincie;

overwegende dat:

- er vele initiatieven zijn, zowel in Nederland als in de rest van de wereld op het gebied van meerdere nieuwe, inherent veilige vormen van kernenergie (generatie IV);
- kleine en grote modulaire reactoren en gesmoltenzoutreactoren (zoals bijvoorbeeld ThoriumMSR) een cruciale rol kunnen gaan spelen in de energietransitie: inherent veilig, goedkoop, wereldwijd nagenoeg onuitputtelijke voorraden, vrijwel zonder vervuiling en zonder emissie van broeikasgassen;
- voor bedrijven een positieve rol van de overheid inzake vergunningverlening en fundamenteel wetenschappelijk onderzoek onontbeerlijk is om snelheid te verkrijgen in de innovatie van kernenergie
- deze technologische ontwikkeling een enorme kans is voor de mensheid én de provincie Noord-Brabant, een kans die niet gemist mag worden

verzoeken het college:

- om de generatie IV kerntechnologie, waaronder de ThoriumMSR-technologie als nieuwe en innovatieve techniek aan te merken en voor Noord-Brabant actief werk te maken met deze techniek;

en gaan over tot de orde van de dag."

Harry van den Berg, PVV.

Motie M71-2020: Logistieke XXL-centra onderwerpen aan correctief referendum

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van het Bestuursakkoord 2020-2023;

constaterende dat:

- in het bestuursakkoord wordt aangegeven dat het nieuwe college voor de komende drie jaar het correctief referendum mogelijk gaat maken;
- in vele delen van Noord-Brabant gigantische XXL-distributiecentra in de planning zitten;

- er veel weerstand onder omwonenden is tegen deze onnodige verwoesting van natuur, landschap en leefbaarheid die nauwelijks bijdraagt aan werkgelegenheid voor onze éigen Brabanders;
- er eerder dit jaar een brandbrief namens acht bewonersgroepen verspreid over heel Noord-Brabant is aangeboden over dit onderwerp (bijlage);

overwegende dat:

- de verdozing van Noord-Brabant zeer ingrijpende gevolgen heeft voor Brabant en de (leefwereld van de) Brabanders;
- de plannen rondom XXL distributiecentra dan ook uitermate geschikt zijn om het referenduminstrument voor in te zetten, zodat de Brabanders over dit onderwerp hun stem kunnen laten horen;

besluiten:

- alle plannen rondom XXL distributiecentra door middel van een bindende draagvlakpeiling voor te leggen aan de Brabanders, alvorens de bestuurlijke opvattingen van de provincie definitief worden vastgesteld;

en gaan over tot de orde van de dag."

Patricia van der Kammen, PVV.

De **voorzitter**: Ik dank u. De heer Smeulders. Geen behoefte. Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Bedankt, mijnheer de voorzitter. Al mijn vragen zijn beantwoord, op eentje na. Die had ik aan de VVD gesteld namens alle inwoners van Brabant. Houden wij in het bestuursakkoord rekening met reserves voor de coronacrisis?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Het antwoord daarop is 'ja'.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Nu de VVD en andere een motie hebben ingediend voor onder andere een gedeputeerde cultuur, zullen wij de eerder door ons ingediende motie M80, waarin wij daar expliciet om vroegen, intrekken.

De **voorzitter**: Oké. Motie M80 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Dan de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Geen verdere opmerkingen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil. Ook niet. Oké, dan sluit ik...

De heer **Everling** (SP): Nog een klein puntje van orde, voorzitter. Ik heb daarnet vergeten te vermelden dat mijn amendement A18 is gewijzigd in A18A in verband met een kleine technische wijziging.

Amendement A18A-2020: Anticyclisch begroten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020;

behandelend het Statenvoorstel 45/20 over de Perspectiefnota 2020;

besluiten, dat de volgende tekst in het herzien ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt geschrapt:

'1. Kennis te nemen van de in de bijlage 1 bij dit ontwerpbesluit opgenomen Perspectiefnota 2020'

en te vervangen door:

'1. GS opdracht te geven uiterlijk bij de programmabegroting 2021-2024 te komen met concrete voorstellen waarmee invulling kan worden gegeven aan een anticyclisch begrotingsbeleid voor de periode 2020-2023.'

Toelichting:

In tijden van afnemende private investeringen heb je een overheid nodig die bereid is te investeren. Door deze hogere, publieke uitgaven worden de klappen van een economische crisis voor een deel opgevangen. Ook tijdens deze coronacrisis merken we de weerslag op de economie, waardoor nu het moment is om als overheid, voor een langere periode, in te stappen en haar uitgaven te verhogen en daarmee een anticyclische begrotingssystematiek te hanteren."

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Oké, dat is genoteerd. U krijgt zo dadelijk een keurig overzicht.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter...

De **voorzitter**: Mijnheer van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb toch een belangrijke vraag gesteld over motie M39 en daarop heb ik geen reactie gehad.

De **voorzitter**: Dat ging over de kaderstellende karakteristieken van die motie. Ik denk dat we mevrouw Otters wel even kunnen vragen die vraag kort te beantwoorden, omdat het natuurlijk een hele belangrijke motie voor uw Staten is in de verdere inrichting van de besluitvorming. Mevrouw Otters, dat kan volgens mij kort?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dan heb ik de vraag gemist, excuus.

De **voorzitter**: Het ging over de kaderstellende betekenis van de motie die u ingediend heeft, ook in relatie tot de perspectiefnota. Wat wilt u aan het college namens de Staten zeggen?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Om het bestuursakkoord als uitgangspunt te nemen voor het te voeren beleid.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, maar is deze motie daarmee ook kaderstellend? Wil dat zeggen dat er dus teruggegrepen kan worden op deze motie om kaders voor beleid uit te gaan voeren? Want dat is namelijk wat er onder de huidige coalitie wel gebeurde bij een soortgelijke motie.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, die is ook kaderstellend.

De **voorzitter**: Oké, daarmee is de vraag beantwoord en sluit ik de beraadslagingen.

Dames en heren. We gaan de vergadering zo schorsen om ons gereed te maken voor de stemming. Daarover wil ik een paar dingen zeggen en daarvoor vraag ik uw aandacht. U gaat zo dadelijk de Statenzaal verlaten, en dat doet u precies in de omgekeerde volgorde - graag met wat discipline - dan waarin u vanochtend de zaal bent binnengekomen. U snapt waarom we u dat vragen. Om de RIVM-richtlijnen te volgen, gaan we straks ruimte maken om iedereen hier naar een plaats in de zaal te brengen

na de schorsing. Iedereen komt dan voor de bronzen deur staan met anderhalve meter tussenruimte. Net zoals vanochtend wordt ieder Statenlid dan naar een zitplaats in de Statenzaal gebracht. We hebben daarstraks al aangegeven dat daarbij ook de directietafel, de loges, alles wat we kunnen gebruiken, worden aangewend, dan kunnen we het nét redden. Dat betekent wel dat u die plaats, eenmaal ingenomen, niet mag verlaten. Dat wil zeggen dat alles wat u zou willen doen om te voorkomen dat u die plaats dringend moet verlaten, u geacht wordt dat dadelijk in de schorsing te doen. Ik hoop dat dat duidelijk is. U heeft de instructies ook eerder gehad. Ik schors nu de vergadering. Als u zorgt dat u om tien over half negen allemaal, zoals aangekondigd, op het Statenveld staat, met anderhalve meter tussenruimte, kunt u worden binnengeroepen voor de stemmingen. De vergadering is geschorst.

Schorsing (20.23-20.43)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering voor de stemmingen. Wij gaan eerst stemmen over de moties behorende bij het bestuursakkoord, stuknummer 45/20; daarna Statenvoorstel 45/20, zijnde de Perspectiefnota 2020, met een bijbehorend amendement. Ik heb voor één motie een hoofdelijke stemming gezien, straks bij de perspectiefnota, motie 43A. Verder geen verzoeken tot hoofdelijke stemming. Dan stellen we vast dat we zo gaan procederen. Nog één opmerking: we gaan, in afwijking van wat we eerder van plan waren, niet met de applicatie stemmen, tenzij het op de een of andere manier nodig is gaande de rit. Maar we proberen het, ook vanwege het tempo dat dan gehouden kan worden, op de manier te doen zoals we hem hier gebruikelijk in de Statenzaal hanteren. Dan ga ik nu stemmen en we beginnen met motie 39...

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, ik heb een vraag aan u. Het is toch gebruik om eerst over amendementen, dan over het voorstel en daarna over de moties te stemmen?

De **voorzitter**: Zeker, maar het amendement is alleen maar van toepassing bij de perspectiefnota en die gaan we zo dadelijk behandelen. We gaan nu beginnen met het bestuursakkoord, dat is geen amendabel stuk en daar zijn alleen moties over ingediend. Bij de perspectiefnota is er inderdaad één amendement, 18A, maar dat komt later. Het is goed dat we even precies weten wat we aan het doen zijn. Nu kan het nog, want als we eenmaal aan het stemmen zijn, dan weet u hoe het gaat. Goed. Ik begin nu met motie 39. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Ondanks dat dit akkoord de goede kant op lijkt te gaan, bevat het nog altijd een verbond met het energieakkoord en het klimaatakkoord. Dat is voor onze fractie een brug te ver en daarom kunnen we dit akkoord niet steunen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan zijn we bij motie 40, 'Het onmogelijke mogelijk maken'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor met stemverklaring. De constatering klopt volgens ons niet. Desalniettemin zijn we het met de motie eens.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Motie 40 is verworpen. Motie 41, 'Zekerheid voor Philharmonie Zuidnederland'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met stemverklaring. Als we dan toch gaan bezuinigen, dan willen we wel graag een integrale afweging maken.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan zijn we bij motie 46A, 'Gezondere lucht'... Motie 42 komt straks pas bij de perspectiefnota. Moties die alleen over de perspectiefnota gaan en het bestuursakkoord, die beide pakken, gaan we bij de perspectiefnota doen. Hier de moties die alleen over het bestuursakkoord gaan. Dus ik herhaal: motie 46A, 'Gezondere lucht'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Motie 46A is aangenomen. Dan ben ik nu bij motie 47, 'Herzien structurele bezuiniging'.
De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan zijn we nu bij motie 48, de motie die de titel draagt 'Draagvlak voor beleid'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Hoewel we ook een nadere uitwerking willen van het draagvlakbegrip, zijn we tegen deze motie, omdat deze al specifiek beleid heeft bevat.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring, voorzitter. Hoewel er elementen in zitten die we wel kunnen steunen, kunnen wij voor de gehele motie, met alle elementen erin, niet voorstemmen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan zijn we bij motie 49A, 'Blijvende aandacht voor dierenwelzijn nodig'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is unaniem door uw Staten aangenomen. Dan motie 50, 'Behoud de boa's', en dat gaat dan weer niet over dieren. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Dit staat al in ons bestuursakkoord.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor met stemverklaring. Dit staat nog niet duidelijk *genoeg* in het bestuursakkoord.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Motie 53, 'Stikstof is een boekhoudkundig probleem, geen milieuprobleem'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Stikstof is een juridisch probleem.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 54, 'Respecteer pensioenplan van stoppers'.
De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan motie 55, 'Onderzoek technologische innovaties toezicht buitengebied'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Dit staat al in het bestuursakkoord.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Mits privacy onderdeel uitmaakt van het onderzoek.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. De motie 56, 'Onderzoek haalbaarheid en betaalbaarheid (mobiel) cameratoezicht in het buitengebied'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Dit staat al in het bestuursakkoord.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. De motie dan onder stuknummer 57, 'Geen belemmeringen voor de omschakeling van luchtwassers naar diervriendelijke, innovatieve stalsystemen'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 58. 'De afspraken uit het stikstofconvenant in stand houden' is de titel van die motie. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. We hebben nu andere afspraken gemaakt in het bestuursakkoord.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring. Wij steunen het totaalpakket zoals in het bestuursakkoord staat.

De **voorzitter**: Motie 58 is verworpen. Dan ben ik bij motie onder stuknummer 59, titel 'Afbouwen subsidierelatie BMF'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan motie 69, met als titel 'Draagvlak meten in plaats van maken'.
De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Motie 70, met als titel 'Referendum zo snel mogelijk'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Voor de zomer al het een en ander te regelen is echt een beetje te snel.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 71A, 'Logistieke XXL-centra onderwerpen aan correctief referendum'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. De Brabantse burgers kunnen dat dan organiseren t.z.t.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen met stemverklaring. We zijn voor correctieve referenda, maar dit is niet specifiek genoeg.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 72, 'Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij schrappen'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. Nu de versnelling uit de transitie veehouderij gaat, is dit niet meer nodig.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. Ook natuurinclusieve landbouw, food-up en andere, goede initiatieven worden gefinancierd vanuit deze ondersteunende maatregelen. Daar willen we volop mee doorgaan.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met stemverklaring. Heroverwegen is zeker een goed idee, zoals ik al suggereerde, maar alle lopende projecten stoppen is echt niet verstandig.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Motie 74 dan nu, 'Motorrijtuigenbelasting niet verhogen'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 75, 'RES'en onderwerpen aan correctief referendum'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Het is aan de Brabantse burgers om te bepalen waar ze een referendum voor nodig hebben.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. De Regionale Energiestrategieën zijn een uitstekende vorm van bestuurlijke vernieuwing, waarbij draagvlak van onderop wordt georganiseerd met de Brabanders samen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 76, 'Opzeggen IPO-lidmaatschap'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. De motie 77 dan, 'Respecteren planperiode BIS'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 78, 'Portefeuille gedeputeerde cultuur'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. De bezuinigingen zijn nog niet van tafel.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Onze eigen motie was eigenlijk mooier.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met dezelfde stemverklaring als de SP.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is unaniem aangenomen. Motie 79, 'Aanvullende maatregelen bij onvoldoende natuurherstel'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Motie 80 is ingetrokken en dan hebben we motie 81 als laatste in deze ronde. Dat is de motie die heet 'Gedeputeerde Dierenwelzijn aanstellen'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. We hebben hier geen aparte gedeputeerde voor nodig, wel beleid.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met stemverklaring. We vinden dierenwelzijn superbelangrijk, maar we hebben liever dat alle gedeputeerden zich daarmee bezighouden.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste lijst met betrekking tot het bestuursakkoord. Dan gaan we nu naar de stemmingen die betrekking hebben op het voorstel 45/20, kennisname van de perspectiefnota. Daar is één amendement dat we eerst in stemming brengen. Dat is amendement 18A, dat als titel heeft: 'Anticyclisch begroten'. Als u er klaar voor bent, gaan we meteen door met deze tweede reeks stemmingen. Dat is het geval. Dan gaan we daarmee beginnen. 18A. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Op zich is het nuttig om in deze tijd te investeren. Alleen, het moet niet de bedoeling zijn om ongelimiteerd geld uit te geven. Daar is deze motie te open in.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen, voorzitter. Wij zijn er geen voorstander van om het immunisatievermogen op te branden en dit lijkt een verkapte poging om dat voor te stellen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan zijn we nu bij het ontwerpbesluit zelve: de Perspectiefnota 45/20. Het voorstel zelve breng ik in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Deze perspectiefnota is een continuering van het bestaande linkse beleid.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor met dezelfde stemverklaring als de PVV!

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen. Dan zijn we nu bij de moties, en let op: we krijgen na de stemming over motie 42 een hoofdelijke stemming, daar kunnen we ons alvast op voorbereiden. Motie 42 eerst nog op deze wijze, dat is de motie 'Bezuinigen doe je niet alleen'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Provinciale Staten betrekken is vanzelfsprekend belangrijk, dat staat ook in het bestuursakkoord, maar laten we eerst de uitwerking van het proces afwachten en er dan met elkaar over spreken.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen met stemverklaring. We willen überhaupt niet bezuinigen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Deze motie had juist ten doel Provinciale Staten te betrekken bij het proces en de totstandkoming van de voorstellen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan krijgen wij nu de al aangekondigde hoofdelijke stemming. Ik heb altijd een magische hand met het trekken van het stemmingsnummer. Over motie 43A gaan we hoofdelijk stemmen. Mag ik stilte in de zaal. De griffier krijgt hiervoor het woord en we beginnen de stemming bij nummer 54.

De **griffier**: Ik vang de stemming aan bij nummer 54, hoewel we maar 53 leden hebben die aan de stemming deelnemen. Nummer 21, Chris Spooren, is doorgestreept op mijn lijst. Ik vang de stemming aan bij mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wij zijn het absoluut niet eens met de uitspraken die in de motie staan en er zijn nog veel meer uitspraken die we bijvoorbeeld in de media lezen waar we het ook niet mee eens zijn. Omdat wij niet elke vergadering opnieuw een lijstje willen krijgen om over uitspraken van iemand te oordelen, stemmen wij tegen.

De **griffier**: De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Tegen met de volgende stemverklaring. Als fractie zijn wij tegen de in de motie genoemde uitspraken, maar wij zullen tegen de motie stemmen omdat ze niet relevant zijn voor het bestuursakkoord waar we hier vandaag over spreken, dit in lijn met de principes van samenwerking.

De **griffier**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Stoop.

De **griffier**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voor.

De **griffier**: mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **griffier**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **griffier**: De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Voor.

De **griffier**: De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Tegen met stemverklaring. De EU is de grote aanjager van de omvolking en islamisering van West-Europa. Daarom moeten wij zo snel mogelijk uit de EU. Nexit, Nexit, Nexit.

De **griffier**: Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **griffier**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Tegen, met de stemverklaring die onze fractievoorzitter zo meteen zal toelichten.

De **griffier**: De heer Roeles.

De heer **Roeles** (FvD): Tegen.

De **griffier**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Stoop.

De **griffier**: De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Stoop.

De **griffier**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **griffier**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Door juist wel, of juist niet, afstand te nemen, brengen we dergelijke discussies naar Brabant toe. Wij willen ons bezighouden met wat belangrijk is voor Brabant.

De **griffier**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **griffier**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Stoop.

De **griffier**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Brabant is onlosmakelijk verbonden met de Europese Unie. We verdienen er veel geld via subsidies en samenwerkingsverbanden. Vandaag nemen we een bestuursakkoord aan waarin een van de partijen nadrukkelijk afstand neemt van de Europese Unie. Verwerpelijke uitspraken van de politiek leider, ook al worden ze gedaan in Den Haag, zijn relevant, ook in de Brabantse politiek. Door de formulering van de motie konden Brabantse politici zelfstandig een uitspraak doen over bizarre uitspraken. Het is jammer dat de coalitiepartijen dit niet aandurven.

De **griffier**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring, voorzitter. Hoewel wij tegen deze uitspraken zijn, is dit niet de wijze waarop wij dit moeten doen. De stemverklaring van de D66-fractie, om daarmee andere partijen iets in de schoenen te schuiven, zegt daarin genoeg.

De **griffier**: De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met stemverklaring. Als fractie zijn wij tegen de in de motie genoemde uitspraken, maar wij zullen tegen de motie stemmen omdat ze niet relevant zijn voor het bestuursakkoord waar we hier vandaag over spreken, dit in lijn met de principes van samenwerking.

De **griffier**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. Lokaal Brabant is tegen de uitspraken zoals genoemd in het stuk, maar we vinden niet dat de discussie daarover hier in deze zaal plaats moet vinden.

De **griffier**: De heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Stoop.

De **griffier**: De heer Smolders.

De heer **Smolders** (FvD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Rutjens.

De **griffier**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Rutjens.

De **griffier**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Rutjens.

De **griffier**: De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Rutjens.

De **griffier**: De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met stemverklaring. Ik zou graag wat minder van dit soort moties zien.

De **griffier**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Ik ben het absoluut niet eens met de uitspraken die in de motie staan en er zijn nog veel meer uitspraken die we bijvoorbeeld in de media lezen waar wij het niet mee eens zijn. Omdat wij niet elke vergadering opnieuw een lijstje willen krijgen om over uitspraken van iemand te oordelen, stem ik tegen.

De **griffier**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Rutjens.

De **griffier**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Deryckere.

De **griffier**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen met stemverklaring. De Partij voor de Dieren is tegen deze uitspraken, daar hebben we geen motie voor nodig.

De **griffier**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Rutjens.

De **griffier**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **griffier**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Voor.

De **griffier**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen. De PVV is voor vrijheid van meningsuiting, die alle ruimte moet kunnen krijgen. En voor de rest sluit ik me aan bij de stemverklaring van de heer Boon.

De **griffier**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Vlasveld.

De **griffier**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor met stemverklaring, want je kunt hier waarachtig niet tegen zijn. Maar voor de rest is onze fractie het wel heel erg eens met wat mevrouw Otters net zei.

De **griffier**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heren Boon, Van den Berg en Van Hattem.

De **griffier**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voor met stemverklaring. Dit zijn stellingen waarover het Brabantse bestuur zich duidelijk dient uit te spreken, zodat iedereen in Brabant, in alle diversiteit, het gevoel hebben dat ze bij Brabant horen en ook in Brabant leven.

De **griffier**: En tot slot mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal. De griffier.

De **griffier**: 17 leden hebben voor gestemd en 36 tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan gaan we door met de stemming over motie 44, 'Business Case Kernenergie'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor met stemverklaring. Zolang er enorme subsidiestromen gaan richting wind, zon en biomassa zal geen enkele vorm van energie ooit uit zichzelf rendabel worden in dit land.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan nu motie 45, 'Cultuur Ambassadeur'. Mag ik stilte in de zaal!

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Die is ingetrokken, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan gaat hij bij dezen ook van mijn lijstje af. Dan zijn we bij motie 51A, 'Afrastering tegen wolf in Brabant'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring. De fractie van GroenLinks staat niet negatief tegenover een schadeplan of diervriendelijke preventieve maatregelen, maar wel in combinatie met ook verdere bescherming van de wolf. Dit ontbreekt in het dictum en daarom geen steun van ons voor deze motie.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan hebben we motie 52, 'Artikel 217a-onderzoeken vermelden.' De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie lijkt me aangenomen. Ja. Dan gaan we nu naar motie 60, met als titel 'Niet-duurzame biomassa uit duurzame cijfers'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan de motie 61, 'Vrachtverkeer uit dorpen'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan krijgen we de motie 'Investeren in wegen'. Mag ik stilte in de zaal! Motie 62. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan hebben we motie 63, 'Geen zonnepanelen op akkers, meren en plassen'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Eigenlijk voor alle energie in de energiemix geldt, als er draagvlak is ja, als er geen draagvlak is nee.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring. Hoewel wij zeer terughoudend zijn met zon op land, willen wij het niet zomaar overal verbieden.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan zijn we bij motie 64A, die de titel heeft '100'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan hebben we motie 65, dat is de motie die als titel heeft 'N65 ongelijkvloers'. De fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. We hadden liever een deel gezien, maar goed, het is een onderzoek, dus wat dat betreft voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Niemand is tegen onderzoeken en D66-Vught zal heel blij met ons zijn.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. Dit gaat weer jaren vertraging opleveren en dat is niet de bedoeling.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan krijgen we de motie 66, met de titel 'Ruit Eindhoven'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. In het bestuursakkoord hebben we uitgebreid toegelicht hoe we het infrastructureel willen oplossen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Motie 66 is verworpen. Dan kom ik bij motie 67, de motie die de titel draagt 'Geen nieuwe windturbines'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. We hebben uitgebreid in de debatten toegelicht dat het gaat om draagvlak wat telt.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan hebben we motie 68A, 'Werk maken van de mogelijkheden van kernenergie, waaronder Thorium Molten Salt Reactor (ThoriumMSR)'. De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. De PVV had nog nooit zo'n succesvolle Statenvergadering, en dat zegt veel over uw nieuwe coalitie.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan zijn we nu bij de laatste motie, die breng ik in stemming en daarna wil ik u vragen nog even rustig te blijven zitten voor de instructies voor het vervolg. Motie 73 gaat nu in stemming gebracht worden, en die heet 'Het is nu geen tijd voor extra asfalt'. De VVD.

De Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dit gaat toch nog steeds sneller dan digitaal.

Deze stemming hebben we afgerond. Dat betekent dat we zo dadelijk gaan spreken weer in de beperkte bezetting in deze zaal over het voorstel 53/20, de benoeming van een aantal nieuwe leden van het college van Gedeputeerde Staten. Daarvoor moeten we eerst weer ordelijk deze zaal verlaten. Voor een aantal mensen geldt dat ze kunnen blijven zitten en op de plek waar ze straks ook zaten deelnemen aan de beraadslagingen. Op het moment dat die beraadslaging afgerond is, gaan we daarover stemmen en dat is nog een heel aparte logistiek. Daar bent u over ingelicht en daar kom ik later op terug. Nu schors ik even de vergadering voor een moment, om degenen die nu de zaal moeten verlaten omdat ze niet kunnen deelnemen aan de beraadslagingen, de gelegenheid te geven rustig de zaal te verlaten, op aanwijzing van degenen die zich nu met de microfoons op verschillende plekken stationeren. Ik wil u vriendelijk vragen de aanwijzingen van deze mensen op te volgen.

De vergadering is geschorst.

Schorsing (21.32-21.41)

De **voorzitter**: Mag ik u vragen uw plaatsen in te nemen. Ik heropen de vergadering. Ik stel aan de orde de benoeming van een aantal leden van het college van Gedeputeerde Staten.

53/20 Benoeming leden van Gedeputeerde Staten

De **voorzitter**: Dames en heren. De fracties van de collegevormende partijen hebben naast de op 14 juni 2019 benoemde gedeputeerden Van der Maat en Van Gruijthuijsen de volgende vijf kandidaten voorgedragen voor het lidmaatschap van het college van GS: de heer De Bie namens Forum voor Democratie, de heer Smit, eveneens Forum voor Democratie, mevrouw Lemkes-Straver voor het CDA, de heer Ronnes voor het CDA en de heer Van Pinxteren voor Lokaal Brabant. Een commissie voor geloofsbrieven heeft zich gebogen over de vereisten voor het lidmaatschap van het college van GS en die geloofsbrieven zijn onderzocht door een commissie uit uw Staten, bestaande uit de heer Gremmen, de heer Logister en mevrouw Vlasveld. Ik wil nu de voorzitter van die commissie, zijnde de heer Logister, vragen om vanaf zijn plaats verslag uit te brengen aan ons over het onderzoek. Ik geef aan hem het woord.

De heer **Logister** (D66): Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de voorgedragen gedeputeerden, de heer De Bie, de heer Smit, mevrouw Lemkes-Straver, de heer Ronnes en de heer Van Pinxteren, onderzocht. Na bestudering van de stukken kan de commissie het volgende opmerken.

Voor het ambt van gedeputeerde gelden conform het bepaalde in artikel 35b van de Provinciewet de vereisten voor het lidmaatschap van de Provinciale Staten, d.w.z. dat voor het ambt van gedeputeerde is vereist dat de gedeputeerde Nederlander en ingezetene van de provincie is, de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en niet is uitgesloten van het kiesrecht. De commissie constateert dat de kandidaten voldoen aan de genoemde vereisten. Voorts vervullen de kandidaten volgens hun eigen opgave geen openbare betrekkingen als bedoeld in artikel 35c van de Provinciewet die onverenigbaar zijn met het ambt van gedeputeerde.

De commissie voor de geloofsbrieven is door middel van een brief van de commissaris van de Koning geïnformeerd op welke wijze hij ten aanzien van de kandidaat-gedeputeerden invulling heeft gegeven aan zijn taak om de bestuurlijke integriteit van de provincie te bevorderen en tot welke conclusies dit heeft geleid met betrekking tot de kandidaten. Deze brief is aan het begin van deze vergadering gepubliceerd en is terug te vinden bij de lijst van de ingekomen stukken van de procedurevergadering van 15 juni. Uw Staten kunnen er op deze wijze kennis van nemen.

Onze commissie adviseert de Staten dan ook om de kandidaten De Bie, Smit, Lemkes-Straver, Ronnes en Van Pinxteren benoembaar te verklaren.

Voorzitter. Ik geef u het woord terug.

De **voorzitter**: Ik dank de commissie voor het verrichte onderzoek. Het is een belangrijk onderzoek dat u heeft verricht en zo hoort het ook. Een benoeming tot gedeputeerde vraagt natuurlijk om een screening, om een aantal vragen die goed moeten worden beantwoord. Dat is gebeurd. Dat laat uiteraard onverlet dat de verantwoordelijkheid voor de voordracht een politieke voordracht is, die door de voorzitters van de betreffende fracties moet worden gesteund, vandaar dat het voorstel hier ook voorligt. Maar het voorstel ligt er en kan nu besproken worden en ik geef graag elk van de fracties de gelegenheid om daar desgewenst in maximaal vijf minuten iets over te zeggen. Het woord is allereerst aan de fractie van de VVD, mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nee, dank u.

De **voorzitter**: Rutjens, Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Nee, dank u.

De **voorzitter**: De Hoon, CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nee, dank u.

De **voorzitter**: Everling, SP.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter. "Het minste wat we kunnen doen, is niet weggijken, niet goedpraten, niet uitwissen, niet apart zetten, niet normaal maken wat niet normaal is én onze vrije, democratische rechtsstaat koesteren en verdedigen, want alleen die biedt bescherming tegen willekeur en waanzin."

Voorzitter. Als socialist quote ik niet graag ongekozen staatshoofden. Maar voorzitter, deze woorden van Koning Willem Alexander afgelopen 4 mei zijn hier helaas van toepassing. Want, voorzitter, partijen betichten van het ideologisch uit zijn op de vernietiging van Nederland, vind ik niet normaal, of een partijfilosoof/ideoloog die filosofeert over het letterlijk uitschakelen van mensen met een mening die hem niet welgevallig is, niet goedpraten, of elke keer weer migranten in een bepaald hokje duwen, niet apart zetten. En dan vind ik het kwalijk, voorzitter, dat de afgelopen periode meerdere malen gevraagd is of betrokkenen afstand nemen van dit soort ideeën, maar deze vragen worden stevast ontweken. "Niet interessant" kwam al voorbij. Voorzitter, precies dat: dat is het weggijken van dat wat niet normaal is. Want het is wél interessant. Deze uitspraken komen van de politiek leider van het Forum voor Democratie, een politiek leider die bij monde van de heer De Bie volledig gesteund wordt door de Brabantse Statenfractie, evenals de koers van het landelijke Forum voor Democratie. Dezelfde heer De Bie wordt straks collega-gedeputeerde. Het afdoen met uitspraken van Haagse politici vind ik dan ook te makkelijk. Wegkijken, dat is het.

De SP kan en gaat geen gedeputeerden steunen in hun benoeming die geen afstand doen van deze uitspraken. Dat is een zwaar middel, daar zijn we ons van bewust, maar het weggijken van wat niet normaal is weegt voor ons veel zwaarder. Ik realiseer me dat er kandidaat-gedeputeerden zijn die niet zelf kunnen antwoorden, dus ik laat het graag aan de fracties over om daarover met hun kandidaat-gedeputeerden te overleggen. Ik hoor graag de reacties. Geen reactie vatten wij op als weggijken.

Tot slot, voorzitter. Zeven gedeputeerde vinden wij veel te veel. Dat vonden wij de vorige keer ook al. Bovendien: wat voor signaal geef je af als je tegelijkertijd van plan bent fors te bezuinigen op het personeel?

Voorzitter, hier laat ik het bij.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling. Dan ben ik nu bij de fractie van D66, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. De fractie van D66 sluit zich op de eerste plaats volledig aan bij de woorden die zojuist zijn uitgesproken door de fractie van de SP. Het is niet normaal dat je op deze manier over de nationale rechtsstaat praat. Het is niet normaal dat je rechters ter discussie gaat stellen als zij onafhankelijk recht spreken. Het is niet normaal als je politiek leider uitspraken over vrouwen doet alsof zij minderwaardig zijn. Het is niet normaal als je de Europese Unie ziet als een complot. En, voorzitter, dit zijn inderdaad uitspraken die buiten deze Statenzaal gehouden konden worden, maar het is zo dat wij straks gaan stemmen of wij vertrouwen hebben in twee vertegenwoordigers van een politieke partij waarvan de politiek leider met enige regelmaat dit soort uitspraken doet, en we kunnen niet anders dan vaststellen dat die partij verbonden is tussen landelijk, Europees, provinciaal. Het is één geheel, en ieder lid van die partij is verantwoordelijk om wel of niet de leider te weerspreken.

Bij het vorige agendapunt heeft D66 een motie ingediend om de leden van de Provinciale Statenfractie van Forum voor Democratie de gelegenheid te bieden om afstand te nemen van nog misschien wel de minst controversiële uitspraken van hun politiek leider en we hebben expres om een hoofdelijke stemming gevraagd, zodat ook de beoogd gedeputeerden, toen ze nog Statenlid waren, de gelegenheid hadden om ons te laten zien of zij wel of niet achter deze uitspraak stonden en het had de beoogd gedeputeerden dan ook gesierd als ze op z'n minst een uitspraak hadden gedaan of zij wel of niet deze ideologie, deze overtuigingen, in hun handelwijze als gedeputeerde van Brabant zouden navolgen. Zij hebben de kans gemist, ze hebben het niet gedaan. Ze hebben weggekeken en gedaan alsof er geen probleem was. En dat is voor D66 een zwaar punt.

Rest mij nog dat dit bestuursakkoord een toon heeft van bezuinigingen. We moeten naar een kleinere overheid, we moeten minder taken oppakken en we moeten gaan bezuinigen. Het is dan ook het verkeerde beeld om zeven gedeputeerden te installeren vandaag. Het is niet aan ons om de namen van de gedeputeerden daarbij te bepalen, maar samen met de SP hebben wij een voorstel ingediend om de coalitiepartijen de mogelijkheid te geven om te schrappen in de hoeveelheid namen die voorgedragen worden en te komen met een voordracht van slechts vier in plaats van vijf gedeputeerden, omdat bezuinigen niet alleen gaat en het voorbeeld aan de top wordt gezet.

Amendement A19-2020: Terug naar 6

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 15 mei 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 53/20, benoeming leden van Gedeputeerde Staten.

Besluiten:

1. Bij ontwerpbesluit 53/20

Naast de op 14 juni 2019 benoemde gedeputeerden C.A. van der Maat en M.P.J.M. van Gruijthuisen te benoemen tot gedeputeerde:

- de heer E.J. de Bie;
- de heer P. C. T. G. Smit;
- mevrouw E.P.J. Lemkes-Straver;
- de heer H.A.G. Ronnes;
- de heer W.F.C. van Pinxteren.

Te schrappen:

2. Besluiten tevens de volgende beslispunten toe te voegen:
 1. Het aantal gedeputeerden vast te stellen op zes, voltijd, voor de resterende termijn van de Statenperiode 2019-2023.
 2. De leden S.M. Otters-Bruijnen (VVD), E.J. de Bie (Forum voor Democratie), A.J.M. de Hoon (CDA), en W.F.C. van Pinxteren (Lokaal Brabant) een aanbeveling te laten doen richting Provinciale Staten voor de benoeming van vier gedeputeerden naast de heren C.A. van der Maat en M.P.J.M. van Gruijthuijsen."

Arend Meijer, D66

Maarten Everling, SP.

Toelichting:

Het bestuursakkoord Samen, Slagvaardig en Slim bevat een heldere boodschap: de provinciale financiën nemen af en derhalve moeten scherpe keuzes gemaakt worden. Beleid moet worden herijkt, taken worden ter discussie gesteld en alle Brabanders moeten richting het 'Nieuwe Normaal'. De consequentie van deze inhoudelijke keuzes is dat ook de politieke top moet inschikken. Geen onnodige vacatures invullen in tijden van bezuinigingen. Het aantal gedeputeerden kan daarom terug naar zes.

Het is aan de beoogd coalitiepartijen om invulling te geven aan de vraag welke personen deze posities mogen gaan vervullen, vandaar de opdracht aan de fractievoorzitters van deze partijen een voordracht te doen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer. Het amendement – want het is niet een voorstel, maar een amendement – is hier nu op de tafel en krijgt het nummer 19. Dat betekent dat we hier zo dadelijk over moeten stemmen met de procedure die we net hebben gehanteerd met het binnenroepen van alle collegae. Ik roep degenen die meeluisteren alvast op zich daarvoor straks ook gereed te maken. Dan nu eerst mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Het zal niet verbazen dat GroenLinks zich aansluit bij de twee voorgaande sprekers, bij de SP en bij D66. Vandaag zijn met regelmaat harde woorden gevallen over het nieuwe bestuursakkoord, ook vanuit ons, want wij hebben grote zorgen over de keuzes en prioriteiten van dit nieuwe bestuur. Maar we zijn ook graag zacht op de persoon. Daarom willen we de voorgedragen gedeputeerden vooral, en bovenal, heel veel succes wensen met hun nieuwe, mooie opdracht om Brabant te gaan besturen. Er ligt een belangrijke taak voor u, maak er iets moois van. Over de aspirant-bestuurders afzonderlijk gaan we als GroenLinks daarom niets zeggen, maar wel – dat moeten wij doen – over de landelijk partijleider van Forum voor Democratie. Zoals gewisseld is in het debat, is GroenLinks er niet van overtuigd geraakt dat de Brabantse politiek vertegenwoordigers afstand doen van de uitspraken van Thierry Baudet over vrouwen, andersdenkenden, rechters, wetenschappers, andere politieke partijen, de Europese Unie, de onafhankelijke pers, het onderwijs, klimaat en migratie. Daarom stemmen wij tegen het aanstellen van bestuurders namens Forum voor Democratie.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. De PVV-fractie, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Na deze woorden van de verschillende linkse deug-inquisiteurs, die blijkbaar in Forum een nieuw slachtoffer hebben gevonden, nadat ze eerder ons al op allerlei fronten hebben aangevallen, toch een iets ander geluid. De voordracht van de gedeputeerden is aan de verschillende fracties, maar wij hebben wel een ander bezwaar, dat zojuist ook al wel is geuit, en dat is dat het er zeven zijn. Ook bij het vorige college hebben we dat al geuit. De fracties die nu aan het roer zitten zijn fracties die toch kiezen voor een kleinere overheid en om dan met zeven gedeputeerden te komen, is erg veel, wat de PVV betreft gewoon té veel eigenlijk. Daar hebben we toch wat moeite mee.

Dan kom ik bij één vraag aan de fractievoorzitter van Forum voor Democratie, en die gaat over de voordracht van de heer Smit. Ik zou toch willen vragen aan de fractievoorzitter of de heer Smit is voorgedragen op basis van zijn activiteiten en plannen als Oisterwijkse wethouder om een windpark op de Kerkeindse Heide bij Moergestel te ontwikkelen. Is dat voor Forum van doorslaggevend belang geweest om de heer Smit te selecteren en aan onze Staten voor te dragen? En is dat ook wat we voor heel Brabant mogen verwachten, bossen omvormen tot windparken? Daar zou ik toch wel graag iets over willen horen. Voor de rest lijken het ons allemaal prima mensen, dus we hebben er op de persoon verder geen opmerkingen over.

Tot zover, voorzitter, in eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De heer Smeulders van de Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil redelijk kort twee punten maken. Het eerste gaat over de portefeuillevverdeling binnen het college, en daar is de PvdA buitengewoon kritisch op. Het begint ermee dat het samenvoegen van de portefeuilles landbouw en natuur echt onze steun niet kan dragen. En dan komt er ook nog eens een keer bij dat er iemand wordt benoemd die zeer recentelijk directeur van de ZLTO was. De veehouders zullen het geweldig vinden, maar er zijn ook nog andere mensen in Brabant dan boeren: omwonenden die overlast ervaren, natuurorganisaties, milieclubs, Brabanders die het misschien wel belangrijk vinden dat onze provincie evenwichtig in het algemeen belang bestuurd wordt. Hebben jullie je ooit afgevraagd of deze keuze bij deze organisaties niet een bepaalde indruk wekt en of dat op draagvlak kan rekenen? En de persoon zelf, ja, die begint toch een beetje op achterstand; er wordt toch op een bepaalde manier naar gekeken, en dat is jammer. Ik vind het wel belangrijk om daarbij te zeggen dat deze kritiek helemaal niks te maken heeft met de competenties en de persoonlijkheid van Elies, want eerlijk gezegd lijkt het ons een prima gedeputeerde op deze portefeuille. Maar de casting en het moment op zo'n geprofileerde portefeuille vinden we echt niet handig.

Dan het volgende punt: het verdwijnen van de integrale portefeuille milieu vinden we zorgelijk en een verkeerd signaal, en dat zijn we ook schatplichtig aan wijlen Rein Welschen, waar Erik vanochtend al het nodige over gezegd heeft. Over het omkatten van de portefeuille sport, cultuur en samenleving is al genoeg gezegd.

Dan het belangrijkste punt voor de PvdA-fractie. Kijk, wij vinden het echt onverantwoord om in tijden van crisis drie ervaren gedeputeerden en ingewerkte gedeputeerden te ontslaan en vijf nieuwe, onervaren gedeputeerden aan te stellen. Als je denkt dat Brabant in crisistijd beter af is met één gedeputeerde die meer dan één jaar ervaring heeft, dan ben je volgens mij echt niet bezig met het goed besturen van Brabant, dan ben je bezig met politiek. Dat mag, maar we vinden dat echt niet in het algemeen belang van Brabant. Dat is ook de reden dat onze fractie niks anders kan dan tegen de benoeming van deze gedeputeerden stemmen. Dat vinden we heel erg jammer en daarom willen we Erik, Peter, Elies, Eric en Wil in ieder geval duidelijk maken dat onze tegenstem niets te maken heeft met hun persoonlijkheid of competenties en willen we jullie veel succes wensen met jullie voor Brabant belangrijke werkzaamheden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. De heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Wat een verhalen! 50PLUS zit er heel simpel in. Daar staat een team en dat team wil ervoor gaan. Daar staat 50PLUS achter.

De **voorzitter**: De Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel. Geen behoefte aan het woord. Dat brengt mij bij de ChristenUnie-SGP-fractie, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. De ChristenUnie-SGP-Noord-Brabant-fractie staat in de traditie dat we elk akkoord dat hier ligt op z'n inhoud beoordelen en ook kijken of we er steun aan kunnen verlenen, ja of nee. Daar hebben wij net ook ons over uitgesproken, dat we daar steun aan kunnen verlenen. Tevens staan wij in de traditie dat wij ook eenieder die hier voorgedragen wordt, en de meerderheid heeft, ook het vertrouwen willen geven, en niet op voorhand het wantrouwen in bestuurders willen uitspreken. Wij hebben op geen enkele wijze reden om hier dat wantrouwen nu tegen deze gedeputeerden die hier straks voorgedragen worden, dan ook uit te spreken. En daarmee vind ik het ook wel heel lastig en moeilijk om allerlei andere vraagstukken erbij te gaan halen, want zo kan je nog veel meer uitspraken van allerlei partijen erbij pakken. Waar ga je dan de grens daarin trekken? Ik vind het heel goed dat we ook vanuit het vertrouwensbeginsel politiek willen bedrijven, daar het debat met elkaar over voeren, daar ook de betreffende gedeputeerden op aanspreken, en als dan blijkt dat het vertrouwen niet gegeven kan worden, dan spreken we dat hier uit in deze Statenzaal. Daarmee zullen wij dan ook aan de voorgedragen gedeputeerden, alle zeven, alle vijf, onze stem geven.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan kijk ik even naar de fractievoorzitters van de voordragende partijen, of er behoefte of gelegenheid is voor een reactie. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nou, onze gedeputeerden zitten er al. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, er werd even wat over meneer Smit gevraagd. Misschien als antwoord: wat voor ons belangrijk was, was dat hij werk- en bestuurservaring heeft, met name op het snijvlak van publiek-private werkzaamheden. Hij heeft ook diverse functies naast zijn ondernemerschap vervuld bij ondernemersverenigingen, koepels, Kamers van Koophandel, en de laatste zes jaar is hij wethouder geweest, waarvan vier jaar 'samenleving' en twee jaar 'ruimtelijke ordening'. Het zijn slechts een paar puntjes, een brede ervaring, die voor ons belangrijk waren dat we daarmee een gedegen bestuurder konden afleveren. Samen met Eric de Bie steunen wij van harte de kandidatuur van hen allebei.

De **voorzitter**: Oké. De CDA-fractie.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dank voor alle open verhalen. Waar we vooral op in willen gaan, is dat er enkel en alleen ingezoomd wordt op één functie die iemand zou hebben gedaan. Mevrouw Lemkes neemt nu afscheid als lector duurzaamheid, duurzaam produceren, aan de HAS. Hoe duurzaam, innovatief, meedenkend en breed gedragen wilt u het hebben? Daarvóór was ze jarenlang in Brainport actief, ook gespecialiseerd in innovatie, druk in cultuur, allerlei nevenfuncties. Dus heel jammer dat u er één aspect uitpikt. Wij hebben haar voornamelijk gekozen, juist omdat het zo'n breed georiënteerde ervaring is die ze meeneemt en we verwachten dat ook hier terug te zien. Ja, en dan kan ik het natuurlijk niet laten om ook te vertellen dat wij in de heer Ronnes ook de ervaring vinden en zien die wij nodig denken te hebben.

De **voorzitter**: Oké. Het ligt iets minder voor de hand om de fractie van Lokaal Brabant om een reactie te vragen misschien. Dus alle vier de coalitievormende partijen, al dan niet met nieuwe gedeputeerden en nieuwe kandidaten, hebben hun reactie gegeven. Wil iemand daar nog op reageren op dit moment? Nee. Dan stel ik vast dat we dat ter kennisname allemaal tot ons nemen.

Dan is het zo dat er één amendement is ingediend, amendement 19. Als het goed is, heeft u dat intussen. Dat moeten we in stemming brengen, en dat moet volgens de methode die we zojuist gevolgd hebben. Dus ik ga zo de vergadering schorsen. U gaat de vergadering allemaal verlaten, wij roepen alle collega's om binnen te komen en dan breng ik amendement 19 in stemming.

Ik schors de vergadering en vraag de griffier en haar team om dit proces in goede banen te leiden.

Schorsing (22.01-22.06)

De **voorzitter**: Mag ik u vragen de u toegewezen plaatsen in te nemen en ook daadwerkelijk plaats te nemen. Mag ik stilte in de zaal, zodat we goed kunnen luisteren naar de aanwijzingen. De laatste collegae komen nu binnen en de logeplaatsen zijn ook al gevuld. Mag ik u vragen om stil te zijn en te gaan zitten.

Dan gaan we nu eerst stemmen over het amendement en daarna zal ik u uitvoerig toelichten wat er vervolgens gaat gebeuren. Daarna, dat weet u, moet u de zaal weer verlaten en op het Statenveld zijn, maar dat komt zo dadelijk. Het is niet anders. Deze zaal zou zich lenen voor een mooie opera, denk ik, maar daarover later misschien meer.

We gaan nu stemmen over amendement 19. Dat betreft het amendement van D66 en de SP, dat ziet op het aantal te benoemen leden van het nieuwe college. Ik ga dat amendement nu in stemming brengen. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring. Een voorstem zou betekenen dat het in tegenspraak was met het feit dat wij het bestuursakkoord veel te beperkt, slank en te weinig ambitieus vinden. Wij verwachten dus dat deze zeven gedeputeerden meer ambitie gaan waarmaken om zeven volledig bestuurlijke portefeuilles te kunnen vullen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. Net zoals we bij de vorige benoeringen van gedeputeerden al hebben aangegeven, vinden we zeven gedeputeerden te veel. Zes is een stap in de goede richting, het zouden er wat ons betreft zelfs nog minder mogen zijn.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen.

Dames en heren, mag ik uw aandacht nu. We zijn nu toegekomen aan de stemming die gaat over de benoeming van de voorgedragen leden tot het college van GS. Omdat er sprake is van een stemming over personen, schrijft de Provinciewet en ons reglement van orde voor dat dit schriftelijk moet gebeuren. Ik stel voor twee leden van de coalitiepartijen en twee leden van de oppositiepartijen te benoemen tot stemopnemers: mevrouw Dirken, mijnheer Van Hattem, mevrouw Meeuwis en de heer Van der Meeren. Ik stel voor dat we dat voorstel aannemen. Verder stel ik voor dat de stemmingen worden samengevat op één stembriefje. Ik neem aan dat u daarmee kunt instemmen, en ik zie dat dat het geval is.

Dan zal ik zo meteen alle leden die nu in de Statenzaal zijn wederom verzoeken de zaal te verlaten en op het Statenveld te gaan staan, uiteraard met inachtneming van de anderhalve meter. Dat geldt de Statenleden in deze zaal en eventueel ook nog elders in het gebouw, maar dat schat ik in niet meer het geval te zijn. Dan worden daar de stembriefjes uitgedeeld met de namen van de voorgedragen personen. Die moeten u bekend zijn en staan dus op het stembriefje. Omdat er in juridische zin sprake is van een aanbeveling en geen door bijvoorbeeld het presidium beperkte voordracht, kunnen ook de Statenleden en kandidaat-gedeputeerden – dat betreft de heren De Bie en Van Pinxteren – deelnemen aan de stemming. Omdat het om een aanbeveling gaat, kunnen op het stembriefje ook andere namen worden opgeschreven. Indien u daar de behoefte aan heeft, verzoek ik u dringend dat duidelijk te doen in blokletters. Verder gelieve per stemmogelijkheid slechts één vakje in te kleuren, en dat mag met de kleuren blauw en zwart. Ik herhaal deze nog even precies. Omdat het een aanbeveling is, kunnen op het stembriefje ook andere namen worden opgeschreven. Indien u dat doet, gelieve dat in blokletters duidelijk te doen en per stemmogelijkheid slechts één vakje in te kleuren, in de kleuren blauw of zwart.

U wordt, als u dadelijk de zaal verlaten heeft, en de stembriefjes ontvangen heeft, in alfabetische volgorde door de griffier opgeroepen om te stemmen. U vult bij de statafels op het Statenveld uw stembriefje in en

omdat uw stem geheim moet blijven, wordt u verzocht uw stemformulier na het invullen daarvan dubbel te vouwen en in de stembox die bij de bronzen deur zal worden opgesteld, te deponeren. Het stembriefje hoeft niet, zelfs mág niet, worden ondertekend en ook uw naam op dat stembriefje is dus niet nodig, want dan is uw stem zelfs ongeldig. Let op: dus alleen maar de gevraagde informatie geven, geen handtekeningen, geen namen op de stembriefjes zetten, omdat uw identiteit niet via het briefje te achterhalen mag zijn. Ik hoop dat dat heel duidelijk is. Anders is de stem ongeldig.

Dan ga ik u nu vragen om zo dadelijk de zaal allemaal weer te verlaten, om naar het Statenveld te gaan. En ik ga nu eerst controleren of de stembox leeg is, voordat we hem gaan gebruiken. Dat zal namens mij een van de medewerkers van het griffieteam doen.... Ja? Hij is leeg.

Goed, dames en heren, even nog voor de goede orde. Indien straks blijkt dat het aantal stembriefjes groter is dan het aantal aanwezige leden van uw Staten, dan is de stemming ongeldig en moet hij over. Er zijn meerdere redenen waarom dat niet zo wenselijk is, dus allemaal zeer gedisciplineerd één briefje in de stembox doen.

Goed. Ik neem aan dat we dan nu de vergadering kunnen schorsen, dat dit allemaal duidelijk is en dat u de zaal op dezelfde gedisciplineerde wijze als ik net zag weer verlaat, en daartoe geef ik graag het woord aan de medewerkers van de griffie. U neemt daar geen eigen initiatief. U wacht op de aanwijzingen die gegeven worden. Dat is de afspraak. Het spijt mij dat ik zo streng moet zijn, maar het is nodig.

Graag stilte in de zaal, aandacht voor de medewerkers die de uittocht begeleiden. De vergadering is geschorst.

Schorsing (22.14-22.46)

[Tijdens de schorsing worden de leden van de Staten in alfabetische volgorde en in aantallen van 3 door de griffier opgeroepen om hun stembriefjes in ontvangst te nemen, in te vullen en vervolgens te deponeren in de stembus.]

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering en verzoek de bodes de stembus te legen op de daartoe aangewezen tafel. De stembus is heel transparant, maar een beetje onhandig!

Ik dank de bodes voor het legen van de box. Onder begeleiding van de medewerkers van de griffie kunnen de leden van de stemcommissie coronaproof hun plaats innemen en hun werkzaamheden aanvangen. De vergadering wordt niet geschorst. De stemcommissie gaat aan het werk.

.....

De **voorzitter**: Ik meen te zien dat de commissie de werkzaamheden nagenoeg heeft afgerond. Ik wil u dus verzoeken uw plaatsen weer in te nemen. Ik dank de commissie voor haar werkzaamheden.

Dames en heren. Ik ga over tot het oplezen van de uitslag. Er zijn 53 leden van Provinciale Staten van Brabant blijkens de presentielijst aanwezig. Er zijn 53 stembriefjes ingeleverd. Hiermee is de stemming geldig.

Voor de eerste vacature van gedeputeerde heeft de heer De Bie 34 stemmen, 1 stem is er voor Simon Wiesenthal, 1 voor Henk Otten en 17 blanco.

Voor de tweede vacature zijn er 33 stemmen voor de heer Smit, 1 voor Ephraim Zoemal, 1 voor Guus Mulders, 1 voor Ed Nijpels en 17 blanco.

Voor de derde vacature zijn er 39 stemmen voor mevrouw Lemkes-Straver, 1 voor Desiree Meulenbroek, 2 voor Mark van den Oever en 11 blanco.

Voor de vierde vacature gedeputeerde zijn er 42 stemmen voor de heer Ronnes, 1 voor Victor Orbán en 10 blanco stemmen.

Voor de vijfde vacature gedeputeerde zijn er 40 stemmen voor de heer Van Pinxteren, 1 voor Johan Vlemmix en 1 voor, als het goed lees, Rodrigo Duterte – geen idee wie dat is – en 11 stemmen blanco.

Dan kan ik concluderen, nadat ik deze documenten aan de griffier heb overhandigd voor het archief, dat het voorstel is aangenomen. Dat betekent dat ik de kandidaat-gedeputeerden nu vraag om zich via de afgesproken procedure hier te melden, zodat ik hen kan vragen of zij de benoeming aanvaarden en daarna kan ik overgaan tot de beëdiging van de nieuwe leden van het college van Gedeputeerde Staten. Wij wachten even tot de kandidaat-gedeputeerden zich hier hebben kunnen melden.

Mijnheer De Bie, neemt u de benoeming aan?

De heer **De Bie** (FvD): Ja.

De **voorzitter**: Mijnheer Smit, neemt u de benoeming aan?

De heer **Smit** (FvD): Ja.

De **voorzitter**: Mevrouw Lemkes-Straver, neemt u de benoeming aan?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (CDA): Ja.

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes, neemt u de benoeming aan?

De heer **Ronnes** (CDA): Ja.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren, neemt u de benoeming aan?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja.

De **voorzitter**: Dan gebeurt er nu iets bijzonders. Omdat u nu een ambt gaat aanvaarden, en dat is niet zomaar een nieuwe baan, wordt u zo dadelijk een tekst voorgelezen waarin u dingen gaat beloven en verklaren. Dat zijn niet zomaar dingen. Het zijn zaken die heel duidelijk zijn: dat u nu toetreedt tot het bestuur, er voor alle Brabanders bent. U gaat nogal wat zeggen: u gaat de Grondwet respecteren, u gaat de wetten nakomen. Ik wist dat het laat zou worden, dus wat er in dat verband te zeggen is over rechtsstaat en democratie heb ik al eens eerder gezegd en hoef ik hier niet te herhalen. Het zijn geen loze woorden. Het is het baken van vertrouwen dat alle Brabanders kunnen hebben in het openbaar bestuur, in hún openbaar bestuur. Dat is precies wat er gebeurt. Je zou natuurlijk kunnen zeggen: ook als lid van Provinciale Staten, voor degene dat betrof, was je als bestuursorgaan in dienst van en voor alle Brabanders werkzaam, maar dat gaat al helemaal gelden met het toetreden tot het dagelijks bestuur van de provincie, het college van Gedeputeerde Staten. In die zin wil ik nu ook alle anderen in de zaal verzoeken te gaan staan, om te beklemtonen dat dit niet zomaar een moment is. De griffier verzoek ik de tekst van de verklaring en belofte namens mij voor te lezen. De griffier.

De **griffier**: Ik ga de tekst nu voorlezen. Als ik ben uitgesproken, dient u één voor één te antwoorden “Dat verklaar en belof ik” of “Zo waarlijk helpe mij God Almachtig”.

Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot gedeputeerde benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer (beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als gedeputeerde naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Ronnes**.

De heer **Ronnes** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **griffier**: De heer Smit.

De heer **Smit** (FvD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **griffier**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **voorzitter**: Dan kan ik u nu feliciteren als lid van het college van Gedeputeerde Staten. Die felicitaties zijn anders dan anders. Ook nu weer hebben wij de richtlijnen van het RIVM in acht te nemen. Dat is pijnlijk en lastig, want dit is een moment dat voor u feestelijk is en ook voor uw partners, die ik in de zaal hier en daar heb zien zitten, die ik in de felicitaties graag wil betrekken. Er zullen bloemen zijn, maar die zullen worden thuisbezorgd. We hebben ook niet de gelegenheid om een uitbundige receptie om u te kunnen feliciteren, te organiseren. Desalniettemin hoop ik dat u uw best zult doen voor Brabant, zult genieten van het werk dat u voor die provincie mag doen en dat u vele Brabanders zult ontmoeten in uw werk. Maar eerst is er natuurlijk de ontmoeting, maar op een heel bescheiden schaal, beneden voor de Bois-le-duc-zaal, met de leden van de Staten van Brabant die u vandaag het vertrouwen hebben gegeven. Hiermee is gedaan wat gedaan moest worden. U bent geïnstalleerd als college en ik wil u nu verzoeken de zaal te verlaten in de richting van de Bois-le-duc-zaal, dan ga ik de vergadering sluiten.

Applaus

De **voorzitter**: Zoals aangegeven, ik wil u verzoeken plaats te nemen. De gedeputeerden kunnen nu op een 'coronaproof' wijze de zaal verlaten en zich begeven naar het voorveld bij de Bois-le-duc-zaal, en dan kunnen wij in deze zaal, en ook op al die andere plekken waar andere collegae die vandaag tot onze grote spijt niet hier mee in de zaal deze momenten konden beleven, ons gereedmaken om u op een manier die nu past, op afstand, maar toch, te feliciteren.

Beste collegae. Ik heb het aan het begin van deze vergadering al gezegd: het voelt eigenlijk heel incompleet en raar om zo met elkaar te moeten werken, maar we weten waar we het voor moeten doen. In dat verband heeft u vandaag gemerkt, en ook voor de vorige, digitale, vergadering die we hebben gehad, dat er door heel veel mensen voor en achter de schermen een enorme klus is gedaan. Ik wil de

mensen in onze ambtelijke organisatie, de mensen van de facilitaire dienst, de bodes, de kamerbewaarders en al degenen die erbij betrokken zijn, buitengewoon hartelijk danken voor hun enorme inzet, en onderschat niet wat die mensen allemaal hebben geregeld en georganiseerd voor ons. Die dank geldt niet minder de griffier en haar team, want ook die hebben de afgelopen weken tropendagen gemaakt om te zorgen dat dit allemaal zo goed georganiseerd werd en dat wij onze democratische plichten vandaag konden doen. Maar ik wil ook u allen danken voor uw begrip en uw medewerking vandaag, om inderdaad in niet makkelijke omstandigheden uw werk te doen, en dan denk ik met name aan de collegae die niet het genoeg hadden hier mee in de zaal het werk te kunnen doen, maar die op andere plekken dan zij gewend waren in dit huis – ook mooie plekken, maar toch – de vergadering mee hebben gevolgd en elke keer voor de stemmingen naar deze zaal moesten komen. Ik dank u daar uit de grond van mijn hart voor, want het is altijd toch maar afwachten of dat allemaal goed gaat. En ik denk dat gezegd kan worden: dank je wel aan al die mensen die ik noemde, die dit voor ons hebben mogelijk gemaakt. En nu voel ik een klein applaus opkomen, maar dat hoorde ik nog niet helemaal goed, geloof ik!

Applaus

Sluiting

De **voorzitter**: Ik wens u allen een heel fijn weekend. De volgende plenaire vergadering van onze Staten vindt plaats op 5 juni. We zullen nog even kijken hoe dat gaat.

Mevrouw Otters, u wenst het woord, zie ik? Ga uw gang.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dank u wel. Het is niet zo dat ik altijd graag het laatste woord heb, maar dank dat u iedereen hier bedankt. Namens de Staten wil ik ook u bedanken voor het voorzitten, ook een hele marathon vandaag. En aanstaande zondag bent u jarig, dus bij dezen alvast namens Provinciale Staten van harte gefeliciteerd!

Applaus

De **voorzitter**: Dank u wel. Heb een fijn weekend. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 23.28 uur de vergadering.